

ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ

Збірник матеріалів
науково-практичної студентської конференції
**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ:
СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

**«ACTUAL PROBLEMS OF LAW AND ECONOMY:
THE PRESENT AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT»**

11 квітня 2018 року
м. Київ

УДК 34:33(08)

А 43

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Фінансово-правовий коледж
(протокол № 18 від 16 жовтня 2018 р.)*

Редколегія випуску:

Губанова Тамара Олексіївна, кандидат юридичних наук, Заслужений юрист України, директор Фінансово-правового коледжу;

Савенкова Владислава Геннадіївна, заступник директора з наукової роботи Фінансово-правового коледжу;

Черненко Олена Анатоліївна, кандидат юридичних наук, завідувач кафедри правознавства;

Мельник Вадим Владиславович, кандидат економічних наук, завідувач кафедри фінансів і кредиту.

Актуальні проблеми права та економіки: сучасність, перспективи розвитку: Збірник матеріалів науково-практичної студентської конференції, м. Київ, 11 квітня 2018 року /ред. кол. Т.О. Губанова, В.Г. Савенкова, О.А. Черненко, В.В. Мельник – К.: ФОП Маслаков, – 2018. – 276 с

ISBN 978-617-7625-71-0

В збірник включені тези виступів учасників науково-практичної студентської конференції «Актуальні проблеми права та економіки: сучасність, перспективи розвитку», в яких висвітлюються широке коло актуальних проблем права та економіки.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, аспірантів та студентів юридичних та економічних факультетів, а також усіх, хто цікавиться проблематикою сучасних наукових досліджень та удосконалення національного законодавства.

Матеріали подаються в авторській редакції учасників науково-практичної студентської конференції. Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

ISBN 978-617-7625-71-0

УДК 34:33(08)

А 43

© Автори, 2018

© Фінансово-правовий коледж, 2018

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА

Бондаренко К. О.

КОЛІЗИЙНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ
СУБ'ЄКТІВ ЗА ВИМОГОЮ ПРО КОМПЕНСАЦІЮ ВИТРАТ
НА ПРОВЕДЕННЯ РОЗШУКУ ВІДПОВІДАЧА В НАКАЗНОМУ
ПРОВАДЖЕННІ 9

Бондаренко О. О.

ПРАВОВА ДОКТРИНА ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ 11

Бурлай С. Б.

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ 14

Веркасова К. П.

ВИЗНАННЯ ПРАВОЧИНУ НЕДІЙСНИМ ВНАСЛІДОК ПОМИЛКИ:
ДО ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО
ЗМІСТУ ТЕРМІНОЛОГІЇ 19

Войнова А. С.

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ:
ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НОВЕЛ 21

Гонтар Д. В.

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ: ДО ПРОБЛЕМИ
ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЯКИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ НОВАЦІЙ
В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ 24

Горбовий М. В.

БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НА СТАДІЇ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ 27

Грицун Ю. Ю.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ 30

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЄДИНОЇ СУДОВОЇ
ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ: ПОЗИТИВНІ
ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ 33

ДО ПИТАННЯ ЛІКВІДАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 38

Довгань М. Р.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ 41

Дончак О. Д.

ПРАВО НА МАТЕРИНСТВО ТА БАТЬКІВСТВО: ДО ПИТАННЯ
РОЗШИРЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ КОНСТРУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ
СУБ'ЄКТІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА 44

Єрдакій М. В. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	46
Зубрицька Х.М. МІСЦЕ ОЦІНОЧНИХ КАТЕГОРІЙ В ІНСТИТУТАХ УКЛАДЕННЯ ТА РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧИХ ДЕФІНІЦІЙ	50
Ключаньська А. Я. ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ	52
Конопця К. Е. ЕМАНСИПАЦІЯ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ: СІМЕЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	54
Костюченко Д. С. ЩОДО ПРОБЛЕМИ ОБОРОТОЗДАТНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙНОВИХ ПРАВ ДИТИНОЮ	57
Кравченко Н. О. ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ РИСИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ	60
Лисюк Я. Ю. ЗМІСТ ДОДАТКОВИХ ПІДСТАВ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ЗА СК УКРАЇНИ	64
Лисюк Я. Ю. МОДЕЛЬНІ СТАТУТИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	68
Литвиненко В. С. ДО ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ОБМАН» ЗА СТ.178 ЦПК УКРАЇНИ	72
Лостік В. Ю. ВЗАЄМОДІЯ ПРАВА І МОРАЛІ ЯК СОЦІАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В УКРАЇНІ	75
Луцюк А. В. МЕДІАЦІЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ.	78
Михайлов В. В. ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «НАСИЛЬСТВО» В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ	82
Могильна А. Г. ДО ПИТАННЯ ПРО КОЛІЗІЮ МЕТОДОЛОГІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСУДНОСТІ ЗА «ОЗНАКОЮ ФАКТИЧНОЇ ПРИСУТНОСТІ ВІДПОВІДАЧА» В МІЖНАРОДНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ (АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ)	84

Одягайло О. Ю.	
ДО ПРОБЛЕМИ ЗАДОВОЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВИМОГИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ АЛІМЕНТІВ В ПОРЯДКУ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: МАТЕРІАЛЬНИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ	87
ОРГАНИ ПРОКУРАТУРИ ЯК ПЛАТНИКИ СУДОВОГО ЗБОРУ	90
Пономарчук К. О.	
ІНСТИТУТ ШТРАФУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ЗА ПОРУШЕННЯ ОСОБИСТОГО НЕМАЙНОВОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ.	93
Поправка В. С.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МЕЖ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.	95
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ	97
Рац Б. М.	
АЛІМЕНТИ: ДО ПОТРЕБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ПОЛОЖЕНЬ	101
Савіцький А. В.	
ДО ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ПОГРОЗИ» ЗА СТ.178 ЦПК УКРАЇНИ	103
Світла Х. Р.	
ІНСТИТУТ ШТРАФУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ.	106
Сергунін Є. В.	
ПРИНЦИПИ ДОГОВІРНОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ	108
Солоніна С. О.	
СІМЕЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДУ ПРАВОВІДНОСИН ЩОДО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ.	111
Солоніна С. О.	
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МАЙНА, ЯКЕ ЗНАХОДИТЬСЯ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.	114
Ткаченко Д. О.	
МЕЖІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ФОРМИ В ІНСТИТУТІ ПЕРЕДОРУЧЕННЯ.	118
Федорова А. В.	
ПРАВО НА БЕЗПЕКУ ЛІКАРЯ ПРИ НАДАННІ НИМ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	121
Яковлева Т.	
ДЕЯКІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗГЛЯДУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ	124

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

Азаренко К. К. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ: СУТНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ . . .	127
Андрощук А. К. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ	131
Бочарова Є. Є. ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ДЕФІЦИТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.	133
Бочарова Є. Є., Кириченко М. В. НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БАНКАХ	137
Булгаков А. І. РОЛЬ КРИПТОВАЛЮТ В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	139
Бурла Н. О. ОПЦІОНИ ТІ ЇХ ВИДИ В УКРАЇНІ В ПРАВОВОМУ ПОЛІ УКРАЇНИ.	144
Гневковська Є. П. ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ	147
Гончарук Н. І., Косенко М. О. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ, ЇЇ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	149
Григор'єва К. О. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ . .	153
Женжера В. О. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	155
Зотова В. О. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	158
Катющенко А. В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.	160
Кириченко М. В. ДЕПОЗИТНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ . .	162
Козачук П. А. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ В УКРАЇНІ . . .	167
Колихан А. О. АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В ДОХОДАХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ .	170
Колихан А. О. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ.	173
Косенко М. О. ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ.	177

Костюкевич П. В. ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	180
Кочерженко Т. О. СТАН СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ.ЕВОЛЮЦІЯ ДЖЕРЕЛ КОМУНІКАЦІЙ	184
Кошіль І. В. РЕАЛІЇ РОБОТИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	189
Кошіль І. В. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ	191
Кругляк Я. О. ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ В УКРАЇНІ. ЗАЛЕЖНІСТЬ ЦИХ ФАКТОРІВ	195
Линець А. О. ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В УКРАЇНІ	200
Логвин Н. В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ...	202
Мигаль В. С. ІСТОРІЯ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	207
Мигаль В. С. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	210
Михайлюк Ю. В. ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ	214
Морозова А. Д. СУЧАСНИЙ СТАН ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: НА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	217
Нізомова К. С. ПЕРСПЕКТИВИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	219
Обламський В.Р. ЗОЛОТОВАЛЮТНІ РЕЗЕРВИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ.	221
Пашенко Д. Ю. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ	226
Певнев М.Р. ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ	227
Пехтерева В. С. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ПОЛІПШЕННЯ	231

Пехтерева В. С. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.	234
Поліщук Д. О. КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ.	238
Поліщук М. В. ЕВОЛЮЦІЯ МАРКЕТИНГУ. ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ.	241
Пономарчук Н. О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КАРТКОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.	244
Предко С. С. ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО.	247
Суржик К. Р. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ.	251
Токарева Д. Д. АНАЛІЗ ГАЛУЗІ ВАЖКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У 2017 РОЦІ.	254
Удальцова В. С. ПЕРСПЕКТИВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ВНЕСКУ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В ПРОЦЕСІ ЗРОСТАННЯ ВВП УКРАЇНИ.	257
Черп М. Д. ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ В УКРАЇНІ. НАКОПИЧЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ.	260
Шаман Я. О. ПРОБЛЕМАТИКА БІРЖОВОГО ТА ПОЗАБІРЖОВОГО.	262
Шапран А. В. ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РИЗИКИ.	265
Шахларов Н. СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАРОДНОГО ДОМОГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ.	269
Шишлевський В. О. ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ.	271
Ященко В. О. МІСЦЕ І РОЛЬ БАНКІВ В СИСТЕМІ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.	274

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА

Бондаренко К.О.

студентка 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ ЗА ВИМОГОЮ ПРО КОМПЕНСАЦІЮ ВИТРАТ НА ПРОВЕДЕННЯ РОЗШУКУ ВІДПОВІДАЧА В НАКАЗНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Цивільне судочинство характеризується чіткістю та послідовністю судової процедури, а розгляд судом справ в наказному провадженні — специфікою дії цивільної процесуальної форми. Така специфіка попри суто процедурний характер («...одноособовий розгляд справи, розгляд справи на підставі письмових документів, відсутності позовної форми захисту права, відсутності судового доказування, скорочених строків, спрощеного змісту судового наказу,...» [3, с.578] тощо), очевидно характеризується й особливістю цивільного процесуального статусу суб'єктів, які визначені у вимозі про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача в наказному провадженні (п.2 ч.1 ст.96 ЦПК України).

З визначенням процесуального статусу осіб, які беруть участь у справі, С.С. Бичкова віднаходить те, що цивільний процесуальний статус стосовно загального цивільного процесуального статусу осіб, які беруть участь у справах позовного провадження є сукупністю спеціальних суб'єктивних цивільних процесуальних прав, юридичних цивільних процесуальних обов'язків та законних цивільних процесуальних інтересів, якими кожна з осіб, яка бере участь у справах позовного провадження, наділена окремо, індивідуально [1, с.75]. Тому, постає за очевидне, що питання цивільного процесуального статусу учасників цивільного процесу є вкрай важливим в силу того, що на ньому засновується щонаймен-

ше цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність, а відтак потребує належного з'ясування.

Разом з тим, розглядаючи питання цивільного процесуального статусу учасників цивільного процесу, ми можемо вказати на те, що безпосередньо ч.2 ст.26 ЦПК України до переліку осіб, які беруть участь у наказному провадженні законодавець відносить *заявників та інших заінтересованих осіб*, а також, *їхніх представників*.

Натомість, суть вимоги про видачу судового наказу стосується таких обов'язкових осіб як «боржник», «відповідач», «дитини», при умові, що по таких особах був оголошений розшук.

Тут варто особливо предметно відмітити, що:

по-перше — процесуальний статус «боржника» та «відповідача» є різним, адже може охоплюватись не тільки виконавчим провадженням де рішення суду набрало законної сили, але й відносно провадження по «відповідачу», статус якого є доволі «хитким», а судові провадження у тій чи іншій справі може тривати. Це означає, що будь-який позивач може перетворитися на «позивача-відповідача», а відповідач — на «відповідача-позивача» (це спершу), однак процесуальна колізія стосуватиметься того питання, коли за результатами розгляду справи суд відмовить у розгляді справи чи то закрие провадження у справі. Як наслідок, у випадку винесення судового наказу, по якому буде допущено виконання будуть наявними ті обставини, коли рішення суду є, а «реального» боржника не має, через ті чи інші підстави;

по-друге — варто враховувати, що статус дитини особа має до 18 років, а тому тут можливе поєднання боржника, відповідача у статусі дитини (може бути емансипованої), тощо.

Тобто, із наведено вбачається явна неузгодженість та неточність законодавця у визначенні цивільного процесуального статусу таких осіб, що є суттєвим недоліком нормативно-правового забезпечення здійснення цивільного судочинства в порядку наказного провадження, адже через це не можливо відстежити, а відтак і роз'яснити, права та обов'язки учасникам таких процесуальних правовідносин.

А це означає, що права можуть бути порушені в ході розгляду справи.

За таких умов, ми можемо прийти **висновку** у тому, що наказне провадження характеризується рядом колізій, які слід усунути задля того, аби забезпечити належний, своєчасний та справедливий розгляд цивільної справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бичкова С.С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: Монографія. — К.: Атіка, 2011. — 420с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV (дата звернення 19.04.2017р.).
3. Цивільний процес України: Підручник для студ. юрид. спец.вищ.навч.закл.; [за загальною ред.. д.ю.н., доцента Ясинка М.М.]. — Суми: Видавництво «МакДен». — 2013. — 808с.

Бондаренко О.О.

студент 1-го курсу

*Фінансово-правовий коледж
спеціальність «Правознавство»*

ПРАВОВА ДОКТРИНА ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Актуальність дослідження правової доктрини зумовлена її особливим місцем у системі джерел (форм) права. З однієї сторони, правова доктрина в Україні, на офіційному рівні, не визнається джерелом (формою) права, а з іншої, фактично, широко використовується на практиці. При цьому, позитивний досвід зарубіжних країн, а зокрема країн, які належать до англосаксонської правової сім'ї, дає підстави стверджувати те, що у багатьох країнах вона використо-

ується у якості офіційного джерела (форми) права. Враховуючи це ми б хотіли дослідити питання про: поняття, характерні риси і суть цього джерела (форми) права, а також визначити його місце серед джерел (форм) права в Україні.

Слід зазначити, що дослідження правової доктрини привертало увагу як вітчизняних так і зарубіжних науковців. Так, певні її аспекти досліджували такі вчені-юристи як: С.С. Алексеев, М.Й. Байтін, С.Л. Зівс, О.С. Йоффе, В.В. Лазарев, П.О. Недбайло, В.О. Котюк, П.М. Рабінович, М.Н. Марченко, Ю.М. Тодика, О.В. Зайчук, А.П. Заець, Л.А. Луць, Н.М. Оніщенко, О.Ф. Скакун.

Перш за все, необхідно з'ясувати те, що таке правова доктрина. На нашу думку, правова доктрина — це розроблена вченими-юристами система ідей та наукових поглядів на державно-правові явища і процеси. Ці ідеї та наукові погляди широко використовуються у нормотворчій, правоохоронній та правозастосовчій діяльності, а також у випадку необхідності тлумачення норм права. Фактично до правової доктрини звертаються у випадку відсутності норми права у законодавстві або якщо норма права сформульована неоднозначно.

Проведені наукові дослідження правової доктрини дають можливість виокремити низку властивих їй ознак:

По-перше, правова доктрина тісно пов'язана з юридичною наукою і є по відношенню до неї основою. Це пов'язано із тим, що доктрина, доктринальні положення створюються, як правило у результаті проведення фундаментальних наукових досліджень[1, с.15].

По-друге, лише та частина наукових положень набуває ознак доктринальності, яка отримує загальне визнання юридичної спільноти та держави. Підставою для легітимації правової доктрини є, наприклад, включення того чи іншого доктринального положення до тексту закону[2, с.43].

По-третє, правова доктрина, на підставі аналізу законодавства і практики його реалізації, формує відповідну систему знань, ідей, суджень про право і правову систему в цілому[3, с.128].

По-четверте, правова доктрина здатна не лише статично відображати правову дійсність, але й активно впливати

на всі ключові елементи правової системи. З однієї сторони, доктрина виконує роль ідеальної основи, певного теоретичного стрижня правотворчості, а з іншої аналізуючи зміст чинних юридичних приписів, практику їх реалізації, пропонує конкретні шляхи вирішення проблемних питань, що виникають у процесі застосування норм права[4, с.305].

По-п'яте, взаємозв'язок з юридичною практикою є ще однією визначальною рисою правової доктрини. Правова доктрина, фундаментальні правові дослідження, що є її змістовним джерелом, у своїй основі зорієнтовані на майбутню реалізацію відповідних наукових висновків, належним чином сформульованих ідей, положень у державно-правовій практиці[4, с.307].

На сьогодні, в Україні, правова доктрина не визнається офіційним джерелом (формою) права, а розглядається лише як вторинне або допоміжне джерело права. Тобто її використовують поряд із нормативно-правовими актами з метою правильного їх застосування, кращого розуміння їх змісту. Але навіть без офіційного визнання в якості джерела (форми) права, правова доктрина суттєво впливає на правозастосовчу практику.

В Україні сформувалися певні механізми реалізації правової доктрини на практиці. Так, основними суб'єктами, які формують правову доктрину в Україні, безперечно, є вчені-юристи. У свою чергу, наприклад, Конституційний Суд України при здійсненні своєї діяльності спирається саме на наукові напрацювання вчених-юристів і завдяки загальнообов'язковості рішень Органу конституційної юрисдикції закріплені ним положення набувають загальнообов'язкового характеру.

Отже, враховуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки:

Правова доктрина — це розроблена вченими-юристами система ідей та наукових поглядів на державно-правові явища і процеси. Ці ідеї та наукові погляди широко використовуються у нормотворчій, правоохоронній та правозастосовчій діяльності, а також у випадку необхідності тлумачення норм права.

На сьогодні, в Україні, правова доктрина не визнається офіційним джерелом (формою) права, а розглядається лише як вторинне або допоміжне джерело права. Тобто її використовують поряд із нормативно-правовими актами з метою правильного їх застосування, кращого розуміння їх змісту.

Незважаючи на неофіційний характер правової доктрини, як джерела (форми) права в Україні, на практиці, сформувалися певні механізми її реалізації. Так, наприклад, вона опосередковано реалізовується при створенні актів Конституційного Суду України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Правова доктрина: загальнотеоретичний аналіз / І. В. Семеніхін; наук.ред. О. В. Петришин. — Х.: Юрайт, 2012. — 88 с.
2. Тодика Ю. М. Конституція і правова доктрина [Текст] / Ю. М. Тодика // Вісник Академії правових наук України. 2000р. №1(20). — Х. : Право, 2000. — С. 42–50.
3. Семеніхін І.В. Правова доктрина: поняття та особливості / І. В. Семеніхін // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Вип. 18. — Х. : Право, 2009. — С. 127–139.
4. Семеніхін І. Проблемні аспекти реалізації правової доктрини у правозастосовній практиці / І. Семеніхін // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. — Харків : Право, 2010. — № 3 (62). — С. 303–311.

Бурлай С. Б .
студент 4 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Залучення іноземних інвестицій є невід'ємною частиною розвитку національної економіки України, сприяючи її входженню у глобальне бізнес-середовище та підвищуючи

інвестиційну привабливість. Ефективність іноземного інвестування значною мірою залежить від правильного вибору пріоритетних напрямків реалізації інвестиційних проєктів. Однак, перш ніж формувати пріоритети іноземного інвестування, необхідно визначитися з основними проблемами та недоліками цього процесу.

На сьогодні задоволення зростаючих потреб суспільства неможливе без належного ресурсного забезпечення, а тому використання інвестицій є звичною практикою, яка має ґрунтуватися на взаємовигідних засадах. Так, зокрема, підприємства отримують необхідні кошти для розширення чи модернізації матеріально-технічної бази; регіони — додаткові робочі місця та надходження до місцевих бюджетів; інвестори — можливість збільшити реальну вартість власного капіталу тощо. Однак, як виявляється, інвестори мають неоднакову зацікавленість вкладати свої тимчасово вільні активи в різні підприємства (галузі, регіони, країни), що обумовлено не лише очікуваною ефективністю відповідних інвестиційних проєктів, а й сприятливістю інвестиційного клімату на конкретній території. Відтак, урахуовуючи динаміку та напрямки інвестиційної діяльності в Україні, актуальною залишається проблема поліпшення інвестиційного середовища на її теренах

Вважаємо, що перш за все залучення іноземних інвестицій стримують такі чинники: -корупція, військовий конфлікт на сході України, недосконале законодавство щодо залучення іноземних інвестицій, високі податки щодо іноземних інвестицій, централізація влади.

Розглянемо детальніше вищезгадані чинники. Безумовно, негативний вплив на інвестиційну привабливість здійснює кредитна система, що передбачає високі відсоткові ставки за кредитами. Через високі банківські відсоткові ставки за кредитами підприємствам, які намагаються реалізувати інвестиційні проєкти, важко конкурувати з одержувачами позики, яким потрібні кошти для короткострокових операцій. У сфері кредитної політики важливим завданням є створення сприятливих умов для активізації довготермінового кредитування реального сектора економіки. Це

можливо завдяки: пом'якшенню відсоткової політики; переорієнтації кредитних ресурсів банків на довготермінове кредитування; пільговому оподаткуванню прибутку комерційних банків від операцій довготермінового кредитування; створенню спеціальних інвестиційних банків із забезпеченням пільгових умов кредитування інвестиційних програм.

Слід зазначити, що необхідною умовою покращення інвестиційної та економічної ситуації в Україні є подальша децентралізація державного управління, яка здатна підвищити демократичний потенціал суспільства, сприяти підвищенню управлінської компетенції регіональних та місцевих органів влади. На жаль, сучасна практика формування інвестиційних програм регіонального рівня є надто недосконалою. У переважній більшості обласні інвестиційні програми є простим зведенням зібраних з районів проектів збільшення виробництва певних підприємств, у яких економічне обґрунтування вкрай недосконале. Перелік заходів, здатних реально сприяти інвестиційним процесам на місцевому та регіональному рівнях і таких, що залежать від управлінських структур, передбачає першочергово інформаційну підтримку. Від представників місцевої влади залежить ступінь поширення інформації про відповідний регіон, зокрема, його конкурентні переваги, особливості тощо.

Найбільшим недоліком інвестиційного клімату в Україні є надзвичайно високий рівень корупції. Вважається, що коли річний рівень ВВП на душу населення нижче 8 тис. дол., то така держава не може бути не корумпованою. В Україні ж, за всіма підрахунками (враховуючи всі соціальні пільги та виплати), цей показник складає не більше 7 тис. дол.

Transparency International щороку проводить статистику щодо корупції в різних країнах світу, і от в 2016 році Україна посіла 131 місце з 176.

Боротьба з корупцією і хабарництвом пов'язана з вирішенням наступних основних питань:

- зменшення числа так званих «хабаромістких» функцій державного управління (видача дозволів, ліцензій, довідок);

- чітке законодавче визначення процедур прийняття управлінських рішень;
- забезпечення прозорості прийняття рішень за допомогою конкурсів, тендерів тощо;
- підвищення кримінальної відповідальності за корупційну діяльність.

Військовий конфлікт на сході України є одією з проблем інвестування в Україні. Загибель людей та фізична втрата інвестицій, труднощі із забезпеченням чинників виробництва, різке падіння внутрішнього попиту — таким є можливий прямий вплив війни на інвестиції. Конфлікт також може призводити до несприятливих змін державної політики. Збройний конфлікт впливає на скорочення інвестиції у високотехнологічні виробництва та підприємства з високою часткою маломобільних основних засобів, ризик пошкодження яких високий. Більше страждають також інвестиції, що націлені на внутрішній ринок країни, зокрема в сферах послуг (крім фінансових та телекомунікаційних) та споживчих товарів тривалого використання.

Згідно з попередніми підрахунками, інвестицій починають відновлюватись в середньому через три роки після завершення масштабного (більше 1000 смертей) військового конфлікту. Окремих досліджень іноземних інвестицій у країни із «замороженими» або «гліючими» конфліктами немає. Проте ці країни відносять до країн із високим або дуже високим політичним ризиком, що має значний негативний вплив на величину інвестицій.

Слід зазначити і про політичний вплив на інвестиції. Представники влади лобіюють упровадження насамперед власних інтересів, ігноруючи будь-які інші дієві та перспективні ідеї і проекти. Часто до «чорного» списку національних інвесторів потрапляють ті підприємства, що фінансують опозицію. До «білого» списку звичайно потрапляють союзники правлячої еліти. Тобто цінується не перспективність та позитивність від діяльності певного суб'єкта для української економіки, а його приналежність до тієї чи іншої політичної команди.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що підтримка з боку держави рівня інвестиційних процесів є домінуючим та головним кроком до стабілізації темпів економічного зростання в Україні. Необхідним є радикальне скасування непрацюючих контрольних функцій, спрощення адміністрування, запровадження прозорих і відкритих механізмів, знищення побутової корупції, розкриття підприємницького потенціалу — це перші кроки до виходу із занепаду інвестиційної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Скопенко Н. Прямі іноземні інвестиції в АПК: переваги, недоліки, ризики / Н. Скопенко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. — 2011. — №2.
3. Index v Economic Freedom. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.heritage.org>.
4. Economy Ratings. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org>.
5. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та способи вирішення / Центр сприяння інституційному розвитку державної служби при Головному управлінні державної служби України. — 2006.
6. Статистика щодо корумпованості різних країн світу — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.transparency.org/news/-feature/corruption_perceptions_index_2016
7. Гераймович В. Л. Проблеми державного регулювання інвестиційного процесу в Україні / В. Л. Гераймович // Науковий вісник НУБіПУ. — 2011.

Веркасова К.П.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ВИЗНАННЯ ПРАВОЧИНУ НЕДІЙСИМ ВНАСЛІДОК ПОМИЛКИ: ДО ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО- ПРАВОВОГО ЗМІСТУ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Інститут правочину займає фундаментальне місце в правовому регулюванні цивільних правовідносин, адже є саме тією дією з якої виникають, змінюються та припиняються цивільні права та обов'язки. Без останніх, важко уявити будь-який зміст правовідносин як правомірність їх реалізації.

Проте в силу того, що правочинна дія особи може бути вчинена помилково, виникає потреба у з'ясуванні цивільно-правового змісту терміну «помилка» в інституті правочину.

Так, в законодавстві закріплено положення про те, що «...якщо особа, яка вчинила правочин, помилилася щодо обставин, які мають істотне значення, такий правочин може бути визнаний судом недійсним...» (ч.1 ст.226 ЦК України).

Сам термін помилка у праві, тлумачиться як неадекватне, алогічне уявлення дієздатної особи про характер і наслідки своєї поведінки. Суть її полягає у неправильному усвідомленні юридичних властивостей діяння та його наслідків [2, с.654]. Тут і слід звернути увагу й на певні некоректності, які проявляються в наступному.

Зокрема, назва ст.226 ЦК України подається як «Правові наслідки правочину, який вчинено під впливом помилки». На нашу думку, очевидно, що страждає юридична техніка законодавця, стилістичне та морфологічне навантаження, тощо, що, як думається, пов'язане із не співвіднесенням за логікою подачі (викладу) в нормі права словосполучень «...наслідки правочину... вчиненого під впливом помилки...». Тобто, «помилка» не може бути причиною «впливом». Адже вплив це об'єктивний чинник, спричинений зовніш-

ньою дією/подією до прикладу того чи іншого суб'єкта, або непереборної сили, тощо. Власне «вплив» це чинник, що породжує стан перетворення одного об'єкту в інший.

За таких обставин слід задатися питаннями про те, чи множинність (постійність) вчинення одних і тих же однотипних помилок у своїй сукупності будуть утворювати фактичний склад недієздатності особи, яка вчиняє правочин в контексті таких підстав як ото — «...тощо (тобто існують інші обставини — К. Веркасова) і тим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище...» (ч.2 ст.36 ЦК України). Адже така інтерпретація тлумачення та взаємозв'язку «помилки» та «підстав недієздатності» — збігаються.

З урахуванням викладеного, можливо вказати на те, що цивільне законодавство потребує суттєвого доопрацювання в межах врегулювання питань, що пов'язані із правовим регулюванням категорії «помилки» та інституту правочину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 19.04.2017р.).
2. Юридична енциклопедія: В 6 т./Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова.) та інш. — К.: Укр..енцикл., 1998. — т.4: Н — П. — 2002. — 720 с.

Войнова А.С.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НОВЕЛ

Реформування цивільного процесуального законодавства завжди позначається на захисті та охороні прав, свобод та інтересів людини. Очевидно, це пов'язано саме з тим, що закладаються принципово нові підходи до розуміння права, його розвитку, форм захисту тощо. Все це не може не зумовлювати потребу аналізу історико-правового аспекту передумов змін. Отож, для цього варто зупинитись на деяких основних моментах.

Так, для Київської Русі період VI — XIII ст. ознаменувався як період розвитку особливостей судових органів, де судом був суд общини, який судив відповідно до звичаєвого права [2, с.26; 1, с.18]. На той час основними джерелами права України-Русі були звичаєве право, договори Русі з Візантією, поточне князівське законодавство, канонічне (церковне) законодавство, «Руська Правда» [2, с.26]. Також на той час окремого нормативно правового документа, який би регулював захист приватних інтересів (цивільне судочинство — А.В.) не було.

Розділення судового процесу на цивільний та кримінальний відбулось під час впровадження судової реформи 1864р. 20 листопада цього ж року було затверджено Статут цивільного і кримінального судочинства [3, с.687]. Але не дивлячись на це, згодом цивільне процесуальне законодавство набуло здебільшого інквізиційного характеру, адже буржуазні принципи процесу стосувалися цивільно-процесуальних дій, які регламентувалися Цивільно-процесуальними кодексами 1786, 1807 та 1895 рр. і Положенням про екзекуції 1896 р., зокрема — діяв суд присяжних та вільна оцінка доказів сторонами і суддями, усність, гласність, змагальність процесу [4].

У ЦПК УРСР 1929р. хоч детально врегульовані були питання процедури представництва, проте своєчасність їх застосування була доволі обмеженою, з чим слід пов'язувати звуження права на захист. Негативним було залишення інституту штрафів [2, с.145].

Дещо пізніше, у ту ж радянську добу, затвердженням ВР УРСР 18.07.1963р. нового ЦПК України, цивільний процес того часу був побудований на засадах диспозитивності, що дозволяла сторонам вільно диспонувати своїми матеріалами і процесуальними правами. Але це право сторін було обмежене тим, що прокурор та інші громадські установи могли подавати позов незалежно від безпосередньо зацікавлених осіб, вносити протести у кожен етап процесу, якщо цього вимагали інтереси держави. Суд, за ЦПК України 1963р., міг вирішувати справу незалежно від домагання сторін (позивача) та міг брати до уваги навіть такі докази, яких сторони не пропонували, якщо він вважав, що таким чином захищає державні або громадські інтереси. Рішення та ухвали цивільного суду можна було оскаржувати у суді вищої інстанції, який шляхом так званої касації міг скасувати, відкинути або змінити рішення нижчого суду [7, с.375].

В 2004 році було прийнято новий ЦПК України. Він вступив у дію 01.09.2005р. одночасно із впровадженням КАС України. Основними перевагами цього процесуального законодавства стало те, що було виокремлено три провадження — позовне, окреме та наказне, кожне з яких надавало можливість здійснювати цивільне судочинство у спеціальному режимі, в якому цивільна процесуальна форма характеризувалась особливою дією принципів цивільного судочинства. Надалась можливість в окремому провадженні у деяких категоріях цивільних справ здійснювати цивільне судочинство завдяки участі представників народу — народних засідателів. Із цивільного процесу було вилучено такий захід процесуального примусу, як штраф, в силу того, що це не була функція цивільного процесу. На початкових етапах було впроваджено в цивільне судочинство інститут зловживання правом, введено інститут заочного рішення.

Проте система цивільного судочинства навіть завдяки прийняттю значних нововведень не справлялась із забезпеченням справедливого та ефективного судочинства. Його доступність нівелювалась можливістю учасникам процесу затягнути розгляд справи, а судові рішення — не виконувались.

Утім, вже прийняття в 2017 році нового Цивільного процесуального кодексу України значною мірою розширило інститут зловживання правом, введено інститут штрафу, цивільне судочинство доповнилося новими учасниками процесу та інститутами (експерт з питань права, помічник судді; підготовче та скорочене провадження, врегулювання спору за допомогою судді; електронне судочинство) тощо.

За таких обставин можливо прийти до висновку у тому, що на сьогодні відбулась значна оптимізація деяких цивільних процесуальних інститутів, які надають можливість більш ефективно здійснити механізм правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Проте слід констатувати, що не дивлячись на значні позитивні моменти, все ж таки стає необхідним удосконалення ряду нововведень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні проблеми інновацій в наукових технологіях сьогодення: Монографія/ Мельник Я.Я., Мигаль С.М., Смірнов О.О., Єасюков О.Ф., Романенко Ю.А., Нечипоренко В.В., Яковенко Т.В., Крючкова І.В., Познякова О.Л., Сілявіна Ю.С., Гордієнко Н.М. — Кіровоград, КП «Поліграфія», 2014.– 353 с.
2. Музиченько П.П., Долматова Н.І. Історія держави і права України в питаннях і відповідях. Ч.1: Навч.посібник для підготовки до іспиту. — Х.: «Одіссей», 2006. — 256с.
3. Правова доктрина України: у 5 т. — Х.: Право. 2013. Т.3: Доктрина приватного права України/ Н.С. Кузнецова, Є.О. Харитонов, Р.А. Майданик та ін.; за заг.ред. Н.С. Кузнецової. — 760с.
4. Історія держави і права України. — К.: Істина, 2006. — 416 с. / Книги/[Електронний ресурс]. — Історія Укра-

- їни. — Режим доступу: <http://histua.com/knigi/istoriya-derzhavi-i-prava-ukraini-zaruba/sistema-prava-ukrainskih-zemel-u-skladi-imperii-gabsburgiv>.
5. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV/[Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1501-06> (дата звернення — 27.03.2018р.)
  6. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон в редакції від 24.02.2018р. № 1618-15/[Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: . (дата звернення — 27.03.2018р.)
  7. Юридична енциклопедія: В 6 т./ Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр.енцикл.», 1998 — Т.6: П-С. — 2004. — 768с.

Гонтар Д.В.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ: ДО ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЯКИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ НОВАЦІЙ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Цивільне судочинство є однією із гарантій захисту прав, свобод та інтересів. Здійснення цивільного судочинства здебільшого покладається у судових провадженнях на форму судового засідання. Вважається, що саме у судовому засіданні постає реальна можливість для реалізації принципів цивільного судочинства — змагальності, диспозитивності, безпосередності, пропорційності та верховенства права, тощо. Проте в залежності від того, настільки форма судового засідання буде чіткою та послідовною, наскільки й

буде забезпечуватись виконання мети та завдання цивільного судочинства, регламентованого ст.2 ЦПК України по справедливому, неупередженому та своєчасному розгляду і вирішенню цивільних справ задля ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Зокрема, в ст.211 ЦПК України визначено, що розгляд справи відбувається в судовому засіданні. В той же час частиною 4 цієї статті відмічається, що судові засідання проводиться у спеціально обладнаному приміщенні — залі судових засідань, а окремі процесуальні дії, в разі необхідності, можуть вчинятися за межами приміщення суду.

На нашу думку, законодавець, формуючи зміст ст.211 ЦПК України, припустився ряду неточностей, які мають суттєве значення. Зокрема, враховуючи, що ст.211 ЦПК України є основоположною стосовно судового засідання як елемента цивільної процесуальної форми, як елемента позовного провадження та стадії судового розгляду (розгляду справи по суті), то, не враховано щонайменше:

(а)що мається на увазі під «залом судового засідання»? Яке його технічне облаштування (обладнання) та вимоги? До прикладу, цивільний процесуаліст Я. Мельник з точки зору застосування судом інтуїтивного права в цивільному судочинстві відмічає, що: «..виконання обов'язків у судовому засіданні, ... досить тісно пов'язаний із атрибутивно-технічними засобами забезпечення форми судового засідання, як і самого залу. Адже, до прикладу, щодо (а)уникнення чи то усунення, локалізації випадків заявлення відводів складу суду: в такому випадку, суддя, що розглядає справу, повинен вчасно мати можливість вжити відповідних заходів та виявити несприятливі умови; щодо (б)здійснення судочинства із відповідними атрибутами: суд, розглядаючи справу у судовому засіданні, повинен вжити заходів до дотримання атрибутивних церемоніальних умов — здійснювати правосуддя в мантії, з нагрудним знаком ..., здійснювати його в залі судового засідання, а не в кабінеті (ч.3 ст.158 ЦПК України), а також, забезпечити наявність у залі судового засідан-

ня Державного прапора та Герба України; вжити заходів щодо.. (в)розстановки належних місць кожного учасника процесу: судді — як правило, центральне місце у залі судового засідання з окремим столом; сторонам та їх представникам — один напроти одного, чи-то лицем до суду, також за окремим столом; іншим учасниками процесу — відповідні місця (секретар судового засідання — із будь-якого боку поруч за іншим столом біля судді, а присутні у залі судового засідання повинні бути виокремлені окремо поза межами вільного доступу до осіб, які беруть участь у справі та інших осіб, проте мати можливість слідкувати за ходом судового засідання) тощо. Адже такі атрибутивно-технічні умови повинні не тільки забезпечити відповідні технічно-зручні оздоблені місця в судовому засіданні, але й справити відповідний психологічний ефект на учасників процесу та стабілізацію порядку у ньому...[1, с.42]»;

(б)стосовно «вчення процесуальних дій поза межами приміщень суду», то тут варто відмітити, що законодавцем не наведено конкретний чи то навіть примірний перелік тих дій, які можуть вчинятися поза межами приміщення суду. Як і не враховано те, що деякі процесуальні дії якраз таки можуть бути вчинені тільки в приміщенні суду, але не в судовому засіданні, як і не поза межами суду. Це така дія, як вручення судової повістки, ознайомлення сторони у справі із матеріалами справи, подача процесуальних документів до суду, тощо. Власне, все це і є відображенням процедури реалізації цивільних процесуальних правовідносин.

За таких обставин можна прийти до висновку у тому, що ст.211 ЦПК України слід доповнити та уточнити в частині (1) наявності обов'язкових атрибутів зали судового засідання, місця кожного із учасників в судовому засіданні, тощо; (2)до врегулювання в частині можливості вчинення певних процесуальних дій поза межами зали судового засідання, але в приміщенні суду. Внесення відповідних змін сприятиме більш повному розумінню сутності цивільної процесуальної форми, її межі та забезпечить реалізацію принципів цивільного судочинства, сприятиме швидкості та оптимізації здійснення цивільного судочинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мельник Я. Застосування судом інтуїтивного права у судовому засіданні, як онтологія режиму цивільної процесуальної безпеки [Текст] /Я.Я.Мельник // Підприємництво, господарство і право. — № 1-2.— 2016. — С.36–45.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV/[Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: (дата звернення — 29.03.2018р.).
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон в редакції від 24.02.2018р. № 1618-15/[Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: (дата звернення — 29.03.2018р.).

Горбовий М. В.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Досудове розслідування — перша стадія кримінального процесу, у якій слідчий, прокурор зобов'язані дослідити обставини кримінального правопорушення з метою викриття винних та забезпечення відшкодування завданої злочинном шкоди і можливої конфіскації майна.

На нашу думку ця стадія кримінально процесу виконує початкову та провідну роль в ньому, а саме: відповідає за збирання доказів винуватості особи, на які в подальшому судовому розгляді буде опиратись державний обвинувач, та кваліфікації злочинного діяння. Саме на цій стадії вирішується питання про закриття кримінального провадження,

звільнення особи(підозрюваного) від кримінальної відповідальності, застосування до особи(підозрюваного) примусових заходів медичного або виховного характеру чи звернення до суду з обвинувальним актом.

На даний час органи досудового розслідування можуть приймати невірні процесуальні рішення у розслідуванні чи взагалі утримуватись від будь-яких дій чи прийняття рішень (що й спричиняє бездіяльність) через некомпетентність працівників поліції, перевантаженістю їх роботою, особистих проблем чи з інших невідомих нам причин, що призводить до неповоротних наслідків. Через таку халатність особа, що дійсно скоїла злочин, може бути виправдана, а людина, яка не причетна до злочину може нести за нього покарання, відповідальність. Це є порушенням не тільки принципу КПК України, а й порушенням Конституційних прав людини та її прав загалом. Саме тому потрібно будь-якими важелями налягати на органи досудового розслідування.

26 Глава КПК України регулює питання щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування слідчого, прокурора та ухвал слідчого судді.

Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора можна подавати впродовж десяти днів після їх ухвалення чи вчинення (ч. 1 ст. 304 КПК України). Якщо рішення слідчого чи прокурора оформлено постановою, строк подання скарги починається з дня отримання її копії.

За результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора в процесі досудового розслідування виноситься ухвала згідно з правилами ст. 307 КПК України. Така ухвала слідчого судді може бути про: скасування рішення слідчого чи прокурора; зобов'язання припинити дію; зобов'язання вчинити певну дію; відмову в задоволенні скарги.

Ухвалу слідчого судді щодо результатів розгляду скарги на рішення, дію чи бездіяльність слідчого або прокурора не можна оскаржити, окрім ухвали про відмову в задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження.

Варто наголосити й на тому, що підозрюваний, потерпілий мають право оскаржити прокурору вищого рівня

недотримання розумних строків досудового розслідування слідчим, прокурором (ст. 308 КПК України). Розумними строками законодавець вважає час, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК України строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень (ч.1 ст.28 КПК України).

Позитивним аспектом для громадян є визначення в КПК України строку розгляду скарги. Зокрема, прокурор вищого рівня зобов'язаний протягом трьох днів після подання її розглянути і, за наявності підстав для задоволення, дати відповідному прокурору вказівки щодо термінів певних процесуальних дій або процесуальних рішень. Скаржника невідкладно письмово повідомляють про результати розгляду.

Сповна демократичними варто вважати положення нового КПК України щодо оскарження не лише рішень, дій чи бездіяльності слідчого та прокурора, а й слідчого судді. Особливість цієї процедури полягає у тому, що її здійснюють лише в апеляційному порядку. Так, зокрема, в п. 1 ч. 1 ст. 309 КПК України визначено, що під час досудового розслідування можна оскаржити в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про: відмову в наданні дозволу на затримання; застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні; продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні; застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні; продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні; поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні; продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні; направлення особи в медичний заклад для проведення психіатричної експертизи або відмову в такому направленні; арешт майна або відмову в ньому; тимчасовий доступ і подальше вилучення речей та документів, які посвідчують право здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізичну особу —

підприємця чи юридичну особу позбавляють можливості проводити свою діяльність; відсторонення від посади або відмову в ньому.

Отже, на підставі викладеного, можна прийти до висновку у тому, що законодавець сповна демократично підійшов до цього питання та новий КПК України містить в собі ряд важелів і прийомів для захисту та поновлення прав людини, що є підозрюваним чи потерпілим чи іншим учасником на етапі досудового розслідування. Необхідно лише вчасно та вміло їх використовувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012р. № 4651-VI <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 19.04.2017р.).

Грицун Ю.Ю.

Студент 1 курсу

*Фінансово-правовий коледж
спеціальність «Правознавство»*

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Вади національного законодавства України породжують таке шкідливе явище як зловживання правом. За своєю суттю зловживання правом — це особливий вид юридично значущої поведінки, яка виявляється у соціально шкідливих вчинках суб'єкта права шляхом використання наданих законодавством прав всупереч їх цільовому призначенню. Безперечно, необхідно осмислити це явище та причини, які його породжують, а також виробити дієві механізми його подолання.

Проблематику пов'язану із зловживанням права досліджували такі відомі вчені як: В.В. Бородин, С.М. Братусь,

В.І. Крусс, В.О. Лапач, Б.В. Малишев, О.Я. Рогач, Н.І. Тюріна та ін.

На теоретичному рівні існує декілька підходів до розуміння категорії “зловживання правом”. Так, Н.І. Тюріна вважає, що зловживання правом слід розглядати як різновид правопорушення, оскільки воно передбачає вихід за межі встановленого законом обсягу реалізації суб’єктивного права [1, с.8]. В.І. Крусс під зловживання правом розуміє винне діяння (дія чи бездіяльність), прямо чи опосередковано спрямоване проти справедливого порядку суспільних відносин, що спричинює шкоду особистим та/ або суспільним благам і непротиправним інтересам осіб, виражене в конкретизованих формах користування правами і свободами людини [2, с.49]. В. О. Лапач доходить висновку, що зловживання правом означає вихід за його межі. Дії суб’єкта-порушника не можуть відбуватися в межах дозволеного типу поведінки. Зловживання, у принципі, завжди має місце за межами дозволеного... [3, с.52].

На наш погляд, сформулювати сьогодні універсальне визначення категорії зловживання правом досить складно. Мова йде, скоріше про визначення змісту категорії «зловживання права» у прив’язці до окремих галузей права. На теоретичному рівні можна визначити суть та загальні ознаки цього явища, які властиві для будь-якої галузі права.

До основних ознак зловживання правом можна віднести такі:

По-перше, зловживання правом ззовні лояльне до права. Це виявляється у тому, що при зловживанні правом не відбувається явного порушення норм об’єктивного права, що й ускладнює, в свою чергу, відповідь на питання: чи є зловживання правом протиправною поведінкою?

По-друге, зловживання правом вчиняється завжди в активній формі. Особливістю зловживання правом є те, що для цього правового феномена неповага до права, заперечення його як цінності не проявляється явно. Однак, особа, яка зловживає правом, використовує його саме для задоволення власних амбіцій та інтересів. При цьому, таке зловживання має умисний характер, тобто особа, яка зловживає

правом, бажає це зробити і бажає досягти відповідних наслідків в результаті зловживання правом.

По-третє, зловживання правом є соціально шкідливим явищем, тобто таким, що заподіює шкоду [4, с.288-308].

Категорія “зловживання правом” знаходить своє закріплення на рівні чинного законодавства, зокрема, в Конституції України, ЦК України, ГК України та інших нормативно-правових актах.

Так, наприклад, ст. 23 Конституції України передбачає, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов’язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості [5]. Крім того, ч.3. ст.13 Конституції України також містить норму щодо заборони зловживання правом. Так, зокрема, зазначається, що власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Безперечно, необхідно вдосконалювати механізм попередження та подолання зловживання правом. Серед основних заходів, які можна здійснити для подолання зловживання правом, можна назвати: 1) залучення до практичної діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб наукових здобутків у сфері дослідження проблеми зловживання правом; 2) проведення якісної експертизи законопроектів з метою унеможливлення надання можливості зловживати правом суб’єктам права; 3) ідеологічна робота з метою підвищення правової культури населення, яке має знати свої права та свободи, а також межі їх використання.

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Зловживання правом, як шкідливе юридично значиме явище, обґрунтовано теоретично, адже на теоретичному рівні можна визначена його суть та загальні ознаки та заборонено законодавчо, адже норми, які встановлюють заборону зловживання правом містяться у Конституції України, ЦК України, ГК України та інших нормативно-правових актах.

2. На наш погляд, необхідно зробити такі кроки для попередження та подолання зловживання правом: по-перше, необхідно залучити до практичної діяльності суб'єктів владних повноважень наукових здобутків у сфері дослідження проблеми зловживання правом; по-друге, необхідне проведення якісної експертизи законопроектів з метою унеможливлення надання можливості зловживати правом суб'єктам права; по-третє, необхідна ідеологічна робота з метою підвищення правової культури населення, яке має знати свої права та свободи, а також межі їх здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тюрина Н.И. Правомерное поведение как объект юридического исследования: автореферат дис... канд. юрид. наук.: 12.00.03 / Н.И. Тюрина. — Саратов, 2003. — 20 с.
2. Крусс В.И. Актуальные аспекты проблемы злоупотребления правами и свободами человека / В.И. Крусс // Гос-во и право. — 2000. — № 7. — С. 45-52.
3. Лапач В.А. Система объектов гражданских прав: теория и судебная практика / В.А. Лапач. — Санкт-Петербург: Юридический Центр ПРЕСС, 2002. — 542 с.
4. Рогач О.Я. Зловживання правом: теоретико-правове дослідження. — Ужгород: Ліра, 2011. — 368 с.
5. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЄДИНОЇ СУДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ

Головними завданнями процесуальної реформи 2018 року є вдосконалення доступу до правосуддя та системи судового розгляду. Зокрема, основним нововведенням у господарському процесуальному законодавстві є комплексне запровадження ідеї електронного суду, яка регламентована

шляхом створення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) і закріплена у статті 6 ГПК, закон щодо якої набрав чинності 15 грудня 2017 року, а працювати ЄСІТС почне через 90 днів з дня офіційного опублікування оголошення [1]. Її завданням є спрощення доступу до правосуддя, зменшення процесуальних строків розгляду справ у всіх інстанціях та ліквідація «паперової тяганини» при передачі справ між інстанціями (процесуальні та інші документи і докази у паперовій формі не пізніше трьох днів з дня їх надходження до суду переводяться у електронну форму та долучаються до матеріалів електронної судової справи в порядку, визначеному Положенням про ЄСІТС). Порядок впровадження «електронного суду» визначають Прикінцеві і Перехідні положення нової редакції ГПК [2].

Ця реформа передбачає собою обмін документами в електронній формі не тільки між судами, а й між судом та учасниками судового процесу, а також між самими учасниками судового процесу, який буде характеризуватися миттєвою передачею справ між судами, що суттєво зменшить загальний строк їх розгляду, тим самим оптимізувавши ефективність та мобільність роботи суду в цілому [3].

Так, на підставі змін в статті 4 Закону України «Про судовий збір» сторони при подачі документів до суду в електронному вигляді не лише забезпечать передумови швидкого розгляду справи, а й більш економічного в матеріальному плані, адже при поданні до суду процесуальних документів в електронній формі застосовується коефіцієнт 0,8 для зниження відповідного розміру ставки судового збору [4]. Таким чином, доступ до правосуддя малозабезпеченої категорії громадян суттєво збільшиться, що зумовить підвищення авторитету судів.

Наступним важливим етапом реформи електронного суду є реєстрація офіційних електронних адрес в ЄСІТС постійних учасників судових процесів, таких як адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки. Вони зобов'язані зареєструвати офіцій-

ні електронні адреси в ЄСІТС (ч.6 ст.6 нової редакції ГПК). Всі вищезазначені особи подаватимуть процесуальні документи в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис».

Іншим особам пропонують зареєструватися добровільно. Така новела, на мою думку, буде мати позитивний вплив для упорядкування і ведення обліку справ, розглядаєних документів, передачі доказів до суду та в цілому значно прискорить обмін інформацією між учасниками справи. Усім, хто здійснив реєстрацію в ЄСІТС, суд надсилатиме всі процесуальні документи виключно в електронній формі, але не позбавить права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою.

Однак, у зв'язку з цим нововведенням виникає певна проблема для реалізації на практиці такого технічно складного процесу, яке повинно глобально охопити всі регіони України, у тому числі, найвіддаленіші районні суди з недо-стапоганою комунікацією. Це може стати значною пробле-мою у розгляді справ, не кажучи про швидкість їх розгляду. Тому, у зв'язку з цією ситуацією у проектах процесуальних кодексів законодавець визначив допустимий строк розгляду справ- протягом 14 днів. Якщо з технічних причин суд не зможе розглянути справу в електронній формі і це пере-шкоджатиме розгляду справи у встановлені строки, то вона розглядатиметься за матеріалами в паперовій формі.

Також встановлюється, що процесуальні та інші доку-менти і докази в паперовій формі зберігаються в додатку до справи в суді першої інстанції та в разі необхідності можуть бути оглянуті учасниками справи чи судом першої інстанції або витребувані судом апеляційної чи касаційної інстанції після надходження до них відповідної апеляційної чи каса-ційної скарги.

Додатковим елементом, який забезпечить компактність у збереженні справ після їх розгляду, буде включення Єдиного державного реєстру судових рішень до ЄСІТС на підставі внесення змін до статті 3 Закону України «Про доступ до су-дових рішень» [5]. Зміни до Закону України «Про виконавче

провадження», а саме до 3, встановлять, що всі виконавчі документи підлягають виконанню тільки після їх внесення до Єдиного державного реєстру виконавчих документів [6].

Додатково ЄСІТС забезпечуватиме можливість подачі процесуальних документів до суду та доступу до матеріалів справи з використанням мережі Інтернет. Під час відкриття справи суддя в ухвалі зазначатиме веб-адресу сторінки на офіційному веб-порталі судової влади України в мережі Інтернет, за якою учасники справи зможуть отримати інформацію про справу, що розглядається.

Окрім того, участь у судовому процесі для учасників справи буде проходити в режимі відеоконференції, тому у них буде можливість, не залишаючи свого дому або робочого місця (якщо судом не буде прийняте інше рішення), бути присутнім на судовому засіданні, а для свідків, експертів — в приміщенні іншого суду в обов'язковому порядку, що буде здійснюватися, імовірно, програмним забезпеченням, встановленим на персональний комп'ютер чи на портативні комунікатори.

Таким чином, прослідковується тенденція до стислого і зручного доступу до судових справ, без втрати часу на візити до судів та суддівських підрозділів і, як бачимо, такі прогресивні удосконалення судів наближають українську систему правосуддя до стандартів права провідних європейських країн та рекомендацій Ради Європи.

Проте навіть у такої, здавалося б, модерної та виваженої реформи є свої недоліки. Насамперед, вони виявляються у тому, що суди країни не мають технічної готовності до таких сміливих нововведень. Більш того, запроваджувати «електронний суд» необхідно після того, коли всі суди доукомплектують штатом суддів. На сьогодні спостерігається ситуація, коли судді масово протягом значного часу не здійснюють правосуддя у зв'язку із закінченням повноважень та непереобранням чи звільненням. На практиці маємо багато районних судів, де з усіх суддів, які є в штаті, здійснює правосуддя один — два. Саме тому потрібно забезпечити не тільки технічну, а й ресурсну базу фахівців галузі права, що будуть запроваджувати ці процеси в судову практику.

Також постає проблема матеріального забезпечення судів технікою для виконання відповідної роботи. Ситуація загострюється у зв'язку з тим, що в суд надходитиме не тільки позовна заява, а й відзив з доказами, відповідь на відзив, заперечення на нього, пояснення третіх осіб щодо позову або відзиву. Тож кількість документів, які потрібно буде вчасно оцифрувати, буде значною.

Труднощі можуть виникнути також у зв'язку із затягуванням процесу стороною, коли та щоразу вимагатиме подання оригіналу доказу, хоча таке право учасників процесу передбачене чинним законодавством (ч.6 ст.91 Господарського процесуального кодексу). Учасник справи, який подає письмові докази в копіях (електронних копіях), повинен зазначити, в кого саме із сторін перебуває оригінал. Тому під час судового засідання необхідно мати оригінали доказів, адже відповідно до нового процесуального законодавства, якщо оригінал не подано, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність копії (електронної копії) оригіналу, то такий доказ не братиметься до уваги.

У зв'язку з цим виникає необхідність посвідчення електронних копій електронним цифровим підписом. Відповідно до закону «Про електронний цифровий підпис» його можуть використовувати юридичні та фізичні особи як аналог власноручного підпису для надання електронному документу юридичної сили [7].

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що запровадження в господарському процесуальному праві ЄСІТС стане ефективним у реформуванні судової системи, адже її функціонування буде базуватися на економії часу, економії коштів, мобільності роботи з документами, утвердженні принципу доступності та відкритості до правосуддя, безпосередності перевірки доказів судом у судовому засіданні та завіренням документів електронним цифровим підписом, що свідчить про наближення до норм Європейського права. Незважаючи на недоліки у недостачі професійних фахівців — суддів та фінансуванні такої масштабної системи, позитивні аспекти для запровадження діяльності ЄСІТС значно перевищують негативні, усунути які є питанням часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ (в редакції від 07.01.2018, підстава 2234-19)/ ст. 6 ГПК;
2. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» №2147-VIII від 03.10.2017 року;
3. Наказ ДСА від 22.12.2017 № 1126 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації ДСА Закону №2147 –VIII»;
4. Закон України «Про судовий збір» від 08.07.2011 № 3674-VI;
5. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 № 3262-IV (в редакції від 15.12.2017);
6. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII (в редакції від 07.03.2018);
7. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 № 852-IV(в редакції від 02.11.2016).

ДО ПИТАННЯ ЛІКВІДАЦІЇ ГОСПОДАРЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

16 січня 2003 року Верховна Рада України прийняла Господарський кодекс України (далі — ГК України), який був підготовлений у відповідності з затвердженою нею у 1992 році Концепцією судово-правової реформи. Слід зазначити, що ще задовго до прийняття ГК України точилась дискусія щодо назви відповідного кодифікованого акта у сфері господарювання (підприємництва), предмета його регулювання, структури тощо.

Господарський Кодекс України постав у центрі найдискусійніших обговорень. 30 листопада 2015 р. заступник міністра юстиції з питань європейської інтеграції С. Петухов зазначив, що Господарський кодекс базується на заста-

рілих радянських нормах і концепціях регулювання господарських відносин у державі. «Кодекс не модернізувався протягом 10 років і не відображає реального стану речей, документ заважає веденню бізнесу в Україні», — наголосив він. За словами міністра юстиції П. Петренка, дублювання в Господарському кодексі норм інших законодавчих актів призвело до того, що наразі важко визначити який суд — господарський, адміністративний чи місцевий має розглянути позов» [1].

Дискусії з цього приводу і майже з тими ж самими аргументами ведуться практично з 2003 р., коли було прийнято Господарський кодекс України. Кодекс визначає основні принципи господарювання в Україні; регулює господарські відносини, які виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами та іншими учасниками відносин у цій сфері; є основою для діяльності системи господарських судів в Україні. Важливість цієї ініціативи Мін'юсту підкреслює і голова третейського суду при ICC Ukraine, експерт «Реанімаційного пакета реформ» Т. Шепель. Трансформація законодавства у цій галузі має привести у відповідність соціальні відносини, бізнес-відносини їх нормативним визначенням.

На підтримку ініціативи Міністерства юстиції висловився доктор юридичних наук Н. Кузнецова. Прийняття Господарського кодексу, на її думку, було великою помилкою, тому і страхи у суспільстві, що скасування ГКУ призведе до правового вакууму, занадто перебільшені. Вона зауважила: «Навряд підприємці або судді можуть назвати хоча б п'ять переваг існування цього кодексу, які б не перекривав Цивільний кодекс» [2].

Натомість доволі критично з приводу чергової ініціативи Мін'юсту висловився директор Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України В. Устименко. Він акцентував: «Це п'ята спроба ліквідувати Господарський кодекс. Жодного разу не був проведений аналіз наслідків, до чого це призведе!» Відомий науковець наголосив

на недотриманні основних норм Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» у частині аналізу регуляторного впливу Господарського кодексу України. Крім того, вважає В. Устименко, не визначено та не оцінено всі альтернативні способи досягнення встановлених цілей Міністерством юстиції України, не визначено очікуваних результатів скасування ГКУ, у тому числі не здійснено розрахунки очікуваних витрат та вигод для суб'єктів господарювання, громадян та держави внаслідок такого скасування, що свідчить про необґрунтованість даної ініціативи. Науковець, кандидат юридичних наук, доцент П. Богущкий, зазначив, що, «відмовляючись від Господарського кодексу, потрібно буде поставити питання щодо господарської юстиції, щодо існування господарського правосуддя як спеціалізованого у системі правосуддя держави». Необхідність глибокого реформування цієї сфери правового поля України підкреслює директор Центру комерційного права В. Данішевська. Та багато інших науковців висловлювали свої позиції та думки з цього приводу, однак узгодження ми не бачимо, тим більше надалі Мін'юст сприятиме ліквідації ГКУ, адже ці дії було обговорено та узгоджено з іноземними партнерами.

Таким чином, звертаючи увагу на дану проблему, варто зазначити, що ліквідуючи ГКУ, ми зводимо на нівець десятки років роботи науковців, законодавців, спеціалістів у галузі господарського права.

Недоцільність декодифікації полягає і в тому, що не слід забувати про те, що в ГК України існують норми, які недоцільно вміщувати в окремі нормативно-правові акти, і віднесення їх до ЦК України теж не вбачається доречним. Це норми про засади державного регулювання економіки, господарські договори та особливості їх укладання, виконання та розірвання, підстави виникнення та виконання господарських зобов'язань, види підприємств та їх об'єднань, норми про штрафні та оперативно-господарські санкції тощо.

Отже, при вирішенні питання щодо подальшого розвитку господарського законодавства пріоритет має належати не руйнуванню, а саме вдосконаленню законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Господарський кодекс знову хочуть скасувати /. [Електронний ресурс]. — URL: <http://ukrainepravo.com/news/ukraine/gospodars%60кyy-kodeks-znovu-khochut%60skasuvaty> (дата звернення 19.04.2017р.).
2. Кузнецова Н. С. Проблеми відповідності цивільного законодавства України стандартам Європейського Союзу // Часопис Хмельницького університету управління та права. — Випуск 1–2. — 2005 р. — С. 66 — 69.

Довгань М.Р.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Правове регулювання способів забезпечення виконання зобов'язання завжди пов'язане із процедурою їх реалізації. Адже остання є невід'ємною частиною не тільки способів забезпечення, але й гарантією будь-якого інституту, що спрямовується на виконання основного зобов'язання.

Відповідно до ст.509 ЦК України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Метою зобов'язання є необхідність забезпечувати то-варообіг і гарантувати майнові та особисті немайнові права та охоронювані законом інтереси фізичних і юридичних осіб [2, с.125].

Важливо вказати і на те, що будь які зобов'язання в цивільному праві дістали свою систему: загальна та спеці-

альна частини. Якщо загальна частина містить норми, що належать до всіх зобов'язань, і, зокрема, щодо забезпечення виконання зобов'язань (Гл.49 ЦК України), та спеціальна частина, такі підсистемні елементи, як договірні зобов'язання та недоговірні зобов'язання [2, с.124].

Традиційно способи виконання зобов'язання поділяються на такі види як (а)речові види забезпечення виконання зобов'язання (застава (іпотека, заклад, застава товарів в обороті або переробці, застава цінних паперів та застава майнових прав), притримання) та (б)зобов'язально-правові види забезпечення виконання договірних зобов'язань (неустойка (штраф та пеня), порука, гарантія, завдаток) [3, с.443–460].

В той же час, аналізуючи способи виконання зобов'язання, важливо задатись питанням, які з таких є характерними для застосування в позадоговірних зобов'язаннях?, — адже в ЦК України не визначена можливість поширення способів виконання зобов'язання на позадоговірні зобов'язання.

Н.Є. Голубева відмічає, що слід відрізнити предмет зобов'язання від об'єкту: об'єктом зобов'язання є те, на що спрямовані права й обов'язки учасників зобов'язання, тобто ті дії, здійснення яких (чи утримання від яких) кредитор має право вимагати від боржника; предметом зобов'язання служать ті матеріальні і нематеріальні блага, з приводу яких стори вступають у відносини й на які спрямовані дії [1, с.7].

Окрім цього, ст.ст.1163 — 1165 ЦК України визначено:

(1)що фізична особа, життю, здоров'ю або майну якої загрожує небезпека, а також юридична особа, майну якої загрожує небезпека, мають право вимагати її усунення від того, хто її створює.

(2)а у разі неусунення небезпеки загрози життю, здоров'ю, майну фізичної або майну юридичної особи заінтересована особа має право вимагати: (а)вжиття невідкладних заходів щодо усунення загрози; (б)відшкодування завданої шкоди; (в)заборони діяльності, яка створює загрозу.

Отже, у першому випадку, важливо звернути увагу на те, що фізичній чи юридичній особі, якій загрожує небезпека (майну чи то здоров'ю), законодавець надає можливість «вимагати усунення» такої від того, хто створює загрозу.

Натомість про додатковий характер позадоговірних зобов'язань не йдеться. Не йдеться і про можливість застосування способів забезпечення виконання зобов'язання, адже, по суті, вони й не визначені загальною частиною зобов'язального права.

До прикладу, ст.546 ЦК України визначено, що виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, при триманням. А договором чи законом можуть бути встановлені інші види забезпечення виконання зобов'язання.

Таким чином, виходячи із вищевикладеного, можна прийти до висновку та вказати на те, що наразі в ЦК України наявна суттєва прогалина, яка потребує належного врегулювання. Адже не зрозуміло, який із способів забезпечення виконання цивільного зобов'язання буде прийнятним на реалізацію положень, що закріплені в ст.ст.1163–1165 ЦК України. На нашу думку, таким, і чи неєдиним способом є неустойка, але її застосування до квазі-деліктів, тобто, тих правопорушень, які засновані на презюмованих фактах, фактичних складах є вкрай складним, що й потребує чіткості та передбачуваності. Тому наша думка зводиться до того, аби надати можливість доврегулювати зміст ст.546 ЦК України положенням про те, що «способи забезпечення виконання зобов'язання є застосовними до договірних та не договірних зобов'язань».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голубева Н.Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Н. Ю. Голубева; наук. консультант Є. О. Харитонов; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2013. — 40 с.
2. Матвеев П.С. Цивільне право (в схемах): Навч.посіб. — К.: Алерта, 2013. — 256с.
3. Цивільне право України. Загальна частина: підручник/ За ред. І.А. Бірюкова, Ю.А. Заїки. — КНТ.: КНТ, 2006. — 480с.

4. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.nyperlink> «<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення — 04.04.2018р.)

Дончак О.Д.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ПРАВО НА МАТЕРИНСТВО ТА БАТЬКІВСТВО: ДО ПИТАННЯ РОЗШИРЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ КОНСТРУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ СУБ'ЄКТІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА

Право на материнство та батьківство є основним не тільки сімейно-правовим благом, яке доповнює реалізацію інституту сім'ї в сімейному праві, але й тісно пов'язане із цивільними особистими немайновими правами — репродуктивними правами, правами на сім'ю, тощо.

Виходячи із дуальної природи права на батьківство та материнство (за суб'єктивним критерієм) важливо звернути увагу на деякі дихотомічні обставини, що бодай на методологічному рівні створюють суттєвий конфлікт у правовому регулюванні права на батьківство та материнство.

Так, аналізуючи зміст статей, які визначають право на материнство та батьківство (ст.ст.49, 50 СК України) слід вказати на таке:

(а) за ч.1 ст.49 СК України — «...дружина має право на материнство... (курсив власний — О.Д.)».

(б) за ст.50 СК України — «...чоловік має право на батьківство... (курсив власний — О.Д.)».

Виходячи з вищевикладеного неважко помітити неординарність підходу до вживання законодавцем статусного терміну «чоловік» та «дружина». Адже виходить, що кожен чоловік (особа чоловічої статі) може мати право на бать-

ківство, тобто право стати батьком. Натомість вживання терміну «дружина» є доволі некоректним, адже за логікою можливо припустити, що таким правом можуть бути наділені тільки ті жінки, які перебувають у шлюбі (ч.1 ст.49 СК України).

В той же час ч.4 ст.49 СК України визначено, що «... вагітній дружині мають бути створені у сім'ї умови для збереження її здоров'я та народження здорової дитини...» (курсив власний — О.Д.). Тут, на нашу думку також міститься положення, яке обмежує права жінок, адже йдеться тільки про те, що «вагітній дружині», а не «вагітній жінці» «...мають бути створені у сім'ї умови для збереження її здоров'я та народження здорової дитини...».

За таких обставин ми вважаємо, що ці норми слід привести у відповідність та внести належні зміни. Адже Сімейний кодекс України закріплює те, що (а) «...жінка та чоловік мають рівні права і обов'язки у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї...»; (б) відповідно до ст.4 СК України визначено, що «...сім'ю може створити особа, яка народила дитину, незалежно від віку...».

Приходячи до висновку, важливо відмітити, що внесення змін до ст.49, ст.50 СК України надасть можливість забезпечити повноту реалізації права на батьківство та материнство суб'єктам сімейних правовідносин та сприятиме захисту та охороні їхніх прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (дата звернення — 05.04.2018р.)
2. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.NYPERLINK «http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15»> (дата звернення — 05.04.2018р.)

Єрдакій М.В.
студент 1 курсу,
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

З прийняттям Конституції України у правовій реальності України з'явився принцип верховенства права. Цей принцип був нормативно закріпленим у ст.8 Конституції України. Так, зокрема, Конституція України зазначає: "В Україні визнається і діє принцип верховенства права"[1]. При цьому сама Конституція фактично не розкриває суть і зміст цього принципу. Отже, логічно виникає питання, в чому конкретно полягає зміст цього принципу? Як його мають розуміти суб'єкти права? Адже принцип верховенства права визначений засадами діяльності майже всіх органів державної влади України. Саме тому, у межах цього дослідження, ми б хотіли з'ясувати: 1) зміст цього принципу; 2) яким чином він визначається на рівні законодавства України; 3) визначити специфіку реалізації цього принципу у практичній діяльності суб'єктів права.

В українській та зарубіжній науковій літературі висловлено багато думок, щодо того, в чому виявляється суть принципу верховенства права. Серед українських дослідників цієї тематики можна назвати: С.П. Головатого, Г.І. Дутку, А.П. Зайця, М.І. Козюбру, А.М. Колодія, В.О. Котюка, Б.В. Малишева, П.М. Рабіновича, В.І. Тимошенко та ін.

Вперше принцип верховенства права був сформований і проаналізований англійським конституціоналістом А. В. Дайсі. В роботі «An Introduction to the Study of the Law of the Constitution» («Вступ до вивчення конституційного права») [2] вчений визначив три основних аспекти визначення суті принципу верховенства права або панування права (the rule of law).

По-перше, вчений вважав, що значення терміну «панування права» зводиться до такого: ніхто не може бути пока-

раний і нести відповідальність особисто або своїм майном у разі відсутності певного порушення закону, що доведено звичайним законним способом перед звичайним судом[2, с.213].

По-друге, панування права означає те, що в Англії немає нікого, хто міг би бути вище закону. В Англії будь-яка людина незалежно від її звання та положення, підкоряється законам держави і підлягає юрисдикції звичайних судів[2, с.220].

По-третє, А. В. Дайсі розкриваючи третій аспект визначення суті принципу панування права пише: «ми можемо казати, що конституція заснована на пануванні права, тому що загальні принципи конституції (наприклад, право свободи особистості або право публічних зборів) є результатом судових рішень, у яких визначаються права окремих осіб в окремих випадках[2,с.222].

Варто звернути увагу на те, що таке розуміння принципу верховенства права було зроблене вченим на підставі аналізу права Англії, яка належить до англосаксонської правової сім'ї.

Пізніше принцип верховенства права перейшов і у романо-германську правову сім'ю. Подальші наукові дослідження цього принципу призвели до формування двох основних підходів його розуміння у межах цієї правової сім'ї. У широкому розумінні під верховенством права розуміють верховенство права над державою. У вузькому розумінні верховенство права можна розглядати як модель співвідношення права і закону у регулюванні суспільних відносин.

Важливе значення у розкритті змісту принципу верховенства права відіграв як Конституційний Суд України, так і Верховна Рада України, яка через дев'ять років після закріплення цього принципу на рівні Конституції України розкрила його суть у КАС України.

Так, вперше офіційне тлумачення цього принципу зробив Конституційний Суд України у 2004 році. Так, у Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 69

Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року (№ 15-рп/2004) вказано, що «відповідно до частини першої ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Верховенство права — це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникненні передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо» [3]. Цінність цього Рішення Конституційного Суду України полягає у тому, що це фактично була перша спроба офіційно деталізувати зміст цього принципу.

Вперше офіційне закріплення змісту принципу верховенства права було зроблене у ч.1 ст. 8 Кодексу адміністративного судочинства України. Так, зокрема, зазначається, що: «Суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права відповідно до якого зокрема людина, її права і свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави» [2]. Таким чином, принцип верховенства права розглядається крізь призму положень ст.3 Конституції України [2], яка фактично закріпила концепцію людиноцентризму. Очевидно те, що основним орієнтиром при визначенні суті принципу верховенства права має бути те, що людина, її права і свободи визнаються найвищою цінністю в Україні. Забезпечення реалізації прав людини, їх гарантування і охорона стають основним обов'язком Української держави.

Аналізуючи законодавство України можна відзначити те, що принцип верховенства права, на сьогодні, використовується у багатьох законах України. Він покладений в основу функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Однак, нормативне закріплення, ще не означає реалізації. Саме тому, необхідні дієві механізми реалізації цього принципу на практиці.

На нашу думку, принцип верховенства права має бути не виключно абстрактною ідеєю. Він має втілюватися у правотворчій, правоохоронній та правозастосовчій діяльності,

у системі писаного права і законодавства. Усі нормативно-правові акти в Україні, за змістом, мають ґрунтуватися на ідеях: соціальної справедливості, свободи, рівності, рівноправ'я, які є окремими проявами принципу верховенства права.

Отже, враховуючи вищевикладене, можна зробити висновки:

- На сьогодні принцип верховенства права можна розглядати з двох позицій. По-перше, у широкому розумінні, як верховенство права над державою. По-друге, у вузькому розумінні, як модель співвідношення права і закону у регулюванні суспільних відносин.

- Конституція України, запровадивши принцип верховенства права у 1996 році, фактично не визначила його зміст. Лише через дев'ять років потому у КАС України було нормативно визначено цю категорію, як визнання людини, її прав і свободи найвищими цінностями, які визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

- Принцип верховенства права має бути не виключно абстрактною ідеєю. Він має втілюватися у правотворчій, правоохоронній та правозастосовчій діяльності суб'єктів права, а також у системі писаного права і законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Дайсі А. В. Основи государственного права Англии / Переклад О.В. Полторацької під редакцією проф. П.Г. Виноградова. — М.: Типографія Т-ва И.Д. Ситіна, 1907.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України, щодо відповідності Конституції України (конституційності) від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 45. — Ст. 2975.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35–36, № 37. — Ст. 446.

Зубрицька Х.М.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

МІСЦЕ ОЦІНОЧНИХ КАТЕГОРІЙ В ІНСТИТУТАХ УКЛАДЕННЯ ТА РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧИХ ДЕФІНІЦІЙ

Інститут шлюбу займає важливе місце в системі сімейного права, а процедура його укладення та розірвання характеризується потребою в наявності певних умов та підстав, які, як правило, визначаються в СК України. Проте не всі законодавчо вживані терміни, що складають, до прикладу, підставу для розірвання шлюбу, мають чіткий термінологічний апарат.

Як відмічають деякі дослідники (Р.О. Опалев [3], Т.В. Кашаніна [4], С.М. Черноус [5], Я.Я. Мельник [1, с.66–71], тощо), це пов'язано із самою властивістю не тільки вжитих термінів законодавцем у тій чи іншій нормі, але й за наявністю таких, норма права набуває ознак «каучукової» в силу змісту ряду оціночних понять. А тому акцентуація уваги на останніх і є предметом нашого дослідження.

Так, ч.3 ст.56 СК України визначено, що кожен із подружжя має право припинити шлюбні відносини.

Статтею 104 СК України вказано на те, що шлюб припиняється внаслідок його розірвання. Натомість шлюб розривається на підставі рішення суду за наявності умов, які визначені в ст.110 СК України.

Право на розірвання шлюбу має кожен із подружжя (ч.1 ст.110 СК України). Проте ст.110 СК України не містить переліку підстав, які б вказували на причину розірвання шлюбу судом. Фактично, аналізуючи попередньо наведені ст.ст.56, 110 СК України можливо відмітити, що таке право є абсолютним в силу наявності тісного зв'язку із правовою природою права на свободу кожної людини. Таке цивільне право регламентоване ст.288 ЦК України, відповідно до якої забороняється будь-який примус (фізичний чи-то психічний), щодо визначення своєї поведінки.

Натомість, аналізуючи судову практику розірвання шлюбу, цілком слушно деякими дослідниками [1, с.68–69] було звернуто увагу на те, що в мотивувальній частині судових рішень про розірвання шлюбу суд оперує поняттями «не зійшлись характером», «втратили почуття довіри та поваги», «втратили почуття любові», тощо.

За своєю суттю, оціночні поняття — це узагальнення різноманітних предметів, явищ, дій, процесів, і вони є «узагальненнями» цих же фактів, предметів, явищ. Також вони є одним із засобів, за допомогою яких законодавець забезпечує піднормативне індивідуальне правове регулювання. Причому оціночні поняття виконують різні функції [4].

В рамках вищевикладеного, можна прийти до висновку в тому, що місце оціночних понять в інституті розірвання шлюбу полягає в тому, що такі надають можливість реалізувати право на розірвання шлюбу. По суті зміст права на розірвання шлюбу зумовлюється наявністю тих понять, які надають можливість розширити спектр обставин, що складають несумісність спільного проживання; виражають свободу в реалізації погляду на зміст особистого сімейного життя подружжя; норма права розширюється і набуває гнучкості заради того, аби суд мав можливість мотивувати рішення суду більш абстрактними і в той же час узагальненими поняттями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мельник Я., Мельник Ю., Мельник М. Дефініційні особливості оціночної категорії «любов» та її місце в системі сімейного права// Jurnalul juridic national: teorie și practică. — № 4 (14). — 2015. — С.66–71.
2. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III [Електронний ресурс]. — URL: Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 09.04.2018р.).
3. Опалев Р.О. Оценочные понятия в арбитражном и гражданском процессуальном праве/ Р.О. Опалев — М.: Волтерс Клувер, 2008. — 248с.

4. Оценочные понятия в советском праве /Т. В. Кашанина. //Правоведение. — 1976. — № 1. — С.25–31 [Електронний ресурс]. — URL: [http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID\(дата звернення 09.04.2018р.\)](http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID(дата звернення 09.04.2018р.)).
5. Черноус С.М. Оціночні поняття у трудовому праві України [Текст]: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Черноус Світлана Миколаївна; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2008. — 20 с.
6. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – URL: Режим доступу: <http://zakon1.nay.gov.ua/Hyperlink/ShowAllOfDocuments?DocID=435-IV> «<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>». (дата звернення 09.04.2018р.).

Ключаньська А.Я.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ

Інститут цивільної дієздатності є важливим елементом цивільної правосуб'єктності. Адже його суть зводиться до того, аби мати можливість оцінити здатність фізичної особи усвідомити свої права та обов'язки, набути такі права чи то обов'язки, як і здатність нести відповідальність за невиконання чи то недотримання таких.

З іншого боку, законодавцем передбачено ряд випадків, які вказують на неможливість фізичної особи повною мірою усвідомлювати значення своїх дій та їх вчинення. Такий інститут дістав назву в доктрині цивільного права як «обмеження цивільної дієздатності». Проте аналізуючи зміст ст.36 ЦК України, на нашу думку, постає необхідність вказати на деякі прогалини та неповноту законодавчої регламен-

тації. Це й становить актуальність піднятої проблематики, а відтак підняте питання потребує детального дослідження.

Зокрема, ч.1 ст.36 ЦК України закріплює положення про те, що суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона страждає на психічний розлад, який істотно впливає на її здатність усвідомлювати значення своїх дій або керувати ними. Як бачимо, законодавець пов'язує «обмеженість» фізичної особи із зниженням «психологічного та ерудитійного критеріїв» (згідно із підручника Р.Б. Шишки, 2014р.).

Варто вказати й на те, що визнання особи недієздатною — є способом подолання проблем адитивної поведінки. Така поведінка проявляється у відході від реалій життя через штучний вплив на свій психічний стан через прийняття різноманітних психоактивних речовин чи постійній фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримання інтенсивних емоцій, формування стійкої залежності, внаслідок чого слабнуть вольові властивості людини. Руйнівний характер адикції проявляється у встановленні такого психічного стану, відмічає Р.Б. Шишка, за якого неадекватно оцінюється ситуація дії в ній [2, с.160].

Однак відповідно до ч.2 ст.36 ЦК України, суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо, і тим самим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище (курсив власний — А.К.).

В той же час варто мати на увазі, що предмет правового регулювання цивільних правовідносин стосується не тільки «матеріальних благ», але й «нематеріальних» (ст.1 ЦК України).

За таких обставин слід звернути увагу на те, що в ч.2 ст.36 України законодавець однобічно підійшов до проблеми адикції, порівнявши її із наслідками тільки скрутного матеріального становища (характеру), не беручи до уваги питання нематеріальні блага, применшення чито нівелювання яких можливе внаслідок адитивних дій фізичної особи, права якої потребують обмеженню. Адже метод цивільного права зводиться до рівності прав та обов'язків учасни-

ків цивільних правовідносин, а ст.23 ЦК України вказує на те, що моральна шкода полягає у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів сім'ї чи близьких родичів.

А тому, враховуючи вищевикладене, слід прийти до **висновку** у тому, що інститут обмеження цивільної дієздатності слід доповнити в частині 2 ст.36 ЦК України наприкінці речення після слів «скрутне матеріальне» словами «та суттєве скрутне нематеріальне становище, що ставить під загрозу права та свободи сім'ї, а також осіб, яких за законом така особа зобов'язана утримувати». Вирішення цієї проблеми надасть можливість повною мірою на методологічному рівні, як і практичному, охопити правове регулювання цивільних правовідносин і, зокрема, інститут правосуб'єктності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.nay.gov.ua/show/show?id=435-15>. (дата звернення — 02.04.2018р.)
2. Цивільне право України: підручник./За ред. проф. Бошицького та проф.Шишки Р.Б. (кер.автор.кол.), Загальна частина. — К.: Видавництво Літера-К, 2014. —760с.

Конопацька К.Е.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ЕМАНСІПАЦІЯ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ: СІМЕЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Відповідно до ч.1 ст.35 ЦК України повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла 16 ро-

ків і працює за трудовим договором, а також неповнолітній особі, яка записана матір'ю або батьком дитини. А вже ст.22 СК України визначено, що момент виникнення у фізичної особи права на шлюб пов'язується із досягненням 18 років. Такі обставини становлять необхідність більш детального аналізу питань емансипації фізичної особи для укладення шлюбу, адже, як бачимо, час із якого може бути дозволено особі вступити у шлюб не збігається із часом материнства. Це і становить актуальність піднятої проблематики та потребує більш детального аналізу.

Відповідно до даних юридичної енциклопедії «емансипація» (лат. — звільнення) — оголошення неповнолітньої особи, за рішенням органів опіки і піклування або суду повністю дієздатною, а за римським правом — звільнення дітей (або опікунів) з під батьківської влади. У результаті емансипації емансипований ставав особою свого права (*sui juris*), однак на його дітей емансипація їх батька не поширювалась [4, с.356].

В доктрині (науці) цивільного права, про досягнення певного шлюбного віку пов'язується інститут спеціальної правоздатності [2, с.148], тобто здатності фізичної особи бути носієм певного права (блага).

У відступ від моменту «материнства» (за ч.1 ст.35 ЦК України), моменту «вагітності» (аби стати матір'ю), — це все предметно щодо жінки, — ч.2 ст.23 СК України закріплено положення про те, що «...за заявою особи, яка досягла 16 років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам... (курсив власний — К.К.)».

Звідси виникає запитання: які інтереси дитини можуть стати причиною набуття фізичною особою повної цивільної дієздатності в контексті сімейно-правового аскету (власне мети врегулювання сімейних правовідносин)?

ЦК України традиційно поєднує інтереси неповнолітньої особи чи то малолітньої особи (ст.ст.31, 32 ЦК України) тими правочинами, які задовольняють побутові потреби, відповідають її духовному чи соціальному розвитку та стосуються предмета, який має невисоку вартість; а також задоволення особистих немайнових прав на результати інте-

лектуальної, творчої діяльності, що охороняється законом; бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи; інтереси щодо укладення договорів банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом. А також задовольняти інші інтереси в рамках правочинних правовідносин за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників.

Утім, доволі справедливою є думка тих дослідників, які звертають увагу на те, що поняття «сімейна правоздатність» в СК України не визначається [3, с.85–86], однак юридичний факт сімейного права — народження дитини — дає можливість набути цивільну правоздатність.

Така неврегульованість суттєвим чином, ненайкращим чином позначається не тільки на характері виниклих правовідносин між дитиною та іншими членами сім'ї, але й і щодо інституту емансипації, адже з'являється можливість через сімейно-правові механізми набути в «інших цілях» повної цивільної дієздатності, і це при умові, що цивільно-правові інтереси не співпадають із інтересами, а, відтак, і метою сімейного права.

Отож, в рамках **висновку**, важливо відмітити, що на сьогодні постає за доцільне врегулювати інститут емансипації на належному законодавчому рівні, ввівши відповідну дефініцію у СК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nperlink.com> «<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>». (дата звернення 28.03.2018р.)
2. Цивільне право України: підручник./За ред. проф. Бошицького та проф.Шишки Р.Б. (кер.автор.кол.), Загальна частина. — К.: Видавництво Літера-К, 2014. –760с.
3. Харьковская цивилистическая школа: антология семейного права: монография/ В.К. Антошкина, В.И. Борисова, И.В. Жилинкова и др.; под общ.ред. д-ра юрид.наук, проф. И.В. Спасибо-Фатеевой. — Харьков: Право, 2013. — 240с.

4. Юридична енциклопедія: В 6т./ Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр.енцикл.», 1998. Т.2: Д-Й. — 1999. — 744с.
5. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 28.03.2018р.).

Костюченко Д. С.

студент 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ОБОРОТОЗДАТНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙНОВИХ ПРАВ ДИТИНОЮ

Майнові права дитини характеризуються специфікою, яка залежить від їх правосуб'єктності, роль якої справляє особливе правове навантаження на здійснення права на розпорядження електронними грошима. Адже у такому разі, виникає відсутність можливості забезпечити охорону майнових прав дитини особами, які виступають контрагентами правочинних зобов'язань, вчинених дитиною. Власне, усвідомити ту обставину, що правочин на розпорядження електронними грошовими коштами вчиняється суб'єктом, із частковою чи то неповною дієздатністю.

Як уявляється, це пов'язано із тим, що ні в цивільному законодавстві, ані в спеціальних нормативно-правових актах, які регулюють сферу обігу електронних грошей не робиться акцент на прив'язку до цивільної правосуб'єктності дитини. Це й утворює актуальність даної проблематики та потребує вирішення.

Так, відповідно до ст.192 ЦК України «...законним платіжним засобом, обов'язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України, є грошова одиниця

України — гривня...». Гроші виконують такі функції: платіжну, вартісну, обігову, накопичувальну функцію [1, с.57].

Утім, гроші, як об'єкт цивільних прав (ч.1 ст.177 ЦК України), а тим більше як матеріальні блага, можуть належати на праві власності дитині із специфічним цивільно-правовим режимом, в тому числі і грошові кошти (як готівкові так і безготівкові).

Відповідно до п.1.13 Положення про електронні гроші в Україні (Постанови Національного банку України від 04.11.2010р. № 481 — надалі — Положення) користувачем є — фізична особа або суб'єкт господарювання, який є власником електронних грошей і має право використовувати їх для придбання товарів і здійснення переказів з урахуванням обмежень, установлених цим Положенням [2]. А вже відповідно до п.2.4. цього Положення визначено, що «... користувачі мають право використовувати електронні гроші для здійснення розрахунків за допомогою електронного пристрою, який поповнюється і перебуває в розпорядженні користувача в сумі до 62 000 гривень протягом календарного року...» [2].

У доктрині цивільного права до ознак електронних грошей відносять те, що такі: (а) визнаються вартісними одиницями; (б) виконують функцію засобів платежу; (в) мають передплатний характер; (г) зберігаються на електронному або ж на магнітному носії; (д) емітуються із ціллю отримання грошових коштів в сумі, яка відповідає передплаті; (е) приймаються до платежу особами, які не є емітентом; (ж) посвідчують грошове зобов'язання емітента [4, с.298].

Окрім цього, від безготівкових грошей електронні гроші також відрізняються і тим, що: первинна емісія електронних грошей проходить за узгодженими із Національним банком України правилами; оборотоздатність електронних грошей обмежено певним платіжним середовищем (платіжною системою); розрахунки електронними грошима можуть носити автономний характер; обмежене коло суб'єктів як приймають електронні гроші в якості слати; наявні обмеження максимальної сплати електронних грошей, яка зможе надходити в розпорядження користувача [4, с.298–299].

Отож, як вважається, електронні гроші виступають особливою формою готівкових та безготівкових грошей (формою форми) [4, с.299].

В межах цивільної правосуб'єктності слід відмітити, що відповідно ч.1 ст.32 ЦК України крім правочинів, передбачених статтею 31 цього Кодексу, фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (неповнолітня особа) має право: (1)самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами; (2)самостійно укласти договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунку), тощо. Тобто, будучи учасником зобов'язальних (договірних) відносин між банком, особи із неповною дієздатністю можуть володіти електронними грошима, власне як і ними розпоряджатися.

Відносно осіб, які володіють частковою дієздатністю, то такі можуть вчиняти самостійно лише дрібні побутові правочини (ст.31 ЦК України).

Натомість, з огляду на викладене, прогалина, на нашу думку, в межах електронних грошей не визначається ряд обставин, які перешкоджають вчиняти правочини в електронній формі. Гадаємо, тут слід звернути увагу на те, що при вчинення розрахунку такою особою слід удосконалити питання щодо запитів на ідентифікацію статусу осіб як учасників цивільних правовідносин. Це й стосується правочинів, що вчиняються через всесвітню мережу Інтернет із використанням електронних грошей. Зрештою, викликає занепокоєння і сума, яка може перебувати (накопичуватись, витратитись) без згоди батьків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Матвеев П.С., Бірюков В.І. Цивільне право (в схемах): Навч.посібн. — К.: Алерта, 2013. — 256с.
2. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання [...] Національний банк; Постанова, Положення, Форма

типового документа [...] від 04.11.2010р. № 481// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10/paran19#n19>.

3. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 19.04.2017р.).
4. Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав: монография/ И.В. Спасибо-Фатеева, В. И. Крат, О.П. Печеный и др.; под общ.ред. И.В. Спасибо-Фатеевой. — Харьков: Право, 2015. —720с.

Кравченко Н. О.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ РИСИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Нині корупція в Україні визнана найнебезпечнішим явищем, яке гальмує євроінтеграційні процеси, перешкоджає зростанню економічного потенціалу країни і покращенню добробуту населення. З метою реалізації державної антикорупційної політики здійснюється комплексне реформування системи органів, діяльність яких пов'язана з боротьбою з корупцією, створюються нові спеціалізовані антикорупційні органи.

До проблем функціонування антикорупційних органів зверталися такі вчені, як Н.А. Буличева, І.А. Ботнарченко, В.М. Драган, З.А. Загинея, А.В. Лапкін, Ю.О. Левченко, Н.Г. Павленко, О.Н. Ярмиш та ін. Однак аналіз наукової літератури дає підстави вважати, що на сьогодні серед вчених і практиків відсутній єдиний підхід щодо необхідності створення Вищого антикорупційного суду в Україні.

Статтею 31 нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено утворення в системі судоустрою

вищих спеціалізованих судів як судів першої та апеляційної інстанції з розгляду окремих категорій справ, серед яких визначається Вищий антикорупційний суд [1]. Згідно з нормами проекту № 6011 від 01.02.2017 р. «Про антикорупційні суди» [2] антикорупційні суди входять до єдиної системи судів України. Зазначеним проектом передбачено, що систему антикорупційних судів складають: 1) Вищий антикорупційний суд (далі — ВАС); 2) Антикорупційна палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду України.

Прихильники ідеї необхідності існування ВАС в Україні констатують, що сьогодні спеціалізований антикорупційний суд, як окрема правова інституція, функціонує у близько двадцяти країнах світу, зокрема, це: 1) європейські країни — Болгарія, Словаччина, Хорватія; 2) неєвропейські розвинуті країни — Мексика, Таїланд, Пакистан, Філіппіни; 3) країни, що розвиваються, — Афганістан, Бангладеш, Ботсвана, Бурунді, Камерун, Індонезія, Кенія, Малайзія, Непал, Палестинська Автономія, Сенегал, Танзанія, Кенія, Уганда. При цьому в одних державах ці суди становлять багаторівневу систему, в інших — представлені лише як суди першої інстанції (рідше — тільки апеляційної інстанції) [3, с. 278]. Це доводить, про що також неодноразово йшлося у наукових джерелах, що більшість держав, у яких діють такі суди, належать до «країн третього світу», а європейські держави (крім вказаних трьох) не сприйняли ідею створення цієї інституції.

На думку Н.Г. Павленко, ідея створення спеціалізованого антикорупційного суду не утвердилася в більшості європейських країн і країн з розвинутими демократичними традиціями на інших континентах. Причинами цього можуть бути як дієвість наявних судів у розгляді справ, пов'язаних із корупцією високопосадовців, так і втілюваний у життя принцип сталості системи судових органів країни [4, с. 305].

В. А. Пустовіт вважає, що з огляду на вітчизняний досвід, наявні прогалини в системі протидії корупції в Україні та необхідність упровадження найкращих світових практик діяльності антикорупційних судів, необхідно прискорити прийняття закону щодо створення ВАС як спеціалізованого, визначити процедури добору й затвердження суддів за

участю та з допомогою міжнародних експертів з урахуванням рекомендацій Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії). Вищезазначене, на думку автора, дасть змогу підвищити результативність заходів, спрямованих на створення дієвих механізмів подолання корупції в нашій державі [5, с. 320].

Таким чином, слід погодитися з тими вченими, які вважають нагальною необхідністю розроблення та прийняття закону, який має врегулювати статус, організацію та компетенцію ВАС, а також установити спеціальні вимоги до його суддів і порядок їх добору [3, с. 278].

На сьогодні, незважаючи на позитивні зрушення у напрямку створення нового спеціалізованого суду та формування антикорупційної юстиції, можна констатувати, що обрана законодавцем модель спричиняє низку проблем організації та функціонування ВАС. Передусім це спроможність єдиного судового органу забезпечити розгляд і вирішення всіх корупційних справ, що виникають у державі. Науковці зосереджують увагу на складних організаційних моментах, пов'язаних із створенням ВАС. Зокрема, до таких моментів слід віднести такі: місцезнаходженням ВАС є м. Київ, а територіальні філії та управління НАБУ та САП — у м. Львові, Одесі і Харкові; обмежена предметна підсудність ВАС, тобто щодо розгляду справ про кримінальні корупційні злочини, віднесені до підслідності НАБУ; економічна недоцільність створення ВАС і можлива його неефективність.

Здійснення функцій суду щодо діяльності НАБУ і САП передбачає й реалізацію повноважень слідчих суддів у відповідних кримінальних провадженнях. Однак, якщо ВАС є єдиним судовим органом, розташованим у м. Києві, постає питання, чи зможуть детективи НАБУ і прокурори САП своєчасно отримувати від слідчих суддів цього суду дозволу на проведення відповідних процесуальних дій. Ускладнення у цьому можуть виникнути, передусім, у діяльності територіальних філій та управлінь НАБУ та САП, які знаходяться в Харкові, Одесі та Львові, тобто територіально віддалені від ВАС.

Отже, слід погодитися з А.В. Лапкіним, що законодавцю необхідно забезпечити розташування територіальних підрозділів ВАС у цих містах, що ускладнить його структуру та/або зумовить створення дворівневої системи антикорупційних судів в Україні [3, с. 275-279].

До цього слід додати, що Міжнародний валютний фонд вважає, що створення нових антикорупційних органів в Україні поки ще не дало результату. Перший заступник директора-розпорядника МВФ Девід Ліптон зауважив: «Необхідно рішуче боротися з корупцією. Незважаючи на створення нових антикорупційних інститутів, конкретні результати поки не досягнуті» [6].

Враховуючи вищесказане, можна дійти висновку, що Україною сприйнято позитивний зарубіжний досвід інституціонального забезпечення боротьби з корупцією щодо створення нових інституцій з подолання корупції, у тому числі створення ВАС. Ідея створення нового для України спеціалізованого антикорупційного суду є позитивним моментом у боротьбі з корупцією. Це показує прагнення країни подолати системне, вкрай небезпечне явище за допомогою створення нових інституцій та оформлення системи антикорупційної юстиції для активної протидії корупційним правопорушенням. Однак, наявність у країні ВАС не гарантує зниження рівня корупції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
2. Проект Закону України від 1 лютого 2017 р. № 6011 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61038.
3. Лапкін А. В. Проблеми створення Вищого антикорупційного суду в Україні // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 275-279.

4. Павленко Н. Г. Практика створення антикорупційних судів: світовий досвід // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали II Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 305-306.
5. Пустовіт В. А. Антикорупційний суд у контексті інституційного становлення антикорупційної системи України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 318-420.
6. Створення антикорупційних органів в Україні поки не дало результатів URL:<http://www.pravda.com.ua/news/2017/04/3/7140154>» (дата звернення 02.04.18р.)

Лисюк Я. Ю.

студент 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ЗМІСТ ДОДАТКОВИХ ПІДСТАВ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ЗА СК УКРАЇНИ

Правовідносини із позбавлення батьківських прав за сімейним законодавством України характеризуються різними підставами, правове навантаження яких позначається суттєвим чином і на виконанні сімейним правом своїх функцій щодо охорони та захисту прав та інтересів дитини, як і впливу та заохочення до належного виконання батьками своїх обов'язків щодо виховання дитини (дітей). Однак визначений законом перелік у ст.164 СК України позбавлення батьківських прав, на нашу думку, є доволі неординарним, колізійним, а також неповним. Це й спонукає нас до аналізу інститутів позбавлення батьківських прав серед

сімейних законодавств інших країн з метою виявлення тих необхідних підстав, які б комплексно «замикали» питання по впливу на виховання батьками своїх прав та обов'язків щодо виховання дитини.

З'ясовуючи питання підстав виникнення правовідносин з позбавлення батьківських прав, варто насамперед приділити увагу етіології ключових термінів та правових феноменів, що формують даний вид правовідносин.

Так, за гносеологічним значенням слова «підстава», традиційно розуміється як «нижня, опорна частина якого-небудь предмета, споруди; основа», або більш адаптовано до гуманітарних наук, як — «те головне, на чому базується, ґрунтується що-небудь», тобто по суті «наукова підстава» [5]. Русько-український тлумачний словник юридичних термінів, пов'язує російське слово «основание» як «начало существования, время возникновения (рос. — автор)» а також як «причина и повод», й переносить ці слова на українську як «основа, начало, засада, підстава, тощо» [11, с.147].

Відповідно до ст.164 СК України передбачено, що мати, батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вона, він: 1) не забрали дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявили щодо неї батьківського піклування; 2) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини; 3) жорстоко поведуться з дитиною; 4) є хронічними алкоголіками або наркоманами; 5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва; 6) засуджені за вчинення умисного злочину щодо дитини.

Натомість, в сімейному законодавстві пострадянських країн (СНД) на сьогодні також збереглися схожі підстави позбавлення батьківських прав, однак їх перелік, на нашу думку, є більш повним та доцільним, в рамках правовідносин по вихованню дитини. До прикладу, в Кодексі Республіки Білорусь про шлюб та сім'ю у ст.80 визначено, що «...родители или один из них могут быть лишены родительских прав в отношении несовершеннолетнего ребенка, если будет установлено... уклоняются от воспитания и содержав-

ния ребенка.. злоупотребляют родительскими правами или жест око ображаются ... ведут аморальный способ жизни, что оказывает вредное воздействие на ребенка... они отказались от ребенка и подали письменное заявление о согласии на усыновление при их раздельном проживании с ребенком... в течение 6 мес. срока после отобрания ребенка по решению комиссии ... не отпали основания для отобрания ребенка...» (позбавлення батьківських прав тільки в судовому порядку); в Цивільному кодексі Грузії у ст.1205: «... лишение родительских прав только в судебном порядке... если они систематически уклоняются от обязанностей по воспитанию своих детей или злоупотребляют родительскими правами — жестоко обращаются с детьми, оказывают на них вредное влияние аморальным поведением, а также в том случае, если родители являются хроническими алкоголиками или наркоманами...»; в Законі Республіки Казахстан «Про шлюб і сімю» у ст.67: «...уклоняются от выполнения обязанностей родителей, в том числе при злостном уклонении от уплаты алиментов; ...отказываются без уважительных причин взять своего ребенка из родильного дома либо иного детского воспитательного, лечебного или других учреждений; ... злоупотребляют своими родительскими правами...; .. жестоко обращаются с детьми, в том числе осуществляют физическое или психическое насилие над детьми, покушаются на их половую неприкосновенность;... признаны в установленном порядке больными алкоголизмом, наркоманией и токсикоманией... умышленного преступления против жизни или здоровья своих детей либо супруга.... »; у Сімейному кодексі Киргизької республіки у ст.74: «...уклоняются от выполнения обязанностей родителей, в том числе и при злостном уклонении от уплаты алиментов....; .. отказываются без уважительных причин взять своего ребенка из родительского дома...аналогичных учреждений;...злоупотребляют своїми родительскими правами;... жест око ображаются с дтьми...насилие.. половую неприкосновенность...; ... являются больными хроническим алкоголізмом или нароманией; ... совершили умышленное преступление против жизни и здоровья своїх детей либо

против жизни или здоровья супруга;... допускают бродяжничество своих несовершеннолетних детей...»; у Цивільно-му кодексі Литовської Республіки (нині — ЄС) в ст.3.180: «...когда родители .. избегают исполнения своих обязанностей по воспитанию детей, злоупотребляют родительской властью, жестоко обращаются с детьми, оказывают на детей вредное влияние своим аморальным поведением или не заботятся о детях, суд может принять решение временного или бессрочного ограничения власти...; временное или бессрочное ограничения власти... суд принимает с учетом конкретных обстоятельств, из-за которых просят ограничить власть родителей...»; у ст.67 Сімейного кодексу Республіки Молдова, окрім «традиційних»: «... а также в случаях, когда этого требуют интересы ребенка...»; та, зрештою, у ст.69 Сімейного кодексу Російської Федерації, «в тому числі» ... та у разі: «...родительских обязанностей в том числе и при злостном уклонении от уплаты алиментов;...»; Сімейному кодексі Республіки Арменія в ст.59; в ст.64 Сімейного кодексу Азербайджанської Республіки. [4, с.570, 604, 642, 658, 688, 730, 762, 785, 796; 1; 2; 3; 6; 7; 8; 9; 10]

Висновки. На підставі вищевикладеного, ми вважаємо, що ст.164 СК України слід доповнити такими підставами як «в случаях, когда этого требуют интересы ребенка», «родительских обязанностей в том числе и при злостном уклонении от уплаты алиментов», «допускают бродяжничество своих несовершеннолетних детей», ведуть «аморальный способ жизни», тощо. Закріплення таких підстав буде сприяти належному та найбільш ефективному впливу по вихованню дитини в силу забезпечення права дитини на сім'ю, права на виховання більш ширшими санкціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гражданский кодекс Грузии : Принят 26 июня 1997 года; Введен в действие с 25 ноября 1997 года./[Електронний ресурс]. — Федеральний портал (v.3.2.): Юридическая Россия. — URL: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1259884&> (дата звернення 19.04.2017р.).

2. Гражданский кодекс Литовской Республики./[Електронний ресурс]. — глобальная база данных: WIPO Lex. — URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=202089 (дата звернення 19.04.2017р.).
3. Кодекс Республики Беларусь о браке и семье: Кодексы Республики Беларусь.[Електронний ресурс]. — URL: <http://kodeksy.by/kodeks-o-brake-i-semie> (дата звернення 19.04.2017р.).
4. Личные неимущественные права: проблемы теории и практики применения: сб.статей и иных материалов/ под ред. Р.А. Стефанчука. — К.: Юринком Интер, 2010. — 1040с.

Лисюк Я. Ю.

студент 3 курсу

Фінансово-правовий коледж,

Спеціальність «Правознавство»

МОДЕЛЬНІ СТАТУТИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Відповідно до діючого законодавства установчими документами суб'єкта господарювання є рішення про його утворення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, статут (положення) суб'єкта господарювання». Із зазначеного видно, що юридична особа, залежно від порядку створення та організаційно-правової форми, може діяти на підставі засновницького договору, статуту, модельного статуту або іншого установчого акта [1.с.171].

Так, установчим документом акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю є статут. До статутних підприємств також належать підприємства колективної власності та об'єднання кооперативів. На підставі статуту також діють державні та комунальні підприємства, кредитні спілки, банки і товарні біржі» [1.с.173].

Відповідно до п.17, ч.1, ст.1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підпри-

емців та громадських формувань» установчим документом юридичної особи є установчий акт, статут, програма політичної партії, модельний статут, засновницький договір, одноособова заява (меморандум), положення. Тобто серед переліку установчих документів ми бачимо модельний статут як одну із можливих форм функціонування юридичної особи.

Хоч в законі прямого визначення терміну не передбачено, під ним слід розуміти типовий установчий документ, затверджений Кабінетом Міністрів України, який використовується для створення та провадження діяльності юридичних осіб відповідних організаційно-правових форм, містить встановлені законом правила, що регулюють правовий статус, права, обов'язки та відносини, які пов'язані зі створенням, управлінням та провадженням господарської діяльності відповідних юридичних осіб

Відповідно до частини 2 статті 81 ЦК України юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів... Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі модельного статуту в порядку, визначеному законом.

А також, крім цього, згідно із статтею 4 Закону України «Про господарські товариства», якщо господарське товариство створюється та діє на підставі модельного статуту, в рішенні про його створення зазначається також інформація про провадження діяльності на основі модельного статуту. Тобто ми можемо стверджувати, що на засновників покладається обов'язок повідомлення державного реєстратора про створення юридичної особи на основі модельного статуту.

Відповідні зміни обумовлені ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту» від 21.04.2011, що вніс ряд змін до Господарського, Цивільного кодексів, ЗУ «Про господарські товариства», ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців та громадських формувань». Саме завдяки цьому законодавство змогло адаптуватися під регулювання модельними статутами діяльність юридичних осіб.

Але на сьогоднішній день існує лише єдиний модельний статут, що регулює діяльність ТОВ. Кабінет Міністрів України своєю постановою від 16 листопада 2011 р. № 1182 (Постанова набрала чинності 23 листопада 2011 р.) затвердив зразок модельного статуту для товариства з обмеженою відповідальністю. Затвердження модельного статуту ТОВ спрямовано на спрощення порядку створення ТОВ. Відтепер державна реєстрація ТОВ може здійснюватись не лише на підставі спеціально розробленого та затвердженого учасниками ТОВ статуту, а й на підставі модельного статуту, який набуває статусу установчого документа у разі прийняття його учасниками ТОВ.

В літературі зазначається «...модельні статутути можуть бути використані лише тими юридичними особами, що діють на підставі статуту — тобто їх не можуть використовувати повні та командитні товариства» [2. с.155].

На підставі цього можна дійти висновку, що коло суб'єктів обмежене, але з обумовленою метою, тобто виходить з меж компетенції та першочерговим завданням при створенні юридичної особи.

Доречно зауважити про те, «що можливість застосування чи відмови від застосування модельного статуту є результатом волевиявлення учасників (засновників) юридичної особи» [2. с.156].

Зважаючи на це, передбачається диспозитивність прав учасників у виявленні бажання керуватися модельним статутом.

Важливою особливістю є те, що «чинне законодавство не лише запроваджує можливість використання модельного статуту при створенні юридичної особи, а й передбачає право юридичної особи перейти на модельний статут під час її діяльності шляхом прийняття рішення про заміну затвердженого при створенні юридичної особи установчого документа» [2. С.157]. Ця можливість, знову ж таки, надає диспозитивну змогу суб'єктам господарювання у будь-який час здійснення своєї діяльності прийняти або відмовитися від модельного статуту.

Аналізуючи положення модельного статуту ТОВ, можна дійти висновку, що в модельному статуті закріплені

лише «загальні» законодавчі положення, і, відповідно, усі «спеціальні» положення щодо конкретного суб'єкта господарювання мають бути відображені в рішенні засновників про створення ТОВ[2.с.156].

Так, Зілеско А.В. звертається у своїй праці до наступного розуміння «О. Р. Кібенко зауважує, що концепція модельного статуту притаманна для законодавства Великобританії, згідно з яким компанія при реєстрації має право заявити про дію щодо неї модельного статуту, який затверджений підзаконним нормативним актом уповноваженого державного органу. При цьому компанія не подає індивідуальний статут» [3.с.251].

Таким чином, ми можемо дійти висновку, що на сьогоднішній день в Законодавстві України спостерігається чимала кількість змін, вдосконалень, впровадження нових норм для покращеного регулювання суспільних відносин, зокрема, господарських. Зазначимо, що в нинішньому стані законодавство підлягає ґрунтовному реформуванню та адаптуванню до стандартів Європейського Союзу. Однак, важливою особливістю є застосування нових нпа, які б полегшували можливість здійснення суб'єктом господарювання своєї діяльності. Як приклад, модельний статут Товариства з обмеженою відповідальністю дійсно звільняє велику кількість суб'єктів від складної процедури утворення статуту, тобто збільшує та полегшує можливість здійснення господарської діяльності учасниками. І, як результат, в цьому вбачається користь для розвитку господарської діяльності країни.

Оскільки в законодавстві передбачено можливість застосування модельних статутів як основного установчого документа та який набуває цього статусу з моменту його прийняття, насамперед, варто надалі розширювати спектр застосування модельних статутів і в суб'єктів інших організаційно-правових форм. На даний час передбачена можливість застосування модельних статутів до підприємств, які діють на основі статуту: державні та комунальні підприємства, кредитні спілки, акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю.

Тож задля конкретного вирішення питань із запровадженням модельних статутів для суб'єктів інших організаційно-правових форм необхідно проаналізувати якість регулювання відносин, що складатимуться. На прикладі модельного статуту ТОВ ми можемо стверджувати про те, що складність для створення підприємства знизиться та стане більш доступною. Внаслідок чого формуватиметься й вдосконалюватиметься сфера господарювання в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Яновицька А. В. Установчі документи юридичної особи , Науковий Вісник 2 '2016 ISSN 2311-8040 , Львівського державного університету внутрішніх справ. — С. 170-176.
2. Черненко О. А. Модельний статут як установчий документ суб'єкта господарювання, Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні. — С.154-157.
3. Зеліско А. В. Модельний статут юридичної особи приватного права: деякі аспекти впровадження у законодавство / А. В. Зеліско // Держава і право : Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 56. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. — С. 249 — 254.

Литвиненко В.С.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ДО ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ОБМАН» ЗА СТ.178 ЦПК УКРАЇНИ

Судова форма захисту цивільного права та інтересу має фундаментальне значення, адже є відображенням одного із принципів конституційного та цивільного права — права на суд. Судова форма захисту прав в порядку цивільного

судочинства характеризується процесуальною формою, яка дістає свою специфіку при стадійності цивільного процесу та видах провадження.

Однак під час розгляду судом цивільної справи може мати місце така процесуальна дія як пояснення сторін, чи то надання свідчень свідками. Під час виконання дієї дії може мати місце «обман», як категорія.

Законодавець вживає даний термін безпосередньо при наявності обставин, які мали місце у попередньому судовому засіданні, де на підставі «обману» були визнані ті чи інші обставини справи стороною у справі (ч.1 ст.178 ЦПК України). В той же час тлумачення цього терміну законодавець не наводить, що й становить актуальність даної проблематики.

На нашу думку, насамперед слід звернути увагу на тлумачення цього терміну.

Так, у тлумачному словнику «обман» розуміється як «... умисне спотворення дійсного стану речей, свідомо дезінформація контрагента, введення його в оману шляхом повідомлення або замовчування інформації з приводу певних фактів, обставин чи то подій минулого, теперішнього або майбутнього часу з метою спонукати його за власною волею вчинити або не вчинити конкретні дії в інтересах посягаючого... Він вчиняється в усній, письмовій, конклюдентній діях, змішаній ... » [4, с.219]. По суті, обман є спотворенням істини, повідомлення неправдивої інформації, властивостей певних предметів, тощо... [с.220].

Натомість, «обман у цивільному праві» визначається як — спосіб вираження волі, пов'язаний з формуванням такої волі сторін у правочинах (договорах), коли одна сторона нав'язує свою волю іншій через умисне ставлення хибного уявлення про предмет та інші суттєві обставини правочину в цієї особи [4, с.220].

Попри наявність можливості одночасного тлумачення вжитого у ст.178 ЦПК України законодавцем терміну «обман», як з процесуальної точки зору так і з матеріальної, на нашу думку, може мати місце їх поєднання. Зокрема, під час укладення на стадії підготовки до судового розгляду сторонами мирової угоди (ст.ст.130, 175 ЦПК України). Адже

позивач може відмовитися від позову, що тягне за собою припинення провадження у цивільній справі (ст.174 ЦПК України). За дефініцією «мирова угода — це укладення сторонами і затверджена судом угода, в силу якої позивач і відповідач шляхом взаємних поступок ліквідують цивільно-правовий спір, який між ними виник» [1, с.528].

Таким чином, мирова угода, будучи правочином, підпадає під правове регулювання правових наслідків вчинення правочину під впливом обману, і, причому, дістає своє поширення та реагування суду на таку обставину.

Так, відповідно до ст.230 ЦК України «...якщо одна із сторін правочину навмисно ввела другу сторону в оману щодо обставин, які мають істотне значення..., такий правочин визнається судом недійсним...». А вже ч.3 цієї статі закріплюється положення про те, що «...сторона, яка застосувала обман, зобов'язана відшкодувати другій стороні збитки у подвійному розмірі та моральну шкоду, що завдані у зв'язку з вчиненням цього правочину...». Отже, відбувається можливість поєднання в одному провадженні різних позовних вимог.

Натомість цивільний процесуальний порядок відповідно до ч.5 ст.175 ЦПК України надає можливість суду реагувати належним чином на прояв обману в судовому засіданні. А саме, відповідно цієї норми визначено, що «...якщо умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права, свободи чи інтереси інших осіб, суд постановляє ухвалу про відмову у визнанні мирової угоди і продовжує судовий розгляд...». Це означає, що суд повинен врахувати обставини обману, оскільки йдеться про порушення цивільних прав (чи інших матеріальних, які стали предметом позову).

Та, наостанок, слід і дійти до висновків у тому, що вжитий законодавцем термін «обман» характеризується процесуально-правовим навантаженням, адже складними залишаються питання, що стосуються поєднання в одному провадженні підстави захисту прав; питання доказування саме обману, який виник в процесуальному сенсі, адже про останній вид обману взагалі не акцентується законодавцем, як і не передбачено відповідний захід процесуального примусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Курс цивільного процесу: підручник/ В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.; за ред. В.В. Комарова. — Х.: Право, 2011. — 1352с.
2. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 19.04.2017р.).
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV (дата звернення 19.04.2017р.).
4. Юридична енциклопедія: В 6 т./Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова.) та інш. — К.: Укр..енцикл., 1998. — т.4: Н — П. — 2002. — 720с.

Лостік В.Ю.

студентка 1 курсу

*Фінансово-правовий коледж
спеціальність «Правознавство»*

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВА І МОРАЛІ ЯК СОЦІАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В УКРАЇНІ

Після проголошення незалежності України ґрунтовному переосмисленню піддаються багато фундаментальних категорій, у тому числі право і мораль. Право і мораль є соціальними регуляторами, без яких неможливо уявити функціонування будь-якого суспільства і держави. Безсумнівно, це стосується також України. Говорячи про українську практику взаємодії права і моралі, актуальними, на наш погляд, є такі питання: по-перше, чи є мораль в Україні дійсним регулятором суспільних відносин? По-друге, чи впливає вона на зміст права? По-третє, які механізми взаємодії норм права і норм моралі?

Право, як і мораль, було предметом дослідження видатних мислителів різних епох. До них можна віднести Арістоте-

ля, Геракліта, Піфагора, Платона, Солона, Цицерона, Г. Гегеля, Й. Гессена, У. Джеймса, Дж. Дьюї, Ф. Зімбардо, І. Канта та ін.

У наш час проблема співвідношення права та моралі досліджувалася такими видатними українськими теоретиками права, як: С.В. Бобровник, М.І. Козюброю, В.В. Копейчиковим, О.В. Котюком, П.М. Рабіновичем, О.Ф. Скакун та ін.

Одразу ж маємо відзначити те, що право і мораль є надзвичайно складними явищами. За століття досліджень сформувалися різні підходи щодо визначення їх природи та змісту.

Найкраще розкрити їх суть можна, розглядаючи їх нормативні властивості. Як право, так і мораль отримують своє буття і закріплення у нормах права та нормах моралі.

Норми права — це такі правила поведінки, які спрямовані на регулювання найважливіших суспільних відносин, офіційно встановлюються, гарантуються, забезпечуються та охороняються державою або іншими суб'єктами, мають правовий статус суб'єктів правовідносин [1, с.44].

Норми моралі — це такі правила поведінки, які встановлюються різними суб'єктами суспільних відносин протягом тривалого часу, виражаються в категоріях «добро» і «зло», «справедливість» і «несправедливість», «належне» і «неналежне», «гуманне» і «негуманне» [1, с.45].

Єдність між правом та мораллю існує тому, що: у системі соціальних норм вони є найбільш універсальними регуляторами, які поширюються на все суспільство; вимоги правових і моральних норм в багатьох випадках збігаються, тобто те що, засуджує право, засуджує і мораль, і навпаки.

Різниця між правовими та моральними нормами визначається за такими ознаками як: за часом походження — якщо мораль виникає разом із суспільством, то правові норми разом із державою; за критеріями оцінки — якщо мораль регулює відносини з позиції суто ціннісних критеріїв — добра і зла, справедливого і несправедливого, то норми права з позиції законного і незаконного; за формою вираження — якщо мораль існує у громадській свідомості, то правові норми у спеціальних джерелах (законах, правових прецедентах, правових звичаях та договорах із норматив-

ним змістом); за сферою дії — якщо мораль може врегулювати практично всі суспільні відносини, то правові норми регулює лише найважливіші суспільні відносини.

Маємо відзначити те, що на сьогодні, мораль існує не лише у вигляді системи норм, які діють у суспільстві. Мораль отримала своє нормативне закріплення і реалізацію на рівні законодавства України. Так, розуміння суспільної моралі закріплено у ст.1 Закону України «Про захист суспільної моралі» [2]. У цьому Законі України суспільну мораль визначено як систему етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, совість, справедливість.

Крім того, ЦК України у ч.4 ст.13 закріпив положення про те, що при здійсненні цивільних прав особа повинна дотримуватись моральних засад суспільства [3]. Крім того, моральні засади суспільства використовуються, у ч.1 ст.19 ЦК України як важливий орієнтир при здійсненні самозахисту цивільних прав.

Аналіз цих положень законодавства України приводить до наступних висновків:

По-перше, мораль із неформалізованого регулятора суспільних відносин в Україні поступово трансформується у формалізований або офіційно закріплений регулятор.

По-друге, законодавчому закріпленню була піддана «суспільна мораль»[2] або «моральні засади суспільства»[3]. Фактично це підвид моралі як явища. Адже, існують і інші види моралі, а, зокрема, індивідуальна, колективна, групова тощо.

По-третє, очевидно те, що закріплення «суспільної моралі» на нормативному рівні переслідує певні цілі. Вона має стати критерієм відмежування морального від аморального. Тобто «суспільна мораль» є критерієм оцінки певних юридично-значимих фактів.

По-четверте, яке змістове наповнення окремих компонентів «суспільної моралі»? Адже, виходячи із позиції законодавства України вона є системою етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, совість, спра-

ведливість. Наприклад, що таке добро? Що таке совість? Що таке справедливість?

По-п'яте, чи немає загрози, використовуючи таке, досить абстрактне, розуміння «суспільної моралі» запровадити в Україні легітимну цензуру?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Котюк В. О. Теорія права : курс лекцій : навч. посіб. для юрид. ф-тів вузів / В. О. Котюк. — К. : Вентурі, 1996.— 208 с.
2. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 р.// Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 36. — Ст. 275.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40/44. — Ст. 356.

Луцюк А.В.

студентка 3 курсу

Фінансово-правовий коледж,

Спеціальність «Правознавство»

МЕДІАЦІЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Загальновідомо, що інститут медіації займає не останнє місце в цивільному процесі та практиці сучасних юристів. Але що можна зазначити про медіацію в кримінальному процесі?

Дослідженню питання застосування медіації в кримінальному процесі приділяли свою увагу такі вчені-правники як: О. Банчук, Ю. Баулін, І. Ємельянова, В. Землянська, М. Лотоцький, І. Турчак, Л. Хрусллова, Т. Шевченко та інші.

Україна перейняла зарубіжний досвід застосування медіації в кримінальному процесі, зокрема і укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним (обви-

нуваченим). Якщо проаналізувати історію розвитку даного інструменту медіації, то вперше його було використано у другій половині XIX ст. в США.

У 1989 р. професор Франк Сандер (Frank E. A. Sander) отримав спеціальну нагороду у США за видатний вклад у альтернативне вирішення спорів за концепцію «суду із багатьма дверима» (multidoor courthouse). У відповідності до цієї концепції цивільний суд США розглядається як своєрідний бізнес, що надає різноманітні послуги з вирішення спорів. Відвідувач суду у першу чергу буде мати справу із консультантом (intake specialist), який ознайомиться із ситуацією, проведе діагностику випадку і порекомендує найбільш слушний варіант вирішення спору (наступні «двері»), залишаючи клієнту право вибору. Серед варіантів, що можуть бути запропоновані таким спеціалістом з урахуванням особливостей спору та намірів клієнта, можуть бути: незалежний арбітраж, незалежна оцінка, міні-суд, медіація і, власне, судовий розгляд (найдорожчий і найдовший з усіх варіантів) [2, с. 96].

Кримінальне право Німеччини визнає примирення як засіб дискреційного (від фр. «discretion-naire» — вирішення на власний розсуд; англ. «discretion power») провадження, тобто віднесення права застосовувати медіацію до повноважень прокурора. Згідно з Кримінальним процесуальним кодексом Німеччини, обвинувачений звільняється від обвинувачення на підставі визнання своєї провини (якщо термін ув'язнення не більший за 3 місяці, а штраф не більший за 90 денних ставок). Загальний термін медіації триває 6 місяців, після чого кримінальна справа закривається [2, с. 97].

У Великій Британії програми відновного правосуддя застосовуються на різних стадіях кримінального процесу. Медіацію може бути проведено після порушення кримінальної справи, але до її судового розгляду. Крім цього, суд може призначити проведення програми відновного правосуддя після визнання особи винною, але до присудження покарання. У Великій Британії суд може відтермінувати винесення покарання максимум на 6 місяців, щоб побачити,

чи підсудний відшкодував або, принаймні, почав відшкодувати шкоду [3, с. 221].

Отже, як свідчить зарубіжний досвід, медіація — це вдалий інструмент вирішення правових питань не тільки в цивільному процесі, а й у кримінальному.

Інститут медіації в українському кримінальному процесі був легалізований з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України) від 13 квітня 2012 року.

Глава 35 КПК України розкриває два види угод в кримінальному провадженні:

– угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим. Ця угода не що інше, як імплементація процедури примирення із «загального права» (commonlaw) англо-саксонської правової системи;

– угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості. Вона виступає аналогом однойменних угод «про визнання вини», що існують у США.

Що стосується мирової угоди, то у вітчизняному законодавстві закріплено, що угода про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим) — це письмова угода, яка укладається в результаті досягнення згоди між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим) у випадку скоєння останнім злочину невеликої чи середньої тяжкості; у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

В КПК України зазначено, що угода про примирення може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру, до моменту передачі обвинувального акту в суд чи до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

Законодавець також встановив структуру мирової угоди. Згідно ст. 471 КПК України в угоді про примирення зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строк її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний

чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, строк їх вчинення, узгоджене покарання та згода сторін на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення та затвердження угоди, наслідки невиконання угоди. В угоді зазначається дата її укладення, та вона скріплюється підписами сторін [1].

Варто зазначити, що укладена угода про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим) набирає чинності не відразу після досягнення згоди, а лише після перевірки її судом відповідності до норм КПК України та ознаки волевиявлення сторін.

Закріпивши право укладення угоди про примирення, законодавець ввів певні обмеження для потерпілого та підозрюваного (обвинуваченого). Так, потерпілий в результаті визнання судом такої угоди законною обмежується в праві оскарження вироку в апеляційній та касаційній судових інстанціях, а також право вимагати в подальшому притягнути до кримінальної відповідальності іншу сторону угоди за відповідне кримінальне правопорушення чи змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди (п. 2 ч. 1 ст. 473 КПК України). В свою чергу, підозрюваний (обвинувачений) обмежений в праві оскарження вироку в апеляційному та касаційному порядку, а також в правах, що передбачені в п. 1 ч.4 ст. 474 КПК України.

Отже, медіація в кримінальному процесі — це важливий інструмент швидкого вирішення кримінальних спорів, що існує в світовій практиці не один десяток років. Запозичення зарубіжного досвіду використання медіації в кримінальному процесі допоможе прискорити розгляд провадження та зменшити навантаженість органів досудового слідства та суду. Укладення мирової угоди — це можливість звільнення підозрюваного (обвинуваченого) від кримінальної відповідальності і, як наслідок, відсутність судимості.

І хоча перші кроки вже зроблено у сфері легалізації медіації, але все ж варто не зупинятися та вдосконалювати вітчизняне законодавство, усувати колізії. Наприклад, необхідно прийняти закон «Про медіацію», де зазначити і про

кримінально-правову сферу його застосування, запровадити можливість введення третьої незацікавленої особи — медіатора у процес укладання мирової угоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України — 2012 р. — № 13. — ст. 88 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/> (дата звернення 01.04.2018).
2. Алескандренко О.В. Інститут угоди про примирення у кримінальному процесі України // Юридична наука. — 2013. № 2. — С. 95-102.
3. Симоненко З.В. Угода про примирення сторін в кримінальному провадженні як елемент відновного правосуддя // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — 2014. — № 7. — С. 220-223.
4. Турман Н. Медіація в кримінальному процесі: шляхи удосконалення чинного законодавства // Підприємство, господарство і право. — 2017. — № 3. — С.276-280.

Михайлов В.В.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «НАСИЛЬСТВО» В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Право на свободу дістає своє поширення й участі у цивільному процесі його учасників. Проте в рамках своєї гарантії його непорушності, законодавцем визначено ряд обставин, на які повинен реагувати суд при виявленні його порушення. Зокрема, коли таке порушення торкається застосування насильства при визнанні обставин у попередньому су-

довому засіданні. Внаслідок чого, суд може прийняти відмову від визнання тих чи інших обставин справи, що мали місце в попередньому судовому засіданні (ст.178 ЦПК України).

Натомість процесуально-правове навантаження на порядок розгляду та вирішення цивільної справи на сьогодні ні в доктрині цивільного процесу, а ні в судовій практиці — не відстежується. Незрозумілим є й алгоритм дій суду у випадку, коли з'ясується наявність таких обставин справи, що пов'язуються із цією категорією. Власне, як і її зміст в процесуальному значенні є доволі невизначеним.

Так, у юридичній енциклопедії термін «наси́льство» визначається як — умисний фізичний та психічний вплив однієї особи на іншу, проти її волі, що спричиняє цій особі фізичну, моральну, майнову шкоду, або містить у собі загрозу заподіяння шкоди зі злочинною метою. Такі дії, як правило, є активною поведінкою особи. А за формою вияву насильство є фізичне та психічне та буде правомірним (у випадку необхідної оборони, крайньої необхідності), або протиправним, тощо [3, с.68].

Не вдаючись у дискусію щодо насильницьких злочинних дій, або ж правомірних, важливо предметно звернути увагу на проблему саме процесуального аспекту відмови від визнання обставин, спинених неналежними свідченнями, показами сторони в силу спричинених щодо неї «наси́льницьких» дій. А саме, слід задатися питанням про вчинення їх безпосередньо в судовому засіданні?, — їх оцінки у такому разі судом, доказової бази; процесу відновлення порушеного права до прикладу на свободу; чи то взагалі, питань, які стосуються реагування на них судом застосовуючи заходи процесуального примусу.

Адже щодо останніх, то ст.ст.90–94 ЦПК України не передбачено можливості реагування суду як захід процесуального примусу на прояв насильства в судовому засіданні. Більше того, не йдеться і про процесуальні наслідки для учасника цивільного процесу (до прикладу однієї із сторін), як б також наставляли для ходу розгляду справи — справа повинна бути зупинена, чи у справі повинна бути оголошена перерва?; фіксування фактів насильства, тощо.

Отож, враховуючи вищевикладене, можна констатувати такі висновки, а саме: поняття «наси́льство» може дійсно мати місце в цивільному судочинстві та впливати на ускладнення цивільного процесу, проте як нормативно-джерельна база так і методологія доказування та здійснення цивільного судочинства по усуненню таких обставин — на сьогодні ні в законодавстві, ні в судовій практиці відсутні. Все це й потребує додаткової розробленості цивільної процесуальної форми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 19.04.2017р.).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV (дата звернення 19.04.2017р.).
3. Юридична енциклопедія: В 6 т./Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова.) та інш. — К.: Укр..енцикл., 1998. — т.4: Н — П. — 2002. — 720с.

Могильна А.Г.
студентки 4 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ДО ПИТАННЯ ПРО КОЛІЗІЮ МЕТОДОЛОГІЇ ПІДСУДНОСТІ ЗА «ОЗНАКОЮ ФАКТИЧНОЇ ПРИСУТНОСТІ ВІДПОВІДАЧА» В МІЖНАРОДНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ (АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ)

Інститут міжнародної підсудності в міжнародному цивільному процесі є важливим інструментом для вирішення питання щодо захисту приватно-правових прав, свобод та

інтересів, правовідносини щодо яких ускладнені іноземним елементом.

Інститут підсудності разом з тим характеризується наявністю низки процесуальних колізій та ускладнень. Зокрема, слід навести декілька моментів.

Так, доктрина міжнародного цивільного процесу попри такі види підсудності як ото «за місцем проживання (знаходження) відповідача (германську модель)», «підсудності за ознакою громадянства (латинської моделі)», виділяє і такий основний її вид як ото «підсудність за ознакою фактичної присутності відповідача (англо-американська модель)». Суть останньої полягає у тому, що така підсудність враховує фактичну можливість вручення відповідачу виклику до суду [1, с.267].

На практиці така модель може характеризуватись певними колізіями, які стосуються неможливості вручення судової повістки за фактичним місцем знаходження відповідача в силу того, що територія, на якій він перебуває, може бути окупованою, анексованою тощо.

Зокрема, відповідно до п.3 Порядоку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367 (надалі — Правила) «...в'їзд на тимчасово окуповану територію України та виїзд з неї здійснюються через контрольні пункти:...іноземців та осіб без громадянства — за паспортним документом та спеціальним дозволом, виданим територіальним органом ДМС або територіальним підрозділом ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області...» [4]. Натомість, вручення судової повістки не віднесено у п.21 до спеціального дозволу Правил.

Зрештою, колізієність, на наше переконання, стосується не стільки перетину кордону, скільки того, що відповідно до ст.9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII від 15.04.2014р. «... будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і

не створює правових наслідків...». Це означає, що діяльність поштової служби та відповідальність за їх вручення поштового відправлення, чи то взагалі сам розгляд приватно-правового спору на території непідконтрольній Україні — нівелюється та є неможливим [5].

Попри це, в доктрині міжнародного приватного права є можливим використання диспозитивного методу, який заснований на принципі автономії волі.

Тут варто відмітити, що деякі науковці відмічають (зокрема — С.Я. Фурса), що на практиці наявність диспозитивного правового регулювання міжнародної підсудності (через можливість обрання країни суду позивачем самостійно — А.Могильна) досить часто призводить до виникнення ситуацій, коли один і той самий позов приймається до провадження одночасно судом України та судом іншої держави. Такі обставини у доктрині міжнародного приватного права та практиці дістали назву «конфлікт юрисдикцій» або «конкуренція юрисдикцій» [2, с.151–152]. На нашу думку, тут конфлікт стосується не «суду», а правової визначеності як основоположного принципу верховенства права в судочинстві. Адже учасники процесу втрачають можливість орієнтуватися про час та місце розгляду справи, про доступ до суду, на ведення змагального процесу тощо.

За таких умов, ми можемо прийти до висновку у тому, що інститут підсудності за «ознакою фактичної присутності відповідача» в міжнародному цивільному процесі (англо-американської моделі) є неприйнятним для забезпечення належного правового регулювання, адже виникають ускладнення, що стосуються невизнання анексованих чи то окупованих територій такими, аби надавали можливість захищати права, свободи та інтереси в правовідносинах, що ускладнені іноземним елементом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Міжнародне приватне право. Практикум/За ред. Р.А. Майданика, Н.С. Кузнецової, Т.В. Боднар, Е. М. Грамацького. — К.: Логос, 2010. — 320с.

2. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник. Практикум: За ред. доктора юридичних наук, професора С.Я. Фурси. — К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2010. — 328с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV (дата звернення 19.04.2017р.).
4. Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї: Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок, Перелік [...] від 04.06.2015 № 367 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/367-2015-%D0%BF/para8#n8>.
5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Верховна Рада України; Закон від 15.04.2014р. № 1207-VII// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1207-VII>.

Одягайло О.Ю.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАДОВОЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВИМОГИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ АЛІМЕНТІВ В ПОРЯДКУ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: МАТЕРІАЛЬНИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Наказне провадження, як відомо, характеризується спрощеним підходом до порядку розгляду та вирішення цивільних справ у цивільному судочинстві. Проте такий порядок може не найкращим чином позначатися на захисті та охороні прав тих осіб, які беруть участь у справі справах, які стосуються заявлення матеріальної вимоги про присудження «...аліментів на дитину в розмірі тридцяти відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорю-

ванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб... (п.4 ч.1 ст.96 ЦПК України)».

Зокрема, процесуальний порядок (форма) розгляду і вирішення справ наказного провадження характеризується такими стадіями як ото: відкриття наказного провадження; стадія видачі (відмови у видачі) судового наказу; повідомлення судом боржника про видачу судового наказу та стадія скасування судового наказу [1, с. 303 — 304].

Натомість матеріально-правова підстава з'явлення вимоги про видачу судового наказу безпосередньо, яка стосується вимоги про присудження аліментів у розмірі тридцяти відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, може бути з'явлена на декількох дітей одночасно (двох і більше дітей). І що особливо предметно слід відмітити — на кожного із дитини по тридцять відсотків прожиткового мінімуму.

Натомість ч.2 ст.183 СК України вказано, що «...якщо стягуються аліменти на двох і більше дітей, суд визначає єдину частку від заробітку (доходу) матері, батька на їх утримання, яка буде стягуватися до досягнення найстаршою дитиною повноліття...».

Відповідно до п.17 постанови Пленуму Верховного Суду України «», від № «...вирішуючи питання щодо розміру аліментів, суд повинен враховувати: стан здоров'я, матеріальне становище дитини і платника аліментів; наявність в останнього інших неповнолітніх дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, повнолітніх дочки, сина; інші обставини, що мають істотне значення...» [2].

Таким чином, з аналізу п.4 ч.1 ст.96 ЦПК України та ч.2 ст.183 СК України впливає наявна колізія, адже норма процесуального права не надає належної реалізації норми матеріального права. Попри це слід враховувати вимогу ст.70 Закону України «Про виконавче провадження». А саме в ч.3 передбачено, що загальний розмір усіх відрахувань під час кожної виплати заробітної плати та інших доходів боржника не може перевищувати ... 70 відсотків» [3].

Пунктом 9 Постанови пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказ-

ного провадження» від 23.12.2011р. № 14 визначено, що «... наявність спору про право..., яке є підставою для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу, вирішується суддею у кожному конкретному випадку, виходячи із характеру та обґрунтованості заявленої матеріально-правової вимоги і документів, доданих до заяви. Наявність спору можна встановити відсутністю документів, що підтверджують наявність суб'єктивного права у заявника; документів, що підтверджують порушення суб'єктивного права або документів, що підтверджують виникнення права вимоги. Крім того, мають ураховуватися обставини, якщо із доданих документів вбачається, що боржник заперечує, не визнає або оспорує свій обов'язок перед заявником (кредитором); із доданих документів вбачається пропуск позовної давності. Така вимога може бути вирішена лише у позовному провадженні... . Разом із тим лише той факт, що договірні зобов'язання не виконуються без обґрунтування причин, не вважається наявністю спору про право...» [6].

В той же час, варто взяти до уваги, що у ст.96 ЦПК України законодавець наголошує на тому, що видача судового наказу про стягнення аліментів може мати місце тільки у тому разі, коли «...ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб...». Інших підстав спору про право у цій спеціальній нормі не визначається.

Таким чином, враховуючи викладене, можна прийти до висновків у тому, що задоволення матеріальної вимоги про присудження аліментів в порядку наказного провадження характеризуються неузгодженістю як матеріального так і процесуального законодавства, а тому необхідно провести ряд змін у процесуальне та матеріальне законодавство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильєв С.В. Цивільний процес: навчальний посібник. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. — 480с.
2. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, ма-

- теринствата стягнення аліментів: Верховний Суд; Постанова від 15.05.2006р. № 3 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06>. (дата звернення 19.04.2017р.).
3. Про виконавче провадження: Верховна Рада України; Закон, Перелік від 02.06.2016р. № 1404-VIII// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/page3> (дата звернення 19.04.2017р.).
  4. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III (дата звернення 19.04.2017р.).
  5. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV (дата звернення 19.04.2017р.).
  6. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження: Вищий спеціалізований суд; Постанова від 23.12.2011р. № 14//<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>(дата звернення 19.04.2017р.)

ОРГАНИ ПРОКУРАТУРИ ЯК ПЛАТНИКИ СУДОВОГО ЗБОРУ

Представляючи в господарському процесі інтереси держави, прокурор реалізує конституційні положення, закріплені у ст. 13 Конституції, відповідно до яких держава зобов'язана забезпечувати захист прав усіх суб'єктів права власності й господарювання.

Особливості участі прокурора в господарському процесі полягають в тому, що: прокурор захищає права та інтереси не свої, а інших осіб, і рішення суду за позовом прокурора поширюються не на самого прокурора, а на особу, в інтересах якої подано позов, а сторона захищає — свої матеріальні права та інтереси. Крім того, прокурор має публічний характер зацікавленості, а сторона — суб'єктивний, матеріально-правовий [1, с. 44–45].

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 08.04.99 р. у справі № 1-1/99 державні інтереси закрі-

плюються як нормами Конституції України, так і нормами інших правових актів. Інтереси держави відрізняються від інтересів інших учасників суспільних відносин. В основі інтересів держави завжди є потреба у здійсненні загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та інших) дій, програм, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону, гарантування державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання тощо.

При зверненні до суду з позовною заявою суб'єкт господарювання має сплачувати судовий збір. Органи прокуратури донедавна мали пільги по сплаті судового збору. Але відбулися зміни в чинному законодавстві і Законом України «Про судовий збір» (в редакції від 22.05.2015 №484-VIII, який набрав чинності з 1.09.2015) органи прокуратури не включено до кола осіб, звільнених від сплати судового збору. У Генеральній прокуратурі стверджують, що скасування такої пільги не тільки ускладнює, а й в окремих випадках блокує роботу прокуратури щодо захисту інтересів держави.

Зі стенограми пленарного засідання Верховної Ради, на якому розглядався відповідний проект, вбачається, що багато хто з народних обранців звертав увагу, що прийняття закону №484-VIII можливе лише за умови термінового внесення змін до кошторису органів прокуратури, аби вони могли виконувати свої повноваження щодо представництва в судах. Разом з тим лунала й інша думка, яка полягала в тому, що прокуратура використовує суди для шантажу, а тому має платити збір нарівні з усіма, що обмежить кількість необгрунтованих звернень.

Урешті-решт у «Прикінцевих положеннях» закону №484-VIII передбачили, що Кабінет Міністрів має забезпечити відповідне фінансування державних органів, які позбавляються пільг щодо сплати судового збору. Так і не дочекавшись виконання Урядом цього обов'язку, напередодні набрання чинності змінами, визначеними законом №484-VIII, Генпрокурор звернувся до Верховного Суду з

листом, в якому просив зорієнтувати суддівську спільноту на використання передбаченої процесуальним законодавством можливості щодо звільнення або відстрочення сплати органами прокуратури судового збору (ст.8 закону «Про судовий збір»).

Однак, суди переважно зайняли позицію, згідно з якою відсутність необхідного бюджетного фінансування не є підставою для відстрочки (ухвали: Верховного Суду від 06.01.2016 № 911/541/15, Вищого господарського суду від 18.03.2016 № 916/14979/13, 25.02.2016 № 903/543/14 та ін.) або звільнення (постанови ВГС від 12.01.2016 № 923/724/15, 16.02.2016 № 914/3803/15, 9.02.2016 № 910/8960/15) від сплати збору, а його сплата прокурорами повинна здійснюватись у загальному, встановленому законом порядку і розмірі.

Слід зазначити, що аргументація прокурорів на складну ситуацію із фінансовим забезпеченням їх діяльності та фактичну відсутність коштів, як правило, не розцінюється як підстава для відстрочення сплати збору, інколи суд усе ж таки бере до уваги необхідність розгляду деяких справ, у тому числі з міркувань їх значущості (ВГС: ухвала від 16.02.2016 та постанова від 1.03.2016 № 908/4642/15, ухвала від 28.01.2016 та постанова від 23.02.2016 № 922/3286/15 та ін.).

Проте задоволення клопотання прокурора про відстрочення сплати судового збору не завжди означає розгляд його скарги по суті, та може завершитись залишенням її без розгляду (ухвала ВГС від 24.02.2016 №908/4891/15) або поверненням (ухвала ВГС від 17.03.2016 №922/1337/15).

Отже, на мою думку існує дві сторони медалі даної проблеми. З однієї сторони, прокуратура сплачує судовий збір на загальних підставах, тобто додаткові гроші в казну, та і зловживання цієї пільгою тепер неможливе. Але, дивлячись з іншого боку, фінансове забезпечення органів прокуратури не розраховане на те, щоб витратити кошти на судовий збір. І якщо справа є досить важливою, ціна позову є великою, все на що може розраховувати прокурор то це на відстрочення платежу до вирішення справи(винесення ухвали). Тобто відслідковуємо обмеження можливостей та сумніви у вирішенні справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильєв Г. Представництво прокурором інтересів держави і господарських суб'єктів в арбітражі / Г. Васильєв // Право України. — 1997. — № 9. — С. 44–45.

Пономарчук К.О.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ІНСТИТУТ ШТРАФУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ЗА ПОРУШЕННЯ ОСОБИСТОГО НЕМАЙНОВОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ

Особисті немайнові права фізичної особи є основоположними елементами її правоздатності як здатності бути суб'єктом права, рівнозначно як і їх носіями від природи. Їх порушення складає підставу для їх захисту та відновлення.

Будучи закріпленими в нормах ЦК України (надалі — ЦК України) та гарантованими до охорони в цивільний процесуальний спосіб, при детальному аналізі таких норм виникають декілька методологічних неточностей та колізій, які потребують більш детального аналізу та врегулювання.

За змістом ст.280 ЦК України визначено, що особисте немайнове право при його порушенні відновлюється, підлягає відшкодуванню.

В той же час, ст.279 ЦК України визначено, що якщо особа, яку суд зобов'язав вчинити відповідні дії для усунення порушеного особистого немайнового права, ухиляється від виконання судового рішення, на неї може бути накладений штраф відповідно до Цивільного процесуального кодексу України (надалі — ЦПК України). І, при чому, сплата такого штрафу не звільняє особу від обов'язку виконати рішення.

На нашу думку, проблема полягає у тому, що ця норма діяла як на час чинності ЦПК України в редакції від 2004 р.,

в якому «штраф» як захід процесуального примусу не передбачений був (ст.ст.90–94 ЦПК України), так і в редакції ЦПК України від 2017р.

Хоча щодо останнього нпа, то наразі такий інститут вже передбачений, проте є виключно засобом процесуального примусу, а не матеріальним способом захисту права.

До прикладу, ст.148 ЦПК України (2017р.) передбачено, що суд може винести ухвалу про стягнення в дохід держави з відповідної особи штраф у сумі від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, за (а) невиконання процесуальних обов'язків; (б)зловживання процесуальними правами; (в)неповідомлення суду про забезпечення позову або доказів; (г)порушення заборон, за ч.9 ст.203 ЦК України. Тобто, йдеться про виключно процесуальний характер порушень, а не матеріальний.

За таких обставин, ми вважаємо, що слід детальніше врегулювати моменти захисту цивілістичного особистого немайнового права, внівши відповідні зміни до ЦК України та ЦПК України в редакції 2017р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>»(дата звернення — 30.03.2018р.).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV/[Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL»<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1501-06> (дата звернення 30.03.2018р.)
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон в редакції від 24.02.2018р. № 1618-15 / [Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 30.03.2018р.)

Поправка В. С.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МЕЖ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

В теорії права устоялася загальна думка про те, що безмежних прав та обов'язків не має, що і в цілому пояснює концепцію меж певних благ у праві. Цивільне право не є виключенням в необхідності врахування меж суб'єктивного права того чи іншого учасника цивільних правовідносин.

Зокрема, ст.13 ЦК України визначено, що цивільні права особа здійснює у межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства. При цьому наголошується на тому, що при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватись від дій, які б могли порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині.

М.О. Стефанчук відмічає, що «...межі здійснення права» є об'єктивними та відображають позитивний аспект у здійсненні суб'єктом свого права, тобто ними встановлюються можливі (дозволені чи незаборонені) варіанти поведінки суб'єкта. Суб'єктивні чинники залежать від заснованої на законі волі суб'єктів чи судових органів. Суб'єктивні умови визначають «обмеження права» та «обмеження в здійсненні права». «Обмеження» виражають негативний аспект, а саме — звужують чи виключають окремі можливості для здійснення суб'єктом свого права..» [2, с.10].

Аналізуючи зобов'язальні правовідносини, які виникають з приводу способів забезпечення виконання зобов'язань, можливо вказати на деякі законодавчі прогалини в правовому регулюванні стосовно тих речово-правових способів, щодо застосування яких, законодавець не врегулює питання меж реалізації прав. До прикладу, притримання (ст.594 ЦК України) як спосіб забезпечення виконання зобов'язання характеризується тим, що таким є право кре-

дителя, який правомірно володіє річчю, що підлягає передачі боржникові або особі, вказаній боржником, у разі невиконання ним у строк зобов'язання щодо оплати цієї речі або пов'язаних з нею витрат та інших збитків, притримати річ у себе до виконання боржником зобов'язань.

Забезпечувальною дією притримання є те, перебування речі, що підлягає передачі або собі, вказаній боржником, у кредитора сконує дії боржника щодо фізичного впливу на цю річ, що негайно впливає на нього і стимулює його до виконання зобов'язання. А права кредитора зводяться в основному до того, щоб притримувати в себе річ, яка правомірно перебуває у нього, але належить боржникові у разі невиконання боржником у строк зобов'язання з оплати цієї речі або пов'язаних з нею витрат чи інших збитків [1, с.133].

В той же час, слід мати на увазі, що притримання є речово-правовим способом забезпечення виконання зобов'язання і пов'язане із правовідносинами не тільки щодо вчиненням певної дії, але й стосовно певної речі, власне, конкретної речі. Такі речі можуть бути не тільки рухомими, визначені індивідуальними ознаками, коштовними, споживчими, але й живими (ст.ст.180, 181, 183, 184, 185, 186, 189 ЦК України). А тому потребуватимуть дотримання спеціальних правил їх утримання. З іншого боку, слід також враховувати, що на час притримання та чи інша річ може бути виведена із цивільного обороту, або перебувати на окупованій території (АТО), чи то набути ознак, які вказують на її токсичність чи то шкідливість для оточуючих, становлячи підвищену небезпеку.

За даних обставин, ми вважаємо, що слід керуватися принципами виконання цивільних зобов'язань та принципами цивільного права.

Отож, на підставі викладеного, можна прийти до висновку в тому, що на сьогодні необхідно дорегулювати інститут притримання в цивільному праві, передбачивши норми (чи то навіть підінституту), який би надавав можливість швидкого регулювання такого виду правовідносин, та призводив до заміни на більш адекватний спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Матвеев П.С. Цивільне право (в схемах): Навч.посіб. — К.: Алерта, 2013. — 256с.
2. Стефанчук М.О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав [Текст] : Дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Стефанчук Микола Олексійович ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. — К., 2006.
3. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення 04.04.2018р.)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сучасний стан підприємницьких відносин в Україні характеризується наявністю великої кількості конфліктних ситуацій. У зв'язку з тим, що суперечок і спорів неможливо уникнути, необхідно навчитися їх ефективно вирішувати. У правовій площині існують два основні напрямки: 1) вирішення спору в судових інстанціях; 2) вирішення спору за допомогою способів альтернативного врегулювання спорів.

На сьогоднішній день вирішення різних спорів, конфліктів в господарських судах потребує багато часу та фінансових витрат. Рішення суду на користь однієї зі сторін може підлягати оскарженню в апеляційному та касаційному порядках, крім того, є ймовірність повернення справи на новий розгляд, що займає чимало часу. Саме тому економічно ефективнішим є вирішення спорів за допомогою процедури медіації.

Термін «медіація» походить від грецького терміну «medos» (нейтральний, незалежний від сторони), а також від таких латинських термінів, як «mediatio» (посередництво) та «mediare» (бути посередником у спорі)[6]. В юридичній літературі можна знайти різні підходи до визначення медіації.

Медіація — це процес, в якому нейтральна третя сторона, медіатор, допомагає вирішити конфлікт, сприяючи виробленню добровільної угоди між конфліктуючими сторонами. Медіатор полегшує процес спілкування між сторонами, допомагає глибше зрозуміти їхні позиції та інтереси, шукає ефективні шляхи вирішення проблеми, надаючи можливість сторонам дійти власної згоди [2]

Відомий дослідник медіації К. В. Мур звертає увагу на те, що медіацію найчастіше визначають як втручання в переговори або конфлікт уповноваженої третьої особи, яка не має повноважень приймати рішення щодо вирішення спору, але допомагає сторонам спору добровільно прийти до порозуміння[7].

На думку Ю. Д. Притики, медіація являє собою переговори між двома конфліктуючими сторонами за участю посередника, що має необхідні навички, досвід, освіту для того, щоб допомогти сторонам дійти згоди у врегулюванні їхнього спору[8;с.12].

Визначення медіації містить Директива Європейського парламенту і Ради Європи 2008/52/ЕС про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських справах, у статті 3 якої зазначено, що медіацією є процедура встановленої форми, незалежно від назви та спрямованості, у якій дві або більше сторони спору на добровільних засадах самостійно намагаються досягнути згоди у вирішенні їхнього спору за допомогою медіатора. Ця процедура може бути розпочата за ініціативою сторін, за рекомендацією чи розпорядженням суду або згідно із умовами законодавства окремої держави[8;12].

На сучасному етапі програми примирення успішно діють у Норвегії, Фінляндії, Великобританії, Австрії, Німеччині, Франції, Бельгії та закріплені на рівні національного законодавства. [9]

У всьому світі медіація є однією з найпопулярніших форм урегулювання конфліктів. Одну із таких країн можна розглянути США. Експериментальні програми медіації з використанням добровольців-медіаторів почалися в США на початку 1970-х в декількох великих містах. Вони вияви-

лися настільки успішними, що сотні інших програм були проведені по всій країні протягом двох наступних десятиліть, і на сьогодні практика медіації досить поширена в Сполучених Штатах.

Судова практика США орієнтована на те, щоб більшість спорів вирішувалася добровільно до судового засідання, а суддя може перервати суд і порадити сторонам попрацювати з медіатором. Без медіаторів у сфері економіки, політики, бізнесу в цій країні не проходить жоден серйозний переговорний процес, випускаються журнали, що висвітлюють проблеми медіації[1]

Проаналізувавши наукові, публіцистичні джерела та діюче законодавство, можна визначити основні позитивні риси медіації:

1) Взаємна згода сторін на врегулювання спору або вирішення конфлікту шляхом ведення переговорів між сторонами конфлікту (спору) за допомогою медіатора. Кожна зі сторін добровільно приймає рішення щодо участі у переговорах і усвідомлює, що рішення може бути досягнуте тільки шляхом співробітництва, а можливість добровільного припинення процесу існує на будь-якому етапі. Метою медіації є досягнення згоди сторін, консенсусу, прийняття спільного рішення, яке задовольнятиме обидві сторони конфлікту.

2) Зниження вартості процесу вирішення спору та економія часу.

Якщо порівнювати судові витрати (судовий збір, витрати на адвоката тощо) і врахувати тривалість судового розгляду, то витрати пов'язані з медіацією будуть меншими.

3) Збереження конфіденційності. Сторони здебільшого воліють зберегти повну конфіденційність, а все, що відбувається в процесі медіації, не розголошується ні медіатором, ні сторонами.

4) Збереження стосунків. Угода, укладена в результаті медіації, допомагає зберегти наявні ділові стосунки між сторонами і зміцнити довіру між ними у майбутньому, на відміну від судової процедури, у якій одна зі сторін програє.

5) Незалежність та неупередженість медіатора. Стан вітчизняної судової системи, зокрема, дотримання принципу

незалежності суддів уже давно перейшов у розряд проблем, які особливо турбують українське суспільство. За таких умов поява незалежного та неупередженого медіатора має фундаментальне значення. Медіатор є нейтральною особою відносно конфлікту і, в той же час, щиро прагне допомогти сторонам знайти найкраще для обох рішення. Він відповідає за організацію процесу переговорів і тим самими сприяє пошуку взаємоприйняттого рішення (медіатор не несе відповідальності за досягнення позитивного результату, але від професіоналізму медіатора, від того, як він організує переговорний процес, залежить успіх медіації). [4]

б) Розподіл відповідальності. Сторони несуть відповідальність за прийняття рішення та його виконання, медіатор — за дотримання правил та принципів процедури. Загалом угода, укладена в результаті медіації, може мати силу цивільно-правового договору за умови її відповідного посвідчення.

Отже, процедура медіації є зручною для вирішення спорів, оскільки вона включає в себе конфіденційність, відносну швидкість вирішення спорів, економність, узгодження інтересів кожної із сторін тощо.

В Україні медіація, як дійовий інститут вирішення спорів, поки-що не відбулася. Для запровадження в Україні процедури медіації необхідно провести колосальну законодавчу роботу щодо вироблення і прийняття спеціального законодавства — Закону України «Про медіацію». Слід зазначити, що у Верховній Раді України були безрезультатними спроби прийняти Закон про медіацію: проект закону про медіацію № 7481 від 17.12.2010 р.; проект закону про медіацію № 8137 від 21.02.2011 р.; проект закону про медіацію № 2425а від 26.06.2013 року. Але станом на поточну дату жоден з проектів не був прийнятий.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що в умовах здійснення реформування судової системи, прагнення України інтегруватися до ЄС, необхідно на законодавчому рівні запровадити процедуру медіації — шляхом прийняття Закону про медіацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Поліщук М. Я. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів/ М. Я. Поліщук — Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_.pdf
2. Moore Ch. W. The mediation process. Practical strategies for resolving conflicts, Third edition / Moore Ch.W. — San Francisco, 2003. — P. 15.;
3. Поліщук М. Я. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів/ М. Я. Поліщук — Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_.pdf.
4. Притика Ю. Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец.12.00.03 / Ю.Д. Притика. — К., 2006. — 632 с.
5. Запровадження інституту медіації в Україні — Режим доступу: <http://www.investinpoltava.gov.ua/info-tsentr/novini/zaprovadzhennya>.(дата звернення 17.04.17).

Рац Б.М.,
*студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

АЛІМЕНТИ: ДО ПОТРЕБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ПОЛОЖЕНЬ

Право на аліменти є гарантією охорони та захисту прав дитини. Адже за таких умов набувається можливість реалізувати майнові і особисті немайнові права та інтереси дитини.

В СК України закріплено, що батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття (ст.180).

Також законодавцем визначено, що способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними (ст.181 СК України).

Аналізуючи зміст ст.189 СК України можливо вказати на те, що договір про сплату аліментів укладається в письмовій формі та нотаріально засвідчується. В договорі повинно визначатись розмір аліментів та строки виплати. Інших специфічних умов, які б гарантували охорону майнових інтересів дитини не визначено. В той же час, ч.1 цієї статті доповнюється положенням про те, що «... умови договору не можуть порушувати права дитини, які встановлені цим Кодексом...». А за невиконання одним із батьків свого обов'язку за договором аліменти з нього можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса.

Відповідно до п.3 ч.1 Законом України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016р. № 1404-VIII (надалі — Закон № 1404-VIII від 02.06.2016р.) виконавчим документом є виконавчий напис нотаріуса. Проте вже відповідно до ст.34 цього Закону, виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій ряді випадків, а саме: «...(1)проходження боржником строкової військової служби, військової служби за призовом осіб офіцерського складу, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, або якщо боржник проходить військову службу та виконує бойові завдання військової служби у бойовій обстановці чи в районі проведення антитерористичної операції, якщо згідно з умовами служби проведення виконавчих дій неможливе чи на прохання стягувача, який проходить таку військову службу; ... (3)зупинення судом реалізації арештованого майна у разі відсутності іншого майна боржника, на яке може бути звернено стягнення; ...6) надання судом, який видав виконавчий документ, відстрочки виконання рішення; ...8) затвердження плану санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство; ...», тощо. Тут варто звернути увагу на те, що лише в одному випадку Закон № 1404-VIII від 02.06.2016р. вказує на те, що виконавець не зупиняє провадження щодо стягнення аліментів — це коли наявне «...4) порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника, якщо відповідно до закону на вимогу стягувача поширюється дія мораторію, запровадженого господарським судом...».

Отже, за таких обставин ситуація фактично нівелюється в контексті стягнення аліментів, охорони та захисту майнових інтересів дитини, адже в такому разі виходить «патова ситуація», коли і виконавчий напис нотаріуса виписаний та переданий до примусового виконання, по якому ще й відкрите виконавче провадження, і в подальшому було зупинене, а результату захисту прав дитини не має. Виникає питання: яким чином забезпечити утримання дитини?

На нашу думку, необхідно внести відповідні зміни до законодавства, надавши можливість збалансувати момент примусового виконання аліментних зобов'язань шляхом передбачення можливості проводити стягнення у ряді випадків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу:
2. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 02.04.2018р.).
3. Про виконавче провадження: Верховна Рада України; Закон, Перелік від 02.06.2016р. № 1404-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404> (дата звернення — 02.04.2018р.).

Савіцький А.В.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ДО ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ПОГРОЗИ» ЗА СТ.178 ЦПК УКРАЇНИ

Здійснення цивільного судочинства покликане забезпечувати справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту поруше-

них, невизнаних або оспорюваних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Натомість, порушення тих чи інших прав, може мати місце і безпосередньо після відкриття провадження у цивільній справі. Адже аналізуючи норму ст.178 ЦПК України, законодавцем надана можливість реагування суду у процесуальний спосіб на, до прикладу, «погрози» у випадку, коли така мала місце у попередньому судовому засіданні та вплинула на визнання обставин у цій стадії розгляду цивільної справи.

За таких обставин слід предметно задатися питанням про цивільно-процесуальну характеристику вжиття законодавцем терміну «погроза» як підстави прийняття судом відмови від визнання обставин справи стороною у цивільному судочинстві. Власне, задатися питанням як матеріального так і процесуального характеру.

Так, етимологія слова «погроза» тлумачиться як виражений словами, письмово, певними діями або іншим чином намір завдати фізичної або матеріальної чи іншої шкоди окремій особі або громадським інтересам. Також цей термін розглядається як один із видів психічного насильства над людиною та виконує переважно функцію примушування. Це означає, що погроза є специфічною формою впливу на психіку людини, тягне за собою юридичну відповідальність у випадках, які передбачені законом [4, с.594].

Аналізуючи зміст ст.288 ЦК України, можливо вказати, що погроза знаходиться у тісному зв'язку із порушенням права на свободу, адже йдеться про «психічний тиск». А з огляду на зміст ч.1 ст.127 КК України може мати форму катування, адже йдеться і про можливість заподіяння «умисного сильного...морального страждання...шляхом... інших насильницьких дій... з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчини певні дії, що суперечать волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним чи іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб....».

В процесуальному значенні це дає підстави для з'ясування щонайменше у судовому засіданні в цивільному судочинстві фактів застосування «погрози»

Отже, як бачимо, питання «погрози» стосується як матеріального так і процесуального права. А в даному випадку виходить за межі здійснення цивільного судочинства, адже в межах заходів цивільного процесуального примусу не передбачено можливість суду та їх застосування до учасника (не учасника) цивільного процесу відповідного впливу.

Таким чином, враховуючи викладене, можна прийти до висновків у тому, що вжитий законодавцем термін «погроза» у ст.178 ЦПК України має чимале навантаження на цивільну процесуальну форму. Також важливо відмітити і те, в процесуальному законодавстві містяться численні прогалини з приводу того, яким чином діяти до учасників процесу, або не до учасників цивільного процесу але присутніх у залі судового засідання, чи то взагалі вжиття заходів реагування на погрозу судом чи то іншими органами або ж особою, яка зазнала погрози та процес захисту в зв'язку із цим прав, процесу доказування, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001р. № 2341-III <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 19.04.2017р.).
2. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 19.04.2017р.).
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV (дата звернення 19.04.2017р.).
4. Юридична енциклопедія: В 6 т./Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова.) та інш. — К.: Укр..енцикл., 1998. — т.4: Н — П. — 2002. — 720с.

Світла Х.Р.,
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ІНСТИТУТ ШТРАФУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

Дотримання цивільної процесуальної форми учасниками цивільного процесу забезпечується інститутом заходів процесуального примусу. В зв'язку із прийняттям нового ЦПК України 2017р. в систему цивільного судочинства законодавцем було ведено такий новий підінститут, як штраф (ст.148 ЦПК України). Проте

Заходами цивільного процесуального примусу є встановлені в ЦПК України дії, які застосовуються судом до осіб, що порушують встановлені у суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню цивільного судочинства [1, с.131].

В ст.148 ЦПК України визначається, що «... суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід державного бюджету з відповідної особи штрафу у сумі до від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках:

1) невиконання процесуальних обов'язків, зокрема, ухилення від вчинення дій, покладених судом на учасника судового процесу;

2) зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству;

3) неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин;

4) невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів, ненадання копії відзиву на позов, апеляційну чи касаційну скаргу, відповіді на відзив, заперечення іншому учаснику справи у встановлений судом строк;

5) порушення заборон, встановлених статтею 203 цього Кодексу...».

Проте розглядаючи «штраф» більш ширше, не стільки як захід процесуального примусу, а як міру цивільної процесуальної відповідальності, слід вказати на те, що така настає на думку Я.Я. Мельника за невиконання процесуально-го обов'язку [2, с.179–180]. А тому, за позицією дослідника, «саме по собі невиконання (як факт) цивільного процесуального обов'язку крізь призму порушення норми права може бути визначено як процесуальне правопорушення. Таким чином, протиправність поведінки не утворює механізму реалізації обов'язку, оскільки механізм реалізації не відбувається, так як він порушений... [2, с.181]». За таких обставин досить важливо встановлювати судом саме склад цивільного процесуального правопорушення, яке охоплюється «штрафом».

Натомість, аналізуючи зміст п.2 ч.1 ст.148 ЦПК України на нашу думку, не вдається можливим констатувати факт того, що зловживання правом є невиконання цивільного процесуального обов'язку. Адже зловживання правом — це така поведінка яка якраз і відповідає приписі нормі права, але настають негативні наслідки. Це дає підстави вважати, що за недотримання права — відповідальності бути не може.

А відтак, приходячи до висновку варто вказати на те, що п.2 ч.1 ст.148 ЦПК України слід прибрати із цього Закону, адже його наявність складає суттєву методологічну та процесуально-правову дисфункцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильєв С.В. Цивільний процес: Навчальний посібник. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. — 480с.
2. Особливості дії цивільних процесуальних обов'язків в Цивільному процесуальному праві України: Монографія: / М.Б. Мельник, Я.Я. Мельник, М.М. Ясинок / [за загальною редакцією д.ю.н., професора М.М. Ясинка]. — К.: Алерта, 2014. — 336 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон в редакції від 24.02.2018р. № 1618-15 / [Електронний ресурс] — Офі-

ційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 09.04.2018р.).

Сергунін Є.В.,
студент 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ПРИНЦИПИ ДОГОВІРНОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ

Належне правове регулювання цивільних правовідносини неможливо уявити без норм, без основних уявлень про право чи то вчень про нього, які б закріплювали основоположні ідеї, засади (а власне — основи) цивільного права, як окремої та самостійної галузі, тобто концепцію принципів цивільного права.

На сьогодні, в Книзі 1 загальних положень ЦК України закріплено норму, в якій законодавець помістив основні (загальні) принципи цивільного законодавства, а саме, ст.3 до таких віднесено: (1)неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; (2)неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом; (3)свободи договору; (4) свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; (5)судовий захист цивільного права та інтересу; (6) справедливість, добросовісність та розумність.

Натомість в доктрині договірного права виділяють такі принципи, що є характерними для системи договірного зобов'язального права: (1)принцип свободи договору; (2) принцип диспозитивності; (3)принцип економічності та співробітництва; (4)принцип належного виконання договірних зобов'язань; (5)принцип обов'язковості виконання договору; (6)принцип судового адекватного застосування договірних та законних санкцій до порушника договірного

зобов'язання. Крім цього, в договірному праві, діють також принципи справедливості, не зловживання правом, моральності (курсив власний — Є.С.) [1, с.122–123].

Як бачимо, якраз останні засновуються на оціночних поняттях, і є свого роду ніби узагальненням уявлень про певні функції, про певні речі та предмети, об'єкти тощо. На нашу думку, це суттєво ускладнює тлумачення змісту тієї чи іншої норми (норм), яка закріплює ту чи іншу основоположну засаду. В доктрині цивільного права не акцентується увага на їх оціночності.

В цьому ключі здалось б вказати на те, що деякі дослідники (Т.В. Кашаніна) справедливо звертають увагу на те, що коли законодавцю не вдається або він вважає недоцільним давати вичерпну детальну регламентацію суспільних відносин (або окремих їх елементів), він вдається до узагальненого, «широкого» програмування конкретних казусів в нормах права за допомогою оціночних понять, надаючи суб'єктам виниклих правовідносин можливість самим наповнити їх змістом і врегулювати конкретну ситуацію. Таким чином, оціночні поняття в процесі їх застосування, конкретизації дозволяють здійснювати індивідуальну регламентацію суспільних відносин [3].

До прикладу, справедливість і добросовісність у зарубіжних джерела ототожнюється. Акцентується увага на поняттях добра і зла, де спочатку під справедливим розуміли такі стосунки між людьми, які відповідали їх моральним нормам, моральним уявленням. Пізніше, з виникненням нових суспільних формацій, категорія справедливості поступово втрачає персоніфікований підхід, і, як наслідок, в його основу заклалась уява всього соціуму чи то його більшості [1, с.125]. І дійсно, В.І. Ємельянов слушно в цьому сенсі підкреслює, що для обґрунтування доцільності введення в законодавство категорій «розумність» і «добросовісність» недостатньо одних лише закликів до моральності в майнових відносинах [2]. Зрештою вітчизняні вчені дійшли висновку в тому, що в договірних відносинах добросовісністю має вважатися така поведінка сторони, яка, знаючи (повинна була знати), що здійснення нею або іншою стороною

прав або виконання договірних обов'язків може призвести до негативних наслідків, не вжила доступних їй заходів для їх усунення [1, с.135].

Натомість, на нашу думку, питання охоплюється в правозастосуванні завжди елементами тлумачення норми права, навіть при умові, що та чи інша основоположна засада цивільного законодавства прямо вказана у норму, формує її. А тут слід вдаватись до спеціальних правил — правил тлумачення правочину (ст.213 ЦК України). Адже відомо, що кожен договір є правочином, однак не кожний правочин є договором. Але ситуація виходить з під правил ст.213 ЦК України при тлумаченні договору, коли та чи інша частина договору є джерелом права. Тоді знову виникає необхідність слідувати правилам тлумачення не правочину, нормативно-правового акта.

Зрештою, в межах висновку, ми вважаємо, що слід закріпити на законодавчому рівні відповідну норму, яка б містила правила тлумачення принципів договірного права в межах наявності в них оціночних понять, відсилаючи при цьому до практики ЄСПЛ та Конвенції про основоположні права та свободи людини. Така норма надавала б можливість долати неточності та прогалини в праворозумінні та підходах до тлумачення оціночних понять у такому важливому інституті як принципи договірного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Договірне право України. Загальна частина: навч.посіб./Т.В. Бондар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 896с.
2. Емельянов В.И. Разумность, добросовестность, незлоупотребление гражданскими правами. — М.: «Лекс-Книга», 2002. [Електронний ресурс]. — URL: http://www.pravo.vuzlib.net/book_ (дата звернення — 06.04.2018р.).
3. Оценочные понятия в советском праве /Т. В. Кашанина. //Правоведение. — 1976. — № 1. — С.25–31[Електронний ресурс]. — URL: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID>(дата звернення — 06.04.2018р.).

4. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (дата звернення 06.04.2018р.).

Солоніна С.О.
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

СІМЕЙНО-ПРОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДУ ПРАВОВІДНОСИН ЩОДО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

Правовідносини щодо позбавлення батьківських прав займають особливе місце серед системи правового регулювання сімейних правовідносин. Це пов'язано із тим, завдяки цьому інституту з'являється можливість не тільки реальної охорони прав та інтересів дитини, але й відбувається вплив на поведінку батьків задля належного виконання ними своїх батьківських обов'язків.

Втім, визначений законодавцем у ст.164 СК України перелік підстав позбавлення батьківських прав, очевидно й зумовлює специфіку й виникнення, зміни та припинення правовідносин по кожному конкретному факту що складають ту чи іншу підставу. Саме тут, на нашу думку слід детальніше відстежити елементи складу правовідносин з позбавлення батьківських прав.

Звісно, до пошуку науково-обґрунтованої концепції нас спонукають питання відсутності в доктрині та в практиці, як і в законодавстві, чіткості елементів складу даного виду правовідносин.

Зокрема, відповідно до ст.164 СК України передбачено, що мати, батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вона, він: 1) не забрали дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я без поваж-

ної причини і протягом шести місяців не виявили щодо неї батьківського піклування; 2)ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини; 3)жорстоко поводяться з дитиною; 4)є хронічними алкоголіками або наркоманами; 5)вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва; 6)засуджені за вчинення умисного злочину щодо дитини.

Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України (за ред. д.ю.н., проф. С.Я. Фурси) також не деталізує та не акцентує уваги на питаннях елементів складу правовідносин щодо позбавлення батьківських прав [2, с.420–422]. В підручниках із сімейного права також не визначають питань складів (елементів) правовідносин щодо позбавлення батьківських прав [3, с. 156 — 159; 4, с. 264–271].

В той же час, ведучи мову про концепцію інституту правовідносин, варто зголоситись на тому, що у теорії права так традиційно складають такі елементи як — суб'єкт, об'єкт та зміст (права та обов'язки) [1, с.259–260].

Отож, якщо ст.164 СК України передбачає тільки підстави позбавлення батьківських прав, то, очевидно, що вона характеризується бланкетністю способу викладу, а самі підстави є не що іншим, як санкцією за невиконання батьківських обов'язків. Тому склад правовідносин ми повинні відшукувати, виходячи із комплексної оцінки як нормативної бази так і фактичних обставин, що мають значення для надання чіткої характеристики та визначенню складу правовідносин по конкретному виду підстав позбавлення батьківських прав.

До прикладу, якщо аналізувати таку підставу як «не забрали дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявили щодо неї батьківського піклування» (п.1 ч.2 ст.164 СК України), то склад правовідносин які виникають буде стосуватись по суб'єктах — з однієї сторони — між матір'ю чи то батьком дитини, які є генетичними батьками; з іншої — орган, який уповноважений охороняти та захищати права дитини (орган опіки і піклування, прокурор, Уповноважений Президента України з прав дитини, а також особи, окрім зазначені,

які визначені в ст.45 ЦПК України). Щодо об'єкту правовідносин, то тут, такий визначається як позбавлення передбаченого законом блага (права) на виховання дитини, батьківство щодо конкретної дитини; а змістом правовідносин даної групи — виступатимуть повноваження та або права осіб, яким за законом надано право ініціювати процес позбавлення батьківських прав, захищати інтереси дитини. Щодо змісту прав та обов'язків батьків (уявімо про відповідальність двох), то тут слід враховувати фактичний склад — «не забрали із пологового будинку» (обоє вчинили бездіяльність). Власне, йдеться про невиконання обов'язку в активній формі та наявність факту пасивного ставлення (бездіяльності) незалежно від причини. Проте, щодо останньої (причини), можуть виникати сумніви, адже поведінка батьків може бути продиктована об'єктивними причинами та незалежними від умислу цивілістичного правопорушення (хвороба, арешт, тощо). Відносно прав батьків, то все ж таки, воно є наявним в даному виді правовідношень, адже законом не заборонено виявити бажання по усуненню факту ухилення від виконання обов'язку по забранню дитини із пологового будинку. А отже — право у складі змісту правовідношення наявне.

Висновки. Таким чином, на підставі вищевикладеного ми можемо вказати на те, що правові питання визначення складу правовідносин, що виникають щодо підстав позбавлення батьківських прав, мають вкрай важливе значення, адже вони чітко надають можливість ідентифікувати склад не тільки сімейного правопорушення, але й визначити права та обов'язки суб'єктів такого правовідношення. Також вважаємо, що на сьогодні слід в доктринальному сенсі приділити детальніше увагу цим питанням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексеев С.С. Собрание сочинений. В 10 т.[+ Справоч. том.]. Том 3: Проблемы теории права: Курс лекций. — М.: статут, 2010. — 781с.
2. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар/ За заг. ред. С.Я. Фурси. — К.: Видавець Фурса С.Я.:

- КНТ, 2008. — 1248с.Сімейне право України: підручник/ Л.М. Баранова, В.І. Борисова. І.В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. — 3-тє вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2011. — 264с.
3. Сімейне право України: Підручн./ За ред.. Ю.С. Червоного. — К.: Істина, 2004. — 400с.
  4. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III./ [Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>(дата звернення 19.04.2017р.).
  5. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004р. № 1618-IV ./[Електронний ресурс] — Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>(дата звернення 19.04.2017р.).

Солоніна С.О.
*студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МАЙНА, ЯКЕ ЗНАХОДИТЬСЯ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

На сьогоднішній день реалізація права власності на майно, яке знаходиться на окупованій території є як ніколи актуальною темою, особливо з урахуванням недослідженості та недостатньої практики вирішення таких питань.

У статті 1 зазначається Правовий статус тимчасово окупованої території України і те, що тимчасово окупована територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України. Але як відомо, діє законодавство та новоутворені органи влади Російської Федерації, а згідно зі статтею 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та пра-

вовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII від 15.04.2014 р.: «... Будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території та їх діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом. Будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і не створює правових наслідків».

На тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України, а також зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі, на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходяться на тимчасово окупованій території.

Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території. У разі неможливості здійснення державним реєстратором повноважень щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень на тимчасово окупованій території орган державної реєстрації визначається Кабінетом Міністрів України.

Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території. У разі неможливості здійснення державним реєстратором повноважень щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог Законодавства, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків.

Набуття права власності на майно на тимчасово окупованій території допускається лише у разі спадкування за законом чи за заповітом, якщо спадкоємці відносяться до од-

нієї з черг спадкоємців за законом України Закон заборонив укладання будь-яких правочинів щодо нерухомого майна фізичних осіб, які тимчасово вибули з окупованої території, тобто держава не визнає відчуження майна у громадян України, яке відбудеться без їхньої волі.

Держава Україна буде визнавати тільки ті угоди купівлі-продажу майна в Криму, які були здійснені відповідно до українського законодавства. Уряд зобов'язаний визначити спеціальний орган, який буде реєструвати такі угоди в Україні [2].

Відповідно до вимог Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 №1952-IV, державна реєстрація права власності та інших речових прав проводиться незалежно від місцезнаходження нерухомого майна в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя.

Однак, наказом Міністерства юстиції України від 28.03.2016 № 898/5 «Про регулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно, що розташоване на тимчасово окупованій території України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29.03.2016 за № 468/28598 (далі — Наказ МЮУ) встановлено порядок проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, що розташоване на тимчасово окупованій території України.

Так, приписами Наказу МЮУ, встановлено:

1) державна реєстрація права власності та інших речових прав на нерухоме майно, що розташоване в межах території Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, а також тимчасово окупованої території Донецької та Луганської областей, проводиться незалежно від місцезнаходження такого майна;

2) ведення реєстраційних справ у паперовій формі щодо нерухомого майна, що розташоване в межах території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, забезпечує Головне територіальне управління юстиції у Херсонській області;

3) ведення реєстраційних справ у паперовій формі щодо нерухомого майна, що розташоване в межах тимчасово окупованої території Донецької та Луганської областей, забезпечують відповідно до компетенції Головне територіальне управління юстиції у Донецькій області та Головне територіальне управління юстиції у Луганській області.

З цього можна зробити висновок, що жодний правочин щодо прав на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території України, вчинений з порушенням вимог Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 №1952-IV, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю, а також, документи видані на тимчасово окупованій території України не приймаються суб'єктами державної реєстрації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (дата звернення 23.03.2018р.)
2. Інтернет- портал: www.dcz.gov.ua (дата звернення 23.03.2018р.)
3. Інтернет- портал: www.trud.gov.ua (дата звернення 23.03.2018р.)
4. Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2016 № 898/5 «Про регулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно, що розташоване на тимчасово окупованій території України» (дата звернення 23.03.2018р.)
5. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (дата звернення 23.03.2018р.)

Ткаченко Д. О.
студентка 2 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

МЕЖІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ФОРМИ В ІНСТИТУТІ ПЕРЕДОРУЧЕННЯ

Інститут представництва сформувався в результаті дії двох чинників – фактичної та юридичної потреби у представництві. Представництво є ефективним засобом набуття та реалізації прав і обов'язків, особливо для недієдатних та обмежено дієдатних осіб, оскільки за його допомогою можливо набутти та реалізувати в більшості свої права та обов'язки.

Актуальність теми також визначає, що в судовій практиці виникає чимало питань, які потребують теоритичного та законодавчого уточнення.

Відповідно до ч. 1 ст. 237 ЦК України представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє.

Особа, яку представляють, уповноважує представника на здійснення тих, чи інших правочинів від її імені. Представник зобов'язаний вчиняти тільки ті правочини, на які він має повноваження.

Оскільки повноваження є елементом правовідносин представництва, то підставами виникнення повноважень згідно до ч.3 ст. 237 ЦК України, можна вважати: 1) договір; 2) припис закону; 3) акт органу юридичної особи; 4) інші підстави, що передбачені спеціальними актами цивільного законодавства. Перевага надається договорі доручення, який традиційно вважається “договором про представництво”. Від інших він відрізняється тим, що лише в ньому представник спеціально виконує завдання за допомогою вчинення юридичних дій від імені того, кого представляє. Предметом угоди може бути тільки виконання юридичних дій, тобто дій, що створюють для довірителя правові наслідки щодо третьої особи.

Повноваження представника підлягають нотаріальному посвідченню. В більшості випадків це довіреність. Вона повинна відповідати формі, в якій відповідно до закону має вчинятися правочин. “Довіреністю є письмовий документ, що видає одна особа іншій особі для підтвердження повноважень щодо здійснення представництва перед третіми особами”, згідно до ч.3 ст.244 ЦК України. В ній повинні зазначати всі дії та обмеження представника. Виникнення правовідносин представництва може бути як при добровільному представництві, так і при представництві за законом.

Однією з провідних проблем представництва є передоручення. Згідно до ч. 1 ст. 240 ЦК України, передоручення це правочин, який представник зобов'язаний вчиняти за наданими йому повноваженнями особисто. Представник може передати свої повноваження в повному обсязі або частково іншій особі, якщо це встановлено договором або законом між собою, яку представляють, і представником.

Передоручення можливе лише за наявності певних умов і з дотримання певних правил, невиконання яких тягне відповідальність представника. “Основний представник” також тягне відповідальність за свого заступника.

Згідно до ч. 2 ст. 240 ЦК України, представник, який передав свої повноваження іншій особі(заступнику або субституту), повинен повідомити про це особу, яку він представляє, та надати певні відомості про особу, якій передані відповідні повноваження.

Однак відповідно до ч. 2 ст. 240 ЦК України, передоручення також можливе у таких випадках, коли особа, яку представляють, наперед вказала представникові конкретну особу, яку вона визнає за можливого заступника. Передоручення формально не позбавляє повністю повноважень “основного представника”, якому за певних умов можуть належати повноваження на вчинення правочину, якщо той передає їх частково потім своєму заступнику.

Відповідно до ст. 239 ЦК України, представник може створювати, змінювати, припиняти цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє.

додаток: доповнити ст.239 ЦК України — представник зобов'язаний нести відповідальність за всі свої вчинені дії не тільки перед довірительом, але й перед законом. Довіреність, видана в порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню після подання основної довіреності, у якій застережене право на передоручення. Довіреність, видана в порядку передоручення, не допускає передавання повіреній особі права на передоручення.

Слід зауважити, що посвідчені нотаріусом довіреності, а також довіреності, видані у порядку передоручення, припинення їх дії підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей у порядку, встановленому Положенням про Єдиний реєстр довіреностей.

Однією з найважливіших проблем передоручення є можливість або неможливість відміни довіреності — передоручення. Представник може здійснювати передоручення навіть без прямої згоди довірителя. Тобто представник може передати свої повноваження іншій особі, але не може відмінити передоручення і виконати правочин влясними діями. Наприклад: представник захворів і вважав, що особисто не зможе виконати свої обов'язки. Він знайшов особу, якій передоручив вчинення правочину. Через певний час, якщо представник одужав, а його заступник не почав виконувати дії, він починає діяти самостійно. Саме це передбачалося основною довіреністю, що була видана особою, яку він представляє. Тому ніяких проблем в тому, що представник відмінив довіреність, видану в порядку передоручення, не виявлено.

Нотаріуси посилаються на ч. 1 ст. 248 ЦК України, в якій сказано, що представництво за довіреністю припиняється лише у разі скасування довіреності особою, яка її видала. Справа полягає в тому, що відміна довіреності, виданої представником в порядку передоручення, не припиняє представництво за довіреністю. Основна вимога полягає у тому, що представник має діяти виключно в інтересах довірителя. Таким чином, якщо представник може передати свої повноваження іншій особі, то він може і забрати ці повноваження назад шляхом відміни довіреності, виданої в порядку передоручення.

Отже, проблематика в представництві досить поширена тема. Слід зазначити, що представництво відбувається за певних умов та правил, в певному колі осіб, передбаченим чинним законодавством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 19.04.2017р.).

Федорова А.В.,
студентка 2 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»

ПРАВО НА БЕЗПЕКУ ЛІКАРЯ ПРИ НАДАННІ НИМ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Порушення прав лікарів-стоматологів — є досить актуальним питанням у сучасному світі. Пацієнти стають все більш обізнаними в юридичних аспектах, а лікарі, на жаль, майже не знають своїх прав. Кількість позовів до суду на стоматологів з кожним роком зростає. Це обумовлено тим, що у кожного пацієнта є права, які регулюються законами України. Однією із основних причин позовів є порушення прав пацієнта. І через широку доступність інформації пацієнти пізнають свої права. Знаючи про існування прав пацієнта, виникає цілком справедливе питання — а що стосовно прав лікарів?

Лікарі — стоматологи, окрім професійних обов'язків, мають також професійні, загальнолюдські права, пільги та свободи, що регулюються Конституцією України, Кодексами та іншими нормативно — правовими документами. Що стосується професійних прав лікарів — стоматологів, то

згідно Основ законодавства України про охорону здоров'я, лікар — стоматолог має право на заняття медичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; належні умови професійної діяльності; вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності; судовий захист професійної честі та гідності (ст.77). Лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення; лікар не несе відповідальності за здоров'я хворого у разі відмови останнього від медичних приписів або порушення пацієнтом встановленого для нього режиму (ст.34). Також лікар — стоматолог має право використовувати інформацію, яка є лікарською таємницею, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, у тому числі у випадках її публікації в спеціальній літературі, належним чином забезпечивши анонімність пацієнта (ст.40). Має право проводити медичне втручання, пов'язане з ризиком для здоров'я пацієнта, як виняток, в умовах гострої потреби, коли можлива шкода від вживання методів діагностики, профілактики або лікування буде менше ніж можна чекати у разі відмови від втручання, а усунення небезпеки для здоров'я пацієнта іншими методами неможливе (ст.42). Має право не брати згоду хворого, або його законних представників на медичне втручання в невідкладних випадках, коли є реальна загроза життю хворого. Якщо пацієнт після інформування лікарем про медичне втручання відмовляється від лікування, лікар може узяти від нього письмове підтвердження про відмову, а при неможливості його отримання — засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків (ст.43).

Окрім професійних прав, стоматолог має і загальнолюдські права, як у інших пересічних громадян, які регламентуються Конституцією України: усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (ст. 21); громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ст. 24); кожен має право на повагу до його гідності (ст. 28); кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49). Права і свободи людини і гро-

мадянина захищаються судом (ст. 55). За Цивільним Кодексом лікар має право: на захист цивільних прав та інтересів судом (ст. 16); на відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди 1. Особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування; 2. Збитками є: 1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода) (ст. 22); на відшкодування моральної шкоди (1. Особа має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав; 2. Моральна шкода полягає: 1) у фізичному стражданні; 2) у душевних стражданнях; 3) у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи (ст. 23).

В межах висновків важливо констатувати, що при порушенні пацієнтом прав лікаря-стоматолога (професійних прав лікаря-стоматолога або загальнолюдських-приниження гідності лікаря, вираження невдоволення щодо роботи лікаря в присутності інших пацієнтів та інші дії, що привели до відмови пацієнтів від лікування у цього лікаря або формування негативної думки про нього, та до втрати певної вигоди, лікар-стоматолог має право подати скаргу до суду та вимагати матеріальної (втрата можливої вигоди) та моральної (приниження честі та гідності, ділової репутації фізичної або юридичної особи) згідно ст.23 Цивільного Кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституційне право України: Підручник /За ред. В. Ф. Погорілка. — 2-е вид., доопр. / НАН України; Ін-т держави і права. — К.: Наук. думка, 2000. — 732 с.
2. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення — 06.04.2018р.).

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення 06.04.2018р.).
4. Документ 2801-12, чинний, поточна редакція — Редакція від 06.11.2017, підстава 2002-19

Яковлева Т.

студентка 2 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Правознавство»*

ДЕЯКІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗГЛЯДУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ

Конституція держави регулює різні аспекти суспільного і державного життя. Проте таке регулювання носить, як правило, загальний характер, що не виключає неодноманітного застосування її положень, а також виникнення з цього приводу спірних ситуацій. Тому виникає потреба у конкретизації конституційних норм.

Одним з головних ціннісних орієнтирів у досягненні формування соціальної та правової держави є конституційні права та свободи людини і громадянина. Відповідно до Основного Закону України конституційні права та свободи людини і громадянина визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а їх утвердження та забезпечення є головним обов'язком останньої.

Водночас розвиток вітчизняного конституціоналізму потребує законодавчого визнання та забезпечення реалізації основних прав і свобод людини та громадянина через запровадження правових засобів взаємної відповідальності особи та держави, громадського контролю над органами публічної влади та правомірністю рішень, дій чи бездіяльності їх посадових і службових осіб. Важливе місце серед низки

таких інструментів посідає конституційна скарга, яка, будучи формою прямого звернення до органу конституційної юрисдикції, забезпечує можливість зворотного впливу індивідів та їх об'єднань на публічну владу у випадку свавілля з боку її носіїв, сприяє зміцненню демократії та утвердженню верховенства права [1].

З прийняттям змін до Конституції України в частині правосуддя та Закону України «Про Конституційний Суд України» громадяни отримали новий засіб юридичного захисту — конституційна скарга [4].

Подавати конституційну скаргу мають право фізичні та юридичні особи приватного права. Подається така скарга до Конституційного Суду України. Предметом скарги є неконституційність положень Закону, застосованого в остаточному рішенні щодо особи, яка подає скаргу. Остаточним рішенням є судові рішення апеляційної інстанції, яке набрало законної сили, а в разі передбаченої законом можливості касаційного провадження — судового рішення, винесеного в порядку касаційного перегляду.

Така скарга має подаватись із дотриманням необхідних строків, а саме, після винесення остаточного рішення прошло не більше 3 місяців.

Конституційна скарга повинна відповідати ряду вимог: конкретні положення закону України, які належить перевірити на відповідність конкретним положенням Конституції України; обґрунтування твердження щодо неконституційності закону України (його окремих положень); опис перебігу розгляду відповідної справи в судах; короткий виклад остаточного судового рішення (ст.ст.55, 56, 74 Закону України «Про Конституційний Суду України» містять також інші вимоги, дотримання яких є обов'язковим) [4].

Наслідки розгляду (задоволення) конституційної скарги зводяться до втрати чинності неконституційними положеннями закону. З'являється можливість перегляду судового рішення за виключними обставинами (рішення Конституційного Суду України).

Однак, важливо відмітити, що на сьогодні, у Конституційному суді створено певні сенати та колегії. Сенати очо-

люють за посадами голова КС та його заступник, їх персональний склад формується шляхом жеребкуванням, тобто за формально-процедурними критеріями розблоковано процес розгляду конституційних скарг.

Згідно із процедурою, якщо розгляд справи свідчить про необхідність зміни юриспруденції Суду, то сенат передає справу на розгляд Великої палати. Сенати володіють компетенцією по розгляду конституційних скарг.

В рамках викладеного, можна прийти до висновку в тому, що конституційна скарга є важливим інструментом в забезпеченні гарантій дотримання прав та основоположних свобод в Україні. Проте наявність ряду технічних процесуальних прогалин ускладнює процедуру її реалізації, що негативним чином може позначитись на довірі до судової влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

5. Айріян К.Б. Конституційна скарга як форма звернення до органу конституційної юрисдикції : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Крістіна Борисівна Айріян . — Київ, 2015 . — 20 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376.
8. Конституційна скарга УГСПЛ: «Кожен затриманий має право на звільнення під час провадження» IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/articles/konstytutsijna-skarha-uhspl-kozhen-zatrymanyj-maje-pravo-na-zvilnennya-pid-chas-provadžhennya/> (дата звернення — 05.04.2018р.).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

Азаренко К. К.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси та кредит»*

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ: СУТНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Державна заборгованість — одна з характеристик сучасних національних економік країн.

Використання державою позик зумовлюється нестачею власних фінансових ресурсів, необхідних для виконання боргових зобов'язань, покриття дефіциту державного бюджету, фінансування проектів тощо, тому питання знаходження ефективних дій регулювання державного боргу є досить актуальним.

Державний борг — економічне явище, зумовлене залученням державою додаткових фінансових ресурсів на умовах кредиту для забезпечення реалізації функцій та завдань, покладених на неї [1, 72].

На сьогоднішній день державний борг постає органічною складовою фінансових систем переважної більшості країн світу, дієвим інститутом у механізмі макроекономічного регулювання та інструментом реалізації економічної стратегії держави.

Державний борг за умовами залучення коштів поділяється на дві складові, які визначають джерело надходжень коштів (внутрішніх, чи зовнішніх).

Зовнішній державний борг в Україні набагато більше переважає, ніж внутрішній та тягне за собою фактор гальмування розвитку економіки країни.

Найменша питома вага зовнішнього боргу у структурі загального державного боргу України була в 2013 році та складала 51%, тобто борг займав майже половину загально-

го боргу держави. Також найбільша питома вага зовнішнього боргу у структурі загального державного боргу України була в 2015 році та складала 66%, що значно впливало на розвиток економіки країни.

Що стосується окремо внутрішнього боргу, то його найбільш значне збільшення відбувалося у 2014 році. За період 2014 року борг збільшився на 204 778,2 млн. грн., що складає 72,1%. В такому випадку внутрішній борг виступав найважливішою складовою, що впливав на розвиток фінансової системи країни та на соціально-економічне становище в цілому.

Управління та обслуговування державного боргу є одним із основних завдань держави та важливою умовою стабільності її фінансової системи.

Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволяє державі уникати кризових боргових ситуацій та перевантаження видаткової частини державного бюджету в розрізі витрат на обслуговування державного боргу, сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки.

Для України та для інших зарубіжних країн визначення шляхів погашення державного боргу постає важливим питанням. Державний борг виступає як найсуттєвіший чинник, який намагаються усунути всі держави. Адже при уникненні державної заборгованості в країнах активізуються всі позитивні процеси та покращується стан економічно-го середовища.

Під час погашення державного боргу також покращується фінансова система держави, що вкрай важливо для економічної ситуації країни. Адже в такому випадку держава буде в змозі ефективно керувати своїми коштами та задовольняти державні потреби та потреби населення. [2, 11]

З усіх існуючих причин, які суттєво впливають на формування державного боргу країни, виділяються такі:

- дефіцит державного бюджету;
- зовнішньо-торгівельний дефіцит;
- рівень відсоткових ставок за позиками;
- накопичений обсяг боргових зобов'язань держави;
- рівень розвитку фінансових ринків;

- можливості залучення позичкових коштів із внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування;
- динаміка інфляційних процесів;
- темпи зростання реального ВВП. [3, 223]

Під час формування державного боргу країна припускається до негативних наслідків, які можуть впливати на стабілізацію платіжного балансу, обсяг виробництва в державному секторі, фінансування державних видатків для соціальних програм, фінансування перспективних державних проектів тощо.

Тому країни, які мають негативні економічні зрушення у зв'язку з погашенням заборгованості перед внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансування, слід використовувати найпоширеніші методи регулювання за своїми позиками та допідтримуватися належної стратегії регулювання ними.

Одним з найбільш розповсюджених та ефективних методів управління державним боргом в зарубіжних країнах є конверсія, що означає зміну дохідності позики. Вона здійснюється у разі зміни ситуації на фінансовому ринку (наприклад, рівня облікової ставки центрального банку) чи погіршення фінансового стану держави, коли вона не в змозі виплачувати передбачуваний дохід.

Ще одним з основних методів, який може суттєво вплинути на врегулювання за державною заборгованістю в країні — це консолідація. Цей метод продовжує термін дії боргу за допомогою перетворення його в більш довгостроковий або безстроковий, об'єднання кількох боргів (позик) у єдиний з можливою зміною величини позичкового (позикового) відсотка.

Для більшої ефективності у регулюванні та контролі за державною заборгованістю в зарубіжних країнах також використовуються такі методи, як:

- оптимізування структури державного боргу в розрізі валюти і відсоткових ставок, які дають змогу мінімізувати найвпливовіші ризики на економіку;
- мінімізування ризиків, пов'язаних з рефінансуванням та дотриманням середньозваженого строку до погашення боргових зобов'язань;

- запобігання виникненню пікових навантажень на державний бюджет, які пов'язані із здійсненням платежів за державним боргом;
- підвищення рівня ліквідності державних боргових цінних паперів, які дають змогу підвищити попит на них з боку інвесторів;
- здійснювати нові запозичення для підтримки та розвитку пріоритетних сфер розвитку економіки, переважно транспортної і міської інфраструктури, енергетики та енергозбереження;
- фінансування дефіциту бюджету. [4, 24]

Застосування ефективних методів управління державним боргом сприятиме ефективному використанню запозичень, покращенню фінансової системи та створить необхідні умови для економічного становища країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фінанси [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc...1/Magazine_01_2009_st4_pp22-34.pdf.
2. Вплив державного боргу на фінансове становище держави [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.HYPERLINK> «<http://www.5dp.com.ua/content/view/797/47/>».
3. Оспіщев В.І. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посібник / В.І. Оспіщев — К.: Знання, 2008. — 567 с.
4. Ушакова Н. М. Державні фінанси: управління державним боргом [Текст] / Н. М. Ушакова, Г. В. Кучер, В. Т. Александров, С. М. Недбаєва — К. : НВТ «АВТ лтд», 2004. — 368 с.
5. Матеріали Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

Андрущук А. К.
студентка 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Пенсійне забезпечення — важлива складова соціальної політики будь-якої країни. [1]

Пенсійне забезпечення відіграє значну роль в економічному та суспільно-політичному житті країни. Воно органічно пов'язане з системою оплати праці, податковою системою, станом ринку праці, становищем на фінансовому ринку, а також з демографічною ситуацією.

Проблема системи пенсійного забезпечення населення в наш час є актуальною для нашої країни. Адже демографічна криза і старіння населення спричиняють зростання соціального навантаження на ринок праці, створюючи проблеми з наповненням Пенсійного фонду, а отже рівень пенсійних виплат не може бути високим. [2]

Бюджет Пенсійного фонду України щороку стає більш дефіцитним, було здійснено додаткові заходи реформування пенсійної системи, які включили у себе поступове підвищення пенсійного віку, підвищення мінімального страхового стажу, необхідного для призначення пенсії, а також введення обмежень для певних категорій пенсіонерів. [3]

Існує три рівні системи пенсійного забезпечення:

- солідарна система пенсійного страхування
- накопичувальне державне пенсійне страхування
- недержавна пенсійна система. [4]

В 2011р.-було ухвалено рішення щодо поступового підвищення пенсійного віку для жінок розраховано було на 10 років. В інших країнах це підвищення відбувалось значно повільніше.

Планується, що на 2021 рік пенсійний вік чоловіків та жінок буде зрівняно, тобто становитиме 60 років. [5]

У 2017 р. Україна може перейти до накопичувального формування пенсій

Згідно з оцінками статистиків, сьогодні один зайнятий українець забезпечує пенсією майже двох пенсіонерів. Проте, якщо колись ці внески забезпечували потреби у виплатах практично в повному обсязі, то зараз цих сум явно не вистачає — витратна частина Пенсійного фонду становить близько 250 мільярдів гривень, в той час, як дохідна оцінюється в 170 мільярдів. З цього видно, що недостача становить 80 мільярдів гривень, які в Україні перекриваються бюджетними коштами.

З 1 травня 2016 року, згідно з вимогами першого етапу підвищення прожиткового мінімуму, для українців провели перегляд соціальних стандартів. Тепер «мінімалка» оцінюється в суму 1399 гривень. Зростання цієї виплати призвело до перегляду розмірів пенсій для 6,5 мільйонів громадян України. Розмір пенсійного мінімуму становитиме 1130 гривень. [6]

Чоловіки виходять на пенсію з 60 років, а жінки з цього року можуть вийти на пенсію тільки з 58. З 55 років можуть піти на пенсію жінки, які мають більше п'яти дітей чи дитини з підтвердженою інвалідністю, і карлики ліліпути, жінки, які мають інвалідність по зору (віднесені до 1 групи), учасниці бойових дій та ті, хто працював на шкідливих підприємствах.

Після настання віку 55 років приносять жінкам додаткові 25% нарахувань до пенсійних виплат. [7]

Щоб розв'язати проблему «старіння нації», необхідно зменшити видатки Державного бюджету України та спрямувати їх на покращення умов для працездатного населення, а також сприяти підвищенню народжуваності. Але цих заходів буде недостатньо, якщо влада буде користуватися своїм положенням для особистого збагачення, замість використання всіх можливих ресурсів держави дійсно спрямованих на покращення економічних та соціальних умов проживання в Україні. Необхідно спрямувати кошти Держави на удосконалення виробничих процесів. А також залучати інвесторів іноземних країн до вкладів в підприємства країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Теоретичні основи формування і використання фінансових ресурсів пенсійного фонду України. [Електро-

- ний ресурс] — Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5437027/>.
2. Деякі аспекти реформування пенсійної системи в Україні. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110531/ek9_semenyuta.htm
  3. Пенсійне забезпечення в країні. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2014/pensijne-zabezpechennya-v-ukrajini/>.
  4. Рівні системи пенсійного забезпечення. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110531/ek9_semenyuta.htm.
  5. Соціальний статус «перспективи підвищення пенсійного віку». [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.tonis.ua.
  6. Вік виходу на пенсію. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://2017pik.pp.ua/novini-2017/715-pensyi-v-2017-roku-v-ukrayin-ostann-novini-rozmri-stavki-pensyniy-vk.html>
  7. Світовий досвід. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?cat_id=201451.

Бочарова Є. Є.

студентка 3 курсу

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування»

ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ДЕФІЦИТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Бюджетний дефіцит на сьогоднішній день досить актуальне та складне явище. На даний момент в Україні є перевищення видаткової частини держбюджету над його доходами. Це є негативним явищем в економіці та зумовлює інфляцію грошової одиниці. На дефіцит бюджету впливають багато причин, головна з яких — неефективність податкової та фіскальної політики держави. Через це протягом багатьох

років бюджет був дефіцитним, оскільки не вистачало необхідних надходжень для покриття наявних витрат[1].

Проблеми формування бюджетного дефіциту та визначення його розміру і пошук джерел погашення є одними з ключових при розробці стратегії розвитку держави на декілька наступних періодів. Дефіцит державного бюджету, залучення й використання позик для його покриття призвели до формування державного боргу в Україні, що виступає фактором стримування розвитку економіки та знижує інвестиційну привабливість.

В останні роки державний бюджет України приймається дефіцитним. Ця політика спрямована на збільшення бюджетних витрат порівняно із залученнями доходами. Проте такі важелі використовуються непослідовно. А в окремі періоди бюджети, прийняті з дефіцитом, фактично зводяться або з профіцитом, або з обсягом дефіциту, значно меншим порівняно із запланованими показниками. З показників державного бюджету видно, що в динаміці за аналізований період сума витратів значно перевищує доходи та має тенденцію до збільшення, тому збільшується й рівень бюджетного дефіциту.

Проведемо аналіз динаміки дефіциту Державного бюджету України за 2012-2016 роки (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка дефіциту Державного бюджету України за 2012-2016 роки, млн.грн.*

Рік	Доходи	Видатки	Кредитування	Сальдо (дефіцит бюджету)
2012	346054	395682	3817,7	53445,2
2013	339180	403403	484,7	64707,6
2014	357084	430218	4919,3	78052,9
2015	534695	576911	2950,9	45167,5
2016	616275	684743	1661,6	70130,2

Складено автором з використанням даних www.minfin.gov.ua

За результатами таблиці можна зробити висновки, що найбільша сума дефіциту державного бюджету спостерігається у 2014 році, це свідчить про проведення неефективної політики щодо управління формуванням доходів та видатків бюджету. У 2015 році бюджетним дефіцит є меншим ніж у 2014, але в 2016 році бюджетний дефіцит знову зростає.

Зростання дефіциту бюджету протягом 2016 року викликано такими причинами як існування довготривалої бюджетної заборгованості по бюджетних виплатах заробітної плати, соціальних трансфертів та ПДВ, спаду виробництва, зниження ефективності функціонування галузей економіки, невваженої соціально-економічної політики, податкового навантаження. Все це призвело до зниження обсягів валового внутрішнього продукту і національного доходу, а отже до скорочення величини фінансових ресурсів у державі, що й відбилося на показниках бюджету у вигляді довгострокового дефіциту. Щорічне зростання дефіциту, незбалансованість державного бюджету України та недостатнє або несвоєчасне наповнення джерел його покриття є найвагомішою загрозою бюджетній безпеці держави та формування бюджетної безпеки впливає ще ряд загроз.

Основним макроекономічним ефектом державного боргу в довгостроковому періоді відповідно до класичної теорії державного боргу є зменшення заощаджень та капіталу в економіці країни. Аналіз чинників державного боргу України показав, що на нинішньому етапі його формування основними джерелами фінансування дефіциту державного бюджету є внутрішні та зовнішні запозичення. Використання цих джерел покриття приводить до виникнення ефектів витіснення та чистого експорту. Державні запозичення суттєво впливають на економіку, на параметри монетарної і фіскальної політики та на економічну кон'юнктуру в цілому [2].

Управління державним боргом вимагає розуміння його ефектів та передбачає аналіз цього економічного явища, завданням же статистики як науки є розробка відповідних методик кількісної та якісної оцінки.

Вивчення зарубіжного досвіду управління бюджетним дефіцитом показало, що сьогодні в більшості країн світу

дефіцит бюджету складає від 2 до 15 % ВВП, при середньо-світовій його величині 4,5 %. Причому розмір бюджетного дефіциту, який перевищує 3 % ВВП, вважається гальмом економічного росту держави. Світовий досвід вказує на чотири основні способи вирішення проблеми бюджетного дефіциту:

- 1) збільшення доходів бюджету;
- 2) скорочення бюджетних витрат;
- 3) здійснення внутрішніх і зовнішніх позик;
- 4) проведення грошової і кредитної емісії [3].

Перспективними напрямками державної політики управління державним боргом, на мою думку, є забезпечення прозорості використання запозичених коштів, підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки, збалансованість витрат та доходів державного та місцевих бюджетів, використання потенціалу синдикуваного кредитування та ринку цінних паперів для фінансування загальнодержавних та місцевих програм.

Шляхи подолання бюджетного дефіциту полягають у вдосконаленні податкової системи, залученні до інвестиційної сфери особистих заощаджень населення, забезпеченні фінансової підтримки малого та середнього бізнесу, посиленні відповідальності суб'єктів господарювання, зміцненні контролю за виплатою державних коштів, реформуванні видаткової системи, удосконаленні нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетна система: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. — Тернопіль: ТНЕУ, 2013. — 624 с.
2. Бюджетний дефіцит України, причини та шляхи його скорочення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_NOBG_2013/Economics/15_153141.doc
3. Невінчаний І.С. Основні шляхи подолання бюджетного дефіциту в Україні / І. С. Невінчаний // Формування ринкових відносин в Україні. — 2009. — №6. — С.98– 101.

Бочарова Є. Є.,

Кириченко М.В.

Студенти 3 курсу

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування»

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БАНКАХ

В сучасних умовах розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг в банківській діяльності актуалізується значення маркетингової діяльності.

Важливими причинами, що викликали необхідність використання маркетингу в банківській сфері, були: інтернаціоналізація фінансових процесів, становлення великої кількості небанківських установ, диверсифікація банківської промисловості, розвиток ІТ-технологій і засобів комунікації, розвиток конкуренції всередині банківської системи [5, с.8], а також цінова конкуренція на ринку банківських продуктів. У зв'язку з цим, слід відмітити, що маркетингова діяльність у банківській сфері спрямована на прискорення грошового обороту.

На сьогодні банківський маркетинг слід визначати як пошук і освоєння банком більш прибуткових ринків банківських товарів з обов'язковим урахуванням потреби покупців. При цьому обов'язково ставляться цілі банку, складаються різноманітні шляхи та методи їх досягнення [4, с.92].

Комерційні банки зацікавлені не тільки в залученні вкладів, але й в активному використанні залучених коштів за допомогою кредитування підприємств і населення. Цілі маркетингу в цих двох сферах різні: у першій — залучити клієнтів в якості вкладників у банк, у другій — направити ресурси банку тим підприємствам та організаціям, які використовували б їх з найбільшим ефектом для себе, для банку і економіки в цілому. У цьому полягає двоєдине завдання і основна особливість банківського маркетингу .

Метою сучасного банківського маркетингу є підвищення конкурентоспроможності і прибутковості банку за ра-

хунок створення необхідних умов для адаптації банку до вимог фінансового ринку, до мінливих умов зовнішнього середовища і потреб клієнтів. А завдання маркетингової діяльності у банківській сфері полягає в розробці маркетингових програм залучення клієнтів і партнерів у різні сфери банківського бізнесу [1, с.17]. Незважаючи на відмінність цілей (залучення та розміщення коштів), маркетингові програми сучасних українських банків спрямовані на створення цінності для споживачів, банків, суспільства в цілому.

З приводу цього зазначимо, що специфіка банківського маркетингу полягає в тому, що клієнт повинен бути задоволений обслуговуванням у конкретному банку й користуватися його послугами надалі, а згодом перейти в категорію лояльного покупця. Такий покупець не тільки генерує постійний обсяг доходу банку, але і є джерелом додаткового припливу потенційних або реальних клієнтів. Це означає, що особливе значення в маркетингу банківських послуг займає показник рівня обслуговування, який повинен перевищувати рівень обслуговування у конкурентів [3].

Таким чином, банківський маркетинг — це процес регулярного вдосконалення і підвищення ефективності діяльності банку за допомогою певного набору інструментів в рамках маркетингу та з урахуванням ринкової стратегії, заснованої на думках, перевагах і потребах споживачів. Специфічність банківського маркетингу полягає в організації взаємодії з споживачем банківських послуг на будь-якому з етапів роботи з ним за допомогою всіляких способів та інструментів, що власне і дозволить задовольнити його потреби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексеев І.В. Банківський маркетинг / І.В. Алексеев, О.В. Захарчук, Н.Н. Рим : навчальний посібник. — 2-ге вид., доп. — Львівський банківський коледж Національного банку України, 2015. — 96 с.
2. Баранов П.А. Банковский маркетинг: особенности рекламы в коммерческих банках / П. А. Баранов // Финансы и Кредит. — 2017. — № 7. — С. 12-13.

3. Бондаренко А. Ф. Розвиток маркетингу в банківській сфері України [Електронний ресурс] / А. Ф. Бондаренко, В. П. Гордієнко, Ю. В. Поготовка. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2015_34/34_01_08.pdf.
4. Дубовик О.В. Маркетинг у банку / О.В. Дубовик, С.М. Бойко, М.А. Вознюк, Т.Д. Гірченко : навчальний посібник. — 2-е вид. — К.: Алерта, 2017. — С.92-93.
5. Кочетков В.М. Маркетинг у банку: Конспект лекцій / В.М. Кочетков, А.В. Нікітін. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2012. — 88 с.

Булгаков А. І.

студент

Фінансово-правовий коледж

спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»

РОЛЬ КРИПТОВАЛЮТ В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Останні сто років світової історії були ознаменовані бурхливим розвитком фінансово-банківської сфери, що зумовило виникнення електронних грошей. Багато економістів схиляються до того, що в майбутньому паперові гроші взагалі зникнуть і їх замінять електронні, тобто суть грошей залишиться незмінною, проте їх форма зміниться: гроші перейдуть в сферу віртуальної реальності, — стануть «невидимими». Місце електронних грошей в сучасній грошовій теорії ще неоднозначно, але на практиці віртуальна готівка стрімко стає валютою світової економіки і її фінансових ринків.

Трансформація видів грошей обумовлена впливом законотвірних процесів розвитку суспільства.

Відомості про адміністративне обмеження обігу готівки грошей в різних країнах надають додаткового імпульсу для розвитку і широкого використання цифрових валют. Заборони на розрахунки готівкою понад установлений ліміт застосовуються з метою оптимізації платіжного обороту,

дозволяючи скоротити використання готівки при здійсненні великих покупок. Досить жорсткі обмеження готівкового грошового обороту існують в США — 5 тис. дол., в Італії — 1 тис. євро, у Франції з 1 вересня 2015 р діє обмеження в 1 тис. євро. До сих пір у Франції можна було розраховуватися за покупки готівкою, якщо сума не перевищувала 3000 євро. Введені обмеження було здійснено в рамках боротьби проти фінансування тероризму.

Цифрові валюти (наприклад, біткоіни) активно підкрюють світ та до сих пір викликають бурхливі суперечки. В деяких країнах ці аналоги грошей заборонені, а в інших ними, навпаки, дуже активно користуються. На карті (рис. 1) можна побачити як до цієї криптовалюти відносяться в різних країнах.

Рис. 1

Біткоіни не відображають загального стану економіки конкретної країни, оскільки є міжнародною валютою. Ідея їх створення полягає в створенні НЕ представників повноцінних грошей (наприклад, золота), а їх аналога, що володіє властивостями повноцінних грошей.

Bitcoin (англ. «Bit» — одиниця інформації «біт», англ. «Coin» — монета) — віртуальна валюта, що нічим не підкри-

плена. Найважливіша характеристика системи, в якій існує біткоїн, — це децентралізація. Цю систему також називають блокчейн і вона не має єдиного емісійного центру та не залежить від банківської системи. Регулятори фінансових ринків не контролюють цю валюту. Але не все так просто. Візьмемо для прикладу відправлення біткоїна з одного цифрового гаманця до іншого. Система блокчейн є абсолютно прозорою, тобто будь-хто може відслідкувати будь-яку транзакцію, дізнатися номер гаманця відправника та отримувача. Проте це лише хаотичний набір цифр і неможливо з'ясувати хто є справжнім володарем цього гаманця.

В 2009 році було випущено перші 10 000 біткоїнів, проте потім їх кількість почала швидко зростати та вже перевищила 16,5 млн одиниць. Нові біткоїни з'являються не просто так, — вони добуваються людьми по всьому світу. Цих людей називають майнерами. У них є спеціальне обладнання, яке вирішує складні математичні приклади та, як винагорода, за це отримує криптовалюту. Вирішення цих прикладів є необхідним для існування блокчейн системи, тобто відправляючи гроші з одного електронного гаманця на інший, комісія, що при цьому стягується, виплачується майнерам, які в свою чергу перевіряють та підтверджують транзакцію.

Криптовалюта та блокчейн-система загалом стали надто популярними. В 2017 році Росія заявила про створення своєї цифрової готівки — Крипторубля, також Венесуела створила свою цифрову валюту — ElPetro та заробила на її продажу понад 735 млн доларів. Таким чином ставши першою країною, що офіційно створила за запустила свою криптовалюту. В сучасній економіці простежується стрімке бажання різних держав почати застосовувати блокчейн. І на це є три причини:

- Це посилює контроль. Як вже описано вище, неможливо з'ясувати, хто є реальним володарем цифрового гаманця, так як його з номером цього гаманця нічого не пов'язує, проте створюючи свою криптовалюту, держава може потребувати більше даних для реєстрації, ніж потребує система біткоїна. Якщо зв'язати ім'я та прізвище людини з номером її гаманця, то будь-яка її фінансова дія буде під наглядом держави.

- Це модно. Зараз слово блокчейн здатне підвищити вартість компанії, якщо додати це слово в назву. Саме так зробила компанія LongIslandCedTea, яка змінила назву на LongBlockchain, що призвело до зростання риночної вартості компанії в 5 разів.

- Це прибутково. Розглянемо цю причину на прикладі Білорусі. Після заборони біткоїна в Росії, підприємцям, що заробляли гроші за його допомогою, потрібно було змінити локацію для отримання можливості працювати з цією криптовалютою. І вибір упав на Білорусь, оскільки ця країна була однією з перших, хто дозволив біткоїн на державному рівні, а отже, підприємці переїжджають туди зі своїми капіталами та відкривають там компанії і це, в свою чергу, сприяє економічному піднесенню держави. Таким чином, Білорусь піднімає свій економічний стан лише одним законом, що легалізує біткоїн.

Будь-яка життєспроможна валюта — чи то криптовалюта, чи традиційні паперові гроші, має завоювати довіру суспільства, в якому знаходиться. Біткоїн пропонує систему платежів, у якій отримувач більше не має необхідності довіряти «третьій стороні» (таким установам, як банки чи уряди) перевірку платоспроможності відправника, цю місію бере на себе незруйновна та розосереджена комп'ютерна програма, яка не здатна обманювати людей. Проте навіть це не звільняє криптовалюту від необхідності завойовувати довіру.

Довіра — фундамент будь-якої грошової системи. Щоб вона працювала, клієнти мають відчувати, що їй довіряють ще й інші. Проте довіра — не єдина проблема біткоїна. Розглянемо його також зі сторони держави та простого користувача.

- Держава

Для держав не вигідно підтримувати біткоїн за трьома причинами:

1. Відсутність контролю грошей
2. Неможливість стягування податків
3. Анонімність грошових операцій

Проте є також плюси:

Можливості блокчейна. Технології криптовалют можна поєднувати з іншими, отримуючи додаткові плюси. На-

приклад, блокчейн можна використовувати для управління правами, реєстрації угод та створення незалежних систем обліку.

2. Контроль там, де це необхідно. Як вже було описано вище, рахунки можна прив'язати до окремих людей та організацій для контролю фінансових операцій. Наприклад, так можна робити з державними установами для контролю цільового витрачення коштів.

- Користувач

Мінуси:

- Висока волатильність. Постійна зміна курсу біткоїна — те, що не дає використовувати цю криптовалюту максимально зручно, адже із-за цього безпосередньо перед оплатою потрібно звірити ринковий курс біткоїна до долара в момент сплати. Також через волатильності деякі компанії відмовляються приймати платежі в біткоїнах. Для прикладу, візьмемо компанію Steam, яка є однією з найбільших компаній з продажу комп'ютерних ігор. Купуючи ігри в цій компанії, кожен має можливість повернути кошти назад, якщо пройшло не більше 14 днів з моменту покупки, та гра не була відкрита на комп'ютері більш, ніж 2 години. Наприклад, певна гра коштує \$100, потім ця сума переводиться в біткоїни згідно ринковому курсу, і якщо клієнт захоче повернути кошти, а курс зросте, то в долларовому еквіваленті він отримає більше, ніж платив, хоча в біткоїнах це буде одна і та ж сума.

- Повільна робота системи

Плюси:

- Низькі комісії та час відправлення
- Високий рівень безпеки
- Можливості відправляти мікротранзакції
- Швидка реєстрація, що не потребує особистих даних та не має вікового обмеження

- Анонімність

- Позбавлення від посередників, таких як банки-кореспонденти, що зменшує час на транзакцію, комісію та знижує ризик виникнення помилок.

В цілому, введення криптовалют, що не підкорюються державам, в обіг означає тотальну свободу фінансової ді-

яльності. Це дасть можливість розраховуватись швидко та анонімно, уникаючи податків, що має як позитивні та негативні наслідки для фінансового світу. Як саме людство використовуватиме цю технологію можна буде побачити вже в найближчому майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чи є майбутнє у цифрових валют: Офіційний сайт Асоціації російських банків. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://arb.ru/b2b/trends/est_li_budushchee_u_tsi-frovykh_valyut9894757/ .
2. Інформаційний портал «Blockchaininfo». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://blockchain.info/ru/charts/market-price>.
3. Інформаційний портал «Bitcoininfo». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bitcoininfo.club/bitcoin-bitkoin-angl-bitedinica-informacii-bit-2.html>»html.
4. Інформаційний ресурс про цифрові валюти «Coinspot». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://coinspot.io/technology/bitcoin/kolichestvennyj-analiz-polnogografa-tranzakcij-bitkoin/> .

Бурла Н. О.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ОПЦІОНИ ТІ ЇХ ВИДИ В УКРАЇНІ

Відповідно до пп. 14.1.45 п.14.1 ст.14 Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами та доповненнями (далі — Кодекс) опціон — цивільно-правовий договір, згідно з яким одна сторона контракту одержує право на придбання (продаж) базового активу, а інша сторона бере на себе безумовне зобов'язання продати (придбати)

базовий актив у майбутньому протягом строку дії опціону чи на встановлену дату (дату виконання) за визначеною під час укладання такого контракту ціною базового активу.

Опціон має ряд ознак, які характеризують різні його властивості. Такими ознаками передусім є тип опціону та позиція учасників угоди.

Існують два типи опціонів:

а) опціон на купівлю, або опціон покупця чи опціон кол (call options);

б) опціон на продаж, або опціон продавця чи опціон пут (put options).

Купуючи опціон кол, покупець придбає право купити у продавця опціону (контрагента за даним контрактом) указаний у контракті актив у домовлені терміни за ціною виконання або відмовитися від цієї купівлі.

Купуючи опціон пут, покупець придбає право продати продавцеві опціону (контрагенту за даним контрактом) указаний у контракті актив у встановлені терміни за ціною виконання або відмовитися від цього продажу

Існують дві позиції за опціоном, котрі займають учасники опціонного контракту:

а) довга позиція за опціоном, тобто позиція покупця опціону;

б) коротка позиція за опціоном, тобто позиція продавця опціону.

Для визначення кожного з двох учасників опціонної угоди (її сторін) є кілька термінів. Покупця опціону іменують також утримувачем опціону, власником контракту; продавця опціону — автором опціону чи надписантом. Типи і позиції у певних сполученнях створюють види опціонів: довгий кол; короткий кол; довгий пут; короткий пут.

Існують і біржові, і позабіржові опціони. Основні їхні види:

1. Процентні опціони: опціони на процентні ф'ючерси; опціони на угоду про майбутню готівкову ставку — гарантія процентної ставки; опціони на процентні ф'ючерси — свопціони.

2. Валютні опціони: опціони на готівкову валюту; опціони на валютні ф'ючерси.

3. Фондові опціони: опціони на акції; опціони на індексні ф'ючерси.

4. Товарні опціони: опціони на фізичні товари; опціони на товарні ф'ючерси.

Отже, опціон або опціонний контракт дає право, але не зобов'язує купити (опціон «кол») або продати (опціон «пут») визначений базовий інструмент чи актив за визначеною ціною — ціною виконання (страйк) — на визначену майбутню дату — дату закінчення терміну — чи до її настання. За отримання такого права покупець опціону сплачує його продавцю премію.

Основна відмінність опціонів від інших видів контрактів — вони дають право, а не зобов'язання, його власнику чи покупцю (Holder) купити/продати актив. Тимчасом як продавець (Writer, Grantor) опціону зобов'язаний виконати умови опціонного контракту. За це продавець опціону отримує від покупця премію. Премія опціону — ціна, яку сплачує покупець опціону його продавцю за право продати чи купити актив. Виконання опціону — купівля або продаж активу власником опціону згідно з його правом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17)
2. Лист ГУ ДФС у м. Києві від 31.03.2017 № 7130/10/26-15-12-05-11. [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http:// kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/71910.html](http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/71910.html)
3. Ковальчук А. Фінансове право України. Стан та перспективи розвитку / А. Ковальчук. — К. : Парламентське видавництво, 2007. — 488с.

Гневковська Є.П.

студентка

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

У минулому році в Україні було зареєстровано 354,4 тисячі безробітних громадян. Можна сказати, що в цьому питанні намітилася позитивна динаміка, адже з кінця 2016 ця цифра склала 390,8 тисячі (майже на 9,5% більше).

Із загальної кількості безробітних близько 284 тисяч отримують матеріальну допомогу, в середньому це 2000 331 гривня. Цікаво, що безробітних жінок в Україні більше, ніж безробітних чоловіків: 189500 проти 164,9 тисячі. Близько цього кількість безробітних чоловіків через рік скоротилася більш ніж на 15%, а жінок — тільки в 3,6%.

Нині стан ринку праці будь-якої країни, а також методи його регулювання з боку держави обумовлені різними за своїм характером і ступенем впливу. Україна є однією з тих країн, які сильно постраждали від фінансово-економічної кризи. Безробіття негативно впливає як на соціальний так і на економічний стан населення, спричиняє серйозні економічні і соціальні витрати, але головним наслідком безробіття є неробочий стан працездатних громадян, що спричиняє недовипуск продукції.

Якщо економіка не може задовольнити потреби в робочих місцях для всіх, хто хоче і має можливість працювати, хто шукає роботу, то втрачається потенційна можливість виробництва товарів та послуг. Отже, в підсумку це розглядається як зниження темпів економічного росту, відставання обсягів збільшення ВВП.

На сьогоднішній день наша держава відома в світі як джерело дешевої робочої сили, але трудову міграцію скоріше можна назвати вимушеною, що характерно для типу економіки України.

Це спричиняють територіальні, інституціональні, соціально-демографічні обмеження. Щоб знизити рівень без-

робіття необхідно розробити та ухвалити антикризову програму заходів подолання негативних явищ в економіці. Для подолання безробіття необхідно:

- створити сприятливий інвестиційний клімат в державі, бо івестиційні залучення дадуть змогу створювати додаткові робочі місця на існуючих підприємствах і розвивати підприємництво та фермерство.

- потрібно збільшити державне фінансування програм професійного навчання;

- збільшити фінансування заходів, для підтримки безробітних, у пошуку робочих місць;

- потрібно стимулювати підприємців до навчання та перекваліфікації, а також подальшого працевлаштування додаткової робочої сили, залучення приватного капіталу(вітчизняного та іноземного) в райони зі стійким рівнем безробіття;

- зниження податків для підприємств , за умови збереження робочих місць з метою компенсування витрат на прийом нових працівників.

- створення умов для зростання самозайнятості;

- підтримка розвитку молодіжного підприємництва;

Отже, впровадження цих заходів може значно покращити ситуацію зайнятості на національному ринку праці, а це сприятиме підвищенню соціального і економічного розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Статистичні дані. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/rp/sz_br/sz_br_u/zb_2016_u.htm.
2. Безробіття в Україні та шляхи його подолання. [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=506>.

Гончарук Н. І., Косенко М. О.

студентки

Фінансово-правовий коледж

Спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ, ЇЇ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У сучасних умовах фінансової кризи діяльність банківських установ характеризується зниженням обсягу капіталу, погіршенням якості кредитного портфеля, отриманням значних збитків. Проте чи не найбільшою проблемою вітчизняного банківського сектору залишається відтік депозитних ресурсів, що свідчить про значне зниження довіри населення до банківських установ. Ефективне функціонування банків можливе тільки за наявності довіри до них з боку суспільства. Ця проблема стає особливо актуальною в кризових умовах, коли загострюється необхідність збереження віри економічних суб'єктів у здатність фінансового сектору продуктивно здійснювати свою роботу та активізувати інвестиційно-ощадну діяльність населення.

Станом на 1 січня 2017 року ліцензію НБУ мали 90 банків (в т.ч. 38 банків з іноземним капіталом). В цілому щодо 78 банків було прийнято рішення про ліквідацію. Щодо 10 банківських установ рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію було прийняте без попереднього запровадження тимчасової адміністрації.

Відносними показниками діяльності банків на макrorівні є рентабельність активів та капіталу, норматив адекватності капіталу (Н2) та чиста процентна маржа. Результати розрахунку наведені в табл. 1.

Як бачимо в табл.1, початок 2012 року свідчить про негативний фінансовий стан банківських активів, рентабельність активів має негативне значення (0,76)%, отже, оптимальне значення — 1%, не досягнуто. Схожу тенденцію має коефіцієнт рентабельності капіталу (ROE). З 2013 року спостерігається покращення: рентабельність активів складала 0,45%, а капіталу — 3,03%. Проте, з 2014 року почалося зниження

цих показників: ROA з 0,12 до (-5,46%) на початку 2016 року та (-12,60%) на початку 2017 року; ще гірше з показником ROE, зменшення відбулося з 0,81% до (-51,91%) у 2015 році, що сильно вплинуло на фінансову стійкість банків, внаслідок чого в 2014-2015 роках велика кількість банків збанкрутувала, а на початок 2017 року цей показник склав (-116,74%). Зниження показників рентабельності свідчить про загальне погіршення фінансового стану банківської системи.

Таблиця 1.

**Відносні показники ефективності діяльності банків
на початок 2012–2017 років [4]**

Показники станом на	Рентабельність активів банків України (ROA), %	Рентабельність капіталу банків України (ROE), %	Адекватність капіталу банків України (H2), %
01.01.2012	-0,76	-5,27	18,9
01.01.2013	0,45	3,03	18,26
01.01.2014	0,12	0,81	15,6
01.01.2015	-4,07	-30,46	12,74
01.01.2016	-5,46	-51,91	13,07
01.01.2017	-12,60	-116,74	12,69

Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу є одним із найважливіших економічних нормативів діяльності банків. Він відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій. За результатами розрахунку значення цього коефіцієнта у 2015 році становило 13,07%. Ця проблема є досить гострою для фінансового сектору економіки країни.

З наведених даних можемо зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку банківська система України переживає кризові тенденції, що супроводжуються банкрутством банків, відтоком депозитів, зменшенням ресурсної бази банків, скороченням обсягів кредитування, зниженням рівня

довіри до системи. Цей період можна характеризувати як масштабну банківську кризу. Зокрема, її ознаками є:

- напрута на міжбанківському ринку (різке зростання ставок міжбанківського ринку порівняно зі ставкою рефінансування);
- надання банкам додаткової ліквідності;
- абсолютний відтік по одному з джерел фондування (зобов'язання перед нерезидентами, депозити населення, кошти організацій);

Проблеми банків з періоди криз наступні:

1) Підприємства відмовляються від інвестицій, зменшується попит на позиковий капітал. Навіть якщо у банку є гроші, фірми не хочуть займати ці гроші для реальних інвестицій навіть за умови зниження процентної ставки.

2) Банки не можуть пристосуватися до кризового стану в країні та постійної нестабільності у політичній сфері. Обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується, але реальна його величина скорочується, що пов'язано зі зниженням якості кредитного портфеля. Це призводить до зниження дохідності кредитних операцій банків та зростання рівня кредитного ризику, бо значна частка активів акумулюється у вигляді резервів на покриття збитків.

3) Основна проблема — якість активів. Якщо кредити видані під заставу, яка знецінюється, то банк одержує додаткові збитки. Те ж саме, якщо в портфелі цінних паперів з'являються «завислі» папери (неліквідні). Часто буває, що збитки настільки великі, що їх не закриває можливість зниження власного акціонерного капіталу. Але формально ніхто в цьому не зізнається. Тоді виходить, що банк існує лише до тих пір, поки вкладники не починають виводити з нього гроші [3, с.345]. Такий банк, насправді вже «мертвий», і практично припиняє свою діяльність. І навіть у разі достатності капіталу його зниження через механізм гранично допустимого важеля призведе до того, що потрібно буде зменшувати кількість виданих кредитів, відмовляючи надійним клієнтам у пролонгації (втрата клієнтів).

Всі три фактори, що впливають на фінансову стійкість банків, мають місце при погіршенні ситуації в економіці. З

2014 р. в нашій країні спостерігається уповільнення темпів зростання економіки, яка в 2015 р. перейшла в стадію тривалої рецесії [3, с.297]. Поки в економіці не почнеться економічне зростання і не з'являться позитивні очікування щодо майбутніх перспективах у бізнесу, банківська система буде відчувати важкий стрес.

Тому в найближчій перспективі вирішення проблем банківської системи залежатиме як від стабілізації економічної ситуації в країні загалом так і від регуляторної політики центрального банку спрямованої на встановлення стандартів прозорості функціонування банківської системи, вдосконалення системи гарантування вкладів, вдосконалення банківського нагляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колодізев О. М. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України: сучасний стан і перспективи розвитку / О. М. Колодізев, Н. М. Власенко // Бізнес Інформ. — 2017. — № 11. — С. 342-347.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/mdex>. — Назва з екрану.
3. Філіппова Ю. О. Напрями реалізації антикризової політики держави шляхом забезпечення стійкості банківської системи [Текст] / Ю. О. Філіппова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. — 2015. — № 4 (29). — С. 296-300.
4. Чуб П. М. Антикризове управління у банківській діяльності [Текст] / П. М. Чуб // Фінанси, облік і аудит. — 2012. — № 20. — С. 203-211.

Григор'єва К. О.

студентка

Фінансово-правовий коледж

спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ

У статті розглядаються механізми розвитку криптовалют. Наведено чинники, що впливають на мінімізацію ризиків щодо впровадження криптовалют в Україні.

Сучасний етап розвитку України вирізняється прискореним переведенням усіх грошових операцій в електронну форму. Яскравим прикладом цього є впровадження електронних грошей, депозитних тощо [1, с. 124]. Саме тому надзвичайно актуальним є питання легалізації криптовалют в Україні, оскільки вони є невід'ємною частиною системи світових електронних грошей.

Криптовалюта — це програмний код (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, який може виступати засобом обміну, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн в якості облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду). Але, важливо зазначити, що у криптовалюті відсутній емісійний центр і тому кожен криптогаманець є банком. Тобто, кожен бажаючий може створювати власну валюту. [3, с. 19] Яскравим прикладом є — найвідоміша і найпоширеніша криптовалюта — Bitcoin. Він нічим не підтверджений і існує завдяки довірі користувачів. Основна перевага, яка приваблює користувачів Bitcoin, це анонімність. Саме ця властивість валюти дозволить країні захопити підприємців, чий бізнес заснований на блокчейні, розпочати діяльність саме тут, а не деінде. Легалізація криптовалют в Україні дозволить залучити більше іноземних інвестицій та створити більше робочих місць, адже підприємці будуть зацікавлені відкривати бізнес саме в цій країні.

Важливо зазначити, що будь-яка держава хоче отримувати доступ (наприклад, за рішенням суду) до персональних даних, щоб протидіяти злочинності. [2, с. 24]

На сьогодні є випадки використання криптовалюти для оплати наркотиків, терористичних актів, вбивств на замовлення. Поки буде існувати анонімність, криптовалюти працюватимуть. Як тільки відбудеться деанонімізація, популярність таких розрахунків може впасти до мінімуму.

Ці факти виступають проти поширення таких систем платежів та, відповідно, підвищують ризики знизити рівень суспільного добробуту у випадку легалізації криптовалюти в Україні.

Наступні ризики, пов'язані з використанням цифрових грошей пов'язані не стільки з самою криптовалютою, скільки з відсутністю конкретних норм права, що регулюють її обіг. Активний розвиток криптовалютних відносин потребує правового врегулювання. На даний момент в Україні утворився правовий вакуум, щодо цієї сфери. Сьогодні основною проблемою, пов'язаною з подібними розрахунками є те, що податкова служба може визнати такі операції недійсними, однак, при належному документальному оформленні транзакцій, і цей ризик можна мінімізувати.

Що стосується кримінальної відповідальності за використання криптовалюти, то цей ризик скоріше перебільшений. Аналіз реєстру судових рішень показав, що особи, які використовували біткойн в особистих і законних цілях, до кримінальної відповідальності не притягувалися.

Відповідно до чинного законодавства, криптовалюта в якості взаєморозрахунків використовуватися не може, відповідно, біткоіни як платіжний засіб — неспроможні. Отже, фізичні чи юридичні особи, які використовують валюту біткоін, здійснюють операції та ведення бізнесу на власний страх та ризик без жодних гарантій з боку держави.

Підсумовуючи викладене, вбачається актуальним акцентувати увагу на тому, що найшвидша легалізація криптовалют в Україні та розвиток необхідної нормативно-правової бази стосовно їх (криптовалют) регулювання допоможе нашій країні створити одне з провідних законодавств світі, а також створить умови для прискореного розвитку економіки, завдяки перенесенню криптоактивів до країни. Якщо виключити використання криптовалюти для кримінальних

операцій, то це забезпечить нові можливості для фінансових технологій в Україні і дозволить вивести процес фінансових рахунків на новий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія /под ред. В.Д. Базилевич. — К.: Знання-Прес, 2007. — 720 с.
2. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність / В.Д. Базилевич. — К. : Знання, 2008 р. — 431 с.
3. Вінья П. Епоха криптовалют. Як біткоіни і блокчейн змінюють світовий економічний порядок / П. Вінья, М. Кейсі — М.: Манн, Іванов і Фербер, 2017. — 432 с.
4. Голубій І. Проблеми впровадження криптовалютних бірж у країнах СНД. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/> .

Женжера В.О.

студент

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Актуальність теми. Сьогодні світ вступає до нового етапу свого розвитку, як в технологічному, інформаційному так й в підприємницькому плані. Здійснюється масштабний перехід до нових технологій у масовому виробництві, підвищення якості продукції в усіх цінових категоріях. Але без державної підтримки це неможливо ні в одній країні світу. Саме тому вважаю доцільним розглянути це питання більш детально та дослідити шляхи, які застосовують країни Євро-союзу та США.

По перше, в Україні здійснення державної підтримки підприємництва регламентовано в ГКУ ст.48, але одне це прописати в документах, а інше це виконувати. На жаль,

сьогодні Україна знаходиться у кризі та процеси розвитку дійсно зупинилися практично повністю, але саме держава має допомогти малому та середньому бізнесу рушити з мертвої точки. Україна має родючу землю, вихід до Чорного моря та кордон з Єврозоною і саме це має допомогти прискорити розвиток підприємництва та зрушити економіку з нульової точки. Лише треба користуватись цим правильно та на благо всієї країни, а не особистим амбіціям.

По друге, фінансова допомога від інших держав має використовуватись правильно та надаватись, як звичайним громадянам так і підприємницькому сектору для розвитку факторів виробництва. Нині частка малого бізнесу в країні складає 17%, що значно відрізняє нас від країн Європи.

Розглянемо приклади розвитку інших країн.

Однією з особливостей малого бізнесу в Німеччині є розвиток інноваційного бізнесу. На початку 80-х років було створено комісію щодо стимулювання технологічного трансферу та консультативний пункт при палаті промисловості і торгівлі. У 90-і роки були організовані технопарки, державні та національні програми з пільгової і дотаційної підтримки малих підприємств. Сьогодні там діє державна підтримка малого інноваційного бізнесу, а саме, відкриті технологічні центри та дослідницькі інститути, розроблена спеціальна транспортна мережа, але малий бізнес складає 27%.

Американська система підтримки МСП почала формуватися однією з перших в світі і є сьогодні однією з найбільш розвинених. Вважається, що прабатьком діючої Адміністрації малого бізнесу США (заснована в 1953 р) з'явилася Фінансова корпорація по реконструкції, створена в 1932 р за вказівкою Герберта Гувера і покликана надавати позики не тільки великим, але і дрібним виробникам, які постраждали в результаті Великої депресії 30 -х років ХХ ст. Основною відмінною особливістю системи підтримки МСП США є, перш за все, те, що Адміністрація малого бізнесу займається всіма ключовими напрямками, що стосуються різних варіантів допомоги малим і середнім підприємствам. Сьогодні малий та середній бізнес складає близько 50% загального ВВП країни.

Сінгапур сьогодні є одним з найголовніших прикладів різкого розвитку. Ще в 1950 році країна була частиною Малайзії, однак у 1951 стала незалежною. До влади прийшов амбіційний Лі Куан Ю та закликав громадян зробити свою країну наймогутнішою в Азії. С 1959 по 1990 роки економіка зробила чудо, завдяки подоланню корупції та правильно збудованій управлінській системі влади. Також треба зазначити підтримку США. Влада цієї країни інвестувала в малий, середній і, в останню чергу, великий бізнес та зробила економіку однією з кращих в світі.

Наведено лише кілька прикладів розвитку різних країн, жодна з них не була «народжена» успішною, допомога влади та бажання населення до покращення життя зробили їх такими. І треба вчитися на помилках інших, а не робити власні.

Розвиток країн шляхами кооперування держави й підприємств показують, що синергетичний підхід до вирішення важливих економічних питань з розвитку окремого сектора домогосподарств чи загальної економічної системи призводить до більш якісного та швидкого росту економічних показників. Вважається, що держава має контролювати та допомагати в розвитку, але це не завжди так. Звісно не треба відмовлятися від фінансової допомоги, але треба правильно та відповідно розподіляти кошти, вкладати не в те, що й так росте, а в першу чергу інвестувати в те, що стогує. Таким чином нормалізується баланс в економіці, валютний баланс та рівень життя населення. А для того, щоб ріст був більш якісним, треба подолати корупцію в вищих та нижчих ешелонах влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чи може малий та середній бізнес забезпечити зростання економіки в Україні? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua.112.ua/mnenie/chy-mozhe-malyita-serednii-biznes-zabezpechity-zrostannia-ekonomiky-ukrainy-422890.html>
2. Малий бізнес в Німеччині. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://gejzer.ru/statii/malyj-biznes-v-germanii.html>

3. Сінгапур, історія успіху. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://thekievtimes.ua/lifestyle/536351-istoriya-uspexa-singapura.html>

Зотова В. О.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси та кредит»*

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

При оцінці ситуації, яка склалась на фінансовому ринку, необхідно враховувати складну економічну ситуацію, яка склалась в Україні. Це, зокрема, збільшення Державного боргу України, який має значне навантаження на Державний бюджет України. Існує також багато і інших факторів, які впливають на фінансову систему України. [1] Серед них можна виділити наступні: корумпована бюрократична система, відсутність сталої законодавчої бази, нестабільна політична система.

Що стосується банківської системи, то крім перелічених факторів на неї великий вплив має недовіра клієнтів. Так, станом на 07 квітня 2017 року за даними Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні налічуються:

банки з тимчасовою адміністрацією - 4 одиниць; банки, що ліквідуються - 86 одиниць; банки, ліквідація яких завершена — 32 одиниця; банки, які було продано інвесторам після введення тимчасової адміністрації — 1 одиниця. [2]

Недовіра до банків призводить до відтоку капіталу з банківського ринку. Проблема полягає в тому, що клієнтам банківських установ важко визначити справжній фінансовий стан банку, в якому відкрито його рахунок, або виявити передумови настання важкого фінансового стану в банку. Ні довгий строк роботи на банківському ринку, ні розмір

статутного капіталу, ні розміри самої банківської установи з значною кількістю філій не є запорукою стабільної роботи банку. Простих показників, якими могли користуватися клієнти і які б давали змогу об'єктивно оцінити фінансовий стан банків, на даний час не існує. Значну провину за це несуть і самі банківські установи. Непоодинокі випадки, коли банки подають неправдиву фінансову звітність, що викривляє справжні фінансові показники. Непередбачуваність визнання Національним банком України неплатоспроможності окремих банківських установ, курсових валютних ризиках та можливості втрати частини фінансових коштів призводить до недовіри до банківської системи України. Це, в свою чергу, призводить до незбалансованості функціонування банківської і фінансової систем.

Заходи, які вживає Національний банк України, вимагають значного залучення фінансових ресурсів, які відводяться від інших важливих напрямків економіки. Найбільш затратними залишаються програми рефінансування банків для їх оздоровлення та стабілізації їх роботи, а також відшкодування втрачених заощаджень для клієнтів збанкрутілих банків.

Український фінансовий сектор частково інтегрований в міжнародний. Тому всі зміни мають відповідні наслідки і в Україні. В банківській системі це проявляється в тенденціях щодо присутності іноземного капіталу. Присутність іноземного капіталу підтверджує перспективи розвитку банківського ринку країни, та відкритість для інвесторів, дозволяє залучити дешеві фінансові ресурси в економіку країни. Проте значне зменшення кількості банків з національним капіталом може призвести до втрати контролю з боку регулятора за банківською системою. Крім того, при несприятливих умовах банки з іноземним капіталом за рішенням власників або керівництва материнських компаній можуть вийти з ринку, навіть не рахуючись с витратами. Тобто це може призвести до здешевлення акцій інших банків, які залишаться на ринку. [3,4].

Сучасний стан банківської системи — це, в переважній більшості, наслідки негативного впливу як зовнішніх так і внутрішніх факторів. Криза недовіри клієнтів по відношен-

ню до банківських установ грає вирішальну роль в забезпеченні нормального функціонування банківської системи. Тому в найближчій перспективі вирішення цієї задачі є пріоритетним як для керівництва Національного банку України так і для керівництва кожної окремої банківської установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Оцінка політики у сфері державного боргу, проведена Міністерством фінансів України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?>
2. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/>
3. Основні показники діяльності банків України, за даними Національного банку України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article>.
4. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-111>.

Катющенко А. В.

студентка 2 курсу

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Однією з найважливіших проблем сучасності, з якого стикаються підприємства, є підбір працівників та формування кадрів, які повинні базуватися на сучасному економічному, філософському мисленні, саме від чого, найбільшою мірою залежить продуктивність майбутньої праці та ефективність всього підприємства в цілому.

Першим етапом для досягнення поставлених цілей є підбір персоналу. Існує декілька підходів до підбору кадрів на підприємстві. Звичайно, кожна організація застосовує різні методи щодо прийняття на роботу, зокрема, анкетування, систему психологічних тестів, співбесіди.

Завдання керівника полягає в тому, щоб створити якомога сприятливіші відносини у колективі, знайти саме такі методи та підходи, які сприятимуть найефективнішій роботі. Персоналу завжди потрібно створювати такі умови, за яких у кожного працівника буде бажання працювати з натхненням і задоволенням від робочої атмосфери або робочого місця. При цьому досить важливу роль відіграє працездатність працівників, їх кваліфікованість та досвід.

На сьогоднішній день керівництво, намагаючись максимально отримати прибуток, вирішуючи матеріальні і фінансові проблеми та удосконалюючи технічну базу, забувають про такі бонуси для своїх підлеглих, як медичне страхування, безкоштовне користування мобільним телефоном, автомобілем. Це є надто ризиковим, оскільки може призвести до втрат високопрофесійних та досвідчених працівників.

Якщо керівник дійсно зацікавлений у тому, щоб зберегти даного працівника, він може прийняти рішення про підвищення його заробітної плати відповідно до рівня, на який він заслуговує.

Щоб запобігти масштабним втратам працівників, на підприємстві потрібно розробити і донести інформацію щодо психологічного клімату в колективі, ступеня задоволеності кожного співробітника роботою, умовами праці, відпочинку, рівнем зарплати. Для цього, на мою думку, найкраще підходить така методика як опитування, анкетування, бесіди (групові та індивідуальні).

Сучасна система управління персоналом повинна бути спрямована на підвищення конкурентоспроможності підприємства, його довгострокового розвитку та підняття максимального рівня прибутку, тому що управління насамперед — це механізм для досягнення мети. На даний час більшість фахівців вважає, що формулою успіху є людські ресурси, тому їх цінність невинно зростає з кожним днем.

Система управління персоналом постійно змінюється. Більшість організацій використовує такий підхід до управління персоналом, за яким капіталовкладення проходить безпосередньо в самих працівників, у їх формування і розвиток.

Тому треба завжди розуміти і пам'ятати, що в успіхах будь-якого менеджера або підприємства завжди присутня частка його колег і підлеглих. Важливо не тільки розуміти і пам'ятати це, ще важливіше говорити про це вголос оточуючим. Говорити про це щиро, ділитися своїми успіхами з колегами і підлеглими. У такий спосіб вдасться завоювати собі вірних соратників і союзників, на яких можна буде завжди поклатися. Крім того, визнання заслуг підлеглих є стимулом до їхньої майбутньої праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кравченко В.О. Основи менеджменту: навчальний посібник. / В.О. Кравченко. — Одеса: Атлант, 2012. — 211 с.
2. Шатун В.Т. Основи менеджменту: Навчальний посібник / В.Т. Шатун. — Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. — 376 с.
3. Друкер П.Ф. Эффективный руководитель / П.Ф. Друкер. — «Манн, Иванов и Фербер», 2012. — 258 с.

Кириченко М. В.

студентка 2 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ДЕПОЗИТНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку Україна переживає тяжку фінансову кризу та погіршення економічної ситуації в цілому. Саме це становить основну проблему, що гальмує

розвиток депозитних послуг в країні. Щоб забезпечити повноцінний розвиток послуг і надання фінансових продуктів необхідно стабілізувати гривню та відновити функціонування національної банківської системи в повному обсязі. Після цього інші фінансові установи, що надають депозитні послуги, зможуть конкурувати з банками на одному рівні.

Від банківської системи, а саме безпосередньо від її здатності створювати необхідні обсяги банківських ресурсів, залежить розвиток національної економіки, основна частина з яких утворюється в результаті залучення банками депозитів. Спираючись на світовий досвід, можна визначити, що найстійкішим ресурсом для банку є депозити фізичних осіб, за якими спостерігається значно менший рух коштів, на відміну від депозитів юридичних осіб. Але при цьому ринок депозитних послуг фізичних осіб є найбільш вразливим сегментом ринку, тому що на нього суттєво впливає зменшення доходів населення, підвищення рівня безробіття та рівня споживчих цін, а також зростання недовіри до банківської системи. В Україні функції в сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку виконує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Основною метою діяльності Фонду є захист прав і законних інтересів вкладників банків.

Адміністративна рада Фонду збільшувала розмір граничної суми відшкодування коштів за вкладами 11 разів, починаючи з 1998 року. Відшкодування за вкладом, включаючи відсотки, у розмірі вкладу, але не більше 500 гривень у 1998 році, та 200 000 гривень на сьогоднішній день.

Аналізуючи динаміку кількості учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2017 — 2018 років, спостерігається чітка тенденція до зменшення їх кількості, що вказує на нестабільність та недосконалість банківської системи країни (табл.1).

Вивчаючи дані про вклади фізичних осіб в учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2016-2018 роки (табл.2), стає зрозумілим, що найважливішим показником в цій статистиці є саме кількість вкладників, яка

зменшилась з 44,7 млн. осіб станом на 01.01.2016 рік до 41,0 млн. осіб станом на 01.01.2018 рік відповідно. Зростання показників сум вкладів та середнього розміру вкладів при значному зменшенні кількості вкладників пояснюється, на мій погляд, лише тенденцією девальвації національної валюти України.

Таблиця 1.

Динаміка кількості учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2017- 2018 років*

Дата	Кількість банків – учасників Фонду
01.01.2017	99
01.02.2017	97
01.03.2017	95
01.04.2017	93
01.05.2017	93
01.06.2017	92
01.07.2017	91
01.08.2017	91
01.09.2017	91
01.10.2017	90
01.11.2017	89
01.12.2017	89
01.01.2018	83
01.02.2018	83
01.03.2018	83
01.04.2018	83

*складено автором з використанням інформації <http://www.fg.gov.ua>

Таблиця 2

**Дані про вклади фізичних осіб
в учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
протягом 2014 — 2017 року***

Дата	Сума вкладів фізичних осіб, млрд. грн.	Кількість вкладників, млн. осіб	Середній розмір вкладу, грн.	Процент покриття кількості вкладників, %
01.01.2016	362,3	44,7	8 104	98,8
01.04.2016	375,2	44,2	8 494	98,7
01.07.2016	370,3	42,8	8 650	98,7
01.10.2016	377,7	41,9	9 011	98,6
01.01.2017	382,1	41,1	9 298	98,6
01.04.2017	376,7	40,3	9 336	98,6
01.07.2017	382,7	40,5	9 443	98,6
01.10.2017	386,4	40,9	9 459	98,6
01.11.2017	386,9	40,8	9 473	98,6
01.01.2018	413,8	41,0	10 104	98,5

*складено автором з використанням інформації <http://www.fg.gov.ua>

Основними проблемами залучення вкладів фізичних осіб комерційними банками України є:

- нестабільна економічна ситуація в країні, як наслідок, банкрутство українських банків та нестійкість банківської системи в цілому;
- відсутність достатньої кількості вільних грошових коштів фізичних осіб;
- нормативна база, що регулює функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, є недосконалою;
- недостатній рівень поінформованості населення відносно розміщення грошових коштів на депозитах;

- недовіра населення до фінансового стану окремих банків і банківської системи загалом;
- тенденція зниження ставок за депозитами в національній валюті тощо.

За даними опитування, яке проводилося командою ВВС України, а саме Центром «Соціального моніторингу» та Інститутом соціальних досліджень ім. Яременка, в проміжку з 20 до 24 жовтня 2016 року: «Лише близько 9% українців тримають депозити в банках. Крім того, 77% українців не довіряють вітчизняним банкам. 4% опитаних сказали, що особисто втратили вклади в проблемних банках, ще 9% — мають членів родини, які втратили вклад. А 68% кажуть, що не мають накопичень на даний момент. [4]

Для підвищення ефективності депозитної діяльності українських банків необхідно вжити таких заходів:

- врегулювання економічної ситуації в країні;
- вдосконалення нормативно-правової бази щодо регулювання депозитної діяльності в Україні;
- розвиток системи гарантування вкладів в Україні до світових стандартів;
- створення інформаційних систем захисту коштів фізичних та юридичних осіб, що знаходяться на депозитному рахунку;
- доступність правдивої інформації щодо фінансових показників банків;
- розробка банківськими установами нових депозитних продуктів;
- збільшення рівня якості обслуговування клієнтів шляхом підвищення кваліфікації працівників;
- перерахунок процентних ставок українськими банками вкладів в національній та іноземних валютах;
- розроблення програм лояльності для постійних клієнтів тощо.

А ще неабияку увагу необхідно приділити культивуванню ощадної культури населення, оскільки значна частина не розуміє принципів функціонування фінансових посередників. Тоді громадяни не триматимуть грошові кошти у своїх скарбничках. І тим самим розвиватиметься національна

економіка, оскільки дешеві кредити призведуть до процвітання бізнесу та збільшать різноманітність підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Банківські операції: підручник / За ред. д.е.н., проф. О.В.Дзюблюка. — 2-ге вид. випр. і доповн. — Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. — 688 с.
2. Дребот Н. П. Стратегія банківської установи на ринку депозитних послуг / Н. П. Дребот, О. Р. Галько // Регіональна економіка. — 2008. — №4. — С. 125-131.
3. Коваленко В. В. Депозитна діяльність банків України: реалії та розвиток на майбутнє / В. В. Коваленко // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — Вип. 4. — С. 834-837.
4. 77% українців не довіряють банкам. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/business/financial/3763200-77-ukraintsiv-ne-doviriauit-vitchyznianym-bankam-opytuvannia>.

Козачук П. А.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ В УКРАЇНІ

Сімдесят років економіка України поступово зростає, не знаючи кризових потрясінь, пов'язаних із циклічним розвитком. І це відбувалося завдяки тому, що необхідні макроекономічні пропорції відтворення формувалися свідомо через систему загальнодержавного планування. Вихід України з СРСР супроводжувався не лише проголошенням самостійності, але й проголошенням курсу на реставрацію капіталізму. Першим кроком в реалізації цього курсу стало

роздержавлення й приватизація власності, а першим соціально-економічним наслідком- відродження циклічного характеру розвитку економіки. Непродумані, суперечливі, а іноді завідомо шкідливі дії по реформуванню економіки, і, в першу чергу, по реставрації приватної власності на засоби виробництва, не могли не відбитись на її ефективності. Уповільнення темпів розвитку, яке намітилось ще за часів командно-адміністративної системи, в умовах прискореної розбудови капіталізму під гаслами «створення соціально-орієнтованої економіки» трансформувалося з 1991р. у глибоку економічну кризу, яка продовжується й до цього часу.

До факторів, які спричинили виникнення кризи й впливають на її глибину й тривалість, слід віднести:

- Ліквідацію централізованої системи управління економікою за умов, коли за своїм змістом вона ще залишалася державною.

- Розрив економічних зв'язків з країнами СНД в той час, коли Україна не мала замкненого економічного циклу в системі міжнародної економічної інтеграції країн, що входили до Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ), її економіка на 60-80% була пов'язана з економікою країн РЕВ і колишніх радянських республік. Україна забезпечувала себе лише на 40% власним вугіллям, на 20% газом, на 10% нафтою й зовсім не мала бавовника — головної сировини легкої промисловості.

- Валютну кризу, яка привела до порушення рівноваги між платоспроможним попитом і товарною масою внаслідок надмірної емісії грошей. Якщо в 1991р. маса заробітної плати, в доларовому еквіваленті, складала 75млрд.дол., то в 1995р. — лише 15млрд.дол.

- Стрімке скорочення виробництва. За період 1991-1996 рр. спад промислового виробництва склав 65%, майже на 50% скоротилося виробництво в сільському господарстві, обсяг капіталовкладень зменшився в 5 разів. Валовий внутрішній продукт (ВВП) у 1996р. складав лише 40% від рівня 1990р. У 1997р. спад виробництва зупинити не вдалося.

- Катастрофічна глибина й тривалість кризової фази. Скорочення виробництва національного доходу лише на 20% за світовими мірками вважається критичним для еко-

номіки. В Україні ж виробництво національного доходу за час кризи скоротилося майже на 70%.

Пропозиція для подолання економічної кризи в Україні.

24 серпня 1991 р. Верховною Радою було проголошено Акт про незалежність України. На загальнонародному референдумі 1 грудня 1991 р. український народ підтвердив це рішення. Перед нашою державою відкрилися можливості входу до світового співтовариства вільних і процвітаючих країн. Адже для цього Україна має всі можливості. За загальними обсягами природних ресурсів та економічним потенціалом наша країна посідає восьме місце у світі і має реальну перспективу перетворення в одну з найбагатших країн світу. Навіть нині за виробництвом окремих видів продукції Україна входить до першої десятки найбільших виробників продукції в світі. Назвемо тільки деякі з них: видобуток залізної і марганцевої руд, вугілля, виробництво сталі, вирощування цукрових буряків і соняшника, картоплі, виробництво сірчаної кислоти, мінеральних добрив, електроенергії, цементу, зерна, м'яса, олії тощо.

Очевидною є різниця між практично безмежними можливостями української економіки і сучасним її кризовим станом.

Основна причина кризи в економіці України криється у відсутності реальних економічних реформ у перші роки досягнення незалежності. Продовжувала діяти стара, віджила радянська система господарювання. Економічні негаразди в Україні не подолані тому, що вона проходить крізь труднощі перехідного періоду.

Можливі шляхи подолання економічної кризи в Україні:

- перехід до ринкової системи господарювання на основі широкої приватизації землі і державних підприємств, створення акціонерних товариств, залучення іноземного капіталу тощо;

- державне стимулювання структурної перебудови господарства з метою скорочення частки енерго- і матеріаломістких виробництв, переспеціалізації підприємств, що виробляють непотрібну і неконкурентноспроможну продукцію, забруднюють довкілля;

– проведення раціональної конверсії, тобто перепрофілювання військових підприємств на виробництво товарів народного споживання із державною підтримкою оборонних заводів, що виробляють конкурентноспроможну і потрібну українській армії продукцію;

– інтеграція (зближення, об'єднання) української економіки у європейський і світовий економічний простір з урахуванням національних, економічних і політичних інтересів і захистом національного ринку;

– введення національної грошової одиниці, яка буде конвертованою, тобто обмінною на іноземну валюту;

– розвиток економічних відносин з усіма країнами світу, орієнтуючись на кращий світовий досвід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://eduknigi.com/geo_view.php?id=69
2. Леонов Д. В. Фінансова криза та український бізнес // Цінні папери України.
3. Майборода Т.Г. Як подолати фінансову кризу? // Цінні папери України.
4. Зюнькін А. Г. Економічна криза: мотиви, наслідки / А. Г. Зюнькін — К.: МАУП.

Колихан А. О.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

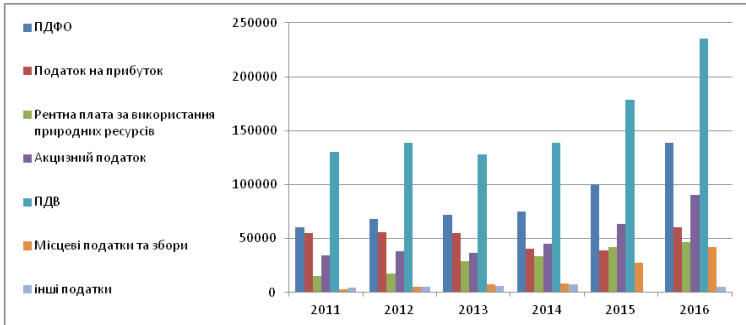
АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В ДОХОДАХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Для забезпечення завдань і функцій держави необхідна достатня кількість фінансових ресурсів. Економічні відносини, що виникають в процесі стягнення бюджетних

платежів між державою та організаціями, установами, підприємствами та фізичними особами, відображають доходи бюджету України (сукупність податкових, неподаткових та інших надходжень на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України, включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ). Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні та місцеві податки і збори [1,2].

Для визначення ролі податкових надходжень в формуванні доходів бюджетів необхідно проаналізувати їх частку в доходах державного та місцевого бюджетів, а також їх структуру в зведеному бюджеті.

Аналізуючи структуру податкових надходжень Зведеного бюджету 2011-2016 років, можна стверджувати, що найбільшу частину податкових надходжень становить надходження з податку на додану вартість, які мають тенденцію росту: від 130093,8 млн грн. у 2011 році до 235506 млн грн. в 2016 році. Надходження з податку з доходів фізичних осіб займають друге місце в структурі податкових надходжень Зведеного бюджету, та перше місце серед прямих податків. За досліджуваний період ці надходження зросли в два рази (з 60224,5 млн грн. в 2011 році до 138781,8 млн грн. в 2016 році), що пояснюється детінізацією доходів фізичних осіб, збільшенням ставки податку та збільшенням розміру мінімальної заробітної плати. Найбільш ефективним з фіскальної точки зору є акцизний податок, надходження з якого швидко зростають (2011 р. — 33919,2 млн грн., 2014 р. — 45099,6 млн грн., 2016 р. — 90122,5 млн грн.). Причинами стрімкого росту надходжень з акцизного податку є збільшення ставки, збільшення обмінного курсу, а також зміни в законодавстві, згідно яких з 2015 року почалося справляння акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів. [3] Структура податкових надходжень в Зведеному бюджеті в 2011-2016 роках наведена на Рис. 1.

Рис. 1. Структура податкових надходжень в Зведеному бюджеті в 2011-2016 роках, млн грн.¹

¹ Джерело: складено авторами за даними Державної казначейської служби

В структурі доходів Державного бюджету за 2011-2016 роки можна відзначити сталу динаміку. Податкові надходження складають більш ніж третину всіх доходів Державного бюджету України, що дозволяє забезпечувати фінансування програм соціального захисту населення, медицини, соціально-культурні заходи, освіти, науки, а також структурну перебудову економіки в цілому. Так, їх частка становила у 2011 р. — 83%, 2012 р. — 79,4%, 2013 р. — 77,5%, 2014 р. — 78,5%, 2015р. — 76,6% та в 2016 р. — 81,8% [3]

Податкові надходження місцевих бюджетів займають друге місце за розміром після офіційних трансфертів (у 2011 році податкові надходження становили 73,097 млрд грн., офіційні трансферти — 94,875 млрд грн., в 2015 році податкові надходження — 98,218 млрд грн., офіційні трансферти — 173,98 млрд грн, в 2016 році податкові надходження — 146,902 млрд грн., офіційні трансферти 195,395 млрд грн.). [3]

Зміни в законодавстві, зумовлені прийняттям Податкового кодексу і, як наслідок, зменшення кількості місцевих податків та зборів негативно вплинули на розмір податкових надходжень до доходів місцевих бюджетів.

Отже, підвищення та розширення ефективності виробництва наразі залишається однією з найважливіших умов

забезпечення зростання податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, оскільки саме в сфері виробництва створюється національний дохід, який є джерелом доходів бюджету. Податки та збори є одним з методів, що використовуються органами державної влади для перерозподілу національного доходу і утворення доходів бюджетів. Податкові надходження мають бути належно організованими, економічно обґрунтованими та детально регламентованими законодавством для стимулювання економіки країни [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>»
2. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 № 2456-VI.// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Сайт Державної казначейської служби // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.treasury.gov.ua/main/uk/index.
4. Сідельникова Л.П. Податкова система [Текст]: навч. посіб. / Л.П. Сідельникова, Н.М.Костіна. — К.: «Видавництво ЛІРА-К», 2012. — 576 с.

Колихан А. О.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

В останні місяці 2016-го року відбулася знакова для сфери культури та мистецтв подія. У Верховній Раді пройшло обговорення на тему «Просування України у світі через культурну дипломатію та інформаційну політику». Чи не

вперше, парламентарі, урядовці, діячі культури, меценати, громадські активісти обговорювали те, що у нас є спільна мета в культурній сфері, і, що найважливіше, — як спільними зусиллями її досягти. Розглядалося й державне фінансування культури і мистецтва.

Номінально в Україні бюджет на культуру постійно зростає. Культура перестає фінансуватися за залишковим принципом. У 2017-ому році видатки на культуру збільшені на 1,8 млрд грн., або на 90% до фінансування попереднього року. Зокрема, на здійснення заходів у галузі культури виділяється 15,8 млн. грн., на підготовку та проведення в Україні конкурсу «Євробачення» в бюджеті передбачено 455 млн грн. На підтримку національного кіно (фінансуватимуться створення і розповсюдження українських фільмів) — 500 млн грн.. На будівництво другої черги Національного музею «Меморіал жертв Голодомору» — 14 млн грн. На ремонтно-реставраційні роботи на об'єктах культурної спадщини, в тому числі на об'єктах Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» та облаштування Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні та реставрацію Жовківського замку Державного історико-архітектурного заповідника у м. Жовкві — 70 млн грн.

Крім того, збільшуються видатки на підтримку національних театрів і національних художніх колективів, на утримання національних і державних заповідників, на випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга».

Виникає питання: чому ж тоді діячі культури і мистецтва говорять, що держава не виділяє грошей на розвиток культури. Необхідно розібратися, по-перше, як саме формувався бюджет, по-друге, як витрачались кошти і, по-третє, що саме можна вважати розвитком культури.

Розрахунок обсягів бюджету — процес вторинний, тобто є похідним від стратегічного планування, зокрема, у сфері культури і мистецтва. Це означає, що спочатку учасники бюджетного процесу (ті, хто користуються бюджетними коштами) визначаються, на що саме їм потрібні бюджетні кошти, яку діяльність вони збираються розвивати. І вже потім проводять розрахунки, скільки для втілення своїх планів їм потрібно від держави грошей.

Такий підхід передбачає чітке планування і прогнозування, зокрема, середньострокове бюджетне планування. І по закінченню певного періоду проводиться аудит і оцінка ефективності освоєння бюджету.

За даними Держкомстату, у 2015 році в Україні працювало 113 державних театрів. Протягом року було поставлено 31 тисяча спектаклів, які подивилися 5,6 млн глядачів. Із них лише 2,5% були мешканці сільської місцевості. Питання: чи докладено зусиль, щоб донести до селян театральне мистецтво, чи просто розраховано, що глядач сам прийде, але при цьому підвищено ціну на квитки.

Що стосується кіно — в Україні є п'ять кіностудій. Переважно, вони фінансуються із державного бюджету. У 2017 році обсяги витрат Держбюджету на кінематограф заплановано збільшити до 510 млн гривень (майже вдвічі більше, ніж в 2016). Оцінити, наскільки ефективно будуть використані ці кошти можна за тим, наскільки продукт, створений на державні кошти, буде мати популярність у глядача не лише в Україні, а й за кордоном. Тут вже питання не лише якості фільму, а й ефективності роботи Міністерства культури, Міністерства інформаційної політики, МЗС, ряду інших державних органів. Це і є координація зусиль задля реалізації узгодженої мети.

Гібридна війна в Україні потребує неабияких зусиль щодо популяризації України у світі. Тут й інформаційна політика, і культурна діяльність, мистецтво, спорт, освітні програми — різні сфери.

Дуже позитивним є той факт, що у 2017 році заплановано збільшити фінансування МЗС за програмою підтримки позитивного іміджу України у напрямі співробітництва з нашою діаспорою.

Підсумовуючи, можна виділити три основні принципи, на яких базується якісний процес формування бюджету у сфері культури і мистецтва.

Принцип перший — ефективність використання державних коштів. Треба чітко розуміти, що потрібно державі та громаді. Необхідно узгодити ці потреби, сформувавши цілі та спланувати необхідні для її досягнення кроки. Далі

визначитися з потребами у коштах і з критеріями оцінки результатів, що будуть отримані. Такий підхід дозволяє одночасно уникати зловживань і планувати необхідні витрати на перспективу. Для культури та мистецтва це є особливо важливим, адже у цій сфері не очікується класичного прибутку. Тут прибуток вимірюється нематеріальним речами — зростанням культурного рівня, духовним розвитком тощо.

Другий — принцип субсидіарності. Він означає забезпечення рівного доступу населення до культурно-мистецьких закладів і заходів, незалежно від місця проживання і матеріальних статків. Процеси децентралізації повинні враховувати не просто делегування повноважень і передачу державних фінансів на місця. У підсумку, децентралізація має привести до створення рівних умов для задоволення, у тому числі, і культурних потреб громадян.

Третій принцип — стійкості та якості. У випадку з культурою і мистецтвом він може розглядатися з двох боків. По-перше, підтримку від держави або громади отримують у першу чергу ті, хто дійсно її потребує, а також ті, хто здатен позитивно впливати на розвиток культури і мистецтва. Тут варто звертати увагу на створення програм підтримки колективів, громад, окремих талановитих громадян. І надавати таку фінансову підтримку потрібно на конкурсних засадах. По-друге, треба брати до уваги можливість культурно-мистецьких закладів (державної та комунальної форми власності) самостійно забезпечувати своє функціонування на належному рівні. а саме: через надання додаткових платних послуг населенню — потрібних і доступних, в межах, дозволених законодавством.

Отже, нині Україна має унікальну можливість через «культуру планування бюджету» покращити і сам бюджет на культуру і мистецтво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» — К. : М-во фінансів України, 2016.
2. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс] / В. В. Зубенко, І. В. Сам-

- чинська, А. Ю. Рудик та ін. // ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. — К., 2016. — 73 с. — Режим доступу :http://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_i_2016_monitoring_ukr.pdf.
3. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2015 рік [Електронний ресурс] / Держ. казнач. служба України. — Режим доступу :<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>.
  4. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік [Електронний ресурс] / Держ. казнач. служба України. — Режим доступу :<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=324889>.
  5. Проект Концепції реформування галузі культури [Електронний ресурс] / Комітет Верхов. Ради України з питань культури та духовності. — Режим доступу :
  6. http://kompkd.rada.gov.ua/kompkd/control/uk/publish/article?art_id=51264&cat_id=44731.

Косенко М. О.

Студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси та кредит»*

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Фінансовий контроль становить сукупність видів, форм і методів перевірки законності й доцільності здійснення фінансових операцій та реалізації на цій основі завдань фінансової політики.

Державний фінансовий контроль повинен забезпечувати належне (економне, ефективне, результативне й прозоре) управління державними фінансами. Він здійснюється передусім державними контролюючими органами. Водночас долучатися до вирішення питання щодо моніторингу використання державних коштів можуть як комерційні аудитор-

ські компанії, так і неурядові організації та засоби масової інформації.

Суб'єктами фінансового контролю є державні органи, установи й організації, їх структурні підрозділи, органи місцевого самоврядування, а також окремі особи, які відповідно до чинного законодавства наділені контрольними функціями щодо: формування публічних фондів коштів, їх розподілу та використання; управління державним чи комунальним майном.

Головними органами, що здійснюють державний фінансовий контроль в Україні, є: Рахункова палата України, Міністерство фінансів України, Державна фінансова інспекція України, Державна фіскальна служба України, Державна казначейська служба України, Державна служба фінансового моніторингу України [1, с.11].

Система органів державного фінансового контролю в Україні нині перебуває на стадії розвитку, хоча головні її елементи вже сформувались і діють. Як і в інших державах, фінансовий контроль в Україні здійснюють органи законодавчої влади, органи виконавчої влади, зокрема спеціальні органи державного фінансового контролю, а також недержавні спеціалізовані організації.

Результати аналізу державного фінансового контролю за використанням коштів місцевих бюджетів показали, що спостерігається тенденція до зменшення загальної величини перевірених установ і організацій органами ДАС України, а саме від 12 473 установ у 2011 році до 2 361 установ у 2016 році, тобто відбулось зменшення більше ніж у 5 разів. Зменшення кількості перевірених об'єктів і зменшення кількості виявлених незаконних і нецільових втрат, нестач грошових коштів, порушень не свідчить про покращення фінансової дисципліни, адже частка порушників у загальній кількості перевірених підприємств, установ, організацій є надто високою. Так, у 2011 році вона сягнула 93%, а у 2016 році — 85%. Найнижчою частка порушників була у 2014 році, коли складала 42%. Проте, зменшення фінансових правопорушень здійснювалось не на основі покращення фінансової дисципліни, а за допомогою суттєвого зменшення кількості перевірених установ.[2]

Найбільш поширеними порушеннями фінансово-бюджетної дисципліни в державі залишаються:

порушення вимог Бюджетного кодексу в частині нецільового використання бюджетних коштів, взяття до сплати зобов'язань понад затверджені асигнування, відволікання бюджетних коштів у довготривалу дебіторську заборгованість тощо;

зайве витрачання бюджетних коштів внаслідок оплати завищених обсягів та вартості виконаних робіт і наданих послуг;

витрачання бюджетних коштів на придбання меблів, обладнання, автотранспорту та інших матеріальних цінностей з перевищенням граничних нормативів, а також на утримання автотранспорту понад встановлені ліміти;

незаконна передача державного та комунального майна суб'єктам недержавної форми власності;

незастосування обов'язкових процедур державних закупівель;

заниження вартості активів внаслідок непроведення індексацій, а також в результаті не оприбуткування придбаного майна та залишків товарно-матеріальних цінностей. [3, с 140]

Наявність таких порушень свідчить про низьку ефективність системи державного фінансового контролю та безвідповідальне ставлення з боку багатьох розпорядників бюджетних коштів.

Для усунення даних недоліків доцільно внести зміни у чинне законодавство, а саме: визначити єдині концептуальні засади організації цього контролю; оптимізувати організаційну структуру державного фінансового контролю; уточнити та розмежувати функції органів державного фінансового контролю; стандартизувати форми і методи контрольної діяльності; вдосконалити кадрове забезпечення системи державного фінансового контролю; покращити матеріально-технічне, наукове та інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ангеліна І.А. Система органів державного фінансового контролю і нагляду України: проблеми формування / І.А. Ангеліна // Економічний часопис — ХХІ. — 2015 — № 11-12. — С. 95-98.
2. Звіт Рахункової палати за 2016 рік. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/img/files/Zvit_
3. Істоміна М.Ю. Проблеми розвитку державного фінансового контролю та напрями їх усунення / М.Ю. Істоміна // Управління розвитком. — 2015. — №2(99). — С. 139-141.
4. Магурчак Т.П. Фінансовий контроль як функція системи управління / Т.П. Магурчак // Молодий вчений. — 2017. — № 11. — С. 70-75.

Костюкевич П. В.

студент 2 курсу

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, Банківська Справа та Страхування»

ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Особливості сучасної перехідної економіки України зумовлюють зміст ринкових реформ, спрямованих на трансформацію економічної системи командного типу в ринкову систему. Однак формування ринкових відносин не є кінцевою метою перехідних процесів. Мета трансформації — досягнення макроекономічної стабілізації та економічного зростання на базі всебічного розвитку ринкового механізму розподілу та використання економічних ресурсів суспільства. Досягнення макроекономічної стабілізації за умов перехідної економіки України є складним трансформаційним процесом, в якому можна виділити два взаємопов'язані етапи:

1. Початковий етап, що має такі завдання: по-перше, подолання кризових явищ, неминучих за умов відмирання ста-

рої системи; по-друге, створення передумов для виникнення ринкових господарських форм. Першочерговим завданням початкового етапу в Україні є досягнення грошової стабілізації: значне зниження інфляції, скорочення дефіциту державного бюджету на основі подолання незбалансованості його доходів та витрат, стабілізація обмінного курсу національної валюти. Для вирішення цих проблем необхідно встановити суворий контроль за грошовою емісією, державними доходами та витратами, створити ефективну банківську систему.

2. Стабілізаційний етап — етап створення ефективної ринкової економічної системи, що складається з двох основних фаз: фази становлення ринку, в умовах якої створюються основні інститути ринкової економіки, та фази структурних перетворень (структурного коректування), коли під впливом нових ринкових чинників перетворюється відтворювальна структура економіки.

Без грошової стабілізації неможлива реформа ціноутворення як початковий етап ринкової лібералізації економіки. Вирішення завдань грошової стабілізації сприятиме досягненню мети ринкової лібералізації в Україні — формуванню механізму ринкового ціноутворення, в основі якого — співвідношення попиту та пропозиції.

Ринкова лібералізація на початковому етапі трансформації обов'язково призводить до падіння обсягу виробництва і як наслідок — до безробіття та зниження доходів населення, адже в перехідній економіці на цьому етапі немає ефективних ринків чинників виробництва. Падіння виробництва неминуче на початковому етапі також у зв'язку з роздержавленням та демонополізацією економіки, оскільки створення ефективних господарських суб'єктів ринкової системи потребує часу. За цих умов важливим завданням початкового етапу перехідного періоду є формування дієвої системи соціального захисту.

Фаза становлення ринку передбачає здійснення інституційних перетворень, які забезпечують формування фундаментальних засад ринкової системи: приватної власності, економічної свободи вибору, приватних економічних інте-

ресів, конкуренції, суверенітету споживача, системи ринків, економічних контрактних відносин (договір).

Більшість економічних рішень у ринковій системі є результатом свідомого вибору суб'єктів підприємницької діяльності, які діють у правовому режимі приватної власності, що і становить зміст економічної свободи вибору. Приватна власність — це основа реалізації контрактної форми економічних відносин, завдяки якій економічна свобода господарських суб'єктів реалізується, з одного боку, в можливість та необхідність брати взаємні зобов'язання щодо проведення економічних операцій і, з другого боку, в обов'язок їх виконувати відповідно до договору. Таким чином забезпечується ефективний механізм досягнення цілей господарських суб'єктів в умовах конкуренції.

Оскільки перехідна економіка України успадкувала від командної системи державний сектор, що охоплював понад 90% суспільного виробництва, формування ринкових принципів господарювання на стабілізаційному етапі трансформації виявляється насамперед у формуванні господарських суб'єктів ринкових економічних відносин: по-перше, за умов приватизації державні підприємства перетворюються на суб'єктів підприємницької діяльності, які діють в умовах правового режиму приватної власності; по-друге, внаслідок роздержавлення створюються умови для виникнення нових господарських суб'єктів, адекватних ринковій економічній системі. Приватизація є лише початковим етапом формування ефективних суб'єктів ринкових економічних відносин.

Не менш важливою є форма господарських товариств, організованих у процесі приватизації державних підприємств, мета якої створити приватного власника економічних ресурсів, зміцнити його економічну свободу та відповідальність.

Завданнями фази становлення ринку є також створення адекватного ринковим інститутам правового середовища, що захищає права приватної власності та регулює ринкові відносини, здійснення реформи управління, формування ефективних інформаційних систем. Ефективне функціонування ринкових інститутів спирається на відтворювальну структуру економіки, що відповідає принципам ринкової

системи, створення якої є завданням фази структурних перетворень (коректування) стабілізаційного етапу.

Також економіка України успадкувала від командної системи переважний розвиток галузей першого підрозділу суспільного виробництва. Більше того, на початковому етапі перехідних процесів відбувається поглиблення структурної незбалансованості, що зумовлено руйнуванням єдиного економічного простору, порушеннями територіального та галузевого розподілу праці, фінансовою дестабілізацією, гальмуванням інвестиційного процесу.

Першочергового розвитку потребують галузі II підрозділу суспільного виробництва — виробництво предметів споживання, необхідна конверсія ВПК, припинення державної підтримки збиткових та нерентабельних підприємств, всебічний розвиток виробничої, інформаційної та соціальної інфраструктури. Водночас необхідно подолати нерівності техніко-технологічного рівня різних секторів економіки і всередині кожного з них відповідно до сучасного рівня розвитку продуктивних сил, що потребує значних довгострокових капіталовкладень. Важливо зазначити, що розв'язання проблем структурної незбалансованості безпосередньо пов'язано зі створенням необхідних умов для розвитку інвестиційних процесів, стимулювання приватної інвестиційної діяльності, залучення іноземних інвесторів.

Отже, структурне коректування дасть змогу відновити порушений взаємозв'язок між виробництвом та споживанням, перейти від «виробництва для виробництва» до виробництва, спрямованого на платоспроможні потреби, задоволення попиту. При здійсненні програми структурного коректування неможливо уникнути негативних наслідків: банкрутство збиткових підприємств, припинення діяльності значної кількості підприємств важкої промисловості, скорочення робочих місць і пов'язане з цим зниження життєвого рівня.

Але результатом структурного коректування є раціоналізація народногосподарських пропорцій у розподілі матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів відповідно до законів ринкової економічної системи, що буде об'єктив-

ною базою досягнення макроекономічної стабілізації та економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Регіональна економіка: Підручник. / за ред. Зінь Е.А. — К.: «ВД «Професіонал», 2007. — 528 с.
2. Жук М.В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник / М.В. Жук, В.П. Круль — К.: Кондор, 2004. — 296 с.

Кочерженко Т. О.

Студентка 2 курсу

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, Банківська Справа та Страхування»

СТАН СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ. ЕВОЛЮЦІЯ ДЖЕРЕЛ КОМУНІКАЦІЙ

Концепція маркетингової взаємодії в основі її суті покладено ідею, в якій об'єктом маркетингового управління є не сукупне рішення, а взаємовідносини (комунікації) з покупцями, в цільовій аудиторії, та іншими учасниками процесу купівлі-продажу. Взаємовідносини, як результат ефективної взаємодії, стають продуктом, у якому інтегрований інтелектуальний і інформаційний ресурси — головні чинники безперервності ринкових відносин.

Ці концепції базуються на різних припущеннях про те, чому потрібно віддати перевагу, а також на різному характері поведінки покупця під час здійснення покупки на цільовому ринку підприємства. Зовнішні та внутрішні умови функціонування фірми, для досягнення успіху, розрізняються залежно від концепції. Для кожної концепції виникають різні джерела небезпеки, які обов'язково потрібно враховувати.

Товарна концепція концентрує увагу на тому, що споживач завжди сприятливо поставиться до товару, якщо він

гарної якості і має помірну ціну. Покупець зацікавлений у таких товарах, знає про наявність виробів-аналогів, і здійснює свій вибір шляхом порівняння якості і цін на аналогічні товари інших фірм. Досягнення бажаного обсягу продажу й прибутку вимагає невеликих витрат на маркетингову діяльність. Розробка концепцій товарних груп не завжди досягає мети, натомість інколи, коли ігнорується необхідність вивчення купівельної спроможності споживачів, товарів-конкурентів, сумісності виготовлених комплектуючих виробів з існуючими апаратами, виробництво яких має масовий характер. Знижуючи витрати на маркетинг, фірма ризикує одержати значний збиток від невдачі на ринку.

Традиційна маркетингова концепція змінює зміст концепції збуту. Вона оформилася близько середини 1950-х роках, тоді як сам маркетинг виник значно раніше. Ця концепція маркетингу полягає в орієнтації на покупців, підкріпленої комплексом заходів, націлених на задоволення потреб ринку. Вона починається з виявлення реальних і потенційних покупців і їх потреб.

Маркетингова концепція зобов'язує:

- 1) любити споживача, а не свій товар;
- 2) не продавати товари, а задовольняти потреби;
- 3) вивчати не виробничі потужності, а потреби ринку і розробляти плани їх задоволення;
- 4) погоджувати цілі, вимоги споживачів і ресурсні можливості фірми;
- 5) адаптуватися до змін у структурі та характеристиках споживачів;
- 6) оцінювати вплив конкуренції, державного регулювання та інші зовнішні дії по відношенню до фірми;
- 7) орієнтуватися на довгострокову перспективу і розглядати потреби споживачів у широкому плані.

Комунікативна політика в системі маркетингу — це перспективний курс дій підприємства, спрямований на планування і здійснення взаємодії фірми з усіма суб'єктами маркетингової системи на основі переконливої стратегії використання комплексу комунікативних засобів, які забезпечують стабільне і ефективне формування попиту і просування

пропозиції (товарів і послуг) на ринки з метою задоволення потреб споживача і одержання прибутку. Маркетингові комунікації, як один з інструментів маркетингу, призначені для передачі інформації, повідомлення від відправника до одержувача. Це дуже складний процес, який залежить від соціального середовища, в якому він протікає.

Важливість комунікацій у підприємницькій діяльності обумовлюється тим, що: 1) Комунікація є джерелом і носієм інформації. 2) Учасники комунікації отримують інформацію за допомогою спілкування з колегами всередині і поза своїх організацій. 3) Комунікація виступає в якості інструменту високої ефективності при реалізації нової стратегії підприємства.

Зростання ринків засобів комунікацій, поява безлічі нових комунікативних інструментів призводять до збільшення витрат на комунікативні процеси. Засоби здійснення комунікацій — медіа, або канали комунікацій, дозволяють реалізовувати функції передачі (транспортування) та представлення в тій чи іншій формі повідомлень від комунікатора до комуніканта.

Комунікативна політика в сфері обігу і послуг — це складова частина системи маркетингових комунікацій. Її головним інструментом є реклама.

Реклама — це інформація про споживчі властивості товарів, різних видів послуг з метою їх реалізації чи створення попиту та популярності на них. Сучасна реклама не тільки сповіщає потенційних покупців про можливість купівлі того чи іншого товару, але й допомагає їм більш розумно здійснювати покупки, інформуючи про якість, ціну, способи застосування та інші факти, які покупці хочуть знати, перш ніж зробити вибір серед численних схожих товарів. Одним з найдорожчих видів реклами на сьогоднішній день є реклама на телебаченні. Телебачення є найбільш масовим з усіх ЗМІ, саме тому телевізійна реклама має цілий ряд переваг — воно має величезну аудиторію. Але у телевізійної реклами все ж є один значний недолік — це дуже висока вартість розміщення.

Розцінки на рекламу пов'язані, в основному, з величиною аудиторією користувачів. У мережевих виданнях плата

за рекламу визначається кількістю завантажень користувачем будь-якого Web-сайту. Саме завдяки цьому маркетинг тісно пов'язаний з Всесвітньою Павутиною.

В Україні за даними на 2018 рік, число користувачів інтернету досягло майже 22 мільйонів чоловік. Було проведено дослідження, в ході якого вивчалася динаміка зростання чисельності аудиторії інтернету. Кількість українців, що використовують інтернет щодня, зменшилася з 52% в 2016 році до 48% в 2017 році. Водночас за рік, з 2016-го року, загальна кількість користувачів інтернету серед мешканців країни зростає з 61 до 66%. Серед загальної кількості користувачів інтернету особи, старші 65 років, складають 5%, у віці 55 — 64 років — 10%, 45 — 54 років — 18%. Найактивнішими користувачами інтернету є мешканці України у віці 25-34 і 35-44 років — 27% і 23% відповідно. Молоді люди, віком 16-19 і 20-24 складають 7 і 9% від загальної кількості користувачів.

Головні якості інтернет-мережі з точки зору маркетингу:

1) Привертає додаткових споживачів. Між постачальником і покупцем — простір і час. Вони можуть стати перешкодою на шляху товару до окремого споживача. 2) Зміцнює відносини з клієнтами. 3) Дозволяє докладно інформувати про фірму і її товари. 4) Допомогає вивчати ринок. Добре організований сайт економить частину грошей на дослідження. 6) Підказує нові ідеї. 7) Продає за допомогою електронної торгівлі. 8) Викликає потреби навчитися маркетингу.

Великі компанії, що володіють достатніми ресурсами, прийшли до висновку, що набагато економніше і ефективніше використовувати продакт-плейсмент в сукупності з іншого роду діяльностями, наприклад PR-ом. Таким чином, створюється комплексна програма просування продукту або послуги на ринок, що дозволяє компаніям ознайомити цільову аудиторію з різними сторонами пропонованого продукту.

Паблік релейшнз (PR) пронизує всі верстви суспільства від виробників, які прагнуть продати свою продукцію, до кінцевих споживачів. Цей процес обміну здійснюється при безпосередній участі держави, представників ділових кіл та громадськості з використанням різних засобів масової ін-

формації. Успіх багатьох маркетингових проектів залежить від правильного використання засобів і прийомів PR.

Продакт-плесмент вже розглядається багатьма зарубіжними фахівцями, як новий жанр в практиці маркетингу, PR та реклами. Продакт-плейсмент є прихованою рекламою. Загальний результат підтверджує, продакт-плесмент може добре зацікавленому рекламодавцю, особливо, якщо він присутній у фільмі чи серіалі, таким чином позитивно сприймається цільовою аудиторією. Продакт-плейсмент — це рекламний прийом, який присутній у ролі реквізиту в фільмах, серіалах, телевізійних передачах та музичних кліпах. Зазвичай демонструється сам рекламований продукт, його логотип, або згадується про його гарні властивості.

В кінці, хочу зазначити, що найважливіший нематеріальних ресурс — інформація, що поступово стає основним фактором, з якого починається будь-яка суспільно-економічна діяльність, її втрата у процесі комунікації є важливою проблемою, яка потребує ретельного дослідження.

Поняття «Маркетинг» є дуже складним, тому його використання та запровадження потребує глибоких знань та правильного розуміння суті і явищ, які пов'язані з ним. В Україні доцільно було б уважно вивчити дану сферу економіки, покращити її функціонування, усунути проблеми, які заважають її розвитку, оскільки саме ця діяльність допоможе нам вийти на новий, більш прогресивний етап економічного розвитку нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Tourism and service management. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.modul.ac.at/about/departments/tourism-and-service-management/tourmis/>
2. Геоінформаційна система аналітика «GeoІнтеллект». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: geointellect.com
3. Заданимирейтингу Rankings of Best Marketing Automation Software. Best Marketing Automation Software. February 2014. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: topseos.com/rankings-of-best-marketing-automation-software.

4. Консультантський мінімум // Секрет фірми. 2012. — № 11. — С. 42-46.
5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://detector.media/rinok/article/130543/2017-10-03-zagalna-kilkist-koristuvachiv-internetu-zbilshilas-v-ukraini-za-rik-na-5>
6. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.universum.kiev.ua/index.php/2009-09-18-12-57-46/2013-01-31-11-59-48/84-2013-02-28-09-12-40.html>»
7. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/16280414/marketing/kontseptsiya_marketingu_vzayemodiyi
8. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ebib.pp.ua/ist-14--idz-ax257--nf-11.html>» f-11.html»
9. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://stud.com.ua/33770/informatika/suchasni_napryamki_rozvitku_informatsiynih_tehnologiy_marketingu
10. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gisap.eu/ru/node/535>
11. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pidruchniki.com>

Кошіль І. В.

Студент 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

РЕАЛІЇ РОБОТИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

На фондовому ринку є позитивна середньостатистична прибутковість. Сам актив має властивість збільшувати свою вартість, тобто є продуктивним активом.

Форекс, на відміну від основних спекулянтів фондового ринку, являють собою тоталізатор. Обсяг виграних грошей дорівнює обсягу програних мінус комісія організаторів. Виграні гроші забираються з кишень тих, хто програв.

Бінарний опціон all-or-nothing options вони або приносять прибуток («все») або не приносять нічого.

Суть звичайного опціону, від якого бінарний відрізняється радикальністю результату: «або все, або нічого». Іншими словами, трейдер робить ставку на тенденцію щодо збільшення чи зменшення ринкової ціни активу до певного часу — кінця терміну дії придбаного опціону.

За стилем торгівлі трейдери розрізняються на наступні групи:

Денні трейдери — торгують протягом одного робочого дня (торговельної сесії), закриваючи торгові позиції без перенесення на наступну добу. Використовують технічний аналіз ринку, а також часто торгують на коливаннях ринку на тлі виходу економічних новин.

Скальпери — використовують стратегію Скальпинг в торгівлі, що має на увазі вчинення великої кількості угод малої тривалості, найчастіше великим обсягом коштів.

Короткострокові трейдери (позиційні) — тримають відкриті позиції протягом декількох днів. Найчастіше використовують технічний аналіз ринку.

Середньострокові комерсанти — угоди мають тривалість в декілька тижнів або місяців. Найчастіше використовують фундаментальний аналіз ринків.

Довгострокові трейдери — можуть перебувати у відкритих позиціях протягом кварталу, півроку і навіть більше року. Найчастіше також використовують фундаментальний аналіз ринків.

Самостійно підключитися до торгів на біржі у вас не вийде.

Таким чином, відмінність брокера від трейдера полягає в тому, що брокери надають свої послуги посередника, а трейдери займаються безпосередньо торговельною діяльністю на фінансових ринках.

Для цього потрібно звернутися до послуг професійних учасників фондового ринку — онлайн-брокерів, що забезпечують доступ на біржу за допомогою підключення до торговельної системи. Підписавши договір з онлайн-брокером, ви визначаєте суму інвестицій. На думку фахівців, мінімаль-

на сума для ефективного трейдингу складає 3-5 тис. грн. А послуги брокера включають абонентську плату за користування терміналом, яка складає близько 100 грн. на місяць, а також комісійні — 0,1-0,15% від суми угоди. У разі підвищення вашої торговельної активності, комісія зменшується залежно від обігу торгів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII, редакція від 01.01.2008 на підставі змін до Закону № 1026-16.
2. <https://www.superbinary.com/>
3. <https://www.forex24.com/>

Кошіль І. В.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

Ринкові умови господарювання створюють для більшості ринкових суб'єктів середовище високої конкуренції, яке вимагає від них здатності формувати конкурентні переваги як у сфері виробництва товарів, так і в сфері їх просування на ринок. Конкурентні переваги досягаються завдяки впровадженню новацій — суттєво нових методів і засобів здійснення виробничої та комерційної діяльності.

Розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні сьогодні є ключовим фактором, який визначає перспективи її входження до кола економічно розвинутих держав. Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу,

забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентноздатної продукції [1].

Необхідність інтенсивного інноваційного розвитку всіх галузей національної економіки обумовлює необхідність впровадження загальносистемного підходу до розробки регіональних програм, які містять проекти розвитку. В рамках цих проектів передбачається відновлення матеріально-технічної бази виробництва, створення нових виробничих потужностей. Вирішення цих проблем повинно базуватись на нових підходах до організації інноваційної та інвестиційної діяльності із застосуванням основних знань з проектного менеджменту та системного аналізу.

Аналіз сучасної економічної практики свідчить, що високих результатів підприємства можуть досягати лише при систематичному і цілеспрямованому новаторстві, націленому на пошук можливостей, які відкриває середовище господарювання щодо виготовлення і впровадження нових видів товарів, нових виробничих і транспортних засобів, освоєння нових ринків і форм організації виробництва. Це передбачає особливий, новаторський стиль господарювання, в основі якого — орієнтація на нововведення, систематична і цілеспрямована інноваційна діяльність.

Інноваційно-орієнтована економіка визначається низкою специфічних для неї рис [2]:

- чітко визначеною спрямованістю відтворювального процесу на досягнення високої технологічної конкурентоспроможності країни за рахунок наукових знань, технологій та інформації;

- наявністю соціально-економічної інфраструктури, відповідної завданням зростання технологічної конкурентоспроможності до рівня найбільш розвинутих країн світу;

- наявністю технологічного і виробничого потенціалу — матеріальних і людських ресурсів, здатних забезпечити випуск конкурентної високотехнологічної продукції;

- порівняно з традиційною економікою значно більш високими показниками економічної ефективності вироб-

ництва, які більш ніж на половину досягаються за рахунок інноваційних факторів.

Врахування зазначених особливостей інноваційної діяльності надає можливість обґрунтувати основні орієнтири для створення моделі інноваційного розвитку в межах регіонів.

Новації постають як відкриття, винаходи, нові або вдосконалені процеси, структури, методики, стандарти, результати маркетингових досліджень тощо. Однак усвідомлення цінності новації, а значить, доцільності її впровадження, не приходить одразу після її появи. Має минути певний час, перш ніж хтось побачить потенційну вигоду від упровадження новинки та ініціює її виведення на ринок. Ідеться про інноваційний лаг період між появою новації та її впровадженням.

З моменту прийняття новації до реалізації та розповсюдження вона набуває нової якості, тобто стає інновацією.

В сучасному розумінні на сьогоднішній день, поняття інновація охоплює не лише нові товари, але й інші досягнення. Тому, інновація — це також зміна в процесах, таким чином старі товари виготовляються новими способами. Новинки, (спричинені інноваціями) можуть мати місце в сфері послуг чи в системах управління та маркетингу, завдяки яким товари та послуги створюються та розповсюджуються. Під інновацією варто розуміти кінцевий результат діяльності по створенню і використанню нововведень, втілених у вигляді удосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, що сприяють розвитку і підвищенню ефективності функціонування підприємств, які їх використовують.

Учені трактують поняття “інновація” залежно від предмета та об’єкта дослідження. Наприклад, на думку відомого американського вченого в галузі управління наукою і технікою Б. Твісса, інновація — процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту. Ф. Ніксон вважає, що інновація — це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, які забезпечують появу на ринку нових то-

варів та поліпшених промислових процесів та устаткування [3]. Важливим підходом до аналізу та вивчення закономірностей інноваційного розвитку стає дослідження взаємодії вказаних процесів, які приводять до виникнення та формування інноваційно-інвестиційних утворень.

Такі формування в процесі свого розвитку трансформуються в більш цілісні організаційні структури, які за всіма ознаками відносяться до інноваційно-інвестиційних систем (ИС) — таких динамічних комплексних системних утворень, які охоплюють процеси інноваційної та інвестиційної діяльності. В цілому поняття “система” не має однозначного значення, але більшість авторів системою називають комплекс взаємопов’язаних елементів разом з відносинами між елементами та їх атрибутами [4].

Інноваційна система може ефективніше працювати на базі детальної і повної інформації, зібраної і структурованої на регіональному рівні та оформленою у вигляді програми інноваційного та інвестиційного розвитку. Тому необхідне створення регіональної інноваційно-інформаційної системи як центра координації інноваційної діяльності, зосередження оперативної інформації про хід і стан впровадження інноваційних проектів, як основного засобу підвищення активності регіонів.

Спільне вирішення проблем інноваційно-інвестиційного розвитку приводить до тісної взаємодії суб’єктів вказаних складових, створює передумови для формування нових структурних утворень, що носять і виявляють системний характер і потребують подальшої розробки інформаційного забезпечення зв’язків між елементами такої системи.

Отже, в результаті проведених досліджень можна зробити такі висновки, що важливим аспектом при переході до інноваційного шляху розвитку регіону є реалізація можливостей інформатизації та автоматизації систем управління програмами розвитку регіону. При дослідженні процесу аналізу корисності на основі оцінки відносної вагомості альтернатив інноваційного розвитку регіону визначено, що найбільш відносно вигідною є організація виробництва, що реалізують новітні технологічні уклади і мають перспекти-

ви виходу на внутрішній і зовнішній ринки з наукомісткою продукцією світового рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» від 1999р. — №991.
2. Гальчинський А.С. Інновації. Стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць. — К.: Знання України, 2002. — 336с.
3. Федоренко В.Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: навчальний посібник / В.Г. Федоренко. — Київ: Альтера, 2004.
4. Валуев С.А. Системный анализ в экономике и организации производства: Учебник для студентов, обучающихся по специальности «Экономическая информатика и АСУ» / С. А. Валуев, В.Н. Волкова, А.П. Градов и др.; Под общ. ред. С.А. Валуева, В.Н. Волковой. — Л.: Политехника, 1991. — 398с.

Кругляк Я.О.

студентка

Фінансово-правовий коледж

Спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ В УКРАЇНІ. ЗАЛЕЖНІСТЬ ЦИХ ФАКТОРІВ

Серед елементів виробничого процесу основним, як системоутворюючим, є праця. На наноекономічному рівні економічної сфери буття відповідне явище набуває статусу фактора виробництва, а у конкретній практиці господарської діяльності фірми та у понятійному апараті науково-навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для його характеристики застосовується термін «персонал підприєм-

ства». На сучасному етапі еволюції економічної сфери людський фактор виступає домінантною умовою інтенсифікації виробництва і як наслідок підвищення ефективності господарської діяльності підприємства. Останнє багато у чому визначається: наявністю корпоративної культури, що формує персонал підприємства як оптимальну соціально-виробничу структуру — колектив, кваліфікацією працівників, свідомим бажанням персоналу продуктивно працювати;

наявністю сучасних і адекватних галузевим та соціальним умовам виробництва систем оплати й стимулювання праці.

Продуктивність праці — це комплексна якісно-кількісна оцінка здатності конкретної праці створювати певну кількість економічних благ за певний термін виробничої діяльності підприємства.

Ця оцінка характеризує ефективність використання на підприємстві персоналу і є вирішальним чинником підвищення його конкурентоспроможності та ефективності, як окремих видів, так й господарської діяльності підприємства загалом. На підприємстві для визначення ефективності використання праці застосовують наступні різновиди продуктивності праці:

індивідуальну (продуктивність праці окремого працівника на його робочому місці);

локальну (продуктивність праці по окремих структурних підрозділах підприємства);

загальну (продуктивність праці в цілому по підприємству).

Залежно від техніко-технологічних умов та особливостей організації виробничого процесу, цілей економічного аналізу розрізняють два методи розрахунку та два типи показників кількісного виміру продуктивності праці.

При натуральному методі обсяг виготовленої продукції вимірюється у фізичних одиницях. Для нього характерні простота і достовірність виміру продуктивності праці. У той же час використання цього методу обмежено лише тими виробництвами, де випускається однорідна продукція.

При трудовому методі обсяг виготовленої продукції вимірюється у її трудомісткості в незмінних базових нор-

мо-годинах, що є науковообґрунтованими нормативами витрат часу на виготовлення одиниці продукції. Цей метод застосовується для розрахунку показників продуктивності праці основних робітників на робочих місцях, виробничих дільницях та цехах, де виготовляється різномірна продукція, як правило у формі напівфабрикатів. У той же час використання трудового методу вимагає досконалої нормативної бази, яка динамічно змінюється у наслідок впливу зовнішнього середовища на виробничу діяльність підприємства. Її оновлення для підприємства є справою трудомісткою і витратною, що також обмежує можливості використання цього методу.

Для того, щоб продуктивність праці виступала дієвим чинником впливу на ефективність виробничої діяльності на підприємстві повинно бути забезпечено певне співвідношення між темпами приросту продуктивності праці та фонду заробітної плати персоналу. Вважається, що на кожний приріст відсотка продуктивності праці приріст фонду заробітної плати має бути в інтервалі від 0,8 до 0,9 %. За цих умов забезпечується оптимальний рівень мотивації виробничої діяльності персоналу підприємства, а також реалізації економічного інтересу як найманих працівників, так і роботодавця. Системи оплати праці на підприємстві

Підвищення ефективності роботи персоналу підприємства зумовлює використання різних методів заохочення працівників до високопродуктивної виробничої діяльності. Основною формою заохочення вважається заробітна плата, що характеризує оцінку вкладу працівника у результати господарської діяльності підприємства.

Заробітна плата є одним з основних факторів і показників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Ринкова економіка залежить від рівня заробітної плати, тому що саме вона забезпечує попит на товари та послуги, стимулює керівників підприємств ефективно використовувати робочу силу та модернізувати виробництво. Аналіз останніх наукових досліджень здійснювали здебільшого вітчизняні науковці, які зосереджують свою увагу на питаннях або продуктивності праці, або на питаннях вдо-

сконалення систем оплати праці. Однак, остаточно невірешеними, залишаються проблеми ґрунтового вивчення та пошуку шляхів вдосконалення власне самого механізму державного регулювання заробітної плати та дослідження його інструментів, зокрема, встановлення її мінімального розміру, формування мінімального споживчого кошику.

Результати реформування української економіки свідчать про негативні наслідки фактичного виходу держави зі сфери регулювання відносин у сфері оплати праці, що поряд із лібералізацією цінової політики призводить до унеможливлення застосування ефективних механізмів зростання як доходів населення, так і заробітної плати працівників.

За дослідженнями вчених-економістів України негативний стан у сфері оплати праці пов'язаний з наступним. Заробітна плата у структурі грошових доходів населення у II кварталі 2017 року залишилася на низькому, порівняно з індустріально розвинутими країнами, рівні. Вона становила лише 43,2% [5]. При цьому, сподіватися на її зростання в умовах відсутності суспільних доходів споживання, ліквідованих внаслідок розвалу СРСР, в умовах нестабільної економічної ситуації неможливо. У той же час неконтрольовані процеси в ціноутворенні не дозволяють підвищувати реальні доходи працівників у порівнянні зі статистичним (номінальним) зростанням заробітної плати. Відсутність ефективних механізмів підвищення реальних доходів та збереження низької вартості робочої сили не сприяє відтворенню основних функцій заробітної плати (зокрема, мотиваційної та стимулюючої) та призводить до зростання її диференціації. Концептуальною проблемою України є обмеження сфери державного втручання у систему регулювання механізму оплати праці. Як наслідок, за період 2000-2017 років в Україні у порівнянні з індустріально розвинутими країнами, незважаючи на значне зростання ВВП, середньої заробітної плати та мінімальної заробітної плати, спостерігалася значна розбалансованість темпів приросту продуктивності праці та виробництва, що призводило до зростання індексу споживчих цін, матеріальних витрат у собівартості, «деградації» всіх функцій заробітної плати.

Причинами загострення проблеми державного регулювання оплати праці є:

- відсутність дієвого контролю з боку держави за політикою оплати праці;
- недосконалість науково-методичного забезпечення процесу регулювання оплати праці;
- невиконання чинного законодавства.

Функціонування ефективної системи оплати праці, можливе при реалізації таких заходів з боку уряду:

- удосконалення законодавства щодо порядку та критеріїв визначення мінімальної заробітної плати та мінімальної погодинної заробітної плати, як державного соціального стандарту;
- забезпечення захисту прав працівників на своєчасне та в повному розмірі отримання заробітної плати, а також погашення заборгованості;
- істотне зменшення питомої ваги населення, яке перебуває за межею бідності та зміцненню позицій середнього класу;
- залучення необхідних інвестицій у виробництво і людський капітал;
- усунення диспропорцій у міжпосадових та міжгалузевих співвідношеннях оплати праці працівників бюджетної сфери, значному підвищенні її розмірів;
- урахування відмінності регіонів щодо економічної оцінки землі та природно-кліматичних умов під час реалізації державної цінової політики та розподілу бюджетних коштів, які направляються на стимулювання виробництва окремих видів продукції;
- врегулюванню податкової системи щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богиня Д.П. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати: монографія. — К.: КНЕУ, 2001. — С.135-150.
2. Губин К.Г. Возможности повышения уровня социальной безопасности за совершенствования регулирова-

- ня доходів населення в Україні // Економіка і регіон. -2009. — №2. — С.114-118.
3. Грішнова О. А. Людський капітал підприємства: його значення та методи оцінювання // Теоретичні та прикладні питання економіки. Зб. наук. пр. — К.: КНУ ім. Т. Шевченка. — 2002. — Вип.1. — С.322-329.
  4. Грішнова О. А. Підвищення заробітної плати, як передумова економічного зростання та соціального розвитку економіки // Оплата праці: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. — Луцьк: “Вежа”, 2000. — С.84-88.

Линець А. О.

студент 3 курс

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В УКРАЇНІ

Для швидкого та ефективного соціального й економічного розвитку країни потрібен потужний розвиток інвестиційної діяльності. Проблеми правового регулювання недостатньо досліджені, й це негативно впливає на ефективність залучення та використання інвестицій в Україні. Тому проблема інвестиційного законодавства в сучасних умовах є досить актуальною. Ефективна законодавча база стимулює вітчизняних та іноземних інвесторів до вкладання капіталу в економіку.

Дослідженню правового регулювання інвестиційної діяльності присвячено праці таких вітчизняних науковців, як: Д. В. Задихайло, В. К. Мамутов, О. П. Подцерковний, С. В. Глібок, В. А. Устименко, В. С. Щербина, О. М. Вінник, М. П. Лукінська тощо.

На сучасному етапі в економіці України відбувається постійна взаємодія українських суб'єктів господарювання з інвесторами розвинених зарубіжних країн. Основні способи регулювання діяльності у сфері інвестицій в таких роз-

винутих країнах, як Німеччина, Франція, я і Японія є: регулювання загального обсягу капіталовкладень; вибіркоче стимулювання вкладу капіталу у певні підприємства, галузі і сфери та методи прямого адміністративного втручання в інвестиційні процеси.

На сьогоднішній день законодавча база регулювання у сфері інвестицій в Україні нараховує понад 100 різних нормативно-правових актів. Особливістю правового регулювання інвестиційної діяльності на території України є те, що, поряд із Законами України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», інвестори мають враховувати також положення цілого ряду інших законів та підзаконних нормативних актів. Перевагами чинної законодавчої бази є: визначення механізму регулювання взаємовідносин між учасниками інвестиційних процесів; відмова від визначення максимально допустимого обсягу іноземного інвестування; створення пільгового інвестиційного режиму для іноземних інвестиційних процесів, що провадяться в стратегічно важливих для України секторах економіки. Основними недоліками чинної законодавчої бази є: складний процес отримання дозвільної документації через надмірний ступінь бюрократії та корупції; невирішені питання власності на земельні ресурси; колізії між низкою деяких положень різних законодавчих документів; нестабільність економічної діяльності, банківської сфери; постійні зміни ставок ввізного мита та відсутність раціонального обґрунтування даних змін; непостійність нормативно-правової бази, що викликана політичною нестабільністю; недостатня законодавча визначеність, щодо гарантування захисту інвестицій. Проблему недосконалості законодавства можна розв'язати шляхом здійснення науково-обґрунтованої систематизації нормативно-правових актів, що дозволить більш успішно та з найменшою втратою сил та засобів виявляти неузгодженість, протиріччя, прогалини правового регулювання та застосовувати заходи по їх усуненню. [1-3].

Отже, сфера державного регулювання інвестиційної діяльності потребує подальшого реформування, а законодавча база має постійно удосконалюватися з метою підвищення

ефективності її функціонування та створення сприятливих умов для суб'єктів підприємницької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ, редакція від 01.01.2008 на підставі змін до Закону № 1026-16.
2. Закон України «Про іноземні інвестиції» від 13.03.1992 № 2198-ХІІ, редакція від 01.01.2008 на підставі змін до Закону № 1026-16.
3. Інституційні засади розвитку інвестиційної діяльності у промисловості України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1577/>.

Логвин Н. В.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вирішальну роль у забезпеченні виходу економіки країни з кризового стану і стабільного її розвитку відіграє науково обґрунтована інвестиційна політика держави. Підприємствам і організаціям інвестиції потрібні для покращення їх економічної діяльності, переозброєння виробництва та підвищення якості продукції.

Через відсутність обґрунтованої системи державної підтримки інвестиційної діяльності утворилося «замкнуте коло» коли недоінвестування народного господарства посилює спад виробництва, що, в свою чергу, спричиняє зниження інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання та держави.

Даній проблемі присвячено багато науково-дослідницьких робіт таких науковців як Ф.А. Важинського, Г.С. Сте-

фанишина, А.Ю. Яремко, А.В. Колодїйчука, А. Касприка, О. Шатила та багатьох інших.

Основні нормативні документи, що забезпечують регулювання інвестиційної діяльності в Україні є: Закон України «Про інвестиційну діяльність» та Закон України «Про захист іноземних інвестицій в Україні». Управління державними інвестиціями здійснюється республіканськими і місцевими органами державної влади й управління та включає планування, визначення умов і виконання конкретних дій по інвестуванню бюджетних і позабюджетних коштів[1].

Форми державного регулювання інвестиційної діяльності: прийняття законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність; надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв; встановлення державних норм та стандартів; встановлення антимонопольних заходів; регулювання участі інвестора у приватизації власності; визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами; забезпечення захисту інвестицій тощо.

Державний орган може приймати рішення про припинення інвестиційної діяльності за таких причин:

- якщо продовження інвестиційної діяльності може призвести до порушення встановлених законодавством санітарно-гігієнічних, архітектурних, екологічних норм, прав та інтересів громадян, юридичних осіб та держави;
- оголошення в установленому законодавством порядку інвестора банкрутом;
- стихійного лиха;
- запровадження надзвичайного стану у державі або на окремій її території [2].

У процесі регулювання фондового ринку держава може застосовувати прямі та непрямі методи впливу на інвестиційну активність.

До методів прямого впливу належать: емісія державних цінних паперів; створення системи захисту інвесторів від втрат залученням до цієї сфери державних страхових компаній та компаній зі змішаною формою власності; запобігання

монополізації фондового ринку; продаж пакетів акцій приватизованих підприємств.

Непряме регулювання фондового ринку здійснюється через податкову політику, регулювання грошової маси й обсягів кредитів, установлення облікової ставки та резервної норми, регулювання операцій з іноземними валютами, експортно-імпорتنих операцій, операцій з іноземними цінними паперами [3].

Для захисту інвестицій Законом «Про інвестиційну діяльність» передбачено, що вони можуть, а іноді й обов'язково мають бути застраховані.

Органами державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні є: Кабінет Міністрів України, Державне агентство з інвестицій та інновацій, Національне агентство з іноземних інвестицій та розвитку, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку та низка галузевих міністерств і відомств[4].

Негативні характеристики інвестиційного клімату в Україні: недосконалість правового поля; політична нестабільність; непередбачуваність і непрозорість державної політики; надмірна фіскальна активність держави; вузькість внутрішнього ринку.

Державою створюються пільгові умови для інвесторів, які здійснюють інвестиційну діяльність у найважливіших для задоволення суспільних потреб напрямках, і, насамперед, у напрямку технічного вдосконалення виробництва та впровадження відкриттів і винаходів.

У сучасних умовах не варто розраховувати тільки на іноземні інвестиції, головне сьогодні це пошук власних ресурсів, вкладення яких дасть змогу покращити стан національної економіки. Офіційна статистика не відображає достовірних даних про надходження та відтік іноземного капіталу, що створює умови для політичних спекуляцій на теми інвестицій. Насправді, внутрішні інвестиції завжди у рази перевищували іноземні, тому державі потрібно залучати інвестиції не у галузі чи окремі підприємства, а в інновації і виробництво продукту з високою доданою вартістю.

Було б доцільно на прикладі зарубіжних країн, які проводили економічні реформи, законодавчо заборонити вивезення капіталу за кордон, так як це залишить кошти в країні і дасть можливість їм брати участь у інвестиційному процесі. Приміром, законодавство Японії, яка проводила свої економічні реформи в 1950-х роках, до кінця 1965 року забороняло вивозити з країни понад 100 тис. дол. США, на дрібніші суми треба було щоразу одержувати особливий дозвіл міністерства фінансів країни.

Обмеження на експорт власного капіталу з Японії або зовсім не поширювалися на вивезення прибутку, отриманого від іноземних інвестицій. Схожі обмеження застосовувалися в період економічних реформ у Бразилії, Чилі, Мексиці. Вони й досі діють в Індії, Польщі, Чехії, Угорщині та Китаї. Такі заходи сприяють розвитку економіки, попри серйозні проблеми дефіциту інвестицій, до того ж створюють додаткові мотиви залучення іноземного капіталу.

Однак для ширшого залучення внутрішніх інвестицій необхідні механізми, які б сприяли залученню тіньових капіталів. Вирішення цієї проблеми потребує розроблення державних програм. Пріоритетними можна визнати ті напрямки інвестування, які спроможні в порівняно короткій термін забезпечити відчутні зрушення в економіці країни.

Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України: обсяг залучених з початку 2015 року прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 1 липня 2015 р. становив 42851,3 млн. дол. США (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) та в розрахунку на одну особу населення — 1000,5 дол.

У січні-червні 2015 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1042,4 млн. дол. та вилучено 351,3 млн. дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення вартості акціонерного капіталу за рахунок переоцінки, утрат та перекласифікації становило 3604,0 млн. дол., у тому числі за рахунок курсової різниці — 3539,3 млн. дол.

У 2015 році інвестиції надходили зі 133 країн світу. Із країн ЄС із початку року внесено 33154,9 млн. дол. інвестицій (77,4% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу — 9696,4 млн. дол. (22,6%) [5].

Позитивними характеристиками інвестиційного клімату є ємний товарний ринок і можливості виходу на ринки інших країн СНД, більш-менш кваліфікована й дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, транспортна й енергетична системи.

Отже, для створення сприятливого інвестиційного клімату держава використовує різноманітні типи регулювань: податкове, фінансово-кредитне, антимонопольне тощо.

Таким чином, створення відповідно до ринкових засад механізму взаємодії інвестора й органів державної влади в управлінні інвестиційним процесом дасть змогу залучити якомога більше інвестиційних ресурсів в економіку країни.

Міжнародний досвід інвестування свідчить, що ті з країн, кому вдалося залучити в країну значні обсяги інвестицій, успішно та швидко долають завдання ринкового реформування національних економік, досягають значних темпів соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Форми державного регулювання інвестиційної діяльності. [Електронний ресурс].-Режим доступу: [http:// readbookz.net/pbooks/book-28/ua/chapter-1339](http://readbookz.net/pbooks/book-28/ua/chapter-1339).
2. Система державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5397234/page:4/>
3. Державне регулювання інвестиційних процесів. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: https://www.br.com.ua/kurs/Macro_economic/68168-15.html.
4. Державне регулювання інвестиційної діяльності в Україні. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30607>.
5. Інвестиційний клімат в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/page/open/id/821>.

Мигаль В. С.

студентка 3 курсу

Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»

ІСТОРІЯ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Свою історію податкова система в Україні розпочинає з часів формування Київської Русі (8-12 ст.). Найпоширеним видом прямих податків тоді була данина. Першу реформу податкової системи здійснила княгиня Ольга, яка запровадила пункти для збирання данини — «становища». Детально система оподаткування почала регламентуватися з виданням Я.Мудрим «Руської правди». Основою грошових надходжень тоді були мита і штрафи. Князем Володимиром їх було доповнено обов'язковою церковною «десятиною» на будівництво храмів.

Після входження більшості українських земель у другій половині XIV ст. до складу Великого князівства Литовського селянські господарства, що користувалися державною землею, сплачували за неї різноманітні державні податки. Залежне населення сплачувало своєму феодалу приватні податки.

Після входження у XVI ст. українських земель до складу Речі Посполитої повинності почало сплачувати як сільське, так і міське населення. У містах, яким було надано магдебурзьке право, збирався міський податок. Податки збиралися також з королівських земель, а от шляхта і маєтки католицької церкви були звільнені від оподаткування.

Після польсько-української війни (1648-1654рр.) універсалами Б.Хмельницького загальними податками було обкладене все населення українських земель, крім козаків (селяни, міщани). Козаки вважали, що повинні служити у війську, а не сплачувати податки. Населення сплачувало 2 види податків: постійні та надзвичайні. Постійні податки називалися «поборами», надзвичайні — «стацією».

Після входження України до складу Російської імперії (1654) було проведено подушний опис сіл і встановлено численні податки. Так, на початку 18 ст. населення Київської

губернії сплачувало понад 40 видів податків. В результаті податкової реформи Петра I (1724) з'явився єдиний, суто грошовий, однаковий для основних категорій платників подушний податок. Його сплачувало все чоловіче населення держави, крім дворян, духовенства і державних службовців.

З розпадом Російської імперії 1917 р. на українських землях починає формуватися власне вітчизняна податкова система. Її початок пов'язується з виданням Генеральним Секретаріатом УНР постанови від 20 грудня 1917 р. про внесення податків на утримання українських державних установ. Перші практичні кроки до неї зробив гетьманський уряд Скоропадського, наприклад, введення гривні. Однак через політичні і військові обставини реально реформа так і не запрацювала, оскільки тодішня українська влада контролювалася німецькими окупаційними військами.

Після входження українських земель до складу Радянського Союзу податкова система набула виразної класової спрямованості. Оподаткування проводилося в основному у формі контрибуцій з буржуазії та всіляких зборів з націоналізованих фабрик і заводів. Внаслідок податкової реформи 1919 р. відбувся перехід від контрибуцій до регулярних податків.

Другою реформою 1930 р. 86 податкових платежів і зборів було замінено 2 — податком з обігу і податком з чистого прибутку. Стягнення їх здійснював Наркомфін, а місцеві податки — територіальні органи Радянської влади. Окрім обов'язкових платежів державних підприємств і організацій існували податки з кооперативно-колгоспних підприємств та організацій, податки з населення, місцеві податки і збори, неподаткові доходи та кошти, що надходили на основі державного кредиту.

В роки Великої Вітчизняної війни на українських землях вводилися додаткові податки. Так, радянська влада вводила воєнний податок, податок на неодружених та незаміжніх тощо. Німецькі окупанти встановили 25 видів грошових податків, серед яких прибутковий та податки з обороту і спадщини. Німецька податкова політика тих часів була для України найбільш нищівною.

У повоєнні роки радянською владою було здійснено заходи щодо зниження податків з населення. Однак після чергової реформи 1953 р. система оподаткування в Радянському Союзі практично не змінювалася до самого його розпаду.

Таким чином, в історії розвитку податкової системи в Україні до здобуття нею незалежності виразно прослідковується 8 етапів її становлення в наступній історичній послідовності: 1) киеворуський, 2) литовський, 3) польський, 4) гетьманський, 5) російський, 6) уенерівський, 7) радянський, 8) німецький. З окреслених 8 етапів лише протягом 3-х з них податкова реформа проводилася за ініціативи власних національних сил, а 5 — по волі зовнішніх сил.

Найбільш продуктивною податковою реформою, що проводилася національними силами, видалася реформа гетьмана Б.Хмельницького, завдяки якій було закладено основи національної податкової системи. Тоді як уенерівський період виявився більше декларативним, бо запланована податкова реформа не була повністю переведена у практичну площину.

3-поміж етапів часів перебування України в складі інших держав найбільш плідною була податкова реформа найпізніших часів радянського періоду. Податкова реформа тоді набула свого сучасного вигляду принаймні в аспекті всезагальності оподаткування і його соціальної спрямованості. Вона стала базою для формування податкової системи ринкової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про систему оподаткування» від 17 лютого 1997р.
2. Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22 травня 1997 р.
3. Тарангул Л.Л. Регіональна податкова політика: зміст і особливості її реалізації //Фінанси України. — 2000. — №10.
4. Ткаченко М.Н. Податкові системи країн світу та України / М.Н. Ткаченко, Т.М. Горова, Н.О. Льєнко. — К.: Алерта, 2004. — 554 с.

5. Білик М. Д. Податкова система України: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / М. Д. Білик, І. А. Золотько. — К.: КНЕУ, 2000.

Мигаль В. С.

Студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день банківський сектор України перебуває у складному становищі. Негативно вплинули на стан банківського сектору та показники діяльності банків політична та військова нестабільність, інфляція та загальна економічна дестабілізація. Не останнім чинником його руйнації стало також активне втручання у функціонування банків Національного банку України. Програма реформ оздоровлення банківської системи, запропонована ним, призвела до суттєвого зменшення кількості банків та радикальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків.

Політика «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор, носить суперечливий характер. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, позитивно впливає на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору веде до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів. Водночас, незважаючи на зменшення кількості банків та труднощі у їх діяльності, спостерігається збільшення активів системних банків України. Про ці різновекторні тенденції у банківському секторі свідчить і статистична інформація Асоціації українських банків (АУБ), яка висвітлює конкурентні позиції провідних банків України [1].

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об'єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектора. На нашу думку, до найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні:

- 1) зростання недовіри до банків;
- 2) негативний вплив політичних процесів;
- 3) суперечливість механізму рефінансування українських банків;
- 4) девальвація національної грошової одиниці;
- 5) подорожчання кредитних ресурсів в Україні;
- 6) погіршення якості кредитного портфеля банків;
- 7) низький рівень ризик менеджменту банків.

Однією з найбільш актуальних проблем банківського сектору на сьогодні є зростання недовіри до банків з боку їх клієнтів. Збільшення недовіри населення до банків внаслідок негативного емоційного фону та скорочення обсягу вільних ресурсів у населення і підприємств призводить до відтоку депозитів. В свою чергу, це дестабілізує діяльність банків, ускладнюючи процес видачі кредитів та розрахунків за своїми зобов'язаннями. Окрім цього, зростання недовіри інвесторів може призвести до відтоку інвестицій у банківський сектор, результатом чого стане ускладнення процесу відновлення нормальної діяльності вітчизняних банків. На думку експертів, проблема недовіри до банків спричинена як важкою економічною ситуацією в Україні, так і суперечливими діями Національного банку, коли фактично банківський нагляд не виконував свої прями функції [2].

Другою важливою проблемою банківського сектору є негативний вплив на банківську систему політичних процесів, що відображається у загостренні економічних проблем, спричинених конфліктом на Сході України, та неузгодженістю між політикою та економікою. Прикладом таких протиріч може слугувати накладення 15 березня 2017 року фінансових санкцій НБУ на українські дочірні підприємства російських банків, які знаходяться у державній власності. Причиною санкцій стала інформація про те, що, начебто,

Сбербанк почав обслуговувати клієнтів із самопроголошених республік та за словами заступника Голови НБУ К.Рожкової «посилення негативних тенденцій у відносинах України і Росії і нагнітання ситуації» [3].

Це питання справляє двоїсте враження як на банківську систему, так і на державу в цілому. З одного боку, економічна підтримка самопроголошених республік є неприйнятною у політичному плані; з іншого боку, різке зникнення російських банків у разі їх ліквідації може посилити дестабілізаційні процеси у банківській системі. Так, частка активів даних банків складає 8,8% від загальної суми [4]. Не менш суперечливим залишається той факт, що уряд РФ може продовжити контроль за дочірніми відділеннями банків через іноземні компанії та відповідальних осіб.

Суттєво вплинула на вітчизняну банківську систему також девальвація національної грошової одиниці. За останні 3 роки гривня девальвувала по відношенню до долара США більше, ніж в 3 рази. Така різка девальвація призвела до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками. Для більшості позичальників стало неможливим обслуговування валютних іпотечних кредитів. Ще одним наслідком девальвації стало зростання валютних активів і зобов'язань та необхідність докапіталізації більшості банків. За деякими оцінками, за умови відсутності подальшої девальвації банківський сектор України необхідно докапіталізувати на 120 млрд. грн. [5].

Вищевикладене дозволяє зробити такі висновки і рекомендації:

По-перше, банківський сектор здійснює комплексний вплив на функціонування фінансової сфери шляхом нормалізації механізму розподілу фінансових ресурсів, забезпечення обігу грошової маси та економічної стабілізації. Проте необхідно враховувати, що в кризових умовах економіка та банківська система можуть посилювати негативний взаємовплив.

По-друге, сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю низки негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична

нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти.

По-третє, в діяльності НБУ у сфері регулювання банківської системи прослідковується кілька неоднозначних кроків: 1) «оздоровлення» банківського сектору шляхом виводу з ринку недієздатних банків; 2) реалізація політики інфляційного таргетування, основним завданням якої є забезпечення інфляційної стабільності та більш ефективної координації дій НБУ з відповідальними структурами; 3) накладення санкцій на банки, які є дочірніми відділеннями російських державних банків.

По-четверте, для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. На нашу думку, лише реалізація таких заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Офіційний сайт Асоціації українських банків «Рейтинг українських банків за 2016 рік» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://aub.org.ua/>
2. Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор України: реалії та перспективи» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-perspektivy.html?hl>
3. Сайт інформаційного агентства «Ліга.net» «Чи залишаться російські банки в Україні»
4. Корнилюк Р.В. Економіка санкцій. Що буде з російськими банками в Україні /Р. В. Корнилюк // Сайт інформаційного агентства «Економічна правда». [Електронний

ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/03/6/622753/>»

5. Вовчак О.Д. Напрями стабілізації роботи банків в умовах кризових явищ / О.Д. Вовчак, О.М. Крамаренко // Фінансовий простір. — 2014. — №4(16). — С. 27-31.

Михайлюк Ю. В.

студентка Зкурсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Розвиток економіки безпосередньо залежить від стану банківської системи, фінансування та обслуговування підприємств банками. Саме стійкість кожної банківської установи забезпечує ефективне та стабільне функціонування всієї банківської системи. Фінансова стійкість є фундаментальним поняттям, що найбільш точно відображає проблеми та тенденції розвитку банківського сектору. В процесі дослідження проблеми забезпечення фінансової стійкості, в основному порушуються питання аналізу та управління фінансовою стійкістю, у той час як надзвичайно важливим є визначення факторів впливу на забезпечення фінансової стійкості банків.

Сьогодні існує безліч трактувань фінансової стійкості, проте найширше вона пояснюється так, що фінансова стійкість — це якісна характеристика фінансового стану банків, який визначається достатністю, рівновагою та оптимальним співвідношенням активів і фінансових ресурсів за умов підтримання на потрібному рівні ліквідності та платоспроможності, зростання прибутку та зменшення ризиків, і що здатна переносити непередбачувані витрати, а також зберігати стан ефективного функціонування.

Фінансова стійкість банківських установ на грошовому ринку може бути оцінена на основі таких методів оцінки, як:

1. Рейтинговий спосіб.
2. Індексний (коефіцієнтний) спосіб.
3. Математично-статистичні методи.
4. Регресійна методика.
5. Номерна система.
6. Метод синтетичного коефіцієнта.
7. Стрес-тестування.
8. Макро- та мікропруденційний аналіз [2].

У вітчизняній практиці для аналізу фінансової стійкості комерційних банків застосовується система економічних нормативів. Саме з метою підтримки стабільності банківської діяльності НБУ було затверджено «Інструкцію про порядок регулювання діяльності банків в Україні», де наведені економічні нормативи (є обов'язковими до виконання всіма банківськими установами), що дає можливість справедливо оцінити фінансовий стан комерційного банку[5].

Дослідження фінансової стійкості банківських установ займає чи не найперше місце серед ключових проблем, які впливають на розвиток банківського сектору та всієї економіки загалом.

Варто зауважити, що склад економічних нормативів за цей період змінився: відмінили нормативи Н3 та Н3-1 (співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (не менше 9%) та співвідношення регулятивного капіталу до зобов'язань (не менше 10%)); відповідно до Постанови Правління Національного банку України від 08.06.2015 року № 361 введений новий норматив Н9 (максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами), а попередні Н9 та Н10 перестають розраховуватись.

Аналізуючи, можна побачити, що Н11 та Н12 стабільно падають. Зокрема, норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою станом на 01.03.2016 року порівняно з 2015-м впав на 0,009, а в 2017-му порівняно з 2016-м — на 0,0008 відповідно. Що стосується Н12, то в 2016 році він знизився на 1,34 відсотків, у 2017 році — майже на 0,42 відповідно.

Це свідчить про те, що інвестиційна діяльність банків останнім часом не підтримується.

Рівень регулятивного капіталу комерційних банків у 2017 році значно впав. Порівняно з 2015 роком його спад — 12,8%. Звертаючи увагу на 2016 рік, можна помітити позитивну тенденцію росту рівня регулятивного капіталу майже на 10,3% порівняно з 2015 роком, що є безпосереднім доказом підвищення можливості забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості банківської діяльності.

Із цієї інформації можна побачити, що не всі нормативи виконуються згідно з поставленими вимогами.

Через нестабільність курсу національної грошової одиниці, прогресуючу інфляцію, політичну нестабільність банки змушені шукати нові можливості забезпечення прибутковості, розширюючи обсяги банківських операцій та послуг.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки однією з найпоширеніших проблем, пов'язаною із впливом фінансової кризи на діяльність банків, є забезпечення фінансової стійкості банківських установ і банківської системи загалом та повернення її стану на докризовий рівень.

На зменшення фінансової стійкості можуть впливати як якісні, так і кількісні чинники. До негативних факторів відносять такі, як:

- високі ризики кредитування, які зумовлені неефективною структурою економіки;
- залежність банків від фінансового стану позичальників;
- проблема з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися в попередні роки [3].

З цього випливають завдання, які потрібно виконати для забезпечення стійкого стану банківської установи, такі як:

- зміцнення стійкості банківської системи;
- посилення взаємодії комерційних банків з реальним сектором економіки;
- підвищення рівня капіталізації більшості банків;
- запобігання використанню банківської системи в тіньових секторах економіки для здійснення цілей недобросовісної комерційної політики.

Отже, забезпечення, підтримка, аналіз та оцінка фінансової стійкості комерційних банків є рушійною силою в розвитку банківської системи, а отже — всієї економіки

України. Тому потрібне її комплексне вивчення та оптимізація всіх можливих методів її оцінювання та управління і необхідного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський О.І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія. — К.: КНТУ, 2009. — 754 с.
2. Дзюблюк О.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної / О.В. Дзюблюк. — Тернопіль, 2009. — 316 с.
3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368.
4. Офіційний сайт Національного банку України. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.
5. Шиллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення / Р.І. Шиллер. — К.: Наукова думка, 2000. — 158 с.

Морозова А. Д.

студентка 3 курс

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

СУЧАСНИЙ СТАН ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Фондовий ринок існує в межах ринкової економіки. Тому розвитку ринку цінних паперів сприяє розвиток підприємництва, короткострокового інвестування. Фондовий ринок є життєво необхідним для України. У сукупності з іншими сферами він забезпечує економічне зростання, від якого залежить ефективність функціонування національної економіки та її становище у світовій економічній системі.

Жодна фінансова система розвинутої країни не може існувати без фондового ринку. Завдяки фондовому ринку відбувається трансформація заощаджень у довгострокові інвестиції. За більше ніж 20 років розвитку фінансовий ринок не став ефективним трансформаційним механізмом, який може спрямувати надлишкові фінансові ресурси в ті галузі економіки, що їх дійсно потребують. Дослідженню окресленої тематики присвячені праці багатьох українських вчених, серед яких хотілося б виокремити В. Базилевич, Д.С. Богач, Ж.В. Гарбар та інші.

На 1 січня 2017 року в Україні функціонує 11 фондових бірж. Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів у січні 2017 року, становив 3,61 млрд грн, що менше на 7,37 млрд грн порівняно з відповідним періодом 2016 року (10,98 млрд грн).

В розвинутих країнах ринок цінних паперів пройшов значний еволюційний шлях — від роздробленості й хаотичності до централізації, цілісності й досить жорсткого державного регулювання. На сьогоднішній день існують такі проблеми РЦП в Україні: 1) велика кількість фондових бірж; 2) висока фрагментація біржової та депозитарної структури 3) відсутній єдиний стандарт клірингу; 4) РЦП не приносить прибутку торговцям; 5) обмежена кількість ліквідних фінансових інструментів; 6) відсутність належної гарантії повернення інвестицій для іноземних інвесторів; 7) недостовірність інформації щодо загального обсягу торгів, що не сприяє прозорості й відкритості ринку. Всі вищевказані проблеми можливо вирішити в середньостроковій або довгостроковій перспективі. До проблеми розбудови вітчизняного РЦП необхідно застосувати комплексний підхід, спрямований як на формування ефективної інфраструктури ринку, так і на забезпечення дотримання базових принципів функціонування фондових ринків — прозорості, відкритості та ліквідності. [1-4].

Головними складовими підвищення рівня розвитку вітчизняного фондового ринку мають стати: централізація біржової торгівлі, консолідація інфраструктурних складових фондового ринку; сприяння розвитку інститутів спільного інвестування та зростанню рівня інвестиційної привабливості країни; підвищення спектру доступних фінансових

інструментів; забезпечення належного рівня державного регулювання та нагляду. Держава повинна створити довготермінову концепцію щодо розвитку РЦП, має знайти шляхи поєднання ресурсів держави і приватного сектору, а також впорядкувати низку нормативно-правових актів. На сучасному етапі розвитку вітчизняного ринку цінних паперів треба створити єдину біржову фондову систему та централізований кліринговий депозитарій, що стане потужним чинником підвищення його ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Фінансовий ринок: монографія / Ж.В. Гарбар. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 456 с.
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua>
4. Д.С.Богач Сучасний стан фондового ринку України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>

Нізомова К.С.

Студентка

Фінансово-правовий коледж»

Спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

ПЕРСПЕКТИВИ НЕ ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

З 11 жовтня 2017 року в Україні почала діяти нова система пенсійного державного страхування. Були внесені зміни щодо мінімальної пенсії, також страховий стаж та інше. Але головною проблемою цієї системи є демографічна кри-

за. Україна, як і інші країни Європи, Америка та інші розвинені країни світу мають 1 тип відтворення. За прогнозами Українського Інституту Майбутнього населення України до 2050 року буде налічуватись близько 28 млн. без урахування іммігрантів. Але головна проблема це кількість економічно активного населення. Також за даними цього інституту через 10 років на 1 працездатного громадянина буде припадати 2 пенсіонери, тобто фактично працюючи і сплачуючи податки, громадянин забезпечує пенсію іншій фізичній особі. Проблемою пенсіонерів в майбутньому буде отримання своїх коштів, у вигляді пенсії через те, що буде дефіцит в державного бюджету і, як наслідок, дефіцит коштів в пенсійному фонді. Але є шлях вирішення цієї проблеми- недержавне пенсійне страхування. В Європі це вже давно відома система, а в нашій країні такі компанії лише почали розвиватися. Головна відмінність в тому, що в державній системі Ви ніби сплачуючи податки забезпечуєте собі пенсію, але насправді ці кошти йдуть на виплати пенсій в даний час. Ставши учасником недержавного пенсійного фонду Ви створюєте свій власний рахунок, на якому зберігаються Ваші накопичення.

Недержавний пенсійний фонд - це фінансова установа, діяльність якої базується на принципах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень. Фонд залучає пенсійні внески фізичних і юридичних осіб, інвестує кошти з метою їх захисту від інфляції та примноження, а пізніше здійснює пенсійні виплати за рахунок накопичених пенсійних активів.

В Україні найменші виплати по Європі 60-63\$, тоді як в Естонії-440\$, Польща-413\$, Франція-1142\$, США-1200\$. Але заключивши договір з компанією про надання недержавного пенсійного страхування Ви не звільняєтесь від виплат до державного пенсійного фонду, що в Україні становить 22% від заробітної плати. Європейці вже давно звикли до так званих, особистих накопичень, що для нашої країни є невідомим аспектом. Нинішня ситуація спонукає до висновків, що настав час попроситися із застарілими стереотипами мислення і адаптуватися до вимог нової системи. Необхідно зрозуміти, що держава просто не в змозі подбати про своїх

громадян і забезпечити їм гідну пенсію. Тому варто подумати про себе і взяти відповідальність за власне майбутнє у свої руки — формувати додаткові особисті накопичення.

Проте ми бачимо, що в Україні необхідно створювати і розвивати культуру особистих фінансових накопичень. На вітчизняний ринок фінансових послуг заходять іноземні учасники, які є рушійною силою для розвитку цієї сфери. (InsuranceGroup, PZU).

У зв'язку з ситуацією, яка склалася в Україні, громадяни повинні розуміти, що держава не здатна забезпечити гідною пенсією. Українським страховим компаніям потрібно детальніше вивчити цей сегмент фінансових послуг. Недержавне пенсійне страхування — це можливість забезпечити гідну пенсію незалежно від держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Пенсійна реформа: кому пощастило «осучаснитися» (2 листопада 2017 року) — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2017/11/02/30693527/>»

Обламський В.Р.

Студент

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗОЛОТОВАЛЮТНІ РЕЗЕРВИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Виконання основної функції Національного банку України — забезпечення стабільності гривні — зумовлює об'єктивну потребу в наявності золотовалютних резервів та управління ними.

Відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України золотовалютний резерв — це частина національного багатства України, до складу якої входять активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні, і яка перебуває під контролем Національного банку та призначена для прямого чи непрямого регулювання платіжного балансу шляхом проведення валютних інтервенцій та інших цілей, передбачених законодавством України. Використовують також інше визначення золотовалютного резерву: високоліквідні активи Національного банку в іноземній валюті 1-ї групи Класифікатора іноземних валют та в монетарному золоті, що знаходяться в управлінні та обліковуються на балансі Національного банку.

Золотовалютний резерв Національного банку України містить такі активи:

- монетарне золото;
- спеціальні права запозичення;
- вільноконвертовану валюту у вигляді банкнот, монет, інших платіжних інструментів, а також коштів на рахунках і депозитах в іноземних банках;

Основними резервними валютами для Національного банку є долари США, євро, СПЗ, швейцарські франки, англійські фунти стерлінгів, японські єни. Як базова валюта, тобто, як валюта для підрахунку обсягу, визначення структури золотовалютного резерву, а також для складання звітності для міжнародних фінансових організацій використовується долар США.

Економічна сутність золотовалютних резервів насамперед залежить від їх призначення або мети їх створення та утримання. Згідно з положенням «Про основні принципи управління золотовалютним резервом Національного банку України», затвердженим постановою Правління НБУ від 11 вересня 2000 р. № 353, формування, збереження і накопичення золотовалютного резерву здійснюється з метою забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності національної грошової одиниці України — гривні, покращення кредитоспроможності України, створення сприятливих умов для здійснення зовнішніх запозичень, гарантування

виконання Україною зобов'язань перед міжнародними фінансовими організаціями, регулювання платіжного балансу України.

За попередніми даними від початку року міжнародні резерви зросли майже на 22%. За даними центробанку, на динаміку міжнародних резервів, зокрема, вплинуло надходження на користь уряду 670,4 млн доларів, зокрема 664 млн доларів від розміщення облігацій внутрішньої державної позики, номінованих у валюті, а також витрати на виплати за зовнішнім боргом.

Так, було здійснено платежі Міжнародному валютному фонду на суму 447,1 млн доларів, на обслуговування та погашення державного та гарантованого державою боргу в іноземній валюті було спрямовано 358,3 млн доларів.

Зокрема 18,5 млн доларів — обслуговування облігацій зовнішньої державної позики та 282,2 млн доларів — на обслуговування і погашення за облігаціями внутрішньої державної позики.

Крім того, 100 млн доларів із міжнародних резервів у листопаді було спрямовано на повернення запозичених у жовтні коштів за операцією swap з уповноваженим банком.

49,1 млн доларів було спрямовано на валютні інтервенції для згладжування надмірних коливань курсу гривні, з яких 20 млн доларів було продано під час інтервенцій у формі запиту щодо найкращого курсу.

Водночас НБУ купив на міжбанківському валютному ринку 188 млн доларів шляхом проведення інтервенцій у формі запиту щодо найкращого курсу.

Таким чином, обсяг чистої купівлі НБУ валюти на міжбанківському ринку для поповнення резервів минулого місяця становив 138,9 млн доларів.

Як зазначено в повідомленні, станом на 1 грудня обсяг міжнародних резервів покриває 3,7 місяця майбутнього імпорту і є достатнім для виконання зобов'язань України та поточних операцій уряду і НБУ.

Як повідомлялося, обсяг міжнародних резервів України на листопад становив 19 мільярдів доларів, але 1 грудня

Україна перерахувала Міжнародному валютному фонду останній платіж у 2017 році на 169 мільйонів доларів.

Президент Петро Порошенко також ще у жовтні заявив, що міжнародні резерви Національного банку становлять більш, ніж 19 мільярдів доларів.

Нагадаємо, у вересні цього року Україна повернулася на міжнародні ринки капіталу після реструктуризації комерційного боргу в 2015 році.

Україна розмістила свій перший випуск євробондів на суму 3 мільярди доларів.

Очікується, що профіцит зведеного платіжного балансу у 2017-2018 роках разом з чистим надходженням коштів від МВФ за програмою EFF дозволить збільшити міжнародні резерви до 22,2 млрд доларів на кінець 2018 року.

Основною метою управління міжнародними резервами було забезпечення оптимального співвідношення рівнів захищеності, ліквідності й дохідності, що забезпечувало виконання функцій Національного банку України, визначених чинним законодавством України.

Контроль за кредитним ризиком забезпечувався шляхом встановлення кредитних лімітів на банки-контрагенти, а оптимальний рівень валютного та процентного ризиків — за допомогою диверсифікації міжнародних резервів.

Переважаюча частина монетарного золота НБУ зберігалася у сховищі Державної скарбниці, решта була розміщена у довгострокові депозити..

Для забезпечення контролю за кредитним ризиком, який Національний банк бере на себе у процесі управління золотовалютним резервом, встановлюються такі обмеження і вимоги:

- для кількісного обмеження кредитних ризиків установлюються кредитні ліміти за видами операцій на кожного контрагента та боржника, а також кредитні ліміти країни.

- угоди продажу, обміну, надання та отримання у кредит і під заставу: державних цінних паперів (казначейських векселів, нот, облігацій та ін.) без обмеження поточного строку до погашення, боржником або гарантом за якими

є держава в цілому, Міністерство фінансів (казначейство), інше відомство центрального уряду, а також організації та адміністративно-територіальні суб'єкти, що мають державну підтримку (федеральні агенції США, федеральні землі ФРН), або центральний банк; боргових зобов'язань (векселів, депозитних сертифікатів тощо) з поточним строком до погашення не більше ніж 10 років, боржником або гарантом за якими є міжнародна фінансова організація (Світовий банк, ЄБРР, Банк міжнародних розрахунків тощо) або інший іноземний банк за умови, що його зобов'язання повністю забезпечені державними позиками.

На мою думку, в Національному Банку України повинні бути достатні золотовалютні резерви, щоб підтримувати економіку країни, національна валюта має бути міцна та стабільна. Інфляція повинна бути мінімальною. Терміново треба створити програму, що дозволить зменшити обсяг залежності від зовнішніх запозичень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-ХІУ (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про офіційний валютний резерв та валютні операції Національного банку України в 1994 році [Електронний ресурс] / Постанова Правління НБУ від 20 травня 1994 № 99. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Адамик Б.П. Центральний банк і грошово-кредитна політика: підруч. / Б.П. Адамик. — Тернопіль : Карт-бланш, 2007. — 393 с.

Пащенко Д. Ю.

Студент 2 курсу

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, Банківська Справа та Страховання»

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Легка промисловість України у 2017 році працювала з позитивною динамікою. Обсяги виробництва галузевої продукції зросли на 6,3% порівняно з 2016 р. Понад 43% реалізованої продукції відправлено на експорт. Галузеві капітальні інвестиції зросли на 22% і склали за 9 місяців 2017р. 1.1 млрд. грн

Середньомісячна заробітна плата у текстильній промисловості, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та взуття у минулому році зростала більш швидкими темпами, ніж у промисловості проти 129,2% відповідно. У грудні 2017 р. середня зарплата у галузі досягла 6,0 тис.грн., або 72% від середнього рівня оплати праці у промисловості.

Зовнішньоторговельний оборот товарами легкої промисловості торік збільшився на 12,1%. Зокрема, експорт досяг майже 1,1 млрд.\$., що на 13,3% більше, ніж у 2016 році. Імпорт вдвічі перевищує експорт, і склав у 2017 р. понад 2,2 млрд.\$., що на 11,1% більше, ніж у 2016 р.

«Українська легка промисловість є третьою за значенням серед найперспективніших секторів креативної індустрії. Такі висновки міжнародних експертів. А ще — це модна, гарна продукція, яка набирає популярності у світі. З високою доданою вартістю і неймовірним потенціалом на внутрішньому і зовнішніх ринках», — зазначив глава Мінекономрозвитку Степан Кубів.

Легка промисловість України сьогодні має значний потенціал росту, і в найближчий час здатна формувати до 2% національної економіки. Про це сказав Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман, ознайомившись з потужностями одного з найбільших підприємств вітчизняного легпрому – камвольно-суконної компанії «Чексіл» в Чернігові. «Внутрішній ринок — це більше 100 млрд грн. Колосальний потенціал. А

що стосується технічної модернізації, то треба створити умови, аби підприємства могли завозити сучасне обладнання. Для цього треба створити окремі умови», — зазначив Глава Уряду.

Найбільша кількість швейних виробів (в грошовому вираженні) в 2017 р. поставлялася до Данії (23%), оскільки саме з цією країною укладено найбільше договорів, що регламентують роботу за давальницькою схемою. Близько 17% виробів поставлялось до Німеччини, 13% — Литви, 12% — Угорщини, 7% — Італії, по 6% до Польщі і Франції.

Отже, варто зазначити, щоб створити умови для зростання галузі в Україні треба надати необхідні пільги підприємствам легкої промисловості, що призведе до збільшення інвестицій, також держава має першочергово звернути увагу на вітчизняні підприємства при формуванні державного замовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія /под ред. В.Д. Базилевич. — К.: Знання-Прес, 2007. — 720 с.
2. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність / В.Д. Базилевич. — К. : Знання, 2008 р. — 431 с.
3. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://economics.unian.ua/industry/1970544-ukrajina-zbilshila-ek-sport- produktsiji-legkoji-promislovosti-na-10.html>.

Певнєв М.Р.

студент

Фінансово-правовий коледж.

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ

Актуальність теми. Новий етап розвитку України вирізняється позитивною динамікою та доволі якісними змінами в усіх галузях суспільного життя. Після змін в політичному

житті країни процеси розвитку та реформації ринків охопили всю країну. Нині зростає роль взаємовідносин «виробник-споживач» та «виробник-виробник», а це приводить до виникнення потреби у достовірній та своєчасній інформації стосовно товарів і послуг на ринку. Для вирішення цього питання застосовують новітні технології маркетингу. У 21 столітті значення інформації, як економічного ресурсу зросло до найвищого рівня. Це призвело до значного збільшення витрат на рекламу компаній в усіх сферах виробництва. Підраховано, що витрати на рекламу в США зросли в 2015 році на 7%, при цьому основне зростання припало на цифрові ЗМІ. Витрати на цифрову рекламу підскочили на 26%, при цьому витрати на рекламні повідомлення в соціальних мережах злетіли на 71%. Витрати на рекламу в газетах підвищилися на 7%, на зовнішню рекламу — зросли на 12%.

Теоретичні основи маркетингу, як самостійної науки, виникли в середині 19 століття в Америці, а основне поняття було введено на початку 20 століття. Ламбен Жан-Жак казав: «Маркетинг — це соціальний процес, спрямований на задоволення потреб і бажань людей і організацій шляхом забезпечення вільного конкурентного обміну товарами й послугами, що представляють цінність для покупця». Саме для цього в сучасному світі застосовують найбільш оптимальні та переважно технологічні методи маркетингу.

В сучасному світі більшість компаній обирають просування через соціальні мережі, таргетовану рекламу тощо, посилаючись на дані про темпи росту реклами в соціальних мережах. Маркетологи вважають, що найближчим часом ми забудемо про тактильну рекламу, тобто яку можна відчутися на дотик, все буде у нашому смартфоні та планшеті.

Відомі корпорації, що прагнуть бути відомими за рахунок інвестування багатотисячним каналам чи групам у соціальних мережах за рекламу у своєму відео або пості. Реклама в інтернеті дає більший приріст продаж та відвідувань, ніж реклама через традиційні, загальноприйнятні газети та журнали, тому що компанії можуть використовувати тематичні канали та групи для привернення уваги цільової аудиторії. Наприклад, в Китаї компанії застосовують рекламу

у соціальних мережах та месенджерах, таких як, 'QQ' або 'WeChat'. В Європі та Америці користувачі звикли до використання 'Twitter', 'Telegram' та 'YouTube'. За даними 'kantar TNS' в списку 10 найпопулярніших запитів в інтернеті за 2017 рік, а саме: 2,3,5,6,7, зайняли месенджери, відеохостинги та поштові сайти.

Реклама в 'Twitter', 'WeChat', 'Telegram', 'Viber' та інших є найпопулярнішим заходом для привернення аудиторії. За даними українського представництва компанії 'Viber', месенджером користуються більше, ніж 20 мільйонів осіб. В Китаї месенджером користується понад 600 мільйонів людей, що робить ринок реклами Китаю найбільшим у світі не тільки серед звичайної реклами, а й серед реклами нового часу. Також 'Twitter' є більш професійним сервісом серед діячів у сферах технологій, блокчейну, репортерів та блогерів. Його користувачам переважно від 24 до 35 років. Одна з найпопулярніших соціальних мереж з акцентом на фото та відео є 'Instagram', кількість користувачів якого перевищило 800 мільйонів людей по всьому світу. А це говорить про те, що зараз існують соціальні мережі абсолютно для всіх категорій населення. Нині менеджмент соціальних мереж допомагає рекламодавцям і співпрацює з ними дуже тісно для того, щоб фільтрувати рекламу у мережі та робити користування найбільш зручним, як для користувачів так й для виробників.

Реклама в 'YouTube' — це окрема категорія. Аудиторія відеохостингу більше мільярда щоденних користувачів. Наразі є різні варіанти розміщення реклами в відеохостингу, наприклад можна розмістити проморолік перед основним відео або в самому відео. Найпопулярнішим методом є позитивна рецензія стосовно товару чи послуги від блогера у своєму відео. Компанія із Каліфорнії сприяє зростанню реклами, але намагається максимально зробити її корисною для людей.

Таргетована реклама є демонстрацією рекламних оголошень, які складаються з текстового і графічного блоку, мета яких перепадає на окрему обрану аудиторію користувачів соціальних мереж. Цей тип реклами підбирається автома-

тично використовуючи та аналізуючи історію вашого браузера та пошукових запитів.

Вірусний маркетинг — це ще більш креативний вид інтернет-реклами. Його завдання є «розкрутка» нового продукту і — привертання залучення уваги до бренду. Саме спосіб передачі вірусної реклами від користувача до користувача і є привабливим для проведення рекламної кампанії при наявності обмеженого бюджету. Фактичні витрати можуть включати лише вартість виготовлення такої реклами. Однак для того, щоб викликати бажання поділитися «вірусним» відео (текстом, картинкою), необхідна дуже оригінальна і яскрава ідея.

Отже, технології сучасного маркетингу можуть бути застосовані для будь-якого товару чи послуги у будь-якій країні світу. Населення нашої планети переходить на новий ступінь розвитку, де не буде місця паперовим документам, а значить, й газетам теж. Це означає, що компаніям треба використовувати нові шляхи для поширення інформації.

Збільшення інвестицій до ринку реклами призведе до значного зростання галузі, як в межах країни так і в усьому світі. Посилаючись на дані від 'kantar TNS' можна стверджувати, що попит на месенджери та відеохостинги типу YouTube буде зростати протягом наступних років та досягне свого піку найближчим часом. Тобто маркетинг буде змінювати свої базові поняття та перетворюватись на нову форму свого існування, а саме, стане новим видом мистецтва. Кожна компанія зможе створювати унікальний товар на ринку та обирати шляхи до збільшення прибутку завдяки рекламі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія /под ред. В.Д. Базилевич. — К.: Знання-Прес, 2007. — 720 с.
2. Вітренко А.О. Рекламна діяльність як передумова успіху процесу модернізації ДПС України // Науковий вісник Академії державної податкової служби. — 2002. —№4 (18). — С. 129–131.

3. Вітренко А.О. Товар та товарність на ринку рекламних послуг// Актуальні проблеми економіки. — 2003. — №10(28). — С. 99–104.
4. Вітренко А.О. Проблема визначення поняття “реклама” в економічній теорії// Актуальні проблеми економіки. — 2003. — №11(29). — С. 92–98.
5. Інтерфакс Україна. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/about.html>
6. Армстронг Г. Введение в маркетинг / Г. Армстронг, Ф. Котлер. — 8-е издание. Пер. с англ. — М.: ООО «ИД Вильямс», 2007. — 832 с.
7. А. Полякова стаття від 15.12.17 . [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/authors/59034e950a7a8/>
8. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gemius.com.ua/izdateli/expert/%D0%9A%D1%88%D1%8B%D1%88%D1%82%D0%BE%D1%84%20%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8.html>

Пехтерева В. С.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ПОЛІПШЕННЯ

На сьогоднішній день забезпечення сприятливого інвестиційного клімату є питанням стратегічної важливості, адже від його реалізації залежить соціально-економічна динаміка країни, ефективність залучення в світовий поділ праці та можливості модернізації економіки на цій основі.

Правове поле для здійснення інвестиційної діяльності в Україні регулюється низкою законів, таких як: Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про ре-

жим іноземного інвестування», тощо; указами Президента України та Постановами і Розпорядженнями КМУ.

Між тим, попри суттєві зусилля у формуванні відповідних організаційно-економічних та правових засад зміцнення інвестиційного клімату, міжнародними експертами відзначається зниження інвестиційної привабливості України. Так, за версією Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища посідає 67 місце серед 82 країн. Попри прогнози цієї організації щодо певного зростання рейтингу протягом 2016-2020 рр., Україна й надалі суттєво відставатиме від ключових конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку[1].

У рейтингу Світового банку «Doing Business 2015» Україна за показником легкості ведення бізнесу займає 96 місце серед 189 країн світу, що є значно кращим показником відповідно до попереднього року (у 2014 році - 112 місце), але Україна й надалі суттєво відстає від інших країн.

Залучення прямих іноземних інвестицій може дати хороший імпульс для поживлення її економіки. За оцінками аналітиків Міжнародного фонду Блейзера зростання економіки України при сприятливих умовах для інвесторів можна очікувати на рівні 7-10%.

Приріст ПІП в Україні в 2016 р. (без нерозподілених за видами економічної діяльності та надходжень від приватизації), за попередніми даними Держкомстату, склав 4405,8 млн дол.США. Разом із тим, суттєвим проривом у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки таке надходження ПІП назвати не можна, оскільки 51,7 % ПІП надішли в фінансову діяльність, операції з нерухомістю та торгівлю, в той час як частка промисловості в ПІП 2016 року (без надходжень від приватизації) зменшилася до 25,4 % проти 30,5 % рік тому[2].

У багатьох компаній, які ведуть свою діяльність в Україні, основні занепокоєння щодо інвестиційного та ділового клімату в країні викликають прогалини в судово-правовій сфері, корупція, а також неконкурентна організація фінансового сектора.

Характерними особливостями, які стримують поліпшення інвестиційного клімату, є:

1. Неefективне виконання судових рішень, а також їх несправедливість, упередженість і вибірковість. До інших істотних перешкод віднесені низький рівень захисту прав інтелектуальної та фізичної власності, непередбачуваність і часом неадекватність законодавства в сфері бізнесу, а також тривалість і дорожнечу врегулювання суперечок за контрактами.

2. Обмеженість потенціалу залучення ПІІ в Україну через приватизацію державних підприємств. Попри існування певної кількості державних підприємств, під які можна залучати інвестиції, перспектива розвитку цього джерела залучення інвестицій є обмеженою вже у короткостроковому періоді. Подальше залучення ПІІ в економіку України залежатиме від оперативності усунення невиправданих витрат, ризиків і бар'єрів для конкуренції, які стимулюють інвесторів здійснювати інвестиції.

3. Нездатність фінансового сектора забезпечити раціональне внутрішнє фінансування оборотного капіталу, торгівлі і довгострокового інвестування. Інвесторам дошкуляють надмірно високі процентні ставки і труднощі в отриманні довгострокових кредитів в Україні, недосконалість ринку капіталу для випуску цінних паперів в Україні.

4. Недостатня макроекономічна стабільність України є істотною перепоною для роботи підприємств, в результаті операційного збитку і втрати капіталу в зв'язку з коливанням курсу валют і цін на внутрішньому ринку.

5. Недіездатність механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів, а також низький рівень захисту інвесторів. Значним є відставання за цими показниками України від «країн-еталонів» ОЕСР з розвиненим корпоративним законодавством та менеджментом. Зокрема, найбільше відставання спостерігається за критерієм розкриття інформації, що ускладнює прихід на український ринок іноземних інвесторів, а також підвищує ризики придбання пакетів акцій, які не є контрольними, внаслідок зростання витрат на вивчення потенційних партнерів та загроз втрати оперативного управління інвестиціями[3].

Виходячи з вищезазначеного, необхідними завданнями державної політики є якісна ревізія існуючої системи фор-

мування та підтримання інвестиційного клімату України, стратегічний аналіз пріоритетів розвитку національної економіки, а також ідентифікація чинників, які обумовлюють неефективність нормативно-правових актів, що приймаються з метою підтримання сприятливого інвестиційного клімату України.

Необхідно здійснити низку першочергових заходів з послідовної деполітизації економіки, формування єдиних стратегічних цілей та послідовності економічних реформ, незмінних за приходу до влади будь-яких політичних команд, забезпечення незмінності та гарантованості захисту ринкових прав і свобод інвестора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Economist Intelligence Unit. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.eiu.com/home.aspx>
2. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. World Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/country/ukraine?locale=uk>

Пехтерева В. С.

студент 4 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Для успішного соціально-економічного розвитку України необхідно базуватися на досвіді інших країн, враховувати прийняті світові та економічні тенденції та запозичувати закордонні механізми, інструменти і технології для досягнення цілей державної політики.

Одним з таких інструментів є взаємодія між органами державної влади та бізнесом у формі державно-приватного партнерства. Державно-приватне партнерство розглядається як необхідна умова розвитку ефективної ринкової економіки, тому, проведення аналізу світового досвіду державно-приватного партнерства й визначення шляхів розвитку державно-приватного партнерства в Україні є актуальною проблемою [1, 3].

Одним з сучасних і поширених у світі механізмів розвитку інфраструктури національної економіки, підвищення стандартів життя населення за рахунок більш якісних суспільних послуг, поліпшення бізнес-клімату та інвестиційного середовища, визначених в якості пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку України Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» і Державною програмою активізації розвитку економіки на майбутні роки, виступає державно-приватне партнерство (ДПП).

Державно-приватне партнерство являє собою рівноправне та взаємовигідне співробітництво між державою, територіальними громадами (в особі відповідних органів державної влади чи місцевого самоврядування) та приватними інвесторами у межах реалізації проектів, спрямованих на вирішення важливих для території соціально-економічних проблем. Зростання зацікавленості держави у розвитку ДПП пов'язане з його перевагами щодо залучення ресурсів (у першу чергу фінансових та інвестиційних). Поява приватного інвестора забезпечує більш ефективне використання фінансового ресурсу на стадії реалізації проекту та здатна підвищити дохідність об'єктів у ході їх подальшої експлуатації [2, 4].

Державно-приватне управління (як невід'ємна складова механізму ДПП) є поширеним явищем у світовій практиці господарювання та вважається більш ефективним, ніж суто державне, приклади чого можна знайти у багатьох країнах.

Державно-приватне фінансування проектів суспільної інфраструктури не є новою економічною концепцією. В XVIII та на початку XIX ст.ст. система Англії була відновлена з залученням приватного фінансування, в основі якого були

доходи від їх використання; залізниці, водо- та газопостачання, електрифікація, телефонний зв'язок набули розвитку насамперед завдяки інвестиціям приватного сектору. Однак у першій половині ХХ ст. у багатьох країнах держава взяла на себе керівництво такими підприємствами, у тому числі, шляхом їх націоналізації, і тільки в останні роки ситуація кардинально змінилася. Дедалі частіше держава залучає приватний сектор до одвічно державних монополій [4].

Фахівці виділяють декілька етапів розвитку проектного фінансування, які стали основою державно-приватного партнерства:

1) Механізми фінансування проектів видобутку корисних копалин (нафта, газ, вугілля тощо) вперше були застосовані в Техасі у 30-х роках ХХ ст. у нафтодобуванні, а також під час підготовки проектів розробки нафтових покладів в Північному морі в 70-х роках ХХ ст. та проектах, пов'язаних з видобутком газу та інших корисних копалин в Австралії й деяких інших країнах.

2) Фінансування незалежних енергетичних проектів у секторі енергопостачання, вперше застосоване в США в 1978 р., сприяло розвитку комбінованих (спільних) підприємств, відомих сьогодні як спільна діяльність.

3) Фінансування громадської інфраструктури (дороги, транспорт, громадські будівлі) розвинулось у Великобританії завдяки Закону про приватне фінансування Private Finance Initiative (PFI) на початку 90-х років ХХ ст., і зараз такі проекти відомі як класичні проекти державно-приватного партнерства.

Як бачимо, на стороні державного партнера виступають органи державної влади та органи місцевого самоврядування. На стороні приватного партнера виступають юридичні та фізичні особи, а також можуть виступати декілька осіб, які несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями.

До ознак ДПП відповідно до Закону належать:

1. Забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективної діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;

2. Довготривалість відносин (від 5 до 50 років);

3. Передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;

4. Внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством.

Аналізуючи міжнародний досвід, можна стверджувати, що найпоширенішими об'єктами державно-приватного партнерства є житлово-комунальна сфера (виробництво і транспортування електроенергії, водопостачання, експлуатація та благоустрій); телекомунікації; будівництво та утримання автошляхів; енергозбереження.

У результаті вивчення зарубіжного досвіду було з'ясовано, що для країн, які активно використовують державно-приватне партнерство як форму ефективного співробітництва, характерні такі риси: довготривалість відносин; збереження державної та комунальної форми власності на об'єкти з одночасним упровадженням механізмів управління інфраструктурою приватними партнерами; відкритість і прозорість діяльності органів державної та місцевої влади щодо визначення приватних партнерів; забезпечення надання якісних і здешевлених послуг як показник результативності й ефективності державно-приватного партнерства.

На підставі аналізу практики застосування та підтримки державно-приватного партнерства в економічно розвинутих країнах можна стверджувати, що кожна країна використовує свої інструменти сприяння розвитку державно-приватного партнерства.

Для розвитку державно-приватного партнерства в Україні необхідно: закріплення принципів ДПП у державних і регіональних стратегіях соціально-економічного розвитку держави та регіонів; створення сприятливого інституційного середовища ДПП; розробка і удосконалення його нормативно-правової бази; забезпечення державної підтримки і гарантій держави партнерам з приватного сектору; створення державного органу з питань ДПП, а також інститутів громадянського суспільства, необхідних для його діяльності: об'єднань, асоціацій, союзів, експертних і консультативних комітетів; запровадження публічного контролю за виконанням договірних зобов'язань всіма учасниками-партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варнавский В. Г. Государственно-частное партнерство: теория и практика / В. Г. Варнавский, А. В. Клименко, В. А. Королев и др. — М. : Изд. дом Гос. ун-та — Высш. шк. экон., 2010. — 287 с.
2. Бондаренко Е. Ю. Оптимизация рисков частно-государственного партнерства с участием международных финансовых институтов / Е. Ю. Бондаренко // Экон. науки. — 2008. — № 5. — С. 34-39.
3. Вдовенко Ю. С. Економіко-правова сутність концесії: методологічний аспект / Ю. С. Вдовенко // Збірник наукових праць Київського університету економіки і технологій транспорту. — Вип. 6. — К. : КУЕТ, 2004. — С. 62-69. — (Серія: «Економіка і управління»).
4. Нейкова І. С. Державно-приватне партнерство як складова інвестиційного механізму інноваційного розвитку / І. С. Нейкова // Наук. вісн. Нац. ун-ту ДПС України (економіка, право). — 2010. — № 1(48). — С. 152-160.

Поліщук Д. О.
*Студент 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ В ПРАВОВОМУ ПОЛІ УКРАЇНИ

В Україні — те, що невідомо, необхідно заборонити. Так, НБУ, у Листі від 08.12.2014 визначає Bitcoin як «грошовий сурогат», який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це, на його думку, суперечить нормам українського законодавства.

Згідно з положенням Закону «Про Національний банк України», грошовий сурогат — це будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не НБУ і виготовлені для здійснення платежів у господарському обігу. Проте технологічно криптовалюти далекі від поняття електронного документа, адже електронний документ — це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, ураховуючи обов'язкові реквізити документа. Можна посперечатися щодо такого визначення біткоіна, як у Листі НБУ від 08.12.2014 та компетенції НБУ щодо знань у сфері криптовалют. Голова СБУ В. Наливайченко прирівняв користувачів Bitcoin до посібників тероризму і пригрозив, що СБУ разом із Держфінмоніторингу та МВС почнуть блокувати рахунки, картки і «різноманітні біткоіни», оскільки через них нібито відбувається фінансування терористів. Таким чином, можна спрогнозувати, що розвиток криптовалют на території України буде проходити всупереч волі чиновників. На мою думку, ускладненню шляху біткоіна до визнання на території України сприяють декілька причин:

а) небажання законотворчих органів укладати нові і переробляти діючі нормативні акти стосовно валютного регулювання і криптовалют у цілому;

б) страх перед тим, що масове використання криптовалют поставить під сумнів ліквідність та авторитет гривні у цілому;

в) у перспективі перехід до розрахунків з використанням криптовалют може сильно вдарити по банківській системі, оскільки банки не мають впливу на ринок криптовалют;

г) небажання відпускати у вільне плавання криптовалюту, оскільки український уряд звик контролювати більшість сфер діяльності суб'єктів господарювання, а ринок криптовалют діє централізовано і принципово не може бути підпорядкований якомусь конкретному органу;

д) військові дії на території України змушують відмовитися від дозволу використання біткоіна та інших криптовалют у масовому масштабі, оскільки потужності, анонімність

і конфіденційність криптовалют може бути використана для фінансування тероризму;

е) владні органи відмовляються визнавати криптовалюту як власне валюту через те, що, по суті, їхня вартість не підкріплена ні вартістю золота, ні товарною масою. Кripto-валюта приховує в собі величезний фінансовий потенціал.

Так, нещодавнє дослідження Technology Tipping Points and Societal Impact, проведене в рамках Всесвітнього економічного форуму (WEF), показало, що переломний момент для Bitcoin настане до 2025 р. На думку понад 58% опитаних із 800 керівників компаній та фахівців, на цей момент близько 10% світового ВВП буде проходити через системи віртуальних валют. Водночас дослідження, проведене англійською компанією Magister Advisors, яка займається консалтингом технологічної галузі у сфері M&A, показало, що топ-100 фінансових компаній витратять близько 1 млрд. доларів за наступні два роки на проекти, пов'язані із системою шифрування, яка є в основі будь-якої криптовалюти. Крім того, згідно з отриманими даними, біткоїн може стати шостою за обсягом резервною валютою у світі протягом найближчих 15 років. В Україні ж відмовляються визнати чи просто не бачать потенціалу цього феномену. Також однією з причин є страх отримати альтернативну грошову систему, а отже, НБУ втратить монополію на емісію грошей, що зменшить впливовість владних органів на населення і бізнес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про Національний Банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV, редакція від 01.01.2017 на підставі Закону України № 1981-VIII
2. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://bits.media/>
3. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.bitlex.ua/>

Поліщук М.В.
студентка 2 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси, Банківська Справа та Страхування»

ЕВОЛЮЦІЯ МАРКЕТИНГУ. ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ

У статті розглядаються етапи розвитку маркетингу від часів його існування по сьогоднішній день, а також вплив сучасного маркетингу на людство.

Дехто використовує поняття «маркетинг» як модний аналог слова «продаж». Інші під цим словом розуміють діяльність з просування і рекламування товарів і послуг. Реклама та продаж однозначно є частинами маркетингового процесу, але маркетинг несе куди ширше значення. Насправді, маркетинг — це значно глибше та всеосяжне поняття, ніж просто просування, реклама та продаж.

Маркетинг – це узагальнююче поняття, яке, серед іншого, визначає місце підприємства на ринку по відношенню до конкурентів, його конкурентні переваги, а також вибір підприємством перспективних сегментів ринку, які воно планує обслуговувати.

Термін «маркетинг» походить від англійського «Market» (ринок) і означає діяльність у сфері ринку збуту. Маркетинг виник на рубежі XIX-XX ст. у США. На початку XX ст. відомі вчені, зокрема Р. Батлер, Т. Бекман, П. Конверс та інші, вперше спробували трактувати маркетинг як науку.

Перший етап еволюції маркетингу (1860-1950 роках), в свою чергу, ділиться на три послідовних періоди:

перший період (1860-1920 рр..) характеризується процесами вдосконалення виробництва, основна мета якого полягала у збільшенні обсягів і асортименту продукції;

другий період (1920-1930 рр..) характеризується тим, що з урахуванням досягнутих успіхів в області зростання обсягів виробництва виробники зосередили свою увагу на вирішенні проблеми вдосконалення товарів, що випускаються за

рахунок підвищення їх якості та відповідної зміни товарного асортименту;

третій період (1930-1950 рр.) характеризується вирішенням проблеми організації збуту за рахунок інтенсифікації комерційних зусиль, що означає першочергове додаток господарюючим суб'єктом фінансових коштів і витрат праці в сфері стимулювання збуту вироблених товарів.

Другий етап еволюції маркетингу (1951-1970 рр.). На даному етапі сформувалися три основні підходи до організації маркетингової діяльності, складових його фундаменту : функціональний, інституціональний і товарний.

Функціональний підхід ґрунтується на поелементний аналіз збутової діяльності підприємства оптової реалізації, транспортуванні і зберіганні. Основна увага при цьому приділяється внутрішньо-фірмовому плануванню.

Інституціональний підхід ставить в основу маркетингової діяльності кінцеву реалізацію виробленої продукції, її роздрібний продаж. У центрі уваги в даному випадку робота з роздрібним торговцем (так званий мерчандайзинг).

Товарний підхід ґрунтується на ретельному вивченні купівельних переваг, з урахуванням яких здійснюється розробка товарів (послуг) та їх модернізація.

Третій етап еволюції маркетингу (1971-1990 рр.) перетворив його в комплексну системну діяльність. У цей період маркетинг почали розглядати з позицій системного аналізу на основі загальної теорії управління.

Четвертий етап еволюції маркетингу (1991 — теперішній час). В міру наближення до ХХІ ст. відбувалося посилення тенденції індивідуального підходу до споживача. Так, у США існує понад 200 компаній, що виробляють пластівці із злаків до сніданку і конкурують між собою за місце на прилавках американських магазинів.

У 2018 році ще більшої популярності набирає digital маркетинг. Digital маркетинг - це використання всіх можливих форм цифрових каналів для просування бренду. У наш час сюди входять: телебачення, радіо, інтернет, соціальні медіа та інші форми. Digital маркетинг тісно переплітається з інтернет маркетингом, але в ньому вже розроблено ряд

технік, що дозволяють залучати цільову аудиторію навіть в оффлайн середовищі (використання додатків телефонів, sms / mms, рекламні дисплеї на вулицях тощо). Але найпопулярнішим залишається інтернет маркетинг.

Інтернет маркетинг — це практика використання всіх аспектів традиційного маркетингу в Інтернеті, яка зачіпає основні елементи маркетинг-міксу: ціна, продукт, місце продажу і просування. Основна мета — отримання максимального ефекту від потенційної аудиторії сайту. Основні його платформи — це вебсайти, соціальні мережі, telegram, youtube, twitter.

Популярним є маркетинг впливу. Це передавання рекламних повідомлень не від самого бренду, а через відомих особистостей, які для вашої цільової аудиторії є лідерами думок, і яких ваша цільова аудиторія поважає. Зараз цей інструмент доступний навіть найдрібнішим підприємствам завдяки соцмережам: мільйони блогерів в Instagram, Twitter і Facebook викладають пости з тим чи іншим брендом і мають відмінний фідбек.

На жаль, в наші дні маркетинг починає здебільшого заробляти кошти, рекламуючи неякісний товар. Наприклад, Америка в світі визнана «найтовстішою» країною. За деякими даними кількість людей з надмірною вагою в штатах становить близько 80%, і не дивлячись на все це, на території самої Америки і на території багатьох інших країн, які досить обізнані про фізичний стан американців, продовжують рости Макдональдси і різного роду фастфуди і кількість відвідувачів в них не зменшується. Також це стосується реклами в соцмережах, блогери рекламують товар, не перевіряючи його особисто, або приховують правду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. А.О. Вітренко — рекламна діяльність як передумова успіху процесу модернізації ДПС України // Науковий вісник Академії державної податкової служби – С.123.
2. А.О. Вітренко товар та товарність на ринку рекламних послуг // Актуальні проблеми економіки — С. 54

3. Philip Kotler, Kevin Lane Keller. Marketing management.
4. Котлер Ф. Основы маркетинга. / Ф. Котлер. М.: Вильямс. 2018 — 496с.

Пономарчук Н. О.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси й кредит»*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КАРТКОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день банки представляють широкий спектр послуг своїм клієнтам. Однією з таких послуг є емітування пластикових платіжних карток.

Банківська пластикова картка — це інструмент безготівкових розрахунків і засіб отримання кредиту. Перші картки сучасного виду з'явилися в США на початку 1950-х рр. Надалі система рахункових карток широко розповсюдилася серед багатьох банків різних країн світу, розрахунки стали міжнародними.

Нині економічна ситуація в Україні дещо стабілізувалася. Великі організації прагнуть ефективніше використовувати потоки грошових коштів, удосконалити організаційну систему та впровадити прогресивні й зручні способи управління.

Порівняно з екстенсивним розвитком більшості підприємств у попередніх періодах, нині більшість організацій прагне перейти на новітні й інтенсивні шляхи розвитку, коли увага акцентується не лише на емітуванні й збільшенні обсягів виручки, але і зниженню витрат та цілеспрямованому використанню прийнятих грошових ресурсів. В цей час аналізуються ресурси підприємства, його облікова внутрішня політика, ініціювання обліку й аудиту, а також дослідження нових способів розвитку [2].

Процес переходу нашої країни в ринкові відносини загалом був пов'язаний зі зміною банківської системи, появою

комерційних банків, страхових й фінансових компаній, що були зацікавлені у використанні пластикових карток, яких на початок 90-х років була вже досить значна кількість в світі. Проте процеси на нашому ринку пластикових карток відрізняються від ситуації, що склалася в більш розвинутих державах. Числові показники вітчизняного сектору платіжних карток нижчі в порівнянні із західними країнами. Але не дивлячись на це, в нашій країні поширюються й удосконалюються різні пластикові системи, все більше людей купують картки і входять в систему безготівкових розрахунків. Завдяки пластиковим карткам та їх застосуванню з'явилися нові перспективи фінансового обслуговування клієнтів, і відповідно це дало змогу банку отримувати прибуток від надходження нових клієнтів з розрахунково-комісійних операцій. Поряд з цим виникла нова тенденція—видача заробітної плати на пластикові картки, яка значно зменшило витрати на обслуговування.

Звичайно, можна виділити ряд переваг, пов'язаних з використанням карток. Насамперед, для клієнтів — це змога мати з собою свої гроші у «компактному» вигляді, що значно зменшує ризики їх втратити.

Власникам карток надаються пільги при отриманні послуг на підприємствах торгівлі та сервісу, зменшуються затрати при проведенні фінансових операцій, в тому числі, і покупок з використанням різних валют [3].

Також для підприємців, що здійснюють послуги сервісу й торгівлі, існують значні переваги: спрощення розрахунків на касі (фіксована сума знімається з картки), зменшення витрат на перевезення коштів (інкасацію), маркетингові засоби (реклама підприємства) тощо.

Пластикові картки викликали інтерес до себе як з боку великих підприємств, для яких вони є зручними, щоб видати робітникам заробітну плату, так і держави тому, що насамперед значно зменшуються витрати на випуск та переробку монет і банкнот, інкасацію грошових коштів, спрощується процедура збору податків та процес руху грошової маси. Безготівкові розрахунки навіть можуть посприяти зниженню росту інфляції в країні та знизити криміногенну

ситуацію, що може існувати у юридичних й фізичних осіб, працюючих з готівкою.

До того ж, наша країна просто не може відокремитися від процесу загального розвитку, коли відбуваються безготівкові розрахунки між іншими країнами й розширюються економічно-політичні та соціальні зв'язки, так як це практично неможливо і неправильно з точки зору економічних процесів.

На днях Національний банк України виствітлив статистику щодо розвитку системи платіжних карток за підсумками 2017 року. Проаналізувавши показники, можна сказати, що ситуація є доволі оптимістичною.

За всіма підсумками тенденція позитивна – кількість платіжних карток зростає, дедалі більше операцій здійснюється за безготівковими розрахунками, покращується система платіжних терміналів (ТСО). В середньому один українець має 0,83 платіжної картки, а це відносно низький показник. Але допускається, що у одній особи може бути декілька карток, тобто можна сказати, що пластикові картки має майже половина громадян країни.

Україна прагне прагнення до інтеграції в світову економіку, суспільство, систему цінностей. Логічно, що в процесі такої інтеграції ми мали б орієнтуватися на ситуацію та тенденції, які існують в Європі. За показниками Європейського центрального банку за 2016 рік у одного жителя Європи є не 0,83 картки, а 1,5 картки. Наші середні 0,83 «втягаються» за рахунок Києва і області, а також Дніпра, які мають значення цього показника більшим за одиницю. В багатьох регіонах ситуація ще гірша і картку має лише кожен третій. Аналізуючи дані 2017 року, прослідковується невелике зниження серед користувачів пластикових карток. Можна припустити, що ресурсна база клієнтів, на якій тримається позитивна динаміка за іншими даними, обмежена і за кілька років ресурси буде вичерпано.

Щодо кількості платіжних терміналів самообслуговування, вона зростає щороку на 13-15%, тобто у середньому ми маємо 5,5 тис. терміналів на 1 млн населення. Проте, якщо порівнювати нашу ситуацію з іншими країнами Європи, то

ми значно відстаємо за рівнем розвитку інфраструктури для прийому й проведення безготівкових платежів (наприклад, навіть Румунія, де найгірша ситуація за показниками, має близько 8 тисяч терміналів самообслуговування) [4].

Отже, треба шукати шляхи стимулювання розвитку інфраструктури для здійснення розрахунків та залучати податкові пільги для бізнесу за прийом безготівкових платежів, тим самим стимулюючи до залучення нових потенційних власників карток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова правління НБУ “Про впровадження пластикових карток міжнародних платіжних систем у розрахунках за товари, надані послуги та при видачі готівки” № 37 від 24.02.1997р.
2. Все про картки і трохи більше. /Корпоративна газета банку “Надра” “Cashalot”, — №11, листопад 2009р.
3. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://biz.lv.ua/ukr/experts/veremeychenko1/jak-rozvivajetsja->
4. Огляд НБУ 2017 р. з приводу платіжних карток. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua>

Предко С.С.

студент

Фінансово-правовий коледж.

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Актуальність проблеми. Обсяги виробництва зростають щорічно, однак із цим зростає забрудненість планети. Сьогодні перед всім світом стоїть питання, як змінити якість виробництва, щоб не зменшувати обсяг та собівартість продукції при зменшенні шкідників. Починаючи з індустріальної революції в Англії у 1740-1780-х роках, економіка все

ближче й ближче співпрацює з екологічними інститутами всього світу. В результаті сучасного росту масштабів економічної діяльності людства спостерігається катастрофічний руйнівний вплив на екосистему, що призводить до посилення глобальної екологічної кризи. Руйнування елементів навколишнього середовища незворотно веде до нестачі ресурсів і, відповідно, до виникнення нових економічних проблем, а також ставить під загрозу життя і розвиток майбутніх поколінь.

Багато разів були проведені зустрічі представників країн світу з цього питання, але тільки в 2015 році було прийнято «Паризьке рішення по клімату» де 195 країн світу підписали угоду про зменшення викидів газу в атмосферу та покращення екологічної ситуації в світі. Воно прийшло на зміну діяв до того моменту Кіотським протоколом від 1997 року, яким встановлено квоти по викиду парникових газів лише для кількох розвинених країн, проте США вийшли з цієї угоди, а ряд інших країн не виконали домовленості. Договір вступив в силу в листопаді 2016 року. Основні пункти, які були прийняті у Парижі це почати в період з 2050-2100 рр обмежувати викид парникових газів, одержуваних в результаті промислової діяльності людини, до рівня, який дерева, ґрунт і Світовий океан можуть переробити природним чином. Переглядати в бік збільшення кожні п'ять років внесок кожної окремої країни щодо зниження шкідливих викидів в атмосферу.

Після цього рішення в країнах почали утворюватися екологічні асоціації та групи екологів, метою яких є співпраця із малим та великим бізнесом задля зменшення шкідливих чинників та контролю виробництва згідно з підписаними документами. Деякі компанії почали будувати абсолютно нові заводи та фабрики, які будуть початком зеленого виробництва та новим ступенем розвитку екологічних технологій, а в результаті й започаткують масовий перехід до екологічного підприємництва. Так, ринок екологічної продукції є досить вузьким, але швидкозростаючим сектором економіки багатьох розвинених країн. За даними Міжнародної федерації рухів за екологічне сільське господарство (IFOAM), обсяг

продажів Еко продуктів на міжнародному ринку в даний час оцінюється експертами в 25 млрд доларів, а загальна площа сільськогосподарських угідь в світі, на якій ведеться контрольоване і сертифіковане екологічне агровиробництво, становить понад 25 млн га.

Екологічне підприємництво є популярною та перспективною сферою розвитку світової економіки. Лідерами в розвитку екологічного підприємництва на 2017 рік є Швеція, Австралія, США, Фінляндія та Канада. Питання екології та розвитку екологічного виробництва уважно контролюється на рівні міністерств та парламентів держав. Вчені всього світу працюють над новими видами палива та новими технологіями виробництва. Сьогодні вже використовують біоетанол та біобетанол для машин. Це високоякісне паливо, що при використанні не забруднює атмосферу. Також існує біогаз, але він не застосовується в масовому виробництві. Також населення застосовує біопаливо для обігріву будинків. На жаль, сьогодні екотехнології коштують дорожче, ніж звичайні джерела енергії, але найближчим часом ця ситуація має змінитися. В США автомобільна компанія «Teslamotors» не тільки виробляє екологічні авто, які повністю працюють на електроенергії, а й завод компанії повністю обладнана сонячними батареями і це дозволяє використовувати сонячну енергію по максимуму та зменшити отруйні ефекти до мінімуму.

В Україні проблеми екології стосуються не всіх регіонів країни, тому що основні масштаби шкідливого виробництва знаходиться у Донецькій, Луганській, Дніпропетровській та Запорізькій. Але, на жаль, це не єдині проблемні зони в країні, також існують окремі міста з поганою екологією, наприклад: Одеса, Бурштин, Херсон та Київ. Виділяється 7 пріоритетів для покращення екології України: забезпечення екологічної безпеки ядерних об'єктів і радіаційного захисту населення та довкілля; мінімізація впливу наслідків аварії на ЧАЕС; поліпшення екологічного стану річок, зокрема, басейну Дніпра та якості питної води; стабілізація і поліпшення екологічної ситуації в містах та промислових центрах Донецько-Придніпровського регіону та будівництво нових та реконструкція чинних потужностей комунальних очис-

них каналізаційних споруд. На жаль, економічна ситуація в нашій країні не дозволяє робити інтенсивні зміни в екології, а підприємці не хочуть вкладати гроші на поліпшення економічної ситуації.

Та вже сьогодні в Україні працюють екологічні підприємства, наприклад, «Миронівський Хлібопродукт». На його території виробляються чисті продукти при абсолютно екологічночистих умовах. Так, У січні 2015 року завершилися пусконаладжувальні роботи на внутрішньогосподарському комплексі з виробництва біогазу, отриманого з біомаси рослинного та тваринного походження, з переробкою та утилізацією органічної частини відходів. Таким чином, екологічні технології вже використовуються в різних сферах виробництва та будуть розвиватися під впливом глобальних екологічних фондів.

Забруднення планети Земля веде до змін клімату, екології та стану природи навколо нас. Саме розвиток екологічного підприємництва має відігравати важливу роль у поліпшенні ситуації у світі. Важливим фактором змін та зростання чистого виробництва є інвестування у проекти, направлені на подолання проблем та недоліків під час масового виробництва продукції. Якщо державні фонди та інститути будуть допомагати підприємствам залучати фінансування із Європи, Китаю та США, то процес перебудови й змін технологій виробництва буде вдосконаленим. В результаті, малий та середній бізнес буде переходити на використання нового обладнання та мінімізувати шкідливі чинники. Стосовно крупного виробництва, ситуація більш складна, тому що масштаби не дозволяють перевести виробництво на використання лише бюджетерел енергії, проте можливо мінімізувати забруднення завдяки оновленню обладнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Розвиток підприємництва. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bbc.com>
2. Парижское соглашение. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0>

D1%80%D0%B8%D0%B6%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_(2015)

3. Екологічні види палива. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.aif.ua/news>
4. Найбрудніші міста країни. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://tsn.ua/ukrayina/naibrudnishi-mista-ukrayini.html>

Суржик К. Р.

*студентка 3 курсу,
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ

Дериватив (похідний фінансовий інструмент) — стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати базовий актив на визначених ним умовах у майбутньому. До деривативів належать: свопи, опціони, форвардні контракти, ф'ючерсні контракти [1].

Ринок похідних фінансових інструментів (деривативів) в Україні наразі знаходиться на етапі становлення. Він поки що не виконує основне своє призначення — хеджування ризиків, а функціонує переважно для задоволення потреб спекуляції.

З одного боку, операції з похідними цінними паперами дають змогу мінімізувати ризики, що дозволяє підвищувати ефективність фінансової та виробничо-господарської діяльності учасників фінансового ринку. З іншого боку, операції з деривативами в країнах з перехідною економікою є досить ризиковими для всіх суб'єктів ринку похідних цінних паперів. Хоча ризик став причиною появи деривативів, операції з ними завжди пов'язані з ризиком. Ризики, що супроводжують виконання операцій, пов'язаних з інвестуванням у похідні цінні папери, поділяють на такі:

кредитний (ризик невиконання контрагентом зобов'язань); ринковий (пов'язаний з можливістю зміни вартості контракту під впливом змін ринкових факторів); операційний (зумовлений можливістю юридичних помилок, неправильного виконання операцій); стратегічний (ризик неправильного вибору напрямку дії). Враховуючи це, учасникам ринку необхідно здійснювати постійний моніторинг реалізації операцій з деривативами з метою вчасної ідентифікації ймовірних ризиків та розробки ефективних методів управління ними [2].

Найбільшим недоліком функціонування ринку деривативів є відсутність єдиних норм у законодавстві України щодо регулювання випуску та обігу похідних фінансових інструментів. У нормативно-правовій базі, яка регламентує операції на ринку похідних цінних паперів, сьогодні відсутні механізми регулювання багатьох ключових моментів функціонування ринку похідних цінних паперів, зокрема, чітко не прописані нетривіальні питання емісії контрактів, вимоги щодо гарантування угод, недостатньо висвітлені питання бухгалтерського і податкового обліку операцій із деривативами, відсутній єдиний законодавчий акт, який регулював би систему відносин на ринку похідних фінансових інструментів. Для нормального функціонування ринку похідних цінних паперів необхідним є ухвалення Верховною Радою України спеціальних правових актів, які б конкретизували особливості правовідносин між суб'єктами ринку деривативів.

До причин, які гальмують розвиток вітчизняного ринку деривативів та перешкоджають його функціонуванню, можна віднести політичну та економічну нестабільність в Україні, низький рівень систематизованості і узгодженості норм права, що регламентують використання деривативів в Україні, низька ліквідність та висока ризиковість виконання операцій з деривативами, відсутність досвіду і традицій в учасників ринку щодо реалізації операцій із похідними цінними паперами, незначна кількість вітчизняних компаній, які володіють достатнім обсягом власного капіталу, капіталізацією активів і запасом фінансової стійкості для реаліза-

ції фінансових операцій на міжнародних фінансових ринках тощо [2,3,4].

Задля вирішення виявлених проблем пропонуються такі заходи: розробка та вдосконалення законодавчих, нормативно-правових і податкових передумов, гармонізація ринку похідних цінних паперів відповідно до вимог міжнародного права, підвищення ролі держави на ринку похідних, розвиток матеріальної бази, технологій торгівлі, регулятивної та інформаційної інфраструктури, надання певних державних гарантій всім учасникам ринку, створення системи поінформованості населення про можливості ринку похідних цінних паперів тощо.

За умови виконання цих завдань у процесі формування ринку деривативів в Україні, може бути досягнуто його позитивного та підвищення зацікавленості учасників ринку в проведенні операцій з даними фінансовими інструментами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. КМУ Постанова «Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів» (п.1 Положення) від 19.04.99 року №632 м.Київ
2. Іващук Н.Л. Ринок деривативів: економіко-математичне моделювання процесів ціноутворення: Монографія. — Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2008. — 472 с.
3. Лиса О.В. Напрями розвитку ринку деривативів в Україні // Науковий вісник Херсонського державного університету.— 2014.— №5, Ч. 4. — С. 80–83.
4. Міщенко В.І. Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти: Монографія. — К.: КНЕУ, 2012. — 263 с.

Токарева Д. Д.

студентка

Фінансово-правовий коледж,
Спеціальність «Фінанси і кредит»

АНАЛІЗ ГАЛУЗІ ВАЖКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У 2017 РОЦІ

За даними Держстату, промислова продукція в 2017 році знизилась на 0,1%, порівняно з минулим роком. Уряд вважає за краще не помічати, що вітчизняне виробництво скоротилося, розмістивши на своєму сайті зручні порівняння грудня з груднем 2016 року, і місячну динаміку «грудень / листопад». Але показники 2017 року становили 79,6% від загального обсягу промислового виробництва у 2013 року, коли став помітним вплив торгівельної війни з РФ, і 76,2% від рівня 2012 року. У кожному третьому (7 з 25) регіоні країни промислове виробництво продовжувало падати. Найважчими ситуаціями є в Луганській (-31,0%) і Донецькій (-12,6%) областях.

Крім Донбасу, промислове виробництво скоротилося також у Києві (-4,9%), Чернігові (-3,9%), Черкасах (-1,2%), Полтаві (-1,2%) і Дніпрі (-0,3 %). У Дніпрі промислове виробництво скорочується вже п'ять років поспіль, а загальні обсяги падіння в порівнянні з 2012 роком перевищили 17%.

За даними Державної служби статистики, зростання у хімічній промисловості становить в 2017 році (+ 17,4%). Цей результат не варто переоцінювати — протягом 2014-2015 роках промисловість скоротилася на 27,2%, в позаминулому році відновилася всього на 1,1%, а у 2017 році обсяг виробництва становив 86,4% від рівня 2013 року.

На другому місці за темпами зростання виявилось автомобілебудування (+ 15,2%). Обсяги виробництва хоч і виросли двозначними темпами, але кількість випущених автомобілів продовжує залишатися мізерним. За рік 8 автозаводів країни випустили спільно 7296 «легковиків» (в середньому — 20 одиниць в день), 486 вантажівок (1,3 в день) і 804 автобуса (2,2 в день).

Наприклад, Volkswagen в 2017 році, незалежно від проблем, щодня відправляв клієнтам понад 29 тисяч машин на день — майже в 1250 разів більше, ніж весь український автотрол.

Загальний ріст за підсумками 2017 року переробної промисловості (на 4,0%) не перекрив помітного падіння в видобувній (-5,8%) і паливно-енергетичному комплексі (-6,5%). Найбільшу невдачу у роботі в 2017 році продемонстрували вугільна (-16,3%) і коксохімічна (-15,0%) галузі. Видобуток кам'яного вугілля скоротився на 16,0%, виробництво коксу — на 18,5%. На обох галузях, безумовно, в першу чергу позначилася блокада окремих районів Донецька та Луганська.

Складною залишається ситуація в металургії. Видобуток металевих руд скоротився на 6,3%, випуск металургійної продукції — 0,4%. Виплавка сталі у 2017 році скоротилася на 2,9%, чавуну — на 14,8%, качаних і кованих напівфабрикатів — на 6,3%, напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям — на 19,2%, прокату чорного металу — на 11,5%. Посприяли цьому зменшення видобутку сировини: на 3,3% — залізорудного неагломерованого концентрату, на 10,1% — агломерованого концентрату, на 1,0% — неагломерованої залізної руди. У сегменті підтримуючої продукції «для металургів» така ж проблема: виробництво прокатного устаткування знизилося на 36,2%, а конвертерів і ливарних машин — на 55,9%.

Причини кризи, що продовжується в промисловості:

1. Економічна блокада Донбасу. Для сотень промислових підприємств це спровокувало перебої в роботі, проблемами із забезпеченням сировиною і комплектуючими, збутом готової продукції, більш дорогою логістикою тощо.

2. Низький рівень державної підтримки базових галузей промисловості. У кращі роки її відчували на собі десятки галузей, але після зміни влади були ліквідовані практично всі раніше надані пільги.

3. Високі процентні ставки по кредитах, практично недоступних для більшості галузей. Ситуація ускладнюється вкрай високим рівнем кредиторської заборгованості за позиками, отриманими в попередні роки, яка ще на 1 січня

2017 року перевищувала 1 трильйон гривень, збільшившись за рік майже на 25%.

4. Низька рентабельність, а для окремих галузей і збитковість роботи. За даними Держстату, наприклад, рентабельність металургійної промисловості за 9 місяців 2017 року склала + 0,1%, нафтопереробної та коксохімічної промисловості — «мінус» 2,4%, меблевої галузі та ремонтно-монтажної діяльності — «мінус» 7,9%.

В цілому слід зазначити, у останніх трьох постмайданних Урядів немає чіткого бачення першочергових пріоритетів, ефективних інструментів підтримки висококонкурентних сегментів промисловості.

Отже, щоб надалі в Україні не було промислової кризи необхідно забезпечити державну підтримку базових галузей промисловості, знизити процентні ставки по кредитах для підприємств галузі, сформувавши комплексне бачення перспектив вітчизняної промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія /под ред. В.Д. Базилевич. — К.: Знання-Прес, 2007. — 720 с.
2. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність / В.Д. Базилевич. — К. : Знання, 2008 р. — 431 с.
3. Держстат України, 1998-2018.Індекси промислової продукції за видами діяльності за 2013-2017 роки. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/ipv2013_u_bez.html

Удальцова В.С.

студентка

Фінансово-правовий коледж

Спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

ПЕРСПЕКТИВИ ЗБІЛЬШЕННЯ Внеску ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В ПРОЦЕСІ ЗРОСТАННЯ ВВП УКРАЇНИ

В Україні цих людей називають людьми з обмеженими можливостями, в інших країнах — людьми з підвищеними потребами. З технічних причин вони обмежені в простих зручностях, на які здорові люди не звертають увагу. Прогулянки, навчання, поїздки міським транспортом, участь у міських заходах. Їх головна біда протягом багатьох років-відсунення від загальнолюдського процесу розвитку. Вони люди, вони талановиті особистості, члени маленьких громад та громадяни своєї держави, які не повинні існувати окремо, вони повинні бути інтегровані у суспільство.

Інвалідність в сучасному світі — це справжній виклик для людини. Бар'єри, стереотипи, упереджене ставлення, дискримінація в освіті, в охороні здоров'я, в побуті, загроза бідності та соціальна неадаптованість — ось що чекає на людину із обмеженими можливостями. І дуже часто причина цього криється не в самій людині, а в суспільстві, яке її оточує.

Саме тому люди з обмеженими фізичними можливостями потребують справедливого соціального захисту і створення таких умов життя, щоб успішно соціалізуватися в суспільстві. Головним суб'єктом соціального захисту інвалідів залишається держава. Діяльність держави полягає в розробці заходів, створенні відповідних інститутів, застосуванні механізмів, призначених забезпечувати життєві та соціальні потреби інвалідів, реалізовувати громадянські права та свободи, створювати рівні можливості для їх інтеграції в суспільство.

Для України проблема соціального захисту інвалідів є особливо значущою у зв'язку зі стійкою тенденцією до

зростання частки інвалідів у загальній структурі населення. За офіційними даними, в Україні 2,5 млн., а це понад 5 % населення, є людьми з обмеженими фізичними можливостями. При цьому інвалідів щороку стає все більше. Протягом останнього десятиліття їх стало понад 0,5 млн. Уже сьогодні кожен вісімнадцятий українець змушений жити з обмеженими фізичними можливостями.

Майже 80% із них — працездатного віку, що відповідає кількості понад 2 млн осіб. Водночас, за даними останніх років, працевлаштованими є приблизно третина з них — 600-800 тис. осіб. Однак, на думку експертів, ці цифри — завищені, оскільки зайнятість осіб із інвалідністю часто існує лише «на папері». Більш реальна цифра — 13%. До того ж, попри декларування державою захисту прав ветеранів, після збільшення кількості людей, які отримали інвалідність через бойові дії в зоні АТО, частка працевлаштованих не зросла.

Дійсно, закони зобов'язують юридичних та фізичних осіб виконувати норматив створення робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. Він становить 4% середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік. Якщо ж на підприємстві працюють від 8 до 25 людей, то для співробітника з інвалідністю потрібно передбачити одне робоче місце.

Зазначена система має назву «quota-levy system». Вона успішно діє у країнах-членах ЄС, але в Україні цей механізм реалізується не в повній мірі. Статистика свідчить про досить низькі показники працевлаштування.

Недолік цієї системи в Україні полягає в тому що, якщо підприємство не виконує нормативу робочих місць, то йому загрожують адміністративно-господарські санкції. Але роботодавці знайшли можливість уникати покарання. Також деяким працедавцям «простіше» сплатити штраф за ненадання робочих місць особам з інвалідністю, ніж оформити їх. Проте ми можемо переконатись в ефективності цієї системи, при правильному її використанні державою, проаналізувавши статистику інших країн, в якій активно використовується «quota-levy system». Так, у США працюють 29% гро-

мадян, які мають порушення здоров'я, у Великобританії — 40%, Італії — 55%, Швеції — 60%, Китаї — 80%.

Держава має створювати програми профпереорієнтації, оскільки в країні спостерігається дефіцит цілого ряду спеціальностей, активну участь в яких мають приймати люди з підвищеними потребами. З фінансової точки зору, державі також вигідно приймати участь в створенні робочих місць інвалідам :

По — перше, за рахунок інтеграції людей з обмеженими можливостями в процес покращення зайнятості населення держава зможе збільшити свій ВВП. По — друге, за рахунок залучення людей з підвищеними потребами в економічне життя, держава зможе зменшити соціальні витрати на їх утримання .

По — третє, Україна зможе зменшити своє податкове навантаження

По — четверте, це дозволить в майбутньому зменшити податковий тягар, що позитивно вплине на економічне становище країни.

Хоча одним із головних напрямів соціальної політики української держави стосовно інвалідів визначено систему заходів, орієнтованих на поліпшення їхньої життєдіяльності, відновлення соціального статусу, досягнення матеріальної незалежності та всебічної інтеграції в суспільство, програми щодо соціального захисту інвалідів віднесено до пріоритетних державних програм, проте в реальності інваліди сьогодні належать до найбільш соціально незахищених 5 категорій населення, стан утримання їх прав свідчить про недостатню участь інвалідів в економічному житті суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія /под ред. В.Д. Базилевич. — К.: Знання-Прес, 2007. — 720 с.
2. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність / В.Д. Базилевич. — К. : Знання, 2008 р. — 431 с.

Черп М.Д.

Студент

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

ВІЙСЬКОВІ ОБЛІГАЦІЇ В УКРАЇНІ. НАКОПИЧЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ

Міністерство фінансів України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року №100 «Про випуск казначейських зобов'язань «Військові» з 21 травня 2014 року розпочинає розміщення казначейських зобов'язань «Військові» серії В. Постановою Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року № 101 «Про випуск облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» передбачено розміщення облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» з метою забезпечення залучення додаткових коштів для фінансування потреб Збройних Сил України.

Таким чином, Міністерство фінансів України започатковує розміщення державних цінних паперів з фіксованою ставкою доходу для залучення додаткових коштів до Державного бюджету. Така пропозиція є закликком до спільноти щодо об'єднання зусиль, бажань та намірів долучитися до вирішення загальнонаціональних завдань та надати фінансову допомогу вітчизняним Збройним Силам з метою підвищення їх боєготовності та зміцнення обороноздатності держави.

Міністерство фінансів та Міністерство оборони для забезпечення прозорості регулярно звітуватимуть про напрямки використання залучених від розміщення державних цінних паперів коштів.

Основні умови випуску облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації»:

загальний обсяг випуску — до 1 млрд. грн.;

номінальна вартість однієї облігації — 1000 грн.;

термін обігу облігацій — 2 роки;

купонний період — 6 місяців;

річна відсоткова ставка доходу — 7 відсотків.

Розміщення облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» здійснюватимуться щотижня на аукціонах, що проводяться Національним банком України через первинних дилерів.

З метою забезпечення однакового рівня дохідності для покупців, вартість продажу казначейських зобов'язань змінюється залежно від часу їх розміщення. У перший день казначейські зобов'язання продаються за номінальною вартістю, а в наступні дні їх розміщення здійснюється за вартістю продажу, яка зростає з урахуванням накопиченого доходу, виходячи із встановленого розміру доходу за купоном (чим ближчий час купонної виплати, тим вища ціна продажу).

Перевагами такого інструменту інвестування коштів, як казначейські зобов'язання України, для населення є: надійність, гарантована державою, доступна номінальна вартість, випуск в документарній формі на пред'явника, що значно спрощує процедуру купівлі, обігу та погашення, відсутність оподаткування доходів, отриманих за казначейськими зобов'язаннями.

Для успішної реалізації проекту випуску казначейських зобов'язань «Військові» чітко визначається мета залучення коштів та формулюється заклик до спільноти щодо об'єднання зусиль, бажань та намірів долучитися до розбудови нової країни шляхом спрямування власних коштів на придбання державних цінних паперів, а також створення можливостей відчутти причетність до вирішення загальнонаціональних проблем, об'єднання зусиль та ресурсів, надати фінансову допомогу вітчизняним Збройним Силам з метою підвищення їх боєготовності та зміцнення обороноздатності держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна фіскальна служба України(умови придбання облігацій). [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://sfs.gov.ua/baneryi/umov-pridbannya-ovdp/>
2. Міністерство Фінансів України(Щодо випуску облігації внутрішньої державної позики «Військові об-

лігації»). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=400357&cat_id=400356»356»

Шаман Я. О.

*студентка 3 курсу,
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси і кредит»*

ПРОБЛЕМАТИКА БІРЖОВОГО ТА ПОЗАБІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Біржовий та Позабіржовий ринок цінних паперів є ринком із найвищим рівнем організації торгівлі, функціонування якого спрямоване на формування максимально справедливо-го ціноутворення шляхом концентрації попиту та пропозиції.

Головне завдання сучасних фондових бірж полягає в обслуговуванні руху фінансового капіталу: з одного боку, концентруючи його пропозицію, та з іншого — забезпечуючи доступ до нього держави та різних господарських (корпоративних) структур. На жаль, цими найважливішими якостями українські фондові біржі поки не володіють. Однак біржовий ринок цінних паперів в Україні все ще перебуває на стадії становлення. Багаторічна криза в економіці, сертифікатна приватизація, вкрай низький рівень доходів переважної більшості населення ніяк не сприяли ні створенню повноцінного фондового ринку в цілому, ні розвитку біржової торгівлі цінними паперами і самих фондових бірж зокрема. І хоча фондові біржі активно брали участь у процесах грошового етапу приватизації, їм не вдалося організувати в собі стійкий і ліквідний біржовий ринок цінних паперів.

Актуальним на сьогодні є дослідження проблеми створення та розвитку ефективно функціонуючого фондового ринку, який може забезпечити економіку країни достатньою кількістю інвестиційних ресурсів, які необхідні для стабільного розвитку економіки держави.

За місцем укладання угод фондовий ринок має торговельні площадки, традиційно які поділяються на організований (біржовий) та неорганізований (позабіржовий) ринки.

Історично біржовий ринок був більш організованим, мав відведені місця для торгівлі, жорстко встановлені правила укладання угод, механізм відбору цінних паперів для торгівлі (правила лістингу або біржі) та їх котировки. Позабіржовий ринок був слабо регульованим або нерегульованим взагалі. На сьогодні ситуація помітно змінилася — як біржовий так і позабіржовий фондові ринки в розвинених країнах є ринками регульованими. Із запровадженням електронних систем торгівлі та закриттям торговельних залів фондова біржа втратила одну з основних у минулому ознак. Різниця між біржовими та позабіржовими торговими площадками на сьогодні полягає у тому, що на останній торгують, як правило цінними паперами маловідомих, починаючих емітентів або певними інструментами, що передбачають спрощену систему лістингу[1].

Частина позабіржового ринку, яка залишається поза межами організованого ринку, зазвичай не має централізованих торговельної і розрахунково-клірингової систем. На відміну від організованого ринку, на якому угоди укладаються відкрито, в режимі реального часу, і результати торгів щодо обсягів купівлі-продажу цінних паперів та їх цінних умов полягають оприлюдненню, позабіржовий неорганізований ринок функціонує у «закритому режимі». Інформація про обсяги та цінні умови за укладеними угодами не доступна широкому колу учасників ринку.

Пріоритет фондових бірж на фондовому ринку пояснюється тим, що вони сприяють значно більшій концентрації капіталу, ніж це спроможна забезпечити позабіржова торгівля цінними паперами

Доцільно розглянути ситуацію, що склалася на фондовому ринку з погляду операцій проведених на біржовому і позабіржовому ринках. За наведеними даними біржовий ринок мав 27,69 % у 2013-му, а у 2014 році відбулося деяке зниження питомої ваги біржового ринку до 26,59 % (на 1,1 відсоткових пункти порівняно з попереднім роком), хоча

за абсолютними показниками відбулося його зростання на 33,72 % і склало 619,70 млрд грн, що еквівалентно 39,55 % вітчизняного ВВП. Це пояснюється тим, що протягом 2013-2014 років операції з відчуження цінних паперів на позабіржовому ринку оподатковувалися акцизним податком за ставкою 3 %, тоді як для біржових операцій така ставка становила 0,5 %. Обсяг торгів на фондових біржах України 2016 року становив близько 169 млрд. грн., що на 40% менше, ніж за підсумками аналогічного періоду 2015 року. Така динаміка обумовлена переважно зниженням активності на ринку державних облігацій.

Таблиця 1

Обсяг торгів акціями на біржовому ринку та позабіржовому ринку України у 2011 — 2015 роках, млрд грн. [2]

Вид ринку	2011	2012	2013	2014	2015
Позабіржовий ринок	567,48	570,32	126,19	391,04	457,06
Біржовий ринок	68,59	21,54	44,92	24,46	5,22
Усього	636,07	591,86	171,10	415,50	462,28

Проаналізувавши таблицю 1 можна зробити висновок, що триває стагнація біржового ринку. Українські біржі поки позбавлені можливості стимулювати ліквідність за рахунок упровадження в обіг акцій іноземних емітентів, хоча б тих, які мають активи всередині України. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку вже затвердила список іноземних фондових бірж, емітентів яких можуть допустити на вітчизняний ринок. У перелік увійшли торговельні майданчики Варшави, Лондона, Гонконга та інші. Однак невирішеним залишається питання врегулювання валютного контролю при здійсненні операцій з купівлі-продажу таких цінних паперів. Якби таке питання було вирішене Національним банком України та зазначені емітенти потрапили на вітчизняний фондовий ринок, це дало б поштовх до його подальшого розвитку ринку, підвищення ліквідності та різноманітності активів.

Отже, зважаючи на низку проблем, які стримують розвиток функціонування біржового та позабіржового ринку цінних паперів, їх необхідно вирішити, щоб забезпечити стабільне функціонування ринку цінних паперів і дати йому можливість подальшого розвитку відповідно до міжнародного стандартів. Наприклад, одні із основних, це збільшення капіталізації, ліквідності і прозорості фондового ринку; укрупнення та консолідація насамперед існуючих фондових бірж, що сприятиме формуванню стандартних критеріїв лістингу та формування справедливих ринкових цін за будь-якими фінансовими інструментами; підвищення рівня культури біржової та позабіржової торгівлі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Національний Банк України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
2. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1473066406.pdf.

Шапран А. В.

студентка 3 курсу

*Фінансово-правовий коледж
спеціальність «Фінанси та кредит»*

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РИЗИКИ

На даний момент у банківській сфері існує велика конкуренція. Банки — фінансово-кредитні установи, які пропонують приблизно однакову продукцію. Тому менеджерам необхідно якомога детальніше прислухатись до потреб клієнтів та надавати послуги зручним способом. Одним з таких способів є інтернет-банкінг.

Інтернет-банкінг або веб-банкінг — один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого

доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера через Інтернет. Для виконання операцій використовується стандартний браузер, такий як Google Chrome, Internet Explorer, Opera, Mozilla тощо. Таким чином, необхідності встановлювати додаткове програмне забезпечення немає [5].

Розвиток веб-банкінгу відбувається динамічно, і є одним з найбільш технологічно і фінансово розвинутих сегментів ринку фінансових послуг. В Україні інтернет-банкінг знаходиться на стадії активного розвитку.

В українських банках, які використовують інтернет-банкінг, в основному клієнти здійснюють такі види Інтернет-послуг, як запит залишків за рахунком, грошові перекази, отримання виписок за рахунками, виставлення і сплата рахунків, оформлення депозиту, конвертація валюти, додаткові послуги за платіжними картками [1].

Найбільш привабливим, зручним та багатофункціональним для своїх клієнтів Інтернет-банкінг розробив «ПриватБанк». Підтвердженням цього є рейтинг системи інтернет-банкінгу за результатами досліджень FINANCIAL CLUB AWARDS — 2017, де Приват24 посів 1 місце. Друге місце належить «Альфа-Банку», третє — «ПУМБ», далі — «Ощадбанк», «Укрсоцбанк», «Укрсиббанк», «ОТП Банк» [3].

Сьогодні в Приват-24 є не тільки банківські та фінансові послуги, а й найнеобхідніші в повсякденному житті небанківські послуги — від оплати міського транспорту до купівлі води або замовлення піци» [4].

Це приваблює клієнтів і закликає до користування цією послугою, а також обрати банк для співпраці надалі.

Характерними ознаками віддаленого банківського обслуговування є:

- 1) оперативність — надання послуг та здійснення банківського обслуговування відбувається переважно миттєво;
- 2) зручність — можливість користуватися послугами в будь-який зручний час та з будь-якої точки земної кулі;
- 3) доступність — вартість користування послугами віддаленого обслуговування в декілька разів нижча порівняно з традиційною;

4) різноманітність — багато банків пропонують різні канали віддаленого обслуговування;

5) масштабність — можливість обслуговування більшої частки клієнтів та збільшення обсягів збуту тощо.

Але незважаючи на переваги інтернет-банкінгу, існують і недоліки даної системи, тобто ризики.

Таблиця 1

Потенційні проблеми та ризики, що притаманні інтернет-банкінгу

Ризик	Сутність
Технологічний ризик	Неполадки в роботі та неможливість доступу до системи
Ризик провайдера	Перебої в доступі до системи
Ризик безпеки	Несанкціонований доступ третьої сторони
Ризик шахрайства	Викрадення фінансових ресурсів
Операційний ризик	Помилка при здійсненні операції
Ризик репутації	Поширення негативної інформації про роботу системи незадоволеними клієнтами
Юридичний ризик	Здійснення операцій, які суперечать діючому законодавству
Стратегічний ризик	Складний інтерфейс системи

Задля зменшення імовірності появи та розвитку ризиків рекомендується:

- здійснювати інвестування у підвищення технологічності банківських установ (за умови попереднього розрахунку ефективності інвестиційної діяльності);
- удосконалювати внутрішні положення на рівні банку;
- підвищувати безпечність здійснення операцій через систему дистанційного банківського обслуговування (ДБО) як для клієнтів, так і для банківської установи;

- запровадити систему цифрових підписів, за допомогою якої можна буде ідентифікувати особу безпомилково;
- розробити нові види банківських послуг, адаптовані до надання через систему ДБО;
- активно використовувати програми підвищення кваліфікації банківського персоналу, який заповдіняний у процесі здійснення ДБО;
- періодично проводити оцінку якості системи ДБО за допомогою відповідних показників, наприклад показника, коефіцієнту привабливості та інше [2].

Отже, Інтернет-банкінг в Україні як напрям розвитку ринку фінансових послуг має значний потенціал і перспективи. Сьогодні за допомогою даної системи можна здійснити ряд операцій, при цьому не відвідуючи офісу банку. Це зручно, швидко і недорого. Поряд з перевагами існують і певні недоліки, серед яких високий ризик можливості шахрайства, недосконалість законодавчої бази в цій сфері, недостатня кількість інтернет-користувачів. Однак, не дивлячись на існуючі проблеми, ряд вітчизняних банківських установ активно впроваджують цей вид обслуговування клієнтів у свою діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інтернет-банкінг як один із напрямів розвитку банківських послуг: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/> HYPERLINK «<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/>».
2. Інтернет-банкінг з погляду безпеки проведення послуг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://goo.gl/TvSMBT>
3. Офіційний сайт «ПриватБанк». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://privatbank.ua>
4. Переможці в номінації «Інтернет-банкінг». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://banksrating.com.ua/top-50-2017/pobediteli-v-nominatsii-internet-banking-2>
5. Сербина О.Г. Інтернет-банкінг: українська практика та світовий досвід / О.Г. Сербина, Загузова О.М.// Молодий вчений. — 2014.

Шахларов Н.

СТУДЕНТ

Фінансово-правовий коледж,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАРОДНОГО ДОМОГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Фінанси домогосподарств є важливою складовою системи фінансів України. Вони не лише мають значний вплив на її функціонування, а й забезпечують економіку податками з доходів громадян та формують значну частину бюджетних надходжень.

Фінанси домогосподарств та їх особливості досліджені у працях Б.А.Карпінського, В.І.Оспіщева, С.І.Юрія, В.М.Федосова, В.П.Кудряшова.

Детальний розгляд фінансів домогосподарств, їх структури та залежності від зовнішніх факторів, а також сучасний стан та зміни за останні роки є мало дослідженими серед вітчизняних науковців. Тому зараз є актуальною тема сучасного стану фінансів домогосподарств.

Фінанси домогосподарств слугують для громадян засобом, який забезпечує створення та використання грошових ресурсів для задоволення особистих потреб. Заробітна плата, прибуток від реалізації продукції власного господарства, продажу особистого капіталу, доходи від здачі майна в аренду, відсотки від грошового капіталу, доходи від цінних паперів — усе це слугує джерелом фінансових ресурсів домогосподарств. Витрати фінансових ресурсів — це задоволення власних потреб та нагромадження фінансів задля здійснення неможливих на даному етапі заходів.

Аналізуючи доходи та видатки домогосподарств, можна зробити висновок, що домогосподарства майже всі свої доходи витрачають на забезпечення першочергових потреб. Зовсім мало коштів залишається на духовний розвиток громадян, адже у структурі на відпочинок та культуру відводиться лише 1,8%, а на освіту — 1,1%. Це пов'язано з тим, що 52,9% витрачається на харчування та 36,3% на алкоголь.

Енгель вважав, що частка сімейних витрат на харчування є важливим показником економічного розвитку країни — чим менший відсоток цих витрат, тим вищим є рівень економічного розвитку. Наприклад, у Японії витрати на харчування становлять 15%, а в США — 10%.

Домогосподарства відіграють важливу роль у розвитку економіки країни.

Тому державні органи зарубіжних країн докладають значних зусиль задля стимулювання їх діяльності у інвестиційному напрямку. Відомо, що заощадження населення Великої Британії, США та інших провідних країн світу заклали стабільний фундамент для розвитку економіки.

Україна не може цілком перейняти досвід зарубіжних країн, адже у кожного народу свій шлях, проте ми можемо взяти для себе корисні та дієві ідеї. У США поширеним методом допомоги сім'ї є різноманітні пільги.

Узаконення шлюбу дає безліч переваг подружжю: менша ціна на купівлю медичної страховки, при спільній покупці авіаквитків, автомобіля, оплаті готелів і туристичних путівок, право на отримання пільгових кредитів при купівлі нерухомості. Багаторічний досвід Канади в забезпеченні динамізму економіки, сталої стабільності, високих темпів розвитку має позитивний вплив на доходи домогосподарств. Це досягається завдяки розумно спланованій, орієнтованій на ринок імміграційній політиці, яка забезпечує ефективне збільшення людського капіталу, що сприяє економічному зростанню.

Для того, щоб забезпечити розвиток економіки країни, необхідно стати на шлях покращення життя населення. Потрібно дати робочі місця громадянам, допомагати в працевлаштуванні молодим спеціалістам, відновити роботу підприємств та відкрити нові, здійснити плату податків відповідно до рівня різних верств населення: чим більший дохід, тим вищий податок. Також необхідно допомагати малозабезпеченому населенню та молоді шляхом пільг, залучити не лише іноземний, а й людський капітал, зробити адекватним співвідношення між доходами та видатками.

Отже, успішність адаптації домогосподарства до швидкозмінних умов ринку залежить від уміння обрати найдо-

цільнішу стратегію поведінки. Однак при цьому необхідно враховувати, що не завжди сім'я або людина має змогу зробити вільний вибір з усього окресленого спектру дій через брак або недостатність освіти, здоров'я, кваліфікації, досвіду тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фурса В.М./Особливості оподаткування роялті відповідно до ПКУ. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.uipv.org/ua/Fursa_150413
2. База знань/Єдиний податок для фізичних осіб — підприємців (спрощена система оподаткування). [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/ebpz/107--ediniyodatok-dlya-fizichnih-osib>.
3. Вісник/Оподаткування роялті. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5961>
4. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/»](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/)

Шишлевський В. О.

студент

Фінансово-правовий коледж,

Спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ

Фінансова система — сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, які є у розпорядженні держави. Фінансова система включає:

1) бюджетну систему України, яка складається з державного й місцевих бюджетів;

2) фінанси спеціальних цільових фондів (Пенсійного фонду- фондів соціального страхування. Фонду гарантування вкладів фізичних осіб);

3) кредитну систему, яка включає як державний і муніципальний кредит, так і банківське кредитування;

4) обов'язкове державне страхування, що є формою формування, розподілу й використання цільових грошових фондів, призначених для соціальних, відновлювальних, попереджувальних та інших цілей;

5) фінанси господарюючих суб'єктів як відокремлені грошові фонди, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням грошових фондів держави й місцевого самоврядування.

Економічна система — явище об'єктивне, та пов'язане з тим, що економічна система з'явилася з виникненням держави і нероздільно пов'язана з її функціонуванням. В Україні на шляху до ринкового типу економічної системи накопичено велику кількість труднощів, а безпосередньо: відсутність системного підходу до реструктуризації фінансової системи, повільні темпи реформ, незрозуміла обумовленість з конкретним курсом перетворення, дефіцит стратегії і тактики, недолік успішного функціонування економічної системи .

Проблемами бюджетної системи є дефіцит державного бюджету, що становить у 2017 році 81.8 млрд грн .Також є проблеми недоотримання платежів до державного бюджету, і як результат, затримка фінансування видатків, відсутність відповідальності за порушення законодавства, недостатній контроль за використанням бюджетних ресурсів,що призводить до втрат бюджетних коштів.

Фінансова система зобов'язана бути еластичною, активною, самокерованою. Уряд має знайти найкращий аспект до реструктуризації, керувати розвитком і забезпечувати стабільність всієї системи.

Найбільшій ефективності фінансова система держави досягає тоді, коли відлагоджена та законодавчо закріплена діяльність кожної її ланки. В Україні сьогодні основні групи фінансових ресурсів, які могли б забезпечити зростання фінансової системи, розвинуті недостатньо і не можуть забезпечувати потреби інвестування економіки. Важливим механізмом зміцнення фінансової системи є капіталізація активів.

Таким чином, на формування економічної концепції впливає велика кількість умов, які необхідно вирішувати, для того щоб ніяк не допустити застою і кризових явищ. По-перше, нормалізувати діяльність валютної, кредитної, банківської систем. По-друге, всі без винятку області капіталів і їх ланок, робота організацій та інститутів, що функціонують в області капіталів слід поліпшити. Політика і стратегія реформування капіталів має полягати в поступовій реструктуризації, яка передбачає подальшу модифікацію. Необхідно приділити більше уваги проблемам фінансового формування і збільшення, дослідженню законодавчо-нормативної основи. Єдиним методом збалансування економічної концепції вважається використання концепції міжбюджетних розрахунків, незважаючи на те в окремих випадках він неефективний. Також необхідно сформувати категорію сильних банків, скоротити податковий вплив, врегулювати економічні потоки, почати структурно-інституційні перебудови банківської концепції, успішну реорганізацію компаній. На це повинні бути спрямовані всі без винятку старання органів законодавчої і виконавчої адміністрації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юрій Е. О. Фінанси. Навчальний посібник / Е. О. Юрій. — Чернівці: БДФА, 2006. — С.14-19.
2. Львовичкін с., Опарін В., Федоров В. Трансформація та розвиток фінансової системи України// Ринок цінних паперів України. — 2009. — #1-2.- С. 13-14.
3. Стукало Н. В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України// Фінанси України. — 2012. — #5. — С 29-35.

Яценко В. О.
студент 3 курсу
Фінансово-правовий коледж,
спеціальність «Фінанси та кредит»

МІСЦЕ І РОЛЬ БАНКІВ В СИСТЕМІ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Роль банків в ринковій інфраструктурі ринку важко переоцінити, вони впливають на прискорення обороту капіталу в процесі відтворення, сприяють розширенню обсягів і підвищенню ефективності суспільного виробництва. Крім того, банки сприяють забезпеченню потреб обороту в платіжних засобах, удосконаленню та зміцненню грошового обороту. Тому цілком очевидною стає актуальність належної організації ринку банківських послуг, адже саме від ефективності та надійності роботи банків значною мірою залежить успіх у подоланні економічної кризи та проведенні ринкових реформ.

Протягом останніх трьох років вітчизняний банківський сектор пережив непрості часи. Високі процентні ставки, занепад бізнесу і економічна криза призвели до фактичного припинення кредитування вітчизняних суб'єктів економіки. Невисокі обсяги валових заощаджень домогосподарств, висока частка готівки в структурі грошової маси, порівняно високі резервні вимоги НБУ, призвели до посилення банківської конкуренції на ринку та перерозподіл капіталів.

Треба визнати, що банки в Україні перебувають нині у стані подальшого реформування і потребують конкретних дій втручання. Враховуючи спрямованість банків України у світовий банківський простір, основними шляхами розвитку та зміцнення конкурентоспроможності вітчизняного банківського сектору мають стати:

- укрупнення вітчизняних банківських установ шляхом злиття та поглинання, підвищення рівня їх капіталізації;
- участь банків в міжнародних банківських консорціумах, створення альянсів з транснаціональними банками;

- розширення діяльності банків у сфері міжнародного бізнесу, вихід банків на міжнародні фінансові ринки, відкриття філій банків за кордоном;

- збереження державних банків на ринку банківських послуг, завданням яких має стати фінансування пріоритетних державних проектів, збільшення їх капіталізації.

Об'єктивною необхідністю є активізація державної політики стимулювання заощаджень домогосподарств, що сприятиме зміцненню фінансового потенціалу банківської системи у довгостроковій перспективі. Для активізації ринкових механізмів розміщення ресурсів через банківський сектор необхідно закріпити ті сприятливі умови для наповнення фінансового ринку чистими заощадженнями сектору домогосподарств, в тому числі, за рахунок активної соціальної політики.

Отже, результати проведеного дослідження стану та розвитку банків України свідчать про наявність у банках певних проблем, зокрема з ліквідністю та прибутковістю, що обмежує їх можливості щодо інвестування коштів в економіку країни й забезпечення тим самим безперервності відтворення на усіх його стадіях, що свідчить про те, що банки в Україні потребують конкретних дій втручання та реформування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: Монографія / За ред. Д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. — Тернопіль: «Вектор», 2014. — 462 с.
2. Дзюблюк О. / Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків // Вісник Національного банку України. — № 5. — 2015. — С. 26-33.

Фінансово-правовий коледж

Збірник матеріалів
науково-практичної студентської конференції
**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ:
СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

«ACTUAL PROBLEMS OF LAW AND ECONOMY:
THE PRESENT AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT»

Підписано до друку 23.10.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 16,04.
Тираж 100 прим.

ФО-П Маслаков Руслан Олексійович
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4726 від 29.05.2014 р.
Тел. (095) 699-25-20, (098) 366-48-27.
E-mail: osvita2005@gmail.com, www.rambook.com.ua

Віддруковано в друкарні ТОВ «7БЦ»
07400, Київська обл., м. Бровари, б-р Незалежності, 2, кв. 148
e-mail: 7bc@ukr.net, тел: (044) 592-00-80
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 5329 від 11.04.2017